

دل پہ مہراں ءِ چمّ پمّا آزاراں زرنّت

شے رگام

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

© شے رگام

2018

اولی چاپ 2012ء دومی چاپ 2019ء، بلوچی اکیڈمی ء چہ شوکت
پرینٹنگ پریس کراچی ء چاپ ء شنگ گتگ۔

ISBN : 978-969-8557-98-0

نہاد : =/100

نیستیِ نامء

نچین

X	بیا کہ قصواں کاراں	1
14	دل پہ مہراں ء چمپما آزاراں زرنٹ	2
16	دل صدقہ، جان صدقہ	3
23	حاکمی ء لڈت	4
26	حون ء ہوشام	5
33	مرگ ء رادردے گوں مہبات	6
34	زہر ء پڑیں گلاس	7
35	مارچ ء پانزدہ	8
38	بے عزتیں سوب مندی	9
39	دنیا مکاریں جنینے	10
41	پیغمبر ء بابرکتیں پوست	11
42	جن مُرید	12
46	دُور کن ات کہ سالونک گوزیت	13
47	من پہ سُروز نازیناں	14
49	قہہنگ	15
51	قرباناں حدائے	16
52	واہے وطن ء جھٹکیں دار	17
54	سائرس	18

56	بے گیریں دلانی مڑاں	19
58	پاگ ء پڑ کھہ ء چچی	20
60	سُریت ء پنج ء بادشاہی	21
62	مٹائی دز وگ	22
65	پزیشتگ ء لگت	23
66	وَت گلاہی	24
69	علم ء زانت ء سفر	25
72	آدم ء چپیں پہلو	26
75	رُوم ء کتاب دُڑیں بادشاہ	27
76	دائی مدار	28
77	یہودیان ء حداء نواہگ	29
81	ہمایون شے پونزانت	30
84	ہمایون ء پوشاک	31
86	خان محمودخان ء جبر تلی	32
88	اکبر ء ہڈانی پُر	33
89	وَش بحتی ء واب ء مہ گند	34
90	بیرم خان	35
93	نابکاریں جینک زوال	36
95	آپ کش ء بادشاہی	37
96	لیبی نیں حاکم	38
98	دوڑ بانیں شیرشاہ	39
100	گوہار ء یار	40

102	زُور اکی ء آس	41
103	اَرسطو ء پَنت	42
104	بیامردوتی سُهناں بہ زیر	43
107	نُمریت	44
110	بانگیں قہبگ	45
111	گوہتگ	46
116	مردہا انت کہ مرد بوکشیت	47
118	جگر سندیں ظلم	48
119	پلٹیز ترا آباد کنات	49
120	آزار بند	50
122	پَر دگ	51
125	بند ء شاہی	52
126	دل پہ مندک ء بند انت	53
127	لاپ ء چکت ء بادشاہی	54
128	حد ادیر گیرے بلے بیر گیرے	55
131	میش دُڑ ء لنگیں پاد	56
132	این ء غلڈون ء چڑ وکیں زُبان	57
134	ہر کس کہوتی زبان ء وارت، پہ حاک روت	58
136	تیمور ء زارہ	59
138	راست گوشیں بچ	60
140	تیمور ء چرپ زُبانی	61
142	دنیا ء پلگ گردان انت	62

146	مُغْلا نى مَرْدِ حَوْصِى نِ جِنِ كِ ت	63
147	بانگِ كلو پتراءِ لوت	64
149	كُوٹ سريں زالِ رِ وال	65
150	نيكوميديز	66
151	اے ہم اليگزنڈرے	67
153	بیرگون لغورء بات	68
156	بیرپہ دیری ندرت	69
157	ليگاریں سیتین	70
158	مزاہ داری	71
159	ہما کہ بادشاہ گوں بادشاہاں کن آنت	72
161	ایرانیانی سُبکِ یں کار پد	73
163	زَر تَشْتِی	74
165	گار کنت حرص ء زیاد ہیں جوفہ	75
168	گجر	76
170	حافظ شیرازی ء داد ء دہش	77
172	حون واریں مُسلمانی	78
178	قُر بانی	79
182	ٹیر اکوٹاءِ جنگ باز	80
183	آسپانی کدیمی	81
184	وفا داری	82
187	خليفة ء زَر ء سُہر	83
188	حونی پنجگ	84

189	سُوْر	85
190	چنگیز خان ۽ چنگی رِ پک	86
191	اَنوشروان ۽ ظالم	87
194	سَرگون، موسیٰ، گل گمش، نوح	88
198	شاهی حَرَم	89
201	زالانی مَر اگش	90
202	شکار پلکیں ر ستر	91
204	چنگیز خان آزماناں شُست	92
208	سبیز ر ۽ نیک سختی	93
210	مات ۽ زنا	94
211	من تی موت ۽ حسد واراں	95
213	سبیز ر ۽ مَرَن مَر دی	96
215	منی بچ تو ہم!	97
217	کُون بگا	98
218	پُہل	99
220	واچھیں جیسر	100
222	شاہ فیروز ۽ مولدیں جِنک	101
226	حَسَسی رَبِّي جَلَّ اللهُ	102
229	قول اِنْت مناشیہک ۽ سر ۽ پوترواں	103
230	آمُرگ کہ شپاں نیم بال اِنْت	104
236	کمان میانیں تَنک لُنشاں	105
239	چہ بروتان ۽ بَرنگنیں ریشاں	106

242	أرواح	107
246	شيطان ءحد	108
248	حد ابانى انسانى صفت	109
250	يهودى، عيسى، مسلمانى	110
263	Bibliography	111
265	INDEX	12

بیا کہ قصوان کاراں

بنی آدم وتی ہست ء نیست ء حقیقتاں نابلد انت، زمین ء زمان ء رازاں ناسہی انت۔
 بڑگی، نادرابی ء موت ء تُرس ء آئی ء رامدام انگراں کُتگ۔ آپہ وت ء پہ وتی اوبادگاں وٹی
 لوٹیت، شہری لوٹیت، نمیرانی لوٹیت۔ آچہ وتی آزموت ء چہ وتی پت ء پیرکانی سرگوست ء
 مارشتانی پُشت گرد ء وتا پچہ آرگ لوٹیت، آجوڑیت کہ آموت ء چوں مہمیز بہ کنت، ظلم ء
 زوراکیانی دیماچوں داشت بہ کنت، نادرابی ء ناسلامتی ء درداں چہ پیم آسان بہ کنت۔ وتی
 الل، حداء، اہورامزدا، اللہ، یاتج ء بھگواناں چوں بزانت ء آہاں چوں چہ وتاراضی ء وٹس بہ کنت
 بلے تاں روچ ء مروچی آئی ء رانچ توجیلے گندگ ء نیت پمیشا آمدام دل تیر کہ ء نوشوانت۔

تاریخ پہ کس ء شہری یے نیاریت بلے پیریناں چے کتگ، پرچہ کتگ، چوں کتگ ء کدی
 کتگ، اے احوالاں دنت، ہے رازاں آشکارکنت۔ بنی آدم ہے واقعاتاں، ہے کرداں مانا
 کنت ء عبرت گپیت، یاملور ء پردر بیت یا وتی ڈیل ء وڈم دنت ء گل ء شادان بیت۔ چرے
 حالتاں انسان ء بڑگی ء بے وی، دائمی غم ء ظلم ء زوراکی ء تمردیں احساس ہم پدرا بیت ء ہمیش انسان ء
 مددی انت، آئی عزانت انت ء ہے زانت ء آسرا انت ہم۔

بنی آدمؑ گوں بنی آدمؑ، بادشاہؑ گوں غلاماں ء غلاماں گوں واجہاں چوں کتنگ، پرچہ ہساہگ ء ہساہگ پلبینگ، پرچہ ترمیدیں راجاں ایردستیں ء نذوریں مخلوق کُشتنگ ء گار کتنگ، پرچہ پہ وٹاوشی ء پہ دگراں غم ء اندوہ لوٹ اتنگ ء پرچہ بنی آدم یک نیمگے مہر ء دوستی ء ابدمانیں فکر ء واہگ دار بُوتگ ء دومی نیمگ ء نفرت ء بدبری ء آساں سُتنگ۔ گوں اے بے ریں قصہاں مَن انسان ء احوال دَرچنگ ء نوشتہ کُتنگ اُنٹ کہ آئی ء شتریں ء شتریں دزوشم ء سہراکن اُنٹ۔ مَن زاناں پرے قصوآں کس عبرت نیاریت چیا کہ انسان ء دل ء مدام ہمیش اُنٹ کہ چوشیں حالت ء واقعہ کہ پیش ء گوستگ اُنٹ، آہما و ہدء گذر ء لوٹ بُوتگ اُنٹ، اگں ظلمے بُوتگ یا ناروائی یے، اگں شتری یے یا حرابی یے، اگں مہرے یا نفر تے آئی ء گوں مے نوکیں دور ء نوبتاں چچ نسبتی ء نیست، زیکیں مردم ء ہرچی کُتنگ، پہ وت کتنگ ء شتر کتنگ، بلے بازیں سرپد ء زانیکا ریں مردم گوشتن کہ باید اُنٹ کہ ہر کس چہ تاریخ ء اے دزاجیں و ہدء پاسانی واقعہ ء حالتاں پنت بہ زوریت ء پہوتی مرچی ء باندات ء شتریں راہے شوہاز بہ کنت۔

انسان ء پہ وٹا بازیں پُرواکیں حداء قدرت جوڑ کتنگ ء آہان ء بلے کچھ نہیں نام دا تگ ء ہے حداء قدرتاں (میاں رودراتک ء یہودی ء مسلمانانی حداہاں) یک نیمگے پرائی ء ترمدی ء مزن مردی ء دومی نیمگ ء بڑگی ء بلے وسی ء توجیل ساز اتنگ۔ آہان زند ء پندودی ء باروا گوشتنگ ء مرگ ء زند ء زندمانی ء ہما زندمانی ء وشی ء نمیرانی ء حبر تالان کُتنگ اُنٹ۔ سزاء جزاء نظام ء شون دا تگ۔ ظلم ء زوراکی کنگ ء نہ کنگ ء سکین دا تگ۔ پہ ہما نوکیں زند ء پُربہاریں ء چہ حور ء گلما ناں پُریں بہشتے جوڑ کنگ ء جمبوریں آس ء بلاہیں، ابدمانیں ء ترسیناکیں دوز ہے ہم اژدیگ ء حال دا تگ (البت ایدگہ راجانی حداہاں چوکہ مصری، ایرانی، ہندوستانی، چینی ء مایابانی حداہاں دوزہ ء بہشت اژنہ دا تگ بلے وڑے ناں وڑی ء دومی زند ء دانگی وشیانی احوال

داتگ)۔ خداہاں پہ بنی آدم ء دل بڈی ء آہانی جوڑ کنگ ء راہ ء راہ بند ء فلسفہ، چوں ء پرچہ ء ہم مانا کنگ بلے انسان انت کہ ہجر دل ایمن نہ انت، آنا باور انت ء آئی ء نا باوری ء ابتداء ء انتہا آوت انت، آئی ء مرگ یا نیستی ء ٹرس یا احساس انت بلے اگس باندا تیں روچ ء ہے انسان پاد بیت ء وت ء رانمیراں بہ کنت یا چہ وتی علم ء زانت ء وتی وڑیں یا انچیں مردم جوڑ بہ کنت کہ آحداہ بنت یا بہ روت ء چہ جہان ء گنجیں دراں دگہ انسان در بہ گنج ایت کہ آچو خداہاں نمیران بہ بنت گڑا بلکیں مردم ء ایمان کالب ء بہ بیت ء آوتارا ء وتی انوگیں خداہانی راستی ء ناراستی ء سر پد بہ بیت ء قرنانی قرناں رند، انسان، انسان بہ بیت۔

تاریخ گوشتیت کہ انسان ء دومی انسان کشتگ، پہ ملک گیری ء ہوس ء علاقہ ء ولایت تباہ ء ویرنداں کنگ انت، پہ نفرت ء پہ مہر ہما کار کنگ کہ کنگی نہ بو تگ۔ آچہ اے کار ء کرداں بلکیں پشومان مہ بیت بلے آوشیانی منگیراں یا سکلیانی نہ وشیاں بہ بیت، ناچہ وت ء وش انت ء ناچہ دگراں، آئی ء راوتی نیستی ء احساس ء نسک ء رسینگ بلے انگت ہمیش انت پہ وت انت ء چوشیں حالتاں ہم پہ مزہ سرائے میک انت۔

تاریخ آل مان انت کہ بنی آدم ء خداہاں وت ماں وتا ہم جنگ کنگ ء دومی نیمگ ء آہان ء بنی آدم ء راہ در بر ء سروکاں انسان ء راہم مردکوشی ء سکین داتگ۔ بنی آدم ء وت پہ وتی وشیں ساعتانی بر جادارگ ء یا خداہانی وش کنگ ء دگر ء لوگ بن داتگ یا پہ بہشت ء لب ء لالچ ء یاچہ دوزہ ء ٹرس ء ناروائیں کار کنگ بلے اگس کسے اے اُمیت ء بہ کشتیت کہ بنی آدم ولی بو تگ، نوں تو بہ کار انت، چہ وتی کنتگیناں پشومان انت یا آئی ء خدا نون پرہاں نوکیں توجیلے ساز انت ء انسان ء انسان کن انت، اے پد نہ بودیں گئے چیا کہ انسان بدل نہ بو تگ، ہما انت کہ ہما انت ء انسان ء خدا ہم بدل نہ بو تگت، ہما انت کہ ہما انت۔

اے قصہ ہانی آرگ ۽ مقصد بنی آدم ۽ خون واری ۽ رستری ۽ آئی ۽ پڑ مہری ۽ مڑاہ داری ۽
رازانی سہرا کنگ ۽ آئی ۽ بے وسی، نزوری ۽ کم عقلی ۽ توصیف ۽ ثنا آنت۔ منے دست دگہ ہچ ۽ نہ
رسیت بیدایشی ۽ کہ پہ بندہ ۽ پہ آئی ۽ حد اہاں اے دعاء بہ لوٹیں کہ حد بندہ ۽ مدام بہ پودیت ۽ بہ
پہریزیت ۽ بندہ پہ وتی خاطر اوتی حد اہاں۔

شے رگام

مابیلہ، سلطنت عمان

10 مارچ 2012

دل پہ مہراں ءِ چمّ پمّا آزاراں ز رنت

مہر، ہمدردی، رواداری، نژدگی ءِ پہ دگراں یادگری ءِ حُب ہما بے مثالیں واہگ انت کہ بنی آدم ءِ توان بخشائیت ءِ گوں دومی ءِ شتری ءِ وفا ءِ سکین ءِ دنت پمیشا گوشنت کہ مہر حد انت ءِ حد مہر -
 گوں سرزمین ءِ، گوں قوم ءِ راج ءِ، گوں پت ءِ ماتاں، گوں بزات ءِ عزیزاں، گوں کس ءِ وارثاں، گوں زال ءِ زہگاں، گوں ہمساہگاں، گوں قدرت ءِ، گوں خلقت ءِ، مہر نمیراںیں جوزہے کہ آئی ءِ دامن پڑاہ ءِ شاہگان انت - ایش انسان ءِ وجود آئی ءِ تب ءِ ہیل ءِ نشون ءِ دنت - ہے مہر انت کہ آئی ءِ خون ءِ مان انت، ہے کہ دائی انت، نمیراں انت -
 مہر ایوکا یات ءِ یات گیری ءِ نام نہ انت - ایش گوں یک فکری ءِ ہم بستگی، پیوستی ءِ نژدگی ءِ پرمڑا ہیں اومان انت - اے پزانت انت، پے قصد انت - ایش بنی آدم ءِ مستر یں شتری ءِ پرمڑا ہیں نزوری انت ہم چیا کہ بنی آدم ءِ وجود چہ کیلیں رگ ءِ ریشگ ءِ انت پمیشا گوں دگر ءِ مہر آئی ءِ فکری ءِ جسمانی گذرے وگس نامردم چہ مردی ءِ کسٹ ءِ رُج ءِ روت ءِ حیوانی یا رستری سیمسراں سر بیت -
 مہر پے عرض بُوت نہ کنت چیا کہ وتی ءِ درآمدی ءِ فکر گوں مہر ءِ پُرشانی ءِ بندوک نہ انت، چر آئی ءِ حدّاں در انت بلے گوں ہے وتی ءِ پیوستی مہر ءِ حدّاں کیشینیت، گوں درآمداں مہر، مہر ءِ شاہگانی ءِ ابدمانی ءِ نشون ءِ دنت -

جہان ءِ دُرستیں قوم ءِ راجاں وتی حدایا حدابان ءِ مدام پرمہر پیش داشتگ ءِ بندہ ءِ گوں بندہ ءِ مہروانی ءِ نمیراںیں جوزہ نشان داتگ ءِ ہمیش انت مہر ءِ آئی ءِ نمیراںیں مرل -

بلوچ مدام زہیر یگ انت، مدام پے یاتاں، پے وشی ءِ اُبتاں ءِ غمانی بانداں ءِ ز ریت - بلوچ

ہما انت کہ وتی وشیء شاد ہاں، سورء سر برء منگیراں ہم زہیری نالیت۔ وشیانی دیواناں شعراں ہما ہاں
 پر بند کنت کہ جنگء تباہیء یات گیریء گنت، بے وسیء زوریء گنت۔ ایشیء سبب ایش انت
 کہ بلوچء وشیں دورء نوبت نہ دیستگ، ایردستیء بڑگی دیستگ، ظلمء زوردیستگ۔ آوتی نیستی، وتی
 سرزمینء پلگء آئیء ایردستیء وتی بڑگیء غماں سر بار انت پمیشا پرانیء ہروشیء غمء اندوہء
 تزنسنا کیں پیغامے۔

دلِ صدقہ، جانِ صدقہ

راجی عزت و نام و ننگ و پہریزگ و پوتی ڈیہہ و قربان بونگ مرو چکیں جوڑہ و دودے نہ انت، سکت کوہن انت۔ ہرقومی و تاریخ و انجیں حالت آتنگ انت کہ اقوم و راج و سر و جان و قربانی داتگ۔

ماں فلسطین و جنگ و دوران و گازا (Gaza) و مخلوق و الیگزنڈر (20 جولائی 356 تاں 10 جون 323 BC) و فوجانی دیم داشت۔ یونانیاں کلوہ و قاصدکت کہ شہر و مردم سیلاہاں ایریکن انت و ایردستی بہ من انت، بلے شہر و حاکم و کماندار باٹس و (کہ وت گند چپتگیں بگائے ات) گوشت کہ شہر منے وتی، ملک منے وتی، ماپر چہ سلامی بہ بو؟ الیگزنڈر در آمدے، منے گناہ چچی انت کہ اے مرد و منے سرا بیڑ آورنگ و حاکمی و واجہی لوٹیت، ما پے زند وتی ملک و نہ دیوں۔ جنگ بوت۔ یونانی فوجاں وتی وس کت بلے گازا و ڈڑستیں مردم کہ آہاں سیلاہ بست کت، آہاں پے مڑاہ داری شہر و کلات و پہریزگ و جان و سرانی قربانی دات۔ دڑست کٹنگ بوتنت، یکے ہم پشت نہ کپت۔ کلات گرگ بوت۔ آہانی جنین و چکٹ پے غلامی و قیدی بہا کنگ بوتنت۔ (1)

54 BC و جولیس سیزر (13 July 100 - 15th March 44 BC) و برطانیہ و سرا اُرش و فیصلہ کت۔ اے و ہداں گال روم و ایردست ات۔ آئی و گال و ڈڑستیں میر و امیران و گوشت کہ آے جنگ و گون بہ بنت و ہریکے وتی قدرت و بساط و لشکر گوں وت بیاریت۔ ڈڑستیں سرداراں من ات بلے ایدوتی و سردار و اجہیں ڈ و منوریکس و نیمون کت و گوشت کہ آئی و را پے لہتیں مذہبی رسم و دودانی پیلوکنگ و وتی ہند و نندگی انت بلے سیزر و نہ من ات۔ و ہدے کہ سر گرگ و و ہداتک، سیزر و را حال اش دات کہ سردار ڈ و منوریکس گون نہ انت و آشتنگ۔ سیزر و حکم کت کہ

مرد گرگ و آرگ بہ بیت و آگس پہ زند دست مہ دنت، کُشگ بہ بیت۔ رومن لشکرے آئی و رندہ
 جُمت ات۔ مردہ راجپ و چاگرد اش کُت و گوشت اش کہ سیزر و حکم انت کہ آواتر بہ بیت۔ مردہ
 درانت کہ من ایدونیا نی سروک و سرداراں۔ اے عزت من و منی قوم و راج و داتگ۔ من سیزر و
 حکم و پابند نہاں و نا آئی و منت و توروانی میار باراں۔ آئی و کوکار کُت و گوشت کہ من شترزاناں کہ
 مروچی شامز وراک و طاقتور ات و من نزوراں۔ شامہرچی بہ لوٹ ات، کُت کن ات بلے باندا باری
 نینگ انت، منی بچانی انت۔ آئی و الگاشت و گوشت کہ ”من آزادیں قومی و آزادیں مردے
 آں۔ من آزاداں“۔ (2) رومن لشکر و گوں مردہ جنگ کُت و مرد کُشگ بوت بلے پہ موت مرد
 نمیران بوت۔ رندہ و ہدے کہ گالاں روم و خلاف و قتی آزادی و جنگ کُت، آہانی دپ و سردار
 ڈونوریکس و ہبے نعرہ ات۔ (3)

یونان و سرا BC 460 و ایران و زوراوریں شاہ زیر کسیر۔ (Xerxes-I) و حاکی و دور
 486 (BC 465) و اُرش کت۔ اول سراں ایشی و مقابلہ ماں تھر موپاٹلے و
 (Thermopylae) گوں یونان و اسپارٹا (Sparta) یلیں و رناہاں بوت۔ ایرانی
 یک لکھ و باز گوشت کہ سے لکھ فوج و گیش انت و یونانی یک صد سپاہدار انت کہ آہاں یک
 کوہی کٹی گپتگ ات و ایرانی راہ اش داشتگ ات۔ ایرانی شاہ و بہار دات و گوشت
 کہ قتی سلاہاں دور بہ دینت، یونانیاں جواب گردینت کہ ”سلاہاں لوٹے، بیا بہ گراش“۔ ایشاں
 تاں ہفت روچ و ایرانی بلاہیں لشکر و دیم داشت۔ اے ہفتیں روچاں آخری سے روچاں جنگ
 بوت و اسپارٹا و مزہ داریں سرچار یک یک و کُشگ بوتنت۔ یونان و اے کسانیں لشکر و
 کماندار اسپارٹا و اجہیں حاکم لموناسیڈیز (lemonides) و دور (BC 489-480)
 ات۔ اے جنگ 7 تاں 10 اگست BC 480 و جاری بوت، چما و ہداں کہ یونان و اے
 یلیں پُتگ و زست کُشگ بوتنت۔ آہاں شترزانتگ ات کہ آہانی اے یک صدیں مردم یک لکھ
 تیار و سلاہ بندیں لشکر و دیم و تاں دیراں داشت نہ کن انت و جنگ بنت بلے آہاں پٹو بست،

سوگند وارت ء قول کت کہ آپہ زند دژمن ء فوجاں یونان ء نیگ ء رَوگ ء نیلنت۔ اے ہے جنگ ات کہ ایرانی لشکر چہ اکروپولس (Acropolis) ء دیواراں دور کنت ء شہر ء آس دنت ء سوچیت۔ یونان ء اے پڑمڑا میں بچانی پہ وتی ڈیہہ ء جان ء سر ء تاوان دیگ ء حُب ء واہگ ء نمیرا میں بہادری ء سر مچاری تاریخ ء دل ء نقش انت۔

ہندوستان ء بادشاہ، ظہر الدین محمد بابر (14 فروری 1483 تاں 26 دسمبر 1530 AD) ء گوریچانی علاقہ مالو ء چندیری ء سرا اُرش کت۔ مغل ء لشکر ء راجپوتانی سردار، مدینی رائی ء کلات چپ ء چاگرد کت۔ راجپوتاں دیست کہ مغل تیار تر انت ء آہانی دیم دارگ نہ بیت، آہاں دیوان کت، میر ء امیراں وت ماں وت ء صلاہ ء شور کت۔ پراہاں دوراہ اتنت، یکے ایش کہ مغلانی بادشاہ ء دیما سلامی بہ بنت، ایردستی بہ من انت، وتی ڈیہہ ء آوانی دست ء بہ دینت ء وتی عزت ء ننگ ء نام ء ہم۔ دومی ایش کہ پہ مردی جنگ بہ کن انت ء پہ وتی ڈیہہ ء جان ء سر ء تاوان ء بہ دینت۔ آہاں پہ وتا موت گچین کت۔ آہاں وتی زال ء کسانیں چکت کشت انت یا آہاں وتا را سوتک ء قربان کت ء مرداں زخم کش ات ء چہ کلات ء درامنکت ء مغلانی سرا اُرش اش کت۔ آہاں شہر زانت کہ آجنگ بنت، کُشگ بنت بلے پراہاں سلامی بونگ یا دست گیری بے عزتی یے ات ہمیشا آہاں ”جاہوہر“ ء دود ء رد ء اے مزن مردی ء بہادری کت۔ راجپوتاں پہ مرگ وتی ننگ ء نام ء عزت ء شان رکینت ء مغلان آہان ء کشت ء آہانی کلات گپت۔ (4)

گوں انگریزاں اڑب ء جنگ ء (اپریل 1918 AD) مریاں پٹو بست، یکت یکت ء کُشگ بوتنت بلے سلامی نہ بوتنت، ایردستی اش نہ من ات۔

کلات ء سرا انگریزاں 5 مئی 1839 AD ء اُرش کت ء کلات چپ ء چاگرد کت۔ خان میر مہراب خان ء را حال دیگ بوت کہ آئی ء میری چپ ء چاگرد کنگ بوتگ، انگریز گوں ٹوپ ء ٹینگ ء فوج ء پلٹناں پہ جنگ ء تیار انت۔ کلات ء رسگ ء ساری یا گوں رسگ ء انگریز کماندار ء خان ء راگلوہ ء قاصد کت کہ خان سلامی بہ بیت ء وتارا انگریز ء دست ء بہ دنت۔ خان ء جواب دات

کہ نا اسلامی بیعت و ناتاراپہ زندانگریز دست و دنت۔ اے دوران و خان و راگوشگ بوت کہ
آئی و راچہ در و بلوچانی ہچ و ڈریں مدت و گمگی و امیت نیست چیا کہ انگریزاں راہ بستگ و انت و چوش
زوت و بلوچ سردار و میر پہ خان و ملک و سر بوت نہ کن انت۔ خان میر مہراب خان و آوہاں ماں
میری و موجودیں گوں وتی میر و امیراں صلاہ کت۔ لہتین و گوشت کہ ماے حالتاں گوں انگریز و
تیاریں فوجاں جنگ دات و سوہیں بوت نہ کنوں۔ چراہاں باز و دل و ات کہ جنگ و بدل و خان
سلامی بہ بیعت و وتارا انگریز دست و بہ دنت۔ و ہدے کہ خان و تزان کت، آئی و گوشت کہ من
زاناں کہ انگریز طاقتور و من نزوراں، من زاناں کہ اے و ہداں گوں من چندے مردم انت، منی گورا
زورا و و تیاریں لشکرے نیست، منی سلاہ انگریزانی ٹوپ و ٹپنگانی برابر و ہم مٹ نہ انت بلے من و
بلوچاں وتی مستر و خان کتگ کہ من آہانی ڈیہہ و بہ پھر یزاں، آہانی عزت و ننگ و نام و بہ
پھر یزاں، مروچی من بلوچاں و ہچ دات نہ کنناں بلے من چوں وتی پیرینانی قبراں چیدگ بہ کنناں،
مرتگینان و کم شرف و زندگیناں کم نام بہ کنناں، تاریخ و وتارا پولنگ و بلوچانی سرا جہل بہ کنناں و
انگریز و دیما سلامی بہ باں و وتی مکہیں ڈیہہ و پہ زند دگرانی دست و بہ دیاں۔ اے چوں بوت
کنت۔ من و ہچ نیست بلے من و ساہے مان انت کہ منی بدن و روت و کیت۔ منی متاہ پہ
بلوچاں و بلوچانی ڈیہہ و اے و ہداں منی ساہ انت، ارواح انت، منی زندمانی انت، من دگہ ہچ کت
نہ کنناں ہم بلے من وتی ساہ و قربان کت کنناں و من پہ بلوچستان و، پہ بلوچاں اگس انجو کت مہ
کنناں کہ وتی جان و سر و قربانی و بہ دیاں گرا من بلوچانی چونیں خانے آں۔ نا، مروچی جنگ و روج
انت، مرگ و روج انت، عزت و شان و روج انت، لغوری و نامردی و روج نہ انت۔ خان گوں
وتی سبے لہتیں ہمراہ و گوں انگریزاں جنگ کنت، ذرہ کشگ یا ٹی بنت۔ نا کسے انگریز و دیم و سلامی
بیعت و ناچجیت۔ انگریز کلات و میری و گپیت و بلوچاں ایر دست کنت۔ خان شہید بیعت، ہما
باعزتیں و مزاہ داریں شہیدی کہ تاں بلوچ ہست انت، آئی و عزت و شان برجا انت۔

امیر ہوش محمد شیدی بلوچ (ہوشو شیدی) کہ سندھ و تالپور فوج و کماندار ات، گوں انگریزاں

24 مارچ AD 1843ء ڈبوء جنگ ء شہید بوت۔ مرگ ء وہداں آئی ء جسم ء 54 ٹپ مان ات۔ وہدے کہ جنرل چارلس نیپیر (Charles Napier) ء کیپٹن ریچرڈسن (Richardson) ء ڈیمسرس (Demisrus) امیر ہوشو ء نیمگ ء تیمچہ کن انت، گڑا امیر ہوشو ہے پٹی ٹوری جا گہا جبرہ کنت ء گوشتیت کہ ”تاں من زندگاں سندھ ء شمارا نہ دیاں۔“ ہوشو ء یک دستے پٹی ء ناکارہ بیت، آگوں دومی دست ء ڈیمسرس ء سرا اُرش کنت، آئی ء راتیرے جنت۔ ہے دمان ء ریچرڈسن ہوشو ء راکارچ یا خنجرے ماں دل بند ء جنت، جنرل ہوشو ہے کارچ ء درکنت ء ریچرڈسن ء سرا جنت کہ آمریت۔ چد ء بعد ہوشو نیپیر ء نیمگ ء دو در کنت بلے آئی ء ٹپ گر انت، کپیت ء شہید بیت۔

انگریزاں سندھ ء ٹالپور جت ء پڑ وشت انت۔ ماں بلوچستان ء خان کلات، میر مہراب خان جت ء نون مری ء بگٹی ء کھیتز ان ء علاقہاں ء گرگ لوٹ ات ء پرے مقصد ء ڈیرہ غازی خان ء لشکرے چ کنگ ء ات۔ بگٹی، مری، کھیتز ان ء دگہ ہسا بگیں راجانی سردار، میر ء امیر کیجا بوتنت ء آہاں فیصلہ کت کہ گوں انگریزاں جنگ دیگ بہ بیت ء پرے مقصد ء ڈیرہ غازی خان ء سرا اُرش کنگ بہ بیت، آہاں زانت کہ انگریز زور اور انت، آئی ء فوج تیار تر انت، بلے آہاں گوشت کہ چون پزند آ انگریزاں ء وتی پاکیں ڈیہہ ء قدم ایر کنگ ء حاکی ء بل انت۔

چرے قبیلہاں 1500 بلوچانی لشکرے چ کنگ بوت ء اے لشکر ء کماندار سردار میر غلام حسین مسوری بگٹی ات۔ 26 جنوری AD 1867ء بلوچاں انگریزانی ایردستیں ڈیرہ غازی خان ء سرا الگار کت ء علاقہ جت ء پڑ وشت بلے وہدے کہ اے لشکر و اتربوت، انگریز فوج ء آہانی راہ بست۔ بلوچاں جنگ دات۔ 257 بلوچ شہید بوت کہ آہانی تہا 92 بگٹی، 70 مری ء 45 کھیتز ان ء 50 دگہ لشکری انت۔ 24 بلوچ دستگیر بوتنت ء لشکر ء گیشتری بہر پٹی ء ٹوری بوت۔ کماندار سردار میر غلام حسین مسوری بگٹی شہید بوت کہ آئی ء سر بڑگ ء انگریز ء حاکم رابرٹ سنڈیمن ء را پیش کنگ بوت۔

گوں انگریزاں 30 جنوری AD 1898 ء ماں گوک پڑوش ء جنگ ء سردار میر بلوچ خان ء انجینئرس پڑھا ہیں جنگے دات۔ کچھ ء سردار ء حاکم، مہراب خان گچگی جنگ ء بندات ء ء ساری چہ جنگ ء پڑ ء گوں وتی لشکر ء تجتیت۔ میریں بلوچ گندیت کہ مہراب ء وتی پونز بُرات، تنگ۔ آئی ء زانت کہ جنگ ببادیگ بُوت بلے گوشت ءے کہ من پہ وتی ڈیہہ ء پہریزگ ء لانک بستگ، پندے بُراتگ ء گوک پڑوش ء سر بوتگاں۔ نوں موت ء تُرس ء من کجام دپ ء آپ ء پد بہ پڑشاں ء وتار ء بلوچان ء پولنگ بہ کنناں۔ میر بلوچ خان جنگ دنت ء گوں وتی ہماہاں شہید بیت۔ گوں آئی ء شہید بوو کیں سرنیں مرداں، میر حیاتان بوہیر، میر شکر اللہ واڈیلہ، حاجی یعقوب زرگر، میر ذراخان، میر رستم خان، میر صاحب داد ء واجہیں ملا عیسیٰ اتنت۔

AD 2003 ء پاکستانی فوجاں بلوچستان ء سرانچھی فوجی کاروائی بنا کتگ ات۔ مری ء بگٹی ء دمگاں فوج مان رتگ ات۔ 3 جنوری AD 2005 ء شپ ء پاکستانی فوج ء کیپٹن حمنا د ماں سوئی ء ڈاکٹر شازیہ خالد مین ء سرا کپتگ ات ء آئی ء را بے پردگ ء زناء کتگ ات۔ بگٹیاں پرے جبر ء بدبری درشان کت ء گوں فوج ء جنگ دات، 9 فوجی کتگ بوت۔ 17 مارچ AD 2005 ء پاکستانی فوج ء نواب محمد اکبر بگٹی (12 جولائی 1927 تاں 26 اگست AD 2006) ء کلات ء مہمان خانہ ء سرا ٹوپ باراں کت۔ اے ٹوپ گؤاری ء 70 بگٹی کہ آہانی تہا جنین ء چکت ء ہسا ہگیں ہندو ہم گوں ات، شہید بوتنت ء نواب ء مہمان خانہ را ہم نقصان رس ات۔ نواب ء زانت کہ اے ادار کی جنگے نہ انت، اے جنگ تاں بلوچانی آزادی ء وت واکی ء جاری مانیت۔ آئی ء لانک بست ء پیراں سالی ء 30 دسمبر AD 2005 ء گوں بلوچ سرچاراں کوہاں شت۔ نواب ء تاں 8 پڑیں ماہ ء گوں پاکستان ء فوج ء جنگ دات۔ فوج ء بمبور ء دگ ء تراتانی ء کوہاں نواب ء را گیرہ دات ء آئی ء سرا ٹوپ ء باراں کت۔ 26 اگست 2006 AD ء نواب گوں 140 بلوچ سرچار ء شہید بُوت۔ پاکستان ء گوشتگ ات کہ اے جنگ ء چہ فوج ء یک کرنل، 2 میجر ء 3 کپتان ء ہمراہی ء 27 فوجی کتگ بوتگ۔

بلوچانی 80 سالی پیر مردیں نواب ء بلوچانی مزن مری، مرہ داری ء بہادری ء تاریخ ء دگہ نمیر انیں قصہ یے نوشتہ کت۔ نواب ء شہر زانتنگ ات کہ دژمن زور آور انت، بلوچ کم توان ء بے طاقت انت بلے آئی ء پاکستانی فوج ء دیم ء سلامی بونگ ء سلاہانی ایر کنگ پہ و تاء پہ بلوچاں بلا میں عیے زانت۔ آئی ء گوشت کہ بلوچانی اے جنگ گوں ہما دژمن ء انت کہ آہاں بلوچانی سرزمین پکار انت، بلوچ سرزمین ء دولت پکار انت۔ دژمن بلوچان ء جنگ ء آہانی ڈیہہ ء برگ لوٹیت، آہانی قومی پچار ء گار کنگ لوٹیت، اے جنگ بلوچانی ہستی ء نیستی ء جنگ انت۔

نواب پہ مردی کینگ ء بلوچی توکل ء مرہا پہ بلوچ ء بلوچستان ء مہران ء آئی ء پانگپانی ء جوزہ ء شہید بوت ء تاں ابدنمیران بوت۔ فوج ء اے مرہ داریں بلوچ ء لاش بے عزت کت، کس ء راپیش نہ داشت، پیتی یے ء قبل کت ء ڈیرہ بگٹی ء کل کت۔ تنی و ہدی کس زانت کہ اے پیتی ء نواب اکبر ء لاش مان بوتگ کہ نا۔

انسانی تاریخ ء ہزاراں انجییں واقعہ انت کہ قوم ء راجاں، آہانی سروک ء مستراں، پہ وتی ڈیہہ ء پاسبانی ء، راج ء ننگ ء نام ء پھریزگ ء جان ء سمرانی قربانی داتگ ء پہ و تاء پہ وتی راجاں نام ءے اشنگ ء ماں تاریخ ء ابدمان بوتگنت۔

-
1. Tsouras, Peter G. Alexander: Invincible King of Macedonia. Macmillan and Co. New Delhi: Pentagon Press, 2009. p:61
 2. Freeman, Philip. Julius Caesar. New York: Simon and Schuster Paperback, 2008. pp.191-192
 3. ibid.
 4. Eraly, Abraham . The lives and Times of The Great Mughals. London: Penguin, 1997. p:33

حاکمی ۽ لذت

اقتدار ۽ حاکمی ۽ چسڪ ۽ وڻي ۽ لذت شتر ۽ گندگ نرانت، وتي ۽ درآمد ۽ فرق ۽ گارڪنت - په بادشاهي ۽ حاکمی ۽ بازيں بادشاهاں وتي چُڪت کُشنگ اُنت، بازيں چُڪاں يا بڙاتاں وتي بادشاہيں پت ۽ بڙات جنگ اُنت - اسييريا (Assyria) ۽ بادشاہ سرگون (BC II 722-705) ۽ مَچ ۽ مزن ناہيں شاہ سنا چرب (Sennacherib 705-681 BC) ۽ آئي چُڪاں کُشت - چوش اُت کہ بادشاہ ۽ چه آدگہ چُڪاں وتي مستريں مَچ کہ بيبيلون ۽ حاکم ۽ کماندار اُت، دوست ترأت - گُرا آئي ۽ دوکستريں چُڪت ۽ شور کُت ۽ وتي مزن ناہيں پت دست ۽ وت کُشت، هما وهداں کہ آپيريں مردماں عبادت جاہ ۽ ذڪر ۽ طاعت ۽ اُت - پت ۽ مرگ ۽ رند چريشاں کي ۽ وتي بادشاهي ۽ جار پڙينت بل ۽ آہاني دگہ بڙاتے کہ نام ۽ اسرہڊون (Esar-haddon) (Ruled : BC 681- 668) اُت ۽ هما آوهداں فوج ۽ یک کماندار ۽ اُت ۽ گون دَري دُژ مناں جنگ ۽ اُت، آئي ۽ واتر کُت، وتي بڙاتان ۽ کہ پت اش کُشنگ اُت، جت ۽ کُشت ۽ بادشاهي گپت - (1)

ايران ۽ شاہ ۽ بادشاهاں ہم کس نچاراگ - کسر و II (AD 591-628) ۽ آئي ۽ وتي جند ۽ مَچ سيرو ۽ (Siroe) يا کباد II (AD 628-629) ۽ گپت ۽ هما جا گہہ ۽ قيد کُت کہ اودا آئي ۽ وتي مال ۽ زَر ۽ خزانه اير کُتگ اُت - اے مرد ۽ وتي پت ۽ راناں ۽ آپ ہم ورگ ۽ نادات - وهدیکہ پت ۽ گوشت کہ من شُدريگاں يا شُدريگاں گُرا سپاھياں گوشت کہ نوکيں بادشاہ، تي ۽ وتي مَچ ۽ حکم اُنت کہ ہے زَر ۽ مال کہ تو پہ ظلم ۽ زُورا کي مَچ کُتگ اُنت، ايشاں بؤر ۽ سير بؤ - چار روج ۽ شُد ۽ شُن ۽

بے عزتیں قید و بند و رند، کسر و IIء را تیر باراں کنگ و کُشگ بُوت۔ (2) پت و کُشگ و رند
 کباد IIء ساسانی پت و بڑات کوشی و دود پہ جوانی بر جاداشت و وتی دُرستیں بڑات و بڑات
 زہگ و کسر و IIء خاندان و دُرستیں مردم (لہتیں تاریخ نویس گوشتیت 40 و لہتیں گوشتیت 15)
 کُشت اُنت و پورہیں خاندان تباہ و برباد کُت۔ چرے خاندان و کباد IIء دو گوہار بی بی پُراں
 دوست (Puran docht) و کُستریں بی بی ازرمی دوست (Azermi docht) پُشت
 کپت اُنت۔ دوئیں تنی و ہدی سورنہ کُتگ و اتنت و شاہی ماڑی و اتنت۔ بڑات و بڑات زہگانی
 کُشگ و رند، دوئیں گوہار تچاں تچاں و شُت و وتی بڑات کباد IIء دیم و نشت اُنت و فریاداش
 کُت، زارہ اش جت و بڑات و را گوشت اش کہ تو پہ وتی بادشاہی و تمہا و حرص و وتی سرداریں پت
 کُشت، تو وتی مرہاہ داریں بڑات کُشت اُنت بلے حدابہ کنت کہ تو گوں اے بادشاہی و کہ تو گوں
 پت و بڑاتانی حونانی ریچگ و کپتگ آرام و دل مگند ات نئے۔ گوں گوہارانی ہے بددعاہاں آئی و
 دل تزک ات، وتی بادشاہی تاج وے چہ سرا دوردات و ہیسکارگ و لگ ات و گوں ہے
 گز یوگ و ہیسکارگ و مرد مَرت۔ (3)

ماں ہندوستان و مغلانی مَستریں بادشاہ ڈرہ پہ بڑات کوشی و کیلے دومی و باج نہ بر اُنت۔
 جلال الدین محمد اکبر (1542-1605 AD) و بگرتاں اورنگ زیب و در، دُرستانی چُکّاں
 بغاوت و سرکشی کُتگ و پتاں ہم نہ چار اتگ کہ مچلے یا بڑاتے، کُشگ اُنت۔ مغلان و پہ حاکمی و
 بادشاہی و راہ و چُکّانی یا بڑاتانی یا پتانی مہر دیم و نیا تلگ۔ کس و کسسی سرا بڑگ نہ کُتگ۔ جہانگیر و
 گوشتگ ات کہ پہ بادشاہی و ”بادشاہ و بیچ رشتہ داری گوں کس و نیست“۔ سلیم
 جہانگیر (30 اگست 1569 تاں 7 نومبر 1627 AD) و وتی بیچ خسرو و
 (Khusrau) کہ سرکشی کُت، جہانگیر و آئی و دوئیں چم کور کُت اُنت و خرم شاہیجان دِراں
 ڈیہہ کُت۔ شاہیجان و رند آئی و بیچ اورنگ زیب عالم گیر (1619 تاں 1707 AD) و وتی

بزات کشت آنت۔ یہ دوڑبانی، ڈروگ و نمک حرامی، اورنگ زیبِ وتی مٹّ وت ات۔ ایشی و
گوں وتی بز اتاں ڈروگ بست و آہان و رددات۔ مراد و راگوشتے کہ پت و خلاف و سرکشی و مقصد
داراشکوہ و راپڑوش دیگ انت چیا کہ دارا ہندوانی ہم راہ و ہم راز انت و کافرے۔ مراد و را نوشتہ
و کت کہ من ہرچی کنگ و آل، وتی نا، پتئی بادشاہی و کنگ و آل۔ ہجے دوران و اورنگ زیب و
پندلے سازات و مراد و را دستگیر کت و بُرت و گوالیار و کلات و بند کت۔ مُراد پہ یک دزوگیں
بُہتامی و دسمبر AD 1661 و کُشک بُوت۔ مراد و رند اورنگ زیب و وتی بزات شجاع و جنگ و
پڑوشک و پندل سازات۔ اے مرد بنگال و رودرتکی نیمگ و ماگ قوم و اراکان (Arakan)
بادشاہ و میار بُوت، بلے چہ اودا ہم جنگ و تاجپینگ بُوت۔ سمرے پہ جنگلاں کپت و پہ بے کسی کُشک
بُوت۔ مستریں بزات داراشکوہ ہم پہ بے عزتی کُشک و سمرگڈ کنگ بُوت۔

1. Rawlinson, George. The Seven Great Monarchies of the Ancient Eastern World. (1862-1885) Part II, Assyria. (Reprint) UK: Do do Press, 2010. pp: 477-478

2. Rawlinson, George. The Seven Great Monarchies of the Ancient Eastern World. Part VII, Sassanians. p: 317

3- لہتیں تاریخ نویس گوشتیت کہ کباد II و رالا علایمیں و ملی و گپنگ کہ آمرنگ بچار:

Rawlinson, ibid. p: 334 George.

حون ۽ ہوشام

جنگانی دوران ۽ ناروائیں کشت ۽ کوش وتی جا گہہ ۽ پڑوش وارنگیں لشکرانی لاشانی بے عزت کنگ، مڑتگیں مردانی سرائی گڈگ ۽ کوت کنگ یا گپتگیں ڈژمن ۽ دست ۽ پادانی گڈگ، آہانی جنینان ۽ زنا کنگ، گرگ ۽ برگ ۽ بہا کنگ یا سمریت کنگ، ہلک ۽ میتگانی سوچگ ۽ تباہ کنگ، لٹ ۽ پل کنگ، نامیارے بوتگ ۽ ناظلم ۽ ناروائی یے زانگ بوتگ۔ چوشیں ناروائی ایوکا ہودی، عیسائی یا مسلمانی مذہبانی منوکاں نہ کتگ، نااے کار ایوکا رومننا، مصریاں، یونیاں یا ایرانیاں کنگ ناایش چنگیز خان، ہلا گوخان، تیمور لنگ یا مغل یا افغان حاکمیں ڈنگاں چوکہ محمد غوری، محمود غزنوی یا احمد شاہ ابدالی ۽ زمانگ ۽ بوتگ ۽ بس، بلکن اے پڑاہ ۽ شاہگانیں جہان ۽ کوہنیں ڈڑستیں حاکمی ۽ بادشاہیانی دوران چوشیں ظلم ۽ زور بوتگ ۽ آدور ۽ بازیں شاہ، کماندار ۽ حاکمانی گورا رواداری، انصاف ۽ انسانیت ۽ لیکہ ۽ فکر پہ ملک گیری ۽ مقصداں، آہانی نڑیک ۽ نہ گوستگ۔ اے جبرہم منگ لوٹیت کہ گوستگیں قرناں، بادشاہانی جنگ ۽ ملک گیری یا کشت ۽ کوش باز براں وڑے ناوڑے ۽ پہ جہاد ۽ حداہانی وٹ کنگ ۽ ہم کنگ بوتگ آنت۔ آوہاں چوشیں ظلم ۽ زورا کی غیر مذہبی نہ بوتگ یا ملک گیری حداپرے کاراں چرہاں نہ وٹ نہ بوتگ آنت۔

وہدے کہ ایران ۽ شاہ کمبیسیر۔ مصر ۽ سرائش کت گڑا مصر ۽ بادشاہ ۽ آئی ۽ اُستمان ۽ فوج ۽ گوں دلیری ۽ مزن جگری ۽ ایرانیانی دیم داشت۔ مصری لشکر ۽ ہساہگیں قومانی مردم ہم گون اتنت بلے چرے قوماں یکت بڑی ۽ دڑوہ کت، سست ۽ گوں ایرانیاں یکت بوت۔ اے گروہ ۽ چکت ۽

جنیں مصرۂ انتنت - مصرۂ بادشاہۂ حکم کت کہ اے غدارانی چُگال جنگ ۽ پڑۂ بیارات - چُکت جنگ ۽ اولی سزپ ۽ آرگ بُوت آنت - مصری لشکرۂ ایشان ۽ آہانی پتانی چم ۽ کل ۽ کہ دومی نیمگ ۽ گوں ایرانی لشکرۂ اولی سزپ ۽ گوں انتنت، کُشت آنت، آہانی حون گوں شراباں یکجا کت ۽ گلاٹ انتنت تاں کہ آہانی پت بہ گند آنت کہ غداری ۽ سزاچی انت - (1) ہے جنگ ۽ مصریاں شکست بُوت ۽ مصر گرگ بوت -

331 BC ۽ گاگامیلا جنگ ۽ ساری ایرانی شاہ دار بیس ۽ لشکر یونانیانی فوجی ہسپتالی ۽ سرا اُرش کنت ۽ یونانی پٹی ۽ ٹوری نیں سپاہیاں کُشیت - (2)

73 BC ۽ روم ۽ غلاماں سرکشی کت ۽ یک بودنا کیں، ورنائیں ۽ بہادریں غلام، اسپارٹاکس (Spartacus) ۽ کُشگ بیت) ۽ سروکی ۽ بغاوت کت - اے مرد بُن ۽ اصل ۽ رودراتکی بلکان ۽ مردے ات - ایشی ۽ رالینڈو لوس (Lentulus Batialus) نائیں مردی ۽ بہا زرت ۽ نیپلز (Napales) ۽ جنگی ہیل دات - اے مرد ۽ آدگ غلام ۽ بندیان ۽ گوشت کہ اے غلامی ۽ ایردستی ۽ موت گہہ تر انت کہ یک رندے کیت، ہموروج نیت - غلاماں شور کت ۽ بغاوت کت ۽ چہ وتی تمبواں در اتکنت - ہزاراں بندیانی بلا ہیں گروہے یکجا بوت - ایشاں گوں روم ۽ فوج ۽ لشکراں جنگ دات - دورند ایشاں رومن پڑوش دات آنت - رند ترا ایشاں پڑوش وارت ۽ ایشانی شش ہزار مردم رومناں دستگیر کت - روم ۽ کماندار ۽ اے شش ہزاریں جنگی قیدی کُشت آنت ۽ چوں کُشت آنت کہ یک برے ایشان ۽ سک جت، پٹی ۽ جگمی کت ۽ جنگ ۽ رند ہر پنجاہ گام ۽ ذراتک آنت - صد میل ۽ گیش چہ کیپوا (Capua) ۽ بگرتاں روم ۽ درا، اے مردم دزنجگ بُوتنت کہ ایشاں ہے دزنجگی جا گہا ساہ دات - (3) جنگی بندیانی چوشیں کوش تاریخ ۽ مزنیں مثالاں کیے -

روم؄ شاہ گرگلا (Marcus Aurelius Antoninus Caracalla) شاہی ء

دور (AD 211-217) روم؄ ظالم ترین بادشاہاں یکے گوشگ بیت۔ AD 215 ء اے مرد ء ماں الیگز نڈریا ء ہزاراں بے گناہیں مردم کشت چیا کہ آئی ء را گوشگ بوتگ ات کہ اود ء مردماں آئی ء راجیوہ کتگ ء کلاگ کپتگ۔ ہے بادشاہ ء رارند تر ء ماں کڑ ہے (Carrhae) ء نژیک ء وتی جند ء پانگپا ہاں ہما و ہداں کشت کہ مرد دست ء آنجگ ء ات۔ (4)

شاہ پور I (بادشاہی ء دور 240 تاں AD 271) ء ایران ء دُرستیں ہسا گہیں ٹلک ء قومانی سرا الگارکت۔ اے مرد ء شتر ء گندگ ہنچ نہ چارات۔ ہر جا گہے کہ شت، ایشی ء آنجیں کشت ء کوش کت کہ گوشگ نہ بیت۔ ایشی ء شہر ء ولایت لٹ اتنت، ہلک سوتکنت، علاقہبانی علاقہ بر باد کت انت، گوک، پس، اشتر، اسپ، حر، ہرچی کہ دست ء کپت، بُرت۔ گوشنت کہ ایشی ء جنگی قیدی چو پس ء گوک ء مہار کنائنت انت ء چودلوت ء روچے یک رندے آپ ء بُرت انت۔ ایشی ء کپتگیں بندی درہ یا چہ شند ء ٹن ء یا چہ نادر اہیاں مُرت انت۔ جنگ ء دُرمن ء لشکری کہ کُشگ بوتنت، آہانی سراش یکجا کت انت ء کوت اش کت انت۔ گوشنت کہ کبپا ڈوسیا (Cappadocia) ء جنگ ء رند، پہ کور ء گوازینگ ء قیدی آئی ء چہ دُرمن ء مرگیلانی سر ء جون ء جسم کور ء دُور اش دات انت ء ہمیشانی سرا وتی لشکرے چہ کور ء گوازینت۔ (5)

شاہ پور II (309 تاں AD 379) ء گوشنت کہ ہما ہسا گہیں راجاں کہ پیش ء زمانگ ء ایرانیاں سرا اُرش کتگ ء آہان ء جنگ، ایرانیاں ہیر باید انت کہ چہ ہما راج ء ہر کس ء ناکس ء گرگ بہ بیت۔ ایران ء لشکر کہ جنگ ء شت ء دُرمنیں قوم ء راجاں کہ پڑوش وارت، گڑ ابادشاہ ء حکم کتگ ات کہ چہ اقوم ء مردمان تکے کُشگ بہ بیت۔ شاہ پور ء بادشاہی ء دوران ء ایرانی فوج ء لشکر ء شتر ء گندگ یا گناہ ء بے گناہی نہ چارت، چہ دُرمن ء ہر کس کہ دپ ء کپت، کشت۔ پشت

کپتگیں مردمانی کو پگ یاد کہ اعضا ٹنگ کت آنت، سادیا زنجیر مان کت آنت، گران گران ء بُرت ء غلام ء بندی کت آنت۔ سیم سری لہتیں قوم چوکہ بنی وئیل، عبدل کیس، ٹما نٹیز (Temanites) ء دگہ بازیس قوم ء راجانی سرا بے بڑا ہیں ظلم ء نا انصافی کنگ بُوت، آہانی بے حسابیں مردے پہ بے عزتی کُشگ ء گار کنگ یا بندی کنگ بُوت۔ ایران ء اُستمان پرے ظلم ء نارروائیاں سکت و ش ات ء وتی ہے بادشاہ ء را ’دولکتا‘ بڑاں کو پگانی بادشاہ یا کو پگانی ٹنگ کنوکیں شاہ ء لقب اش دات۔ (6)

AD 1014 ء بائیزنٹائن (Byzantine) ء عیسائی بادشاہ باسل (Basil) ء بلغاریہ ء پانزدہ ہزار جنگی قیدیانی چم کُشت آنت بلے صد ء تھا یک قیدی نی ء یک چمئی کش ات تاں کہ ہے یک چم دگہ نود ء نوہ قیدیاں ہماہانی ہلک ء میتگاں ببارت تاں کہ اود ء مردم عبرت بیار آنت ء آئی ہے تڑس ء نیم ہم ہمودا سر بہ بیت۔ (7)

عیسائی خدادوستیں ’جہادیاں‘ AD 1098 ء ماں شام ء انٹی اک (Antioch) ء AD 1099 ء جیروشلم گپت۔ گرا اے مرداں اے علاقہانی مُسلمان ء یہودی بے حساب ء کُشت آنت۔ ایشاں نہ جنیں چارت، نامردیں، ناپیر ء ناورنا، کس پشت نہ گیتک چیا کہ آ مُسلمان اتنت یا یہودی ء عیسائیانی دل ء آ کافر ء بے دین اتنت ء پہ حد ء و ش کنگ ء ایشانی کُشگ ء گار کنگ روا ات۔ (8)

AD 1160 ء جرمنناں اٹلی ء شہر کریمونا (Cremona) ء سرا اُرش کت ء شہر چپ ء چا گرد کت۔ لشکری آں شہر ء دیوارانی گورا اٹلی ء جنگی قیدیانی سر بُرت آنت ء ہے سران ء زحمانی سرا کت، آہاں چندینت ء گوناہاں لیب کت تاں کہ کریمونا ء مردم اش بہ گند آنت۔ کریمونا ء مردماں چوں کت کہ آہاں گول و ت ء داروکیں جرمن قیدی جرمنی ء سپاہیانی دیم ء آورنت، آہانی پاد ء دست گد اتنت ء آہانی جون شگلینت آنت، ہرت کت ء چگل دات آنت۔ جرمنناں دگہ آورت، کُشت ء دور دات، بدل ء

شہرء پانگ پاہاں جرمنیء قیدی آورنت، گڈانتت ء دوردات انت بلے جرمنان یک دستے پرات۔ آہاں کسانیں چک، جنک ء بچک، آورنت، وتی ٹوپانی دپ ء بست انت ء ٹوپ اش آس دانتت کہ گوں ٹوپانی آس برگ ء ہے زبگ شہرء دیواراں لگت انت ء مرنت۔ (9)

اپریل AD 1221 ء چنگیز خان ء نیشاپور گپت بلے لہتیں روج ء رند، آشہرء مردماں سرکشی کت ء ہے جنگ ء چنگیز خان ء زامات ء آئی ء جنک ء مرد تو کو پچر (Tockuchar) ء تیروارت ء مرث۔ گڑا منگولاں اے شہرء سردار اُرش کت ء گپت۔ چنگیز ء تو کو پچر ء جنوزا میں زال ء وتی جنک کہ آئی ء لاپ پُرات، آئی ء را اختیار دات کہ آتی مرد ء بیر ء چہ اے شہرء مردماں ہروڑی ء لوٹیت، بہ گپت۔ گڑا گوشنت کہ اے زال ء حکم کت کہ شہر ء دُزستیں مردم کُشگ بہ بنت ء آہانی سرکجا کنگ ء سے جا گہ ء کوت کنگ بہ بنت۔ مردینانی یک کوتے، جنینانی یک کوتی ء زہگانی سرگ یک کوتی ء کنگ بہ بنت۔ چد ء بعد زال ء حکم کت کہ شہر ء دُزستیں ساہدار، گوک، پس، اشتر، اسپ، حر، پیشی ء کچک، دزہ کُشگ بہ بنت تاں کہ اے شہر ء ہیچ ساہدارے پشت مہ کپیت ء ہمیش آئی ء مرد ء بیر انت۔ (10)

اگست AD 1228 ء منگولاں گوں سلطان جلال الدین ء جنگ کت۔ منگولاں پُروش وارت ء جلال الدین ء چار صد منگول دست گیر کت ء اصفہان ء بُرت۔ سلطان ء حکم ء پدا ایشان ء اسپانی پشت ء بست ء اصفہان ء شہر ء بازاراں گران کت۔ ہے حالت ء منگول قیدیاں ساہ دات، گڑا جلال الدین ء حکم کت کہ ایشانی حون ء جونان ء کچکاں بہ دیت۔ (11)

دگرندے ایرانیاں منگول قیدیانی سران ء پے میہہ ٹک ات ء کُشت انت۔ (12) AD 1305 ء گوں ہندوستان ء جنگ ء وہداں منگول لشکری گیرگ بوتنت گڑا دہلی ء سلطان ء اے قیدیان ء پیلانی پادانی چیر ء دات ء کُشت، چد ء بعد ایشانی سرگ بُرات انت ء ہے سرگانی بلا ہیں

کوتے جوڑکت کہ مردماں چارارت ۽ گل کُت۔ (13)

مغلانی بادشاہ بابر ۽ گوں راجپوتان جنگ کُت۔ اے جنگ خانو ۽ بُوت کہ چہ آگرہ ۽
50 کلومیٹر دُرات۔ جنگ ۽ راجپوتان پُروش وارت۔ مغلان کشتگیں مردانی سران ۽ بُرات
۽ یک جاگہ کُت ۽ منت ۽ مزنیں جمپسی ۽ دیم ۽ مچ کُت ۽ منت ۽ ہے سرانی چیدگ اش جوڑ
کت۔ (14)

7 مارچ 1799 AD ۽ فرانس ۽ جر نیل ۽ بادشاہ نیپولین بونا پارٹ ۽ شام ۽ شہر جعفا گپت ۽
دوہزار ترک دست گیر کت بلے آہان ۽ یلہ دات ۽ ہے قول گپت کہ آگوں تُرک ۽ فوجاں یکجانہ
بنت ۽ نیپولین ۽ فوج ۽ خلاف ۽ جنگ نہ کن انت۔ گازا ۽ گرگ ۽ دوران ۽ چار ہزار تُرک دستگیر بوت
بلے نیپولین ۽ 10 مارچ 1799 AD ۽ آہانی کُشگ ۽ حکم کُت۔ آہان ۽ ہے سبب ۽ کُشت کہ اپنیو
جنگی قیدیاں آورگ دات نہ کن انت۔ (15)

1. Rawlinson, George. The Seven Great Monarchies of the Ancient Eastern World. Part V, Persia. p: 229
2. Tsouras, Peter G. op.cit. p: 74
3. Freeman, Philip. op.cit. p: 44
4. Axworthy, Michael. Iran: Empire of the Mind. London: Penguin Books, 2007. p. 44
5. Rawlinson, George. Sassanians. op.cit. p :49
6. ibid. pp: 86-87
7. Weatherford, Jack. Genghis Khan and the Making of Modern World. New York: Three Rivers Press, 2003. p: 116

8. *ibid.*
9. *ibid.*
10. *ibid.* p: 117
11. *ibid.* p: 116
12. *ibid.* p: 115
13. *ibid.* p: 116
14. Eraly, Abraham. *op.cit.* pp: 26-27
15. Cronon, Vincent. *Napoleon Bonaparte: An Intimate Biography.* New York: Dell Publishing. 1973. p: 177

مرگ ۽ رادردے گوں مبات

جولیس سیزر ۽ کوش ۽ یک شے ساری 14 مارچ 44 BC ۽ سیزر ۽ سنگتے لپیڈس شپ ۽ شام ۽ گوں سیزر ۽ بیت۔ گپ گپ ۽ موت ۽ باروا سیزر گو شیت کہ آئی ۽ یک جا گے ونگ کہ ایران ۽ نامی نیں شاہ، سائرس ۽ مرگ ۽ کئے ساری وتی کفن ۽ کسارت ۽ شششت ۽ شود ۽ باروا حکم داتگ ۽ مردمان ۽ سر پد کتگ ۽ نون مرنگ۔ سیزر گو شیت کہ چوشیں موت کہ مردم ۽ بہ کجینیت ۽ مردم سر سر بہ جنت ۽ بہ مریت، آئی ۽ دوست نہ بیت۔ مرگ ہمانت کہ یک اناگت ۽ ۽ کیلیں دمان ۽ بنیت۔ باید انت کہ مرگ ۽ درد گون مہ بیت۔⁽¹⁾ سیزر ۽ موت ہم ہے رنگ ۽ بوت کہ مرد ۽ را سینٹراں سینٹ ۽ دیوان ۽ کارچ ۽ کارچ ۽ خنجر ۽ خنجر کت ۽ کشت، سیزر ۽ نادر دمارات ۽ نامرگ۔

1. Freeman, Philip. op.cit. p: 72

زہرہ پڑیں گلاس

لیگزنڈرے وتی نژیکیں سنگت ء فوجی کمانداری سرانچوستک ء باورات کہ تاریخ ء چوشیں مثال کم انت۔ میاں ایشیاء سلیشا (Cilicia) ء سراسر اُرش ء رند، لیگزنڈرے پہ جان شوگ ء کورے سردیں برنی آپاں دورکت۔ مردے راسردی ء جت، تپ ء گپت ء نادرہ بوت ء تاں دیراں وٹس نہ بوت۔ آئی ء ڈاکٹر فیلپ کرنا نیا ء مردے ات۔ یک روپے فیلپ ء گلاس ء پڑیں آپیں درمان لیگزنڈرے راہے ورگ ء دات۔ ہے دمان ء یک کاگدے کہ لیگزنڈرے کماندار پر مینین ء رواں داتگ ات، لیگزنڈرے وانگ ء ات۔ کاگدے ونت ء ہے کاگدے فیلپ ء رادات ء وت گلاس ء زرت ء گلاس ء درمان ء ذراہ تنگ انت۔ اے دوران ء ڈاکٹر فیلپ ء ہے کاگدے ونت ء لیگزنڈرے را گوشت کہ من اے بارواہچ نہ گوشاں بلے من زاناں کہ گوتی جان ذراہی ء منی سراجستگیاں اے تہمت وت دُورکیت۔ ہے کاگدے پر مینین ء نوشتہ تنگ ات کہ ہُو ارہ بُو کہ ڈاکٹر فیلپ ترازہر وارینیت ء کشیت۔ لیگزنڈرے فیلپ ء دست گپت ء گوشت ”فیلپ، بچاراگس حداء حق ء اے پد رکنگی ات کہ من تئی بارواہچے نیٹ داراں گڑاچد ء شتر تریں وقت دگہ کجام ات۔ من ء اے کاگدے رس اتگ ات ء پداہم من تئی جوڑ کُتنگیں دواوارتنت۔ ”نوں وت بچار کہ ہمینچو کہ من چتئی نام ء سر ء اے ڈوبہ ء بہتام ء دُور بونگ ء واستی مند ء وداری آں، ہمینچو کہ من وتی جان ذراہی ء لوٹاں۔“ (1)

1. Tsouras, Peter G. op.cit. p: 42

مارچ ۽ پانزدہ

کونھنیں باریگاں روم ۽ (Ides of March) 15 مارچ هموسال مارچ ۽ 13 تاریخ ۽ کپتنگ بلے 44 BC ۽ سال ۽ اے روج 15 تاریخ ۽ آنگی ات۔ اے ہماروج ات کہ رومناں دیوان ۽ مراکش کت، فوجی پریڈ بوت ۽ مارس این (Mars) حداء نام ۽ حیرات ۽ حسنا ہم کنگ بوت۔

روم ۽ تاریخ نویس ۽ عالمانی گوشگ انت کہ اے ماہ ۽ اول سراں بگرتاں جولیس سیزر ۽ کوش ۽ بازیں انجیں کار ۽ واقعہ بوتگ انت کہ ہر کس ۽ شک بوتگ کہ روم ۽ سرا بلا ہیں مشکلی آنگی انت۔ مثال ۽ جبر ۽ بازینی ۽ نوشته کتگ کہ شپاں آزمان ۽ روثنا بوتگ، گزانیں آواز ۽ توار ۽ بد پالیں بالی مرگانی روم ۽ درج کنگ ۽ جبر اں آو کیں بلا ہیں واقعہ یے نشانی ۽ شگون داتگ۔ آہاں اے ہم نوشته کتگ کہ ہے ماہ ۽ سیزر ۽ پہ قربانی ۽ دوتے کتنگ بلے ہے دوت ۽ لاپ ۽ دل مان نہ بوتگ۔ (1) زرباری اٹلی ۽ شہر ۽ مخلوق ۽ یک قبرستانے پٹینگ کہ چودا یک قبری ۽ یک نوشته ۽ دراتگ کہ آئی ۽ سرا نوشته بوتگ کہ ہر وہ یکہ اے قبر ۽ ہڈان ۽ گون جنگ بہ بیت گڑا ٹرائے (Troy) ۽ یک مڑاہ داریں بچ ۽ کتنگ بیت۔ (2) ابید چریشی ۽ یک استارشناس یا پال جن نئے کہ آئی ۽ نام اسپیورینا بوتگ۔ آئی ۽ روم ۽ دمکاں گوں سیزر ۽ ڈک وارتگ ۽ آئی ۽ را گوشگ

کہ سیزر بہ ٹرس چہ 15 مارچ ء خطرہ (3) ء بلے سیزر ء کسسی گوش نہ داشتگ، آئی ء چچ بر موت ء ترس نہ بوتگ۔ سیزر ء وتی پانگپا یار کینوک ہم یلہ داتگ انت ء گوشنگ کہ روم ء سینٹراں قول کتگ ء گوشنگ کہ آہاں سیزر ء پانگپانی ء رکینگ ء ذمہ زرتگ، آہانی سر روت بلے سیزر ء نہ روت، ہمیشا نون دگہ سلاہ بندیں پانگپا ء ضرورت نہ انت۔

15 مارچ ء سینٹ ء دیوان بر جم کنگ بوتگ ات۔ صباہ ء مہلا سیزر ء زال بی بی کلپرنیا پسونس (Calpurnia Pisonis) در ہاں در بان ء سیزر ء گورا کیت۔ آئی ء ہمے شپ ء واب دیتگ ات کہ آئی ء سیزر ء بلے ساہیں جون ماں دستان انت۔ زال ء سیزر ء راحال دات، گزیت ء منت کت کہ آمروچی نیں دیوان ء مہ روت ء دیوان ء مہتل بہ داریت۔ سیزر ء آئی ء جبر گوش داشت ء گوشت کہ شتر انت، آاے باروا چاریت۔ ہمے دمان ء چہ سازشیاں کیے، ڈیسیموس (Decimus) کیت ء رسیت ء گندیت کہ سیزر زال ء منت ء قدرت ء سبب ء دیوان ء آہگ ء تیار نہ انت، آسیزر ء راگوشت کہ اگس نیائی ء مخلوق سہی بہ بیت کہ توچہ ٹرس ء یاچہ زال ء واب ء سبب ء سینٹ ء نیاتلگ نئے گڑا مردم چے گوشت ء پے توچے پشت کپیت۔ (4) سیزر آئی ء جبر ء زوریت ء سینٹ ء دیوان ء روگ ء تیار بیت ء زال ء راگوشت کہ آدل تیر کہ مہ بیت، چوشیں واب بازیں کیت ء روت۔

سینٹ ء سر بوتگ ء ء ساری یک یونانی فلاسفر ء زائکار آرٹیمیڈورس (Artemidorus) راہ ء سیزر ء دیم ء مان تزیت، آئی ء اشنگ ات کہ سیزر ء جنگ ء کشگ ء پندل تیار بوتگ، بلے آئی ء سیزر ء راے جبر مخلوق ء دیم ء گوشت نہ کت۔ آئی ء ہادمان ء ہمے گپ نوشتہ کت ء سیزر ء دست ء دات ء گوشت ءے کہ ایشی ء انوں بوان کہ اے سکت ضروری انت بلے

سيزرء راموتء زرتگ ات، اشتاپي ات ء سينيطء رسي ات، آئيء مردء نوشته نہ ونت ء وتي كشء
 ايركت۔ (5) سيزرچہ ہمارل جن ء گؤرا گؤست ء توارئ جت ء گوشت ء کہ ”ہاں اسپيوريينا،
 گندء Ides of March آتلگ بلے من زندگاں“۔ مردء جواب گردينت کہ واجہ مارچء
 پانزدہ آتلگ بلے تني و ہدی نہ گؤستگ۔ (6)

1. Freeman, Philip. op.cit. pp: 356-357

2. ibid. گوشت کہ سيزرء بئن پيرک جوليس ہما زمانگ ء گوں وتي پت اينياسء (Aeneas) چہ ٹرائء
 تئلگ ء ہے قبرستان ء نوشتهء ہما قصہ ء نیمگ ء نشون داتگ۔

3. ibid

4. ibid. pp: 357-358

5. ibid.

6. ibid.

بلے عزتیں سوب مندی

BC 331ء گاگا میلہء جنگ کہ الیگزینڈرؑ ایران ء شاہ دارپیس ء نیام ء آخری مستریں جنگ ات، دارپیس ء مزنیں لشکرے مچ کتگ ات۔ یونانیانی یک فوجی یے ء مقابل ء آئی ء چار فوجی اتنت۔ اسپ سوارانی ہم گزانیں لشکرے ات۔ جنگ ء ساری الیگزینڈر ء کمانداریانی دیوان ء جنگ ء باروا تزان بوت۔ دیوان ء دیم ء یونان ء نائب کماندار پر مینین تزان کت ء گوشت کہ دارپیس ء بلاہیں لشکرے۔ دیم پہ دیم ء جنگ دوسر داریت۔ آئی ء صلاہ دات کہ مارا باید انت کہ ما ایرانیان ء شپ جنگے بہ دینیں۔ دزستیں فوجی آفیسر ء سپاہ داراں پر مینین ء صلاہ ء پلہ مرزی کت۔ گدسر ء الیگزینڈر ء تزان کت۔ آئی ء گوشت کہ شپ جنگ نامردی جنگے، ایشی ء ہامردم کن انت کہ دز ء ڈنگ انت، چیروکانی ء جنگ پرہاں نف انت پمیشا آہان ء دوست بیت۔ ما دز نہ ان، مامیسوڈ و نیاء پرمڑاہیں بچ ان۔ آئی ء گوشت کہ نامردی جنگ پہ من مزنیں عیبے۔ اگس من روچ ء رحمانی ء دیم پہ دیمی جنگ ء پزوش وارت ء زندگ بوتان، گڑامن پہ وتی بد قسمتی ء بد طالعی ء سراتان زندگاں موتک کناں بلے من تازندگاں چوشیں دز جنگی ء سوب مندی ء سراجالت، موٹ ء پشومان بونگ نہ لوٹاں۔ (1)

1. Tsouras, Peter G. op.cit. pp: 65-66

دنیا مگاریں جنین بے

روم و شاہ ویلییرین، سلیمیسی لینیمیسی ویلییرینوس (AD 260-253) و شاہ و سراسر ایش
 کت۔ شاہ و ہداں ایران و ایر دست ات۔ ویلییرین AD 260 و انٹی اک (Antioch)
 جت و گپت و ایران و فوجان و تاجینت و ایران و شاہ، شاہ پورا I (حاکمی دؤر 240-271 AD)
 و راجہ شاہ و بے دخل کت۔ اے جنگ و روم و فوجانی سالار و کماندار کریانوس (Macrianus)
 مگاریں و دز وہ بازیں مردے ات۔ آئی و دل و گوشت کہ اگس گوں ایرانیان جنگ و دوران و شاہ
 ویلییرین کٹنگ و گار کنگ بہ بیت گڑا آروم و بادشاہ بوت کنت۔ آئی و پنڈل و سازات و ایرانیان
 خلاف و روم و لشکر انچو دیمادات کہ شاہ پور و فوجان لشکر و راجہ و چاگردکت، بادشاہ و رادر آہگ و
 راہ نہ بوت، فوج و پڑوش و ارت و شاہ ویلییرین ایرانیان دست گیر کت۔ شاہ پور و مرد و راقید
 کت و چوغلام و کاردار و آئی و را کار بست۔ اسپ و سوار بوہگ و ہداں پادے ویلییرین و
 کوپگ و ایر کت و سوار بوت۔ 5 سال و قید و بے عزتی و دوران و اے پیر و مرد و 265 یا
 AD 266 وفات کت۔ ایران و شاہ و اے مرد و پوست کش ات، روم و لہتیں تاریخ نویس
 گوشتیت کہ ایرانی ویلییرین و رازندگ و چرم جن انت، پوست و گوات دینت یا پگ و مان
 کن انت و عبادت جاہی و دزنج انت۔ باز گوشتیت کہ شاہ پور و ہمے پوست گوات دات و شاہی
 در بار و ایر کت تاں کہ شاہی مہمان و بے گند انت و عبرت بیار انت۔
 (1)

شاہ پور و دگہم انچیں کارے کت کہ تاریخ و نقش انت۔ آئی و چوں کت کہ انٹی اک و یک

میرے کہ آئی نام سائیر یڈیز (Cyriades) آت آشاہ پورے دربارے پناہ گیرے آت، آئی را روم بادشاہی پتچ پوٹاک گورا داتنت، تاجے سراجات، مدام وتی دربارے نادینت آئی را سیزریا قیصر روم لقب دات۔ (2) اے سبکی مقصد روم آئی بادشاہانی بے عزت کم شرف کنگ وتی اختیار مزمن مردی پیش دارگ آت۔

-
1. Sykes, P.M. A History of Persia. Vol. I. London: Macmillan and limited 1915. pp: 432-433. Axworthy, Michael. p: 48 op.cit. Co.
 2. Sykes, P.M. op.cit.

پیغمبرؐ با برکتیں پوست

شاہ پور Iء دورء اول سراں ایرانء واجہیں پیغمبر مانی (پیدائشت: اپریل 216 AD)

سک نام آت۔ شاہ پورء اے مردء عزت کت بلہتیں و ہداں رند مانیء وتی قدگار کت ء چوتی لہتیں بے سریں گوشتن ء کارء کردارانی سبب ء شاہء دل چرائی ء بک ات ء مانیء عزت ء شرپ ماں شاہی دربارء کم بوت۔ مانیء ایرانی شاہانی حسب ء نسب زانتگ ات۔ آئی ء زانت کہ اے شاہ بچ چیمہء سر نہ گوزانت۔ ہرچی کت کن انت۔ آچہ ٹرس ء تنک ء ہندوستان ء چین ء ڈوریں دمگاں شت بلے شاہ پورء مرگ ء رند آئی ء بازیں ایرانی مریداں مانیء سرا کلوه ء قاصد کت کہ نوکیں شاہ، شاہ پور II شتریں مردے، توئے مانی و اتر بو، مانیء قسمتے دیما ات، آواتر بوت۔ نوکیں شاہ ء آئیء عزت کت، بلے سالیء مدت ء شاہ پور II مٹ ء آئیء جاگہہء بہرام I (AD 271-275) ایرانء بادشاہ بوت۔ بہرام ہے مانیء سرا سک زہرات۔ آئیء گوشت کہ اے مرد پیغمبرے نہ انت، شیطانے، ایشیء فکر ء زانت شیطانی انت، اگس اے مرد دارگ مہ بیت، اے ایرانء بر باد کنت۔ بہرام ء مانیء راگپت، کشت، آئیء پوست کش ات، پگ ء پُرکت ء گند یسا پور ء شہر بند یاد یوار ء دروزگ ء دز تک۔ ہے دیوار چہ باز دیراں مانیء دروازگ ء نام ء آشکارا ت۔ (1)

1. Sykes, P.M. op.cit. p: 437

جن مُرید

دنیاؑ بازیرن مزن نامیں مرد مُریدؑ زن مُرید دیستگ۔ بازیرن زالانؑ پھ مردانی سراءؑ بازیرن مردانؑ پھ زالانی سراءؑ شنکؑ ؑ کولیگ بُونگؑ ؑ دیستگ۔ جولیس سیزرؑ سنگتؑ ؑ کماندار مارک انتونیؑ ؑ چھ سیزرؑ کوشؑ رندؑ، آئیؑ مصری زال یا یارؑ بانک کلوپتراؑ را سانگ کت۔ رومؑ شاہؑ اکتیویس (Octavius) ؑ گوہار انتونیؑ ؑ لوگ بانک اتؑؑ آئےؑ یلہ داتؑ ؑ ہبے کلوپتراؑ بولاں کپت۔ گوشنت کہ یک دیوانے ؑ انتونیؑ پادکیتؑ ؑ کلوپتراؑ پاداں چکلیت۔ انتونیؑ پرگیمن (Pergamon) ؑ تیوگیس لائبریریؑ را کہ آوہاں ایشیؑ را دولکھ کتاب مان بیتؑؑ کلوپتراؑ را سوغاتؑ ؑ دنت۔ انتونیؑ کلوپتراؑ دیما مدام چو خدمت گزارؑ بیتؑ ؑ چوجنگؑ ؑ پرتوتیت۔ انتونیؑ وصیت کنت کہ اگس آرومؑ ہم بہ مریتؑؑ آئیؑ لاش ماں الیگزندریاؑ آرگؑ ؑ بانکیں کلوپتراؑ دستؑ ؑ دیگ بہ بیت۔ وہدیکہ رومؑ شاہ اکتیویسؑ ماں اکتیویس (Actium) ؑ جنگؑ کلوپتراؑ انتونیؑ را پڑوش دات گڑاوا جہیں انتونیؑ ؑ بانکیں کلوپتراؑ وتاراوت کُشت۔

وہدیکہ انتونیؑ را اے دز وگیں حال سر بیت کہ کلوپتراؑ وتؑ را کُشتگؑؑ آوتؑ را خنجرے جنتؑ وہدیکہ ساہ کندنؑ بیتؑؑ کیے آئیؑ را گوشیت کہ کلوپتراؑ نہ مُرتگؑؑ زندگ انتؑؑ انتونیؑ گوشیت کہ منؑ ہمانیؑ گوہار بہ برات۔ وہدیکہ انتونیؑ را کلوپتراؑ گوہار برگ بیتؑؑ بانک کلوپتراؑ آئیؑ را وتی تحتؑ سراء اپینیتؑؑ تحتؑ چپ و چاگردؑ توتیتؑؑ وتارا آئیؑ سراء شنک جنتؑؑ وتی گداں دڑیتؑ انتونیؑ ؑ پردنتؑؑ انتونیؑ ؑ حوناں وتی دیما مُشیتؑ ؑ لگاشیتؑ ؑ وتی سرؑ دلانؑ جنتؑ ؑ موتک کنت۔ آانتونیؑ را وتی میرؑؑ وتی جودؑؑ وتی ساہ گوشیتؑ ؑ دل بُڑیں زارہ جنت۔ چدؑ بعد کلوپتراؑ چو بانوری سمبہیتؑ ؑ وتارا مارؑ وارپینیتؑ ؑ گوشیت کہ من نذر باں پھ انتونیؑؑؑ اگس انتونیؑ

وتارا پہ من کشت کنت گڑا من ہم مصرء ملکہ آں، من شاہء جنگاں، شاہ بانکاں، من چوں وتارا دیم جت بہ کنناں ء زندگ بہ باں۔ نوں من پہ زند ہم مُرتگاں، گڑا شرت رہمیش انت کہ پہ انتوتی ء مہراں نذر بہ باں۔ آوداں ہر کس آہانی چوشیں نمیرا نیں مہرء حیران بوت۔ روم ء شاہ اے دوئیں نامی نیں ء مڑاہ داریں دوستانی مہر ء دوستی ء توصیف ء کنت ء حکم کنت کہ کلوپتر ء انتوتی کیے دومی ء نزیک ء کل کنگ بہ بنت۔

ہیبیلون ء مزن ناہیں شاہ نبوچنذر (BC: 605–562) چما جن دوستیں مردان ات کہ آئی ء پوتی زبیا نیں زال بانک امیٹیر (Amyitis) ء ہمانی ء نام ء یک ”چر و کیں باغ“ یے اڑدات۔ نبوچنذر ء زال میدیا ء بادشاہ ء جنک ات۔ اے زال ء راہیبیلون وٹ نہ بوت ء مدام زرات پہ میدیا ء کوہ ء کوہستگی ندرگاں ہمیشا و اجہیں بادشاہ ء پہ وتی باکلیں جن ء دل ء وٹ کنگ ء سنگ ء کوہ مچ کت انت، دزچک کشت ء اے باغ ء را انجیں ندرگے دات کہ میدیا ء دزچک ء دار ء کوہ ء دگ ء دز وٹم ء بہ دینت۔ اے مرد ء وتی ہے زال ء نام ء آپ ء یک بلاہیں جو ہے ہم اڑدات کہ چار صد میل آئی ء دزاجی ات، اے جو ء نام ات ”کر یک سیدہ“ بزاں سیدہ یا بانک ء جو۔ ایش چہ یو فراتیز ء کور ء شروع بوت ء قبلہی نیمگ ء ماں سرحد ء سر کنگ بوت۔ (1)

روپ متی شرت رگیں ہندو جنکے ات کہ پہ سوت، نازینک، زہیرگ ء ناچ ء وتی مٹ وت ات۔ مالو ء سوری پٹھان حاکم باز بہادر کہ یک دل وٹیں ء ناچ ء ساز دوستیں مردے ات کہ وت وٹ گٹیں سازگرے ات ہم، روپ متی ء سنگت ء بیلی ات۔ اکبر ء کماندار ادہم خان ء پیر محمد AD 1561 مالو ء سراسر اُرش کت۔ باز بہادر ء پڑوش وارت ء تنک بلے روپ متی دستگیر بوت۔ گوشنت کہ روپ متی ء دز وگیں حالے اشکت کہ باز بہادر جنگ بوتگ، گڑا آئی ء وتارا وت کُشگلوت ات بلے نہ مرت ء ٹپی بوت۔ ادہم خان ء مزین منٹ ء لیلایے کت کہ روپ متی آئی ء بہ گپیت یا گوں آئی ء دوستی ء یاری بہ کنت بلے روپ متی ء جواب دات کہ منی زند ء مسترین مدی باز بہادر ء دوستی ء مہر انت، آ کہ نیست انت، منی زند چ مانا لے ندرایت۔ من توے ادہم خان ء بغل ء پیم

نہاں چیا کہ اے پہ من بے عزتی یے۔ من مہرء سوداء نہ کنناں۔ اے زالء پہ شیرزالی ء مڑاہ داری
زہر وار ت ء و تارا کشت۔ (2)

ماں ہندوستان ء مغلانی نامی نیں شاہ، سلیم جہانگیر ء خرم شاہیجان بلا ہیں جن مرید بوتگ
انت۔ جہانگیر ء جن مہرالنسیا نور جہان (1577 تاں 1645 AD) ہما زال ات کہ جہانگیر ء
نام ء تیوگیں ہندوستان ء حاکم ات۔ جہانگیر وتی تریاک ء شراب ء دست گٹ ات۔ جہانگیر آئی ء بیچ
حبر ء نا جرنہ بوت۔ آئی ء دل ء پہ شترنگی ء شیرزالی اگس دنیا ء کسے است ات گرا آنور جہان ات۔
مغلانی دومی جن مرید خرم شاہیجان ات۔ آئی ء نور جہان ء بڑا زتک ار جمند بانو بیگم AD 1612 ء
نکاح کت ء آئی ء نام ممتاز کت۔ ممتاز ء پہ شاہیجان ء 14 چک آورت۔ چریشاں ہفت چک
کسانی ء مرث ات۔ ممتاز ء AD 1631 ء دکن ء وفات کت۔ آئی ء را شروع ء ماں برہان پور ء
زین آباد ء باغ ء کل کنگ بوت۔ زال ء مرگ ء شاہیجان یک پور ہیں سالے پرسی بوت ء سالی ء
رندو ہدیہ ڈن ء دراتک آئی ء شکل گشتگ ات، پٹ ء اسپیت اتنت ء جند ء گوشے کومپ
ات۔ AD 1631 ء دسمبر ء ماہ ء ممتاز اش چقبر ء درکت، آئی ء لاش اش سہر ء پیتی یے ء کت ء
آگرہ ء آورت ء یمنادریا ء نڑیک ء یک کسانیں ماڑی یے ء گورا کل کت۔ شاہیجان ء ہے
ار جمند بانو بیگم ء قبر ء سرا 22 سال ء مدت ء بلا ہیں ماڑی ء ادیرہ ہے اڑدات کہ آئی ء نام ء
کت ممتاز محل۔ اے ماڑی چہ آئی ء شاہی ماڑی ء نڑیک ات ء وہدیہ شاہیجان ء بادشاہی آئی ء وتی
بیچ اورنگ زیب ء پل ات ء آئی ء راقید کت گرا ہمو صبح ء بیگاہ ء شاہیجان وتی ماڑی ء دری ء دپ ء
نشت ء ہے ممتاز محل ء چارات۔ مغلانی ماں ہندوستان ء بلا ہیں بادشاہی اے دگہ سبباں
ابید، ہے دو نیں زال، نور جہان ء ار جمند بانو بیگم ء سبب ء دیم پہ تباہی ء بربادی شت ات۔ جہانگیر ء
بیچ ء سدھ ء بدھ نیست ات ء حاکمی نور جہان ء دست ء ات ء شاہیجان پہ ہے ار جمند بانو بیگم ء آئی ء
مرگ ء رندہم گنوک ء بے شہہ ات۔

نیپولین ء ہفت یار ء دوجن اتنت، بلے چو کہ چہ اولی جن بی بی جو سیفین ء نیپولین ء رانچ نہ بوت

پہمیشا نیپولین آئی ء راہلہ دات ء گول آسٹریا (Austria) ء شاہ فرانس II ء جنک بی بی میری لوزی (Marie Louise) ء سورکت۔ اے سورء زال ء راچہ نیپولین ء یک بیچے یے بوت، آوہداں زال ء عمر 21 سال ات۔ وہدیکہ نیپولین ء پرورش وارت ء الباء زروان یا زرزمین ء جیل بوت، اے زال وتی پت ء گورا شت ء یک ء دو سال ء رند، اے زال ء پہ وت ء یارے داشت۔ اے یارہد شگلےیں، یک چمیں فوجی یے ات، بلے آسٹریا ء بادشاہ ء جنک ء فرانس ء نامی نیں بادشاہ ء جن ء ہے مردچہ نیپولین ء دوست تر بوت۔ نول بگند نیپولین ء کہ مرگ ء ساعتاں (5 مئی 1821) وتی اولی جن جو سیفین ء نام ءے دپ ء ات ء پہ دومی زال، بانک میری لوزی ء ہے وصیت ءے کت کہ منی مرگ ء رند، منی دل ء در بہ کن ات ء پہ بانک میری لوزی ء رواں بہ دبیت تاں کہ آبرانت کہ من ءے نیپولین ء آئی ء راسک دوست بوتگ۔ نیپولین ء مرگ ء رند وہدیکہ آئی ء دوست ء کماندار برٹرینڈ ء کہ مرگ ء دمان ء گول نیپولین ء گون ات، بانک میری لوزی ء را حال دات کہ نیپولین ء وصیت انت کہ آئی ء دل تراروان دیگ بہ بیت، گڑا آزال ء گوشت کہ من ء دلی کارنیست، من اے دل ء زرت نہ کناں۔ باز گوشت کہ آئی ء جھے واستہ چوش کت کہ زال ء گول نیپولین ء ذر وہ کتگ ات ء یارے داشتگ ات، ہمیشا آئی ء دل ء آوا جہیں نیپولین ء دل ء نہ کرزیت، آئی ء دل ء زورگ ء لائق نہ انت۔ (3)

-
1. Rawlinson, George. Seven Great Monarchies of the Ancient Eastern World. Part IV. Babylonia. pp. 151 -154
 2. Early, Abraham. op.cit. pp: 132-133
 3. Cronin, Vincent. op.cit. p: 469

دور کن ات کہ سالونک گوزیت

مردء کون بگاء سانگ کنگ کوہنیں دودے۔ پہ رومن مرداں بگاء سانگ کنگ عیبے نہ بوتگ۔ نیروکلاڈ بیس سیزر ڈروسوز جرمینکوز (37- 68 AD نیروء بادشاہی AD-54) 68) ء دو بگا سانگ کنگ۔ یلے اسپورس بوتگ کہ نیروء ایشی ء گند بڑائینتگ آنت ء گپتگ۔ ہے بگا ء رابانور کنگ، سمبہینتگ ء چوبانوری سوار کنگ ء شہر ء ترینتگ ء راہ ء آئی ء راچگان ء دل ء داران ء شتگ۔ نیروء ہے بگا ہیں بانور ء سورء دوداں روم ء دڑستیں میر ء امیر ء حاکماں بہر زرتگ۔ نیروء حکم کنگ کہ ایشی ء راہا عزت ء بہ دیت کہ حقیں جنینیں بانوری ء رادیک بیت۔ دومی سور نیروء گوں ڈوری فورس نامے دگہ بگا یے ء کنگ۔ (1)

روم ء ملکہ یا شاہ بانک، بی بی میسا لینا ء گوں زالی ء نکاح کت کہ آئی ء نام ات بی بی سیلییس۔ شاہ نیروء راہ بگا نکاح ء کس ء ہچ نہ گوشت بلے بانک میسا لینا ء زال ء گرگ شتر لیکگ نہ بوت ء ہر گیں شاہ بانک ء راہے جرم ء پاہودیک بوت۔ (2)

AD 342 ء روم ء بادشاہاں بگا سور یا جنین ء گوں دگہ جنینی ء سور ء سراپا بندی جت ء چوشیں سور ء راغیر قانونی قرارداد ء عاشقیں بازیر بگا ء کونی ء مردانی دلان ء قہرکت۔

1. Hersch, Karen K. The Roman Wedding. Cambridge: University Press, 1968. pp: 34-35
2. ibid. p: 34

مَن پہ سرور نازیناں

اے زمانگ ء سُوراں ڈہل بیت، چاپ بیت، نازینک بیت۔ سالونک ء نازین آنت، پہ مزن مردی ء بہادری آئی ء راساڑا آنت، آئی ء سخی گری ء داد ء دہش ء نام ء گرانٹ، آئی ء تیر ء کمان ء سلابانی توصیف ء کن آنت۔ بانور ء پہ آئی ء شتر رنگی، پارسائی ء شیر زالی صفت ء ثناء کن آنت، بلے سُور ء شپ ء سالونک ء پہ ڈہل ء ساز لوگ ء نہ بر آنت ء نابانور ء۔ ہرچی انت سُور ء دوران ء سُور ء رند ء مبارکی ء روج ء دوران ء۔ بلے گوستگیں باریگاں ماں روم ء بانور سمبہیننگ بوتگ ء پہ ڈہل ء سوت ء سُرناء ناچ سالونک ء لوگ ء برگ بوتگ۔ بانور گوں دست گوبار ء نژیکیں جنینانی ٹولی یے ء ہمراہی ء گوں سوت ء نازینکاں سالونک ء لوگ ء سرکنگ بوتگ۔ (1)

ڈہل ء چاپ ء رسم جنگانی دوران ہم بوتگ۔ جنگی لشکراں ڈہل ء سُرنائی گوں بوتگ کہ آہاں لشکر ء کماندار ء بامردیں جنگی ورنابان ء نازیننگ ء توصیف ء ثنا کتنگ۔ ڈہل ء چاپ ء دوران ء راج ء قوم ء سراقرباں بوتگیں یا شہید ء ابدمان بوتگیں مردان ء ساڑاٹگ ء لشکری آن ء پہ جنگ ء سکین داٹگ۔ ہے ڈہلی ء سوتیاں دومی لشکرایر جنگ۔

سوت ء چاپ ء ساز ء سرور نازیناں یوکا سُور ء ساگانی مجلس ء بوتگ ء نازینگانی دوران ء۔ ایشان ء ابید ہم وشیانی درگت ء مدام ساز ء سرور بوتگ۔ شاہ ء بادشاہانی دربار ء سوتی ء ساز گر بوتگ آنت کہ آہاں شپاں سوت ء ساز ء شعر جنگ۔ میر ء امیرانی بیتگ ء ہلکاں ء آہانی گوراہم سوتی ء ساز گر بوتگ کہ آہاں ہروشیانی روچاں سوت ء شعر کتنگ۔

کوہنیں باریگاں ایشیا، میاں ایشیا، ہندوستان، میاں رودراتک ء افریکہ ء چوشیں مزینیں شاہ ء

بادشاہ کم بوتگ کہ آہانی دربارے سوتی ۽ سازگر ۽ وش گوشیں پہلوان ۽ شاعر نہ بوتگ۔ بادشاہاں چہ
 ہمسائگیں نکاں ہم سوتی ۽ وش گوش آورتگ ۽ وتی دربارے داشتگ انت۔ ساسانی شاہ بہرام ۽
 گورکش ۽ گوں ہندوستان ۽ بادشاہ ۽ گوشنگ ات کہ چو کہ ایران ۽ شتریں سازگر، سوتی ۽ ناچی ۽ وش
 گوشیں شاعر ۽ پہلوان کم انت ہمیشا آچہ ہندوستان ۽ شتریں سازگر ۽ سوتی ایران ۽ روان بہ دنت۔
 گوشنت کہ ہندوستان ۽ بادشاہ ۽ دوازده ہزار شتریں سازی ۽ وش گوشیں پہلوان ۽ سوتی ایران ۽
 روان دات کہ ایرانی لُرانی پت ۽ پیرک بوتگ انت۔ (2)

1. Hersch, Karen K. op.cit. p: 227

2. Rawlinson, George. Sassanians. op.cit. p: 178

قہہبگ

ہندوستان ء شاہچندر اگپت موریا ء زمانگ ء آئی ء ذاتی پانگپا ء پھریز وکاں جنینانی یک ٹولی
 یے ہم بوتگ۔ ایشاں دربار ء دربار ء ڈن بادشاہ ء پھریزگ ء رکینگ ء ذمہ زرتگ۔ ہے جنیناں
 بادشاہ ء حرم ء ہم نگہ وانی کتگ۔ ہرورگے کہ پے بادشاہ ء آرگ بوتگ یک برے ہے جنیناں
 چشتگ انت کہ باریں ایشاں زہرمان کہ نا۔ دگہ لہتیں زال انجیں بوتگ انت کہ آہاں بادشاہ ء
 دربار ء خدمت گزاری کتگ، آہم قہہبگ بوتگ انت۔ آہاں شاہ ء مہمان شوناگ انت ء گوں آہاں
 وپت ء واب کتگ۔ (1)

ہندوستان ء مغل بادشاہانی حرم ء داشتہ، سمریت ء قہہبگانی کمی نہ بوتگ، بلے شاہجیان ء گورا
 آئی ء پانگپا جنین بوتگ انت۔ وہدیکہ بادشاہ واب ء گپتگ، مولدیں زالاں آئی ء سراجاٹ داگ ء
 پرائی ء پھریزگ ء رکینگ ء ساڑی بوتگ انت۔ اے جنین شتریں کماندار ہم بوتگ انت کہ تیر ء
 کمان ء جنگ ء زانتکار بوتگ انت۔ (2)

چندر اگپت موریا ء درباری اگدہ داراں قہہبگانی مستر ء یک اگدہ ہے بوتگ۔ موریا ء
 سروریر ء مستریں صلاہ کار، چناکیا کالییا (Chunakya Kautiya) ء کتاب ارتھا
 ساسترا (Artha Sastra) ء روء قہہبگانی کماش ء کارا ایش بوتگ کہ آپے دربار ء واستہ شتریں ء
 بڑاہ داریں قہہبگ یا خدمت کار گچین بہ کنت ء بیاریت۔ ہماوہداں اے سرفہبگ ء پکار ہماوہدہ زر ء
 یک ہزار پتہ بوتگ۔ قہہبگانی نائب کماش ء اگدہ ء نام گانیکا بوتگ۔ آئی ء کار ہے بوتگ کہ آدمام
 شتریں ء زیبائیں جنک در بہ چنت ء آہاں ء پے درباری یا شاہی قہہبگی ء خدمت گزاری ء ہیل بہ

دنت۔ آئی را اختیاردیگ بوتگ کہ آکسانیں 14 سال کم زیبائیں چنک بیاریت ۽ قہبگی ۽ کارندی ۽ واستہ تیار بہ کنت۔ (3)

موریاء درباری قہبگانی سئے قسم بوتگ انت۔ یکے درستاں شرتز، دومی نیام درجہ ۽ سہمی کاردار ۽ خدمت گزاری قہبگ۔ چریشاں بازیں قہبگ بادشاہ ۽ دربار ۽ موجود بوتگ انت کہ چراہاں بازیں قہبگے باری باری بادشاہ ۽ اسپ یا پیل ۽ سواری ۽ وہداں گوں بادشاہ ۽ گوں بوتگ انت۔ بادشاہ ۽ تب ۽ رضا بوتگ کہ چرے قہبگان ۽ جنین کارندہاں کسی ۽ میر ۽ امیر ۽ بادشاہ ۽ سرداران ۽ تحفہ ۽ سوغات ۽ بہ دنت یا حکم بہ کنت کہ گوں آہاں وپت ۽ واب بہ کن انت۔ موریاء قہبگانی مستر ۽ اے ہم ذمہ داری بوتگ کہ آہر شہر ۽ بازار ۽ قہبگانی حساب ۽ بداریت، پراہاں قانوند جوڑ بہ کنت ۽ آبانی آمدن ۽ سراسر کاری سنگ بہ گپت کہ آمدن ۽ صد ۽ تہا پانزدہ بوتگ۔ (4)

قہبگی ۽ دود مروچی ہم است انت۔ بلے انوگیں دور ۽ بازیں ملک ۽ راجاں اے غیر قانونی نہ انت۔ قہبگ وتی کار ۽ بار ۽ سراسر سنگ دینت۔ گوشنت کہ قہبگانی سر ۽ سنگ ۽ آمدن کہ سرکار ۽ حکومتاں رسیت آسا لے 100 بلین ڈالر ۽ گیش انت۔

-
1. Thomas, P. Indian Women through the Ages. New York: Asia Publishing House, 1964. p: 71
 2. Eraly, Abraham. op.cit. p: 570
 3. Thomas, p. op.cit p: 71
 4. ibid. p: 72

قرباناں حُدا

بنی آدم وشیانی و ہداں آؤکیں گزانیں ساعتاں گیرۂ نیاریت بلے و ہدیکہ و ہدئے زوریت، فریاتانی توارے عرشۂ آزمانۂ روت۔ چے بادشاہ، چے امیر، چے گزیر، چے وارۂ بڑگ، چے ترمردۂ زوراور، سکلیانی سگگ پہ ہر کسۂ گزان انت۔ مُشکلین و ہداں اسیریبیاء ظالمۂ حدانترسین بادشاہاں ہم حکم کتگ کہ مخلوق روچگ بداریت، پری پری بکنتۂ گوں اسیریبیاء واجہیں حدائشورۂ دست بندیۂ فریات بکنت تاں کہ پہ راجۂ اتلگیں یا نوکی آؤکیں ویلۂ جخال آسان بہ بیت۔ چوشیں حکم ہر کسۂ من اتگ۔ مردماں پہ شرکۂ پال یا پہ بڑگیۂ عاجزی شون دیگۂ کوہنیںۂ درتگیں گدۂ جرپوش اتگۂ روچگیۂ دورانۂ چچ وڑیں وردن یا آپ نہ وارنگ۔ لوگاں داشتگیں گوک، اُشتر، اسپ یا پسانی سراہم کوہنیں گداتگۂ آہانۂ ہم آپ یا کاہۂ بوج پہ ورگۂ نہ داتگ تاں کہ ہے روچگیۂ مقرر کتگیں و ہدۂ پاس ہلاں بوتگۂ حدایا اشورۂ آہانی فریات گوش داشتگ۔ روچگۂ آخرۂ مدام ہے گوشگ بوتگ کہ واجہیں حداء آہانی دُعا قبول کتگ یا قبولۂ کنتۂ نوں ہے ویلۂ جخال کہ آتگ، آگوزیتۂ روت۔ دعا لوگۂ راہ بندایش بوتگ کہ ہر کس، مردیں، جنین، پیرین یا زہگانۂ قطارۂ اوشتریننگ یا آہاں گردگردۂ تڑاتگۂ چوگان کتگ، بڑگیۂ عاجزی نشان داتگ، حداء توصیفۂ ثنا کتگۂ دعالوٹ اتگ۔ (1)

اشوریانی ذکرۂ فریات یادعاچہ منے بلوچ ذکر یانی چوگانۂ صفتۂ بازجتانہ بوتگ۔

واہے وطن ۽ حشکین دار

اے زمانگ ۽ اگس بلوچے جنگ ۽ شدت بہ کنت، حونی دار بہ بیت یا چہ دین داری ۽ وتی
 بیر ۽ گزرگ ۽ نبیت ۽ بداریت یا آئی ۽ سرائچیں ڈوبہ یے بہ بیت کہ آوتی جا گہہ ۽ نشت مہ کنت،
 آوتی علاقہ ۽ یلہ دنت ۽ دگہ دگ ۽ ہندی ۽ سر بیت یا چوش ہم بوتگ کہ ناشریں ۽ ڈور ۽ ڈنگیں
 مردمان ۽ میر ۽ حاکماں حکم کتگ کہ آچہ آبانی علاقہ ۽ در بیا انت۔ باز رنداں ٹک ۽ قبیلہ ۽ مردمان
 فیصلہ کتگ کہ شترین ۽ شدت کاریں مردمان ۽ وتی علاقہ ۽ جاگہ دیگ مہ بیت ۽ گوں آہاں لکری یا
 راجی نسبت پز و شگ بہ بیت۔ گڑاچوشیں مردم چہ علاقہ ۽ در کپتگ انت، دومی ہند ۽ جاگہاں شتگ
 انت، ہڈاش پز و شتگ، وتی ٹک یا قبیلہ ۽ نام اش یلہ داتگ، گوں ہسا ہگیں یا ڈوریں ٹک ۽
 قبیلہاں ہوار بوتگ انت ۽ ہماہانی نام اش زرتگ ۽ گوں ہماہانی درد ۽ غماں یک بوتگ
 انت، بلے تیوگیں ٹک یا راجی ۽ رایا بلاہیں دگ ۽ علاقہ ۽ مردمان ۽ پزور گران کنگ ۽ دگہ ہند ۽
 جاگہانی برگ ۽ رسم گوں بلوچاں نہ بوتگ، بلے تاریخ ۽ ذرا جیں پڑگاں دراں ڈیہی ۽ بازیں تور ۽
 وڑ دیستگ۔ اسیریائی شاہ، تلگلات پیلیر II (Tiglathpileser) ۽ شست ۽ پنج
 ہزار میدیائی چہ وتی علاقہاں درکت ۽ آبانی جاگہاں آرمینیائی آدرتنت۔ ابید
 چریشاں 587، 597 ۽ 582 BC ۽ ہزاراں یہودی چہ فلسطین ۽ درکنگ ۽ بیبیلون ۽ آرگ ۽
 آباد کنگ بوتنت۔ شاہ سرگون II (722-705 BC) ۽ پڈر منین قومانی پزوش دیگ ۽ آبانی
 قوت ۽ کم کنگ ۽ اے رپک کتگ کہ حساب ۽ شمار ۽ مستریں قومانی مردمان ۽ صد ۽ ہزارانی
 حساب ۽ چہ ہماہانی علاقہاں درکتگ ۽ ڈور ۽ گستاہیں دمگاں برتگ ۽ آباد کتگ ۽ اسیر بیبا ۽ بازیں

شہر ء میتگاں چہ دری ہنداں ہزاراں مردم آوردگ ء آباد ء جہہ منند کتگ۔ ہے وڑ ء دژمنیں دمگاں
دگہ علاقہبانی مردم بُرتگ ء نادیبتگ ء جہہ منند کتگ اَنت۔ اے کار ء مقصد ایش بوَتگ کہ دژمن
قومانی مردمانی حساب کم بہ بیت ء آپہ بغاوت ء بدبری ء سمر اچست کت مہ کن اَنت۔ (1)

ایرانی شاہ، سائرس ء ساری ء رند بازیں بادشاہاں دژمنیں علاقہبانی شہر ء بازارانی مردمان ء
دگہ دمگاں بُرتگ ء آباد کتگ یا دومی علاقہ ء مردم آوردگ ء دژمنیں مردمانی علاقہاں آباد کتگ
اَنت۔ ابید چریشی ء دومی علاقہبانی ماں جنگاں پڑوش وار تگیں قومانی بندی کتگیں مردم ہم بازبراں
دُوریں دمگاں یا دژمنانی علاقہاں بُرتگ ء آباد کتگ اَنت ء مقصد ہمیش بوَتگ کہ دژمن ء قوت کم
کنگ بہ بیت یا بہ بادشاہ ء ماں ہما علاقہاں شتریں سیاڑی گری ء حال رسانی ء مردم بہ رسیت۔ (2)

1. Rawlinson, George. Assyria. op.cit. p: 454

2. ibid. p: 80

سائیرس

سائیرس (Cyrus) (کوروش وفات 529 BC) ایران ء شاہ کمبیسیر I BC 600-559 ء نیچ آت (یا ایران ء صوبہ دار ء کماندار اٹراڈیٹیز Atradates ء نیچ آت، پگا نہ انت) بازیں تاریخ نویس گوشتنہ کہ چہ کسانئ ء سائرس میدیاء بادشاہ، استایا گیر ء دربار ء بوتگ۔ آدر بار ء آئی ء کجام میری ء درجہ بوتگ یا پرچہ آدر بار ء بوتگ، اے جبر شتری ء پگا نہ انت۔⁽¹⁾ گوشتنہ کہ سائرس ء وتی پت ء ماں میدیائی ایردستی ء جبرسک تور اتگ ء آئی ء فیصلہ کتگ کہ چوداں بہ تجییت، وتی ملک ء بروت ء چہ میدیائی حاکمی ء بالادستی ء وتار ء وتی قوم ء راہہ چینییت۔ سائرس پہ رپکے گوں بادشاہ ء دست بندی کنت ء گوشتیت کہ من اشکتگ کہ منی پت نادرہ ء ناسلامت انت ء من لوٹاں کہ آئی ء چارگ ء حال پُرسی ء بہ رواں ء پرے سفر ء من ء شاہ ء رضا ء موکل لوٹیت۔ بادشاہ آئی ء راموکل دنت کہ بہ روت، بلے آئی ء روگ ء رند بادشاہ ء راہے ترس جان ء کپیت کہ چوش مہ بیت کہ سائرس اودا کہ سر بیت بغاوت ء سر کشی بہ کنت ء ہبے دمان ء آئی ء را اے ہم گیر کیت کہ دیری یک سالے یک نجومی یے ء پیش گوئی کتگ کہ کیت و ہدے کہ سائرس ایران ء بادشاہ بیت۔ میدی بادشاہ ء آس ماں جان ء لگیت، آ حکم کنت کہ لہتیں سوار گوں تیزی ء بہ روانت، سائرس ء راہ ء (بیرہ بہ دینت) بگر انت ء بیار انت۔ میدی لشکر ر ہادگ بیت ء دیر نہ بیت کہ لشکر سائرس ء ماں توینییت ء گوشتیت کہ بادشاہ ء حکم انت کہ آمہ روت ء واتر بہ کنت۔ سائرس ہڑ اریں مردے بیت، آ ساعت ء جنگ ء توان ء نہ داریت چیا کہ آئی ء ہمراہ کم بنت ء میدی لشکر باز بیت۔ آ لشکر ء کماندار ء را گوشتیت کہ بادشاہ ء حکم سر ء چٹان انت بلے چو کہ نون شپ انت، شہام بُرتگ، ماہم دم بُرتگ، شتر ہمیش انت کہ باندا تیں صحب ء واتر کنگ بہ بیت۔ کماندار دل ء شکتے

نیاریت ء سائرس ء حبرء منیت - سائرس شبء آہان ء ورگ دنت، شراب دنت ء وہدیکہ لشکری
 واب کپ آنت، سائرس گوں وتی ہمراہاں زراب ء دیم پہ وتی ملک ء میل کنت - صحب ء وہدیکہ
 لشکری پادکا آنت تاں سائرس گارانت - آاش رندء کپ آنت، سائرس ء رسین آنت بلے اے
 وہداں سائرس ء پت ء یک لشکرے پہ سائرس ء مک ء سر بیت - سائرس جنگ دنت - میدی لشکر
 شکست بیت ء سائرس دیم پہ ایران ء ربادگ بیت - (2) اے حال کہ استایا گیزء سر بیت، آئی ء
 زمین نہ زوریت، آ لشکر کنت ء ایران ء سمر اُرش کنت - جنگ بیت بلے اے جنگاں سائرس ء پت
 کمبیسیز کُشگ بیت - سائرس جنگ ء داریت ء آسر ء باقی میدان ء پڑوش دنت، استایا گیز دستگیر
 کنگ ء کُشگ بیت - میدیا ء ایران ء استمان سائرس ء راوتی شاہ ء حاکم من آنت - (3)

سائرس کیسیپیئن ء رودراتکی علاقہ ء سمرالگار کنت ء گوں مسگیتتی (Massagetae) ء
 ٹک ء شاہ بانک ٹومی رس (Tomyris) ء جنگ ء دوران ء (529 BC) ء کُشگ بیت - باز
 گوشتیت کہ سائرس ء لاش ٹومی رس ء دست ء کپیت کہ آاش ء بے عزتی ء کنت، بلے باز تاریخ نویس
 گوشتت کہ آئی ء لاش ء بے عزتی نہ بیت، آ پٹی بیت ء رندء مریت کہ آئی ء لاش ء گوں عزت ء شان ء
 ایران ء آئی ء تحت پسر گدی (Pasargadae) ء کار آنت، درمانے مش آنت ء ایرکن آنت -
 سائرس ء ادیرہ ء قبر ء سمرابستگس ماڑی کسانیں بلے جلوہ ناک ء پُرشانیں ماڑی یے بوتگ -

1- گوستگیں دوران ہمساہگیں ء ایردستیں بادشاہانی بچ مستریں شاہ یا ”بادشاہانی بادشاہ“ ء دربار ء دارگ
 بوتگ آنت تاں کہ چوشیں ہمساہگ ء ایردستیں بادشاہ پہ وتی ولی عہد ء چک ء پھریزگ ء سرکشی کت
 مہ کن آنت -

2. Rawlinson, George. Seven Great Monarchies of the Ancient

—Eastern World. Part III, Media. pp: 126

3. ibid. 129

بے گئیریں دِلانی مُزّاں

ایران ء شاہ کمبیسیر II ء (529-522 BC) ء وہدیکہ مصرگپت، آئی ء مصریانی سک بے عزّتی کت۔ آہانی مذہب ء ایمان ء رایرجت، آہانی مُرتگینانی ہڈان ء چہ قبراں درکت ء چگل دات۔ اے مرد ء مصریانی مذہب ء ”پاکیں گو سک“ ء لاپ درت ء ہے گو سک ء پانگپائیں مُلّا ء عالم بے عزّت کت آنت۔ آئی ء ہے ”پاکیں گو سک“ ء مذہبی دود ء ربیدگ بندکت آنت ء حکم کت کہ ہر کس کہ اے دوداں بہر بزوریت، آئی ء دواکشگ انت۔ کمبیسیر چد ء دیما شت۔ آصریانی مُردگانی آرام جاہ، ممفیض (Memphis) ء شت ء آہانی حداء مستریں یات گیری عکس یا نقش فتھا (Phtha) ء بے عزّتی کت۔ اے مرد کبیری (Cabeiri) ء عبادت جاہ یا ذگرانہ ء ہم شت ء مصری حداہانی سراملنڈ ء جت ء چپوہ ء کت، آہانی بُت یا نقش ء سو تک آنت۔ اے مرد ء چڑے کش اتکت۔ گوں چوشیں ناجائیں، سُبکیں ء بے عزّتیں کرداں آئی ء لوٹ ات کہ مصری وتی حاکی، وتی عزّت ء نام ء ننگ ء بے حال بہ بنت ء ایرانیاں دائی ایردستی ء غلامی ء بہ من آنت۔ (1)

بے مصری استمان ء میر ء امیراں نا اے مرد ء عزّت کت ء نامصریاں ایشی ء حکومت ء بادشاہی پہ دل ء سِتک من ات، بلے پُشیں زند ء ظاہریں ظلم ء نا انصافی ء سزا ایران ء شاہ ء را

زُوت رَسِت، آئی ءِ را مصریانی حَقَّاں روج ءِ رحمانی گپت۔ اے مرد وہد یکہ چہ مصر ءِ دراتک ءِ دیم
پہ ایران ءِ ربادگ بُوت، آئی ءِ راراه ءِ حال اش دات کہ تئی بادشاہی شنگ ءِ تئی برات ملک ءِ بادشاہ
بوتگ۔ گوں اے حال ءِ اشکنگ ءِ آدل تزک بوت، آئی ءِ وتارا کارچے جت ءِ کُشت۔ (2)

-
1. Rawlinson, George. Seven Great Monarchies of the Ancient Eastern World. Part V, Persia. p: 231
 2. ibid.

پاک ۽ پڙکھہ ۽ پڙکھی

ایران ۽ پارٿیائی بادشاہانی (BC 247-224 AD) پُرشانی ۽ پاک ۽ پڙکھی ۽ باروا
 گوشتت کہ آہاں اکامینین (Achaemenian) شاہانی وڙ ۽ وٿارا کنگ ات۔ یونانی تاریخ
 نویس پلوٹارک ۽ (AD 46-120 Plutarch) ۽ گوشتت انت وہدیکہ بادشاہ اردوئیز
 (Orodes) وٿی یک جنرلے روم ۽ پروکونسل مارکوس لیسینیس کراسس (BC 115-53)
 ۽ خلاف ۽ جنگ ۽ روان دنت گڑا آئی ۽ ہمراہی ۽ سدانی حساب ۽ داشتہ ۽ سمریت گون ات کہ ہے
 سمریت یک صداسپ ۽ گاڑیاں سوار انتت، یک ہزار اشتر انتت کہ ہمیشانی تہا جنرل ۽ آئی ۽
 داشتہ ۽ غلامانی سامان ۽ ازباب لڈ اتگ انتت۔ جنرل ۽ پوشاک چومیدیائی (Medes)
 پوشاک ۽ لمیس ۽ انتت۔ آئی ۽ سمر ۽ پٹ توک ۽ گیوار انتت ۽ وٿی دیم ۽ نقش ۽ نگار کنگ ات۔ ابید
 چریشاں اے کماندار ۽ ہمراہی ۽ دہ ہزار اسپ انتت کہ آہاں آئی ۽ غلام ۽ نوکر ۽ بگا ۽ کونی سوار انتت۔⁽¹⁾
 چریشی ۽ زانگ بیت کہ پارٿیائی بادشاہانی جند ۽ پاک ۽ پڙکھی ۽ مزن مری چوں بوتگ۔

یزدگرد III (AD 632-651) ۽ AD 641 چہ نوک مسلمان بوتگیں عراقی ۽ بیخی عربانی
 دست ۽ پزوش وارت ۽ مرد 10 سال ۽ ڈہار پہ ڈہارات ۽ آخر ۽ مرہ ۽ سمر بوت ۽ اود ۽ بادشاہ ۽ امیران ۽
 منت کنگ ۽ ات کہ آئی ۽ رامال ۽ رر بہ کن انت، فوج ۽ لشکر بہ دینت تاں کہ آوتی بادشاہی ۽ بہ
 گیپت۔ ہے دوران ۽ ہمودا یک مردکی ۽ دیست کہ شتریں پوشاک ۽ شہر ۽ سپکھاں یک مردے
 ڈہار پہ ڈہار انت۔ مردک ۽ ہے پوشاک ۽ مہرگ ۽ ٹک ۽ لاس دوست بوتنت، یزدگرد III ہے

مردء پہ آئی ء شتریں پوشا کانی پُلگ ء برگ ء کشت۔ اے مردء بادشاہی ء روگ ء در بدری وتی جا گہا
بلے ہے دوران ء ہم یزدگرد ء وتی پاک ء پڑ گہی یلہ نہ دات۔ عرباں کہ جت ء گلینت گڑ اتاں
دیراں اے مردء انگت چار ہزار نو کر، کاردار، سُمریت ء دگہ آنچا نیں بگا ء کونی گون اتنت ء ترات۔
ایشی ء تاں لب ء قبر شاہی شان ء مڑاہ داری یلہ نہ دات۔ سردار ء امیر ء حاکمانی گورا پنڈ ات ء
بلے پاک ء پڑ گہہ ات، ہما شاہی پوشا کاں، ٹل ء مل ات، ہما شاہی مُندر یک ء زور ء مہرگ، آئی ء
پرکت انت ء گشت۔ (2)

-
1. Rawlinson, George. Seven Great Monarchies of the Ancient Eastern World. Part VI, Parthia. p: 57
 2. ibid. p: 347

سُمریت ۽ بچ ۽ بادشاہی

ایران ۽ پارٹھیائی شاہ اوروڈیز II (Orodes) ۽ بادشاہی دور 36-55 BC) ۽ سی
 مردیں چُک اتنت کہ چرہاں لائق ۽ مراد اتر پوکورس (Pocorus) ات کہ جنگی ۽ کُشگ بوت۔
 پرائی ۽ کوش ۽ بادشاہ سکت لپرزگ ۽ ملور ات۔ حیران ات کہ کئے شاہی تحت ۽ لائق انت ۽ آئی ۽
 مرگ ۽ رند کئے آئی ۽ جاگہہ ۽ بہ گیپت۔ آئی ۽ دل ۽ گوشت کہ آئی ۽ بعد بلکیں آئی ۽ وصیت ۽
 سرا عمل مہ بیت ۽ بزات وت ماں وتاپہ بادشاہی ۽ جنگ بہ کن انت، آئی ۽ وتی من ۽ ہزاری
 کت ۽ وتی مستریں بچ کہ سُمریت ماتے ات، آئی ۽ راوتی جاہ نشیں قرار دات۔ مرد ۽ وت بادشاہی
 یلہ دات ۽ تحت ۽ تاج ہے بچ ۽ را دانت ۽ بچ فراٹیز (Phraates IV) ۽ بادشاہی ۽ دور BC
 2-36 ۽ نام بادشاہ بوت۔ گول بادشاہی ۽ رسگ ۽ اے مرد ۽ وتی دزستیں 29 نیں برات کشت
 انت۔ چیا کہ آوت مولد ۽ سُمریت ماتے ات ۽ آئی ۽ دل ۽ اتک بلکن آدگہ بزات یا ملک ۽ مخلوق
 آئی ۽ بادشاہی ۽ مہ من انت ۽ چہ بزاتوں کیے بادشاہ بہ کن انت۔ پیریں پت ۽ ساری ۽ بادشاہ کہ
 زندگ ات، آئی ۽ وتی بچ ۽ را گوشت کہ تو اے چے کنگ ۽ ۽ کہ وتی بزاتوں کُشگ ۽ ۽۔
 بادشاہیں بچ ۽ جواب دات کہ تو کئے کہ من ۽ اے جست ۽ کنتے۔ من ملک ۽ بادشاہاں، ہرچی
 کناں، کناں۔ چارت ۽ کہ اے پیریں مردگوں ٹرند ۽ کپ کنت، جبر باز کنت،
 پیریں اوروڈیز ۽ ہم کشت۔ (1)

ہے فراٹیز IV ۽ را سے بچ است ات۔ آئی ۽ ایشان ۽ روم ۽ روان دات کہ روم ۽ بادشاہ
 آہان ۽ بداریت ۽ بوانینیت ۽ مزن بہ کنت۔ دگہ بچ یے آئی ۽ را است ات کہ آئی ۽ نام ات

فراٹیسیر: (Phraataces بادشاہیء دور 4 AD 2 BC)۔ اے چھٹلیء مولد ماتیں یک زالیء آت۔ اے ہما زال آت کہ رومء بادشاہ آگسٹس (Augustus) (AD 27-BC) (14ء پہنچے بھی رواں داتگ آت۔ اے زال بادشاہء راسک دوست آت۔ آچکائی رومء روگء رند، بادشاہء مسترء کستر ہے بچء آئیء ہے مولدیں زال آت۔ ماتء چکء چکء چار ات کہ اگس آصبر بہ کن آنت بلکن بادشاہء آدگہ چکء چہ رومء بیا آنت، گڑامزنیء بادشاہی جاہ نشینیء پشت پدی ہما ہاں روت۔ ماتء چکء شورکت، بادشاہء رازہر داتء کشتء فراٹیسیر ایرانء بادشاہ بوت۔ ہما بادشاہ کہ آئیء وتی پتء بزات کشگ اتنتء بادشاہی گپتگ آت، ہمائیء مولد ماتیں بچء ہے پتء رازہر داتء کشت۔ (2) گنی، بینی۔

پتء کشگء رند، اے مردء وتی ماتء رالکہ ئیء لقب دات۔ آئیء عکس زرانی سرانقش کت تاں کہ آئیء سرتی یا مولدیء مولد ماتیں حقیقت چیرہ تڑیت، بلے پار تھیائی مخلوقء اے پت کشتنء بادشاہی نہ من ات۔ میرء امیرء کماندارء سپاہ دار یکجا بوتنت، اے مردء راگپت، کشتء دگہ مردے اور وڈیزء نامء بادشاہ کت۔ (3)

1. Rawlinson, George. Parthia. op.cit. p: 120

2. ibid. p: 131

3. ibid. pp: 134-135

مُلّا ہی دُرُوک

ساسانی شاہ کباد (501-531 ء 487-498 AD) وتی بادشاہی ء اولی دورء (AD 487-498) ء مزدک نامیں زرتشی مُلّا ہے ء گوشتنانی بولاں کپت۔ اے مُلّا ء گوشت کہ سُورء سانگ یا کسی ء گوں یک شتر رنکیں زالی ء سُور کنگ ء آئی ء راوتی گوشتگ یا کسی ء مال ء زمین ء یکجا کنگ ء دومی ء رانہ دیگ شتر نہ انت چیا کہ حد اوند اے جبر ء وُش نہ بیت۔ چو کہ حد اوند ء ہر کس ء را یک حساب ء ء برابر جوڑ کنگ، ادا، ہر شے، ہر چیز، ہر مال، ہر کسی انت، جنینے بہ بیت شتر یا مالے بہ بیت شتر ء ہند ء جاگے ء زمین ء ڈگارے بہ بیت شتر۔ اے دوران ء ہے مزدک ء یک رپکے سازات۔ آئی ء بلا ہیں گارے بُرات ء گارے سر بر ء بُر زادی ء آسے روک کت ء بادشاہ کباد ء را گوشت کہ بیا ء بچار کہ من ء مزدک چوں گوں حد اوند ء یا ہے آس ء ہم تزان ء ہم جو اباں۔ بادشاہ اتک، دیست ء کہ آس روک انت ء مُلّا ہیں مزدک گوں ہے آس ء تزان ء انت۔ مزدک ہنر سازیں مردے ات، آئی ء چوں کنگ ات کہ ہے گار ء کنڈی ء یک مردے نادینتگ ات کہ پہ حد اوندی آئی ء گپانی جواب ء بہ دنت۔ آمدک ء انچوش کت کہ گوشتگ بوتگ ات۔ بادشاہ ء عقل گشت، گنوک بوت ء ہے ہنر ء پندل ء را حقیقت ء من ات ء مزدک ء مُرید بُوت۔ (1)

مزدک ء تیوگیں ایران ء انجیں دُرُوک، واعظ ء تبلیغ ء ملّا ہی چست ء ایر بنا کت انت کہ ملک ء ہراں بُستی بنا بوت۔ ہر کس دل تپر کہ ء لپر زگ بوت، ہر کس ء گوشت کہ آدومی ء مال ء زراں یا زال ء دست بہ جنت ء ببارت۔ میر ء امیر، وزیر ء گزیر نالان ء سوکی بُوتنت۔ اے چست بوتنت ء شاہ کباد اش گپت ء قید کت ء آئی ء جاگہ ء آئی ء بزات زماسپ (بادشاہی ء دور AD 498-501 اش بادشاہ کت۔ اے مرد ء سے سال ء گیش بادشاہی کت۔ ہے دوران ء کباد چ

جیل ۽ تنگ (2) ۽ شُنت ۽ ہفتا لائیبانی میار بوت۔ آہاں اے مرد ۽ راسی ہزار لشکری دات۔ گوں
ہے لشکر ۽ کباد ۽ اُرش کت ۽ وتی تحت ۽ گپت ۽ بادشاہ بوت، بلے رند ۽ تو بہ کار بوت ۽ مزد کیانی
مریدی ۽ یلہ دات ۽ گوشت ۽ کہ مذہبی فکر ۽ منوگری ہر کسی وتی تب ۽ رضانت۔ زور ۽ زبردستی
یے نہ انت۔ آئی ۽ مُلا ہی ۽ رایا مذہبی چست ۽ ایران ۽ چہ مُلکی یا سرکاری کاراں جتا کت ۽ گوشتے
ملاہاں گوں حاکمی کاراں کارمہ بیت۔ گوں اے فیصلہ ۽ مُلا تڑپت ۽ کپت انت۔ (3) بلے مزدکی
انگت لہر زگ انتت کہ کباد ۽ مرگ ۽ رند، آہانی حال باریں چے بیت۔ آہانی دل ۽ اتک کہ چوش مہ
بیت کہ کباد ۽ رند آجنگ ۽ پڑوشگ بہ بنت۔ ایشاں چوش کت کہ کباد ۽ یک بچے فیتھا سوار سس
(Phthasuousas) گوں وت کت۔ اے مرد مُلا تمیں بودلا ۽ ات۔ آئی ۽ لہزکت کہ
اگس آئی ۽ رابادشاہی بہ رسیت گڑا آمزدکی فرقہ ۽ مذہب ۽ ایمان ۽ ر ایران ۽ مذہب قرار دنت۔
پرے مقصد ۽ مزدکی مُلا ہاں سازش ۽ چست ۽ ایر شروع کت کہ کباد ۽ بادشاہی بچ گرگ ۽ آئی ۽ ہے
مُلا ترشیں چک ۽ رابادشاہ کنگ بہ بیت۔ دیر نہ بوت ۽ کباد ۽ راگوش مالومی بوت۔ کباد ۽ دزستیں
مزدکی مُلا لوٹائینت انت ۽ یکجا کت انت کہ بیات کہ من وتی بچ فیتھا سوار سس ۽ وتی جاہ نشین
کنگ ۽ جار ۽ جناں ۽ آئی ۽ راہے اگدہ ۽ لقب ۽ دیاں تاں کہ ہر کس سہی بہ بیت ۽ باندا تیں روچی ۽
کس آئی ۽ خلاف ۽ سرکشی ۽ بدبری یے مہ کنت۔ مُلا ہان ۽ حد اگپتگ ات آہاں نزانت کہ کباد
چراہان ۽ چمادیم کیت، آئچ بوتنت۔ کباد ۽ ساری ۽ وتی فوج ۽ راسوگہ کتگ ات۔ اے کہ مُچ بوت
انت، لشکر چاریں نیمگاں مان رتک ۽ دزستان ۽ کشت۔ (4)

1. Rawlinson, George. Sassanians. op.cit. pp: 207-213

2- کباد ۽ چہ جیل ۽ تنگ ۽ باروا گوشت کہ آئی ۽ جنک کیت ۽ جیل ۽ کماندار ۽ گندیت ۽ لوٹیت کہ گوں وتی
پت ۽ ملاقات بہ کنت۔ کماندار نہ من ایت بلے کباد ۽ جنک پہ لب ۽ لچ گوں کماندار ۽ وپت ۽ داب

کننت ء آئی ء رارضی کننت ء گوں پت ء ملاقات کننت۔ پورہیں روچ ء گوں پت ء نندیت ء وہدیکہ
 درکیت گوں آئی ء یک کاردارے بیت کہ آئی ء را یک جُلے پتا تگ ء بڈ ء بیت۔ کباد ہجے جُل ء بیت۔
 کماندار جست کننت کہ اے جُل چکجا، چنک گو شیت کہ اے ہما جُل انت کہ من آئی ء سراو پتگاں۔
 آ کماندار ء را گو شیت کہ منی جنینی (ماہواری) آتگ انت ء اے جُل نوں حونین ء ناپاک انت، پمیشا
 من ء گوں انت کہ من شودان ء پدا کاران ءے بلے بازیں تاریخ نویساں نوشتہ کتگ کہ کباد ء جند ء زال
 کیت ء گوں کماندار ء وپت ء واپ کننت ء کباد ء گندگ ء اجازت ء گیپت۔ بچار:

Axworthy, Michael. op.cit. p:62

3. Rawlinson, George. op.cit.

4. ibid. pp: 220-221

پزیشنگ ۽ لگت

ایران ۽ شاہ یزدگرد I (AD 399-419) خون واریں مردے ات۔ اے چودو دیکھیں
 آدینک ۽ ات، برے شتر ۽ برے شتر۔ شروع ۽ ایشی ۽ عیسائی ملاء ۽ آبانی مذہب سک دوست
 بوتنت۔ پیشا آئی ۽ ایران ۽ زرتشتی ملاء ۽ عالم جت ۽ پز وشت انت۔ پداچارات ۽ بلکن مخلوق
 وش مہ بیت، ایشی ۽ عیسائی ملاء ۽ عالمان ۽ دست مان کت ۽ بازینے کشت۔ مخلوق ۽ ایشی ۽ نیم نام
 سرگنوک ۽ ظالم گتگ ات۔

یزدگرد ۽ موت ۽ قصہ ہم عجیبیں دروگ قصہ۔ گوشتت کہ یک روچے یک اناگت ۽ یک
 مستیں ۽ بڑاہ داریں اسپے تگ ۽ پڑ ۽ کیت ۽ بادشاہ ۽ ماڑی ۽ دپ ۽ اوشتیت۔ بادشاہ ۽ راحال
 دیگ بیت کہ چوشیں اسپے باریں کجا اتلگ ۽ اوشاتگ۔ آگوشیت کہ اسپ ۽ راہہ گرات، سنج ۽
 زین بہ کن ات ۽ تیار بہ کن ات۔ بلے اسپ دست ۽ رہانیلیت، پزین کنگ ۽ کس ۽ نژیک ۽
 نیلیت، چما و ہداں کہ بادشاہ پہ اسپ ۽ چارگ ۽ وت درکیت ۽ کیت۔ اسپ انچو کہ بادشاہ ۽
 گندیت، ساپ ۽ سارت بیت۔ ایشی ۽ راسنج ۽ زین کنگ بیت بلے و ہدیکہ بادشاہ ایشی ۽ نژیک ۽
 روت، ہم اسپ ہتر دنت یک لگت بادشاہ ۽ را کہ بادشاہ ہمودادیم پہ چیرکیت ۽ تتار بیت ۽ ہما
 جاگہ ۽ ساہ دنت۔ گول ہم لگت ۽ اسپ پٹیدہ بیت، تزانز کنان، سپٹ کنان ۽ دور جنان ۽
 گار بیت۔ مخلوق گلے چنت ۽ گوشتت کہ اے پزیشنگے بوگ کہ حداء دیم داگ تاں کہ اے
 بادشاہ ۽ بوگشتت ۽ مخلوق ۽ راجرائی ۽ ظلم ۽ زور ۽ بہ رکینیت۔⁽¹⁾

1. Rawlinson, George. Sassanians. op.cit. pp: 167-168

وَتِ گَلاہی

ایران ۽ گرگ ۽ رندا الیگزینڈر ۽ سُنڈ مِک اَت ۽ شراب ۽ مجلس ۽ دیواناں بٹاک ۽ جت ۽
 وت گلاہی ۽ کت کہ چوشیں وت گلاہی یونانیاں دوست نہ بوت۔ یک شپے یک انجیں
 دیوانی ۽ الیگزینڈر وتی گلاہگ ۽ لگ اَت ۽ آئی ۽ وتی حد امرزی نیں پت فیلیپ ہم ایرجت، وت ۽
 گلات ۽ گوشت کہ من چہ وتی پت ۽ گیش ترملک ۽ ولانت گپنگ۔ اے دیوان ۽ الیگزینڈر ۽
 کمانداری ۽ آئی ۽ دوست کلیٹوز (Cleitus) ہم نندوک اَت۔ آئی ۽ درانینت کہ الیگزینڈر بچار ترا
 چوشیں جبر جلوہ نہ دنت۔ تئی واجہیں پت، فیلیپ یا اید کہ پیریں مطاہ داریں ۽ مزن مر ۽ میں مرد بوتگ
 انت ۽ تو ۽ الیگزینڈر مزن مردی ۽ بہادری ۽ تزان ۽ کنتے بلے ترا ہوش نہ کنت کہ من ترا جنگ ۽ پڑ ۽
 چہ موت ۽ رکینت؟ پڑے جبر ۽ الیگزینڈر بزانز گپت، دورے کت، زحم ۽ درکت ۽ پے کلیٹوز ۽
 جنگ ۽ تیمچہ ۽ کت بلے اید کہ مردمان آئی ۽ راداشت ۽ کلیٹوز ۽ راجہ دیوان ۽ درکت۔ دمانی ۽
 رند، کلیٹوز پدا اتک ۽ کوکارے کت ۽ گوشت ۽ کہ الیگزینڈر تئی مزن مردی ۽ بہادری ۽ حال ۽
 من سہی آں۔ اے مناں کہ تئی دیم پان بوتگاں۔ آئی وتی راستیں دست چست کت ۽ گوشت ایش
 انت منی ہما دست کہ ترا چہ موت ۽ رکینتگ ۽۔ الیگزینڈر ۽ جبر ۽ کت، زحم ۽ زرت ۽ زبرت ۽
 یکے۔ کلیٹوز ہما جا گہہ ۽ کپت ۽ مُرت۔

آئی ۽ مرگ ۽ رند، وہدیکہ الیگزنڈر ۽ ہوش کت، زارہ ۽ جت ۽ گوشت ۽ کہ من گوں وتی
 بڑا ہمدگیں سنگت ۽ را کشت، من گناہ گاراں، ملامتاں۔ ہمدان ۽ الیگزنڈر زحم ۽ کشتیت کہ وتا راہم
 بو کشتیت بلے آئی ۽ کماندار آئی ۽ رادار آنت، زحم ۽ پیچ گرا آنت ۽ وتی کشتگ ۽ نیل آنت۔ الیگزنڈر
 گریت ۽ گوشتیت کہ کلیٹوز ۽ بانکیں گواہ لینیکہ (Lanike) ہما زال انت کہ کسانیا ۽ منی دانی
 گری ۽ خدمت ۽ کتنگ۔ آئی ۽ زار جت ۽ گوشت کہ اولینیکہ من تراچوں وتی دیم ۽ پیش داشت
 کناں، تو ہمائے کہ من ۽ پہ چلی رودینت، تئی بڑات ہمات کہ آئی ۽ من ۽ چہ موت ۽ رکینت بلے من
 ہماہاں کہ من تئی بڑات کشت۔ چہ واقعہ ۽ رندا تاں سے روج ۽ الیگزنڈر چہ وتی تمبو ۽ درنہ کپت ۽ ہیچ
 ۽ نہ وارت ۽ پرسی ات۔⁽¹⁾ کماندار ۽ سنگتاں پہ مشکلی آئی ۽ راتسلّا دات ۽ ایر مادکت۔ ملّا ۽
 پیراش آورتنت۔ آہاں حدائی دزوہی دات ۽ گوشت کہ ہرچی بوتگ آحد اوند ۽ رضا بوتگ کہ تئی
 دست ۽ اے قضا پادا آتنگ۔ فوجی کمانداراں ہم دیوان کت ۽ فیصلہ کت کہ الیگزنڈر بے گناہ
 انت۔ دومی روج ۽ وہدیکہ کلیٹوز ۽ لاش ۽ الیگزنڈر ۽ دیما کار آنت، آلاش ۽ گورا نندیت ۽ گزیت ۽
 گوں لاش ۽ انچو تران کنت چو کہ مردم گوں زند گینے ۽ جبر کنت۔ الیگزنڈر حکم کنت کہ لاش گوں
 عزت ۽ شرب ۽ کفن ۽ کسارت بہ بیت۔⁽²⁾

تیمور لنگ چہ کسانیا ۽ وت گلاہیں پوچ جبریں بٹاکی ۽ بوتگ۔ آئی ۽ مدام گوں وتی ہم
 سراں ہبے گوشتگ کہ آباد شاہے بیت ۽ حاکمی کنت۔ یک رندے 9 سال ۽ عمر ۽ گوں وتی ہم عمراں
 لیب ۽ وہداں تیمور گوشتیت کہ منی دل ۽ من بلاہیں مردے آں، عقل مندی ۽ مزنی ۽ درستین نشانی من ۽
 گوں آنت۔ دگہ رندے گوں میر ۽ امیرانی چٹگاں لیب ۽ گوازی ۽ وہداں تیمور ۽ گوشتگ کہ من شمارا
 حال دیگ لوٹاں کہ منی بٹگ ۽ واب دیستگ کہ یکے چرائی ۽ چکت ۽ نماساگاں پادکیت، ملک ۽

ولایت فتح کنت ءشا ہے بیت کہ بلا میں بادشاہ ءامیر آئی ءا یر دست بنت۔ نوں شما بز ان ات کہ ہما
 بُلگ ءنما سگ منا ءمن ہے درجہ ءرساں، پمیشا نوں و ہد نژ یک آگ ءانت ءاتنگ کہ من
 بادشاہے ہاں۔ شمایا ات نوں گوں من قول بہ کن ات کہ شما گوں من ہما ہداری کن ات، گوں من
 گوں بت ءمنی راستیں کو پگ بت ءمن ءچ بر نہ ذر وہ ات۔ (3)

-
1. Tsouras, Peter G. op.cit. p: 28
 2. ibid.
 3. Marozzi, Justin. Tamerlane: Sword of Islam, Conqueror of the World. London: Harper Collin Publishers, 2004. p: 28

علم و زانت و سفر

انسانی زانت (Intelligence) یا فہم و تاں روج مروچی دست کپتگیں تاریخ و دو ازده ہزار سال و کو ہن تر نہ انت، ہما زانت یا فکر و فلسفہ کہ انسان و غیر انسان و فرق و پیر و کنت یا ہما کہ بنی آدم و درجہ و مرتبت یا آئی و پیدائشت، ہستی و نیستی و بار و انت۔ اے جہان یا آئی و مدامی بر جاہی و فکر و خیال و آئی و بار و اپٹ و پول و جست و پرس و تاریخ ہم کو ہن نہ انت۔ تاریخی دپتر کہ کو ہنیں دمب، قبرستان و ادیرہ یا کو ہنیں بان و ماٹریانی نشان و ہستی و گواہی یا بنی آدم و جوڑ کتگیں حاک و گل و از باب یا جنگی یا شکاری از باب و شکل و یا انسانی اعضا ہانی پڑشت و پڑوش و پرورینگ یا آہانی نسبت کہ گون بنی آدم و زانت و انت، اے علم ہم سکت کو ہن نہ انت۔

انسانی تاریخ و بازیں قوم و راجاں، راجی، دود و ریدگی و علمی تکاں مزینیں دیری کتگ۔ ہزاراں سال ساری مصر و فرعونانی بادشاہی و مزین مردی و دوران و مردگانی پھریزگ و آہانی نہ سڑگ، درمان و دار و جنگ و آہان و ماں احراماں یا ادیر ہاں ایر کتگ و رپک و راہ سائنسی و علمی انت بلے مصریانی علم و زانت و اے سفر فرعونان (فیروحاں) و رندتاں دیراں مہتل بیت و یک و ہدے آہانی اے علم گار بیت۔ مردگانی درمان جنگ و چہ نہ سڑگ و پھریزگ و علم و زانت چین ہم سر بوت۔ ہے رنگ و یونانیانی حساب و استارزانتی، آہانی جغرافیہ، فلسفہ و سیاست و علم ہزاراں سال ساری دیری ہیں و شتریں شکلی و بوتگ بلے الیگزندر و مرگ و لہتیں صد سالان رند آئی و علم و مدار کیت و آدمیم و نہ روت۔ میسیپوٹیمیا و اکادیائی، بیبیلونیائی، اسیریائی بادشاہانی دور و باریگاں استارزانتی یا فلسفہ و علم کم نہ بوتگ بلے اے بادشاہیانی تباہ بوتگ و رند، علم و زانت و آہانی سفر و مدارے آتگ۔

ایران ۽ میاں ایشیاءِ بازیریں دمگانی سرا ایرانی بادشاہی، سائرس ۽ زمانگ ۽ بادشاہی، پارٹھیائی، ساسانی ۽ فارسی گوشیں ایرانی بادشاہانی زمانگ ۽ راہم چہ علم ۽ زانت، استازانتی ۽ فلسفہ ۽ دیمیری ۽ پہک ۽ سندگ ۽ دُورکنگ نہ بیت۔ رومنانی ماں روم، یورپ ۽ افریکہ، میاں رودراتک ۽ میاں ایشیاءِ ملکانی سرا حاکمی ۽ واجہی ۽ زمانگ ۽ علم ۽ زانت ۽ بازیریں تک ۽ پہناتاں دیمیری بُوتگ بلے صداں سالانی اے دیمیری ۽ ذراجمیں سال ۽ ماہانی دوران ۽ یک پارگی ۽ مدارے ہم اتلگ کہ حاکمی ۽ علم ۽ زانت ۽ مرکز ۽ کردار بدل بُوتگ انت۔

یک زمانگے چہ درستائیں ساری چین ۽ کاگڈرات، جنگلی شورہ ۽ ٹوپ اڈرات، شتریں حکومتی نظامی ۽ بندات کت بلے لہتیں وہاں رند چین انچو پشت ۽ شُت کہ کس ۽ نام نہ گپت ۽ اندگہ قوماں ہے تکاں باج بُرت ۽ گیش تریں دیمیری ۽ کت۔ عرباں عباسی خلیفہانی دوراں (AD 750-1258) ماں بغداد ۽ علمی پڑاں یونان ۽ علمی ۽ فکری کتاب ۽ نوشتاں کانی شتریں رجانک ماں عربی ۽ تیارکنگ بوتنت۔ جان سلامتی ۽ طبیی ۽ علم ۽ دیمیری کت۔ الجبرا ۽ علم دیم ۽ شُت بلے دوازدهمی صدی ۽ اے بادشاہیانی پُزشت ۽ پُزوش بنا بوت ۽ علم ۽ زانت ۽ پڑاں دیمیری ۽ کارمہتل بوتنت۔ رند تر ۽ علم ۽ زانت ۽ فلسفہ ۽ بدل ۽ مُسلمانی ۽ ملاہی شدتائیں عرب ۽ اندگہ مسلمانی علمی ۽ فکری جہد ۽ کوشست چیرتربینت انت ۽ ایشانی جاگہا یورپ دیماتک ۽ عرباں تائیں روج ۽ مروچی علمی ۽ فکری مزین مردی ۽ تزان کت نہ کت۔ ہندوستان ۽ کوہنیں دور ۽ باریگاں اسوکا ۽ چرائی ۽ ہم ساری، علم ۽ فہم ۽ مذہبی ۽ راجی علم ۽ زانت دیمیری ۽ منزلان بران ات بلے ہندوستان ۽ سراسی ۽ چارہزار سالانی دوران ۽ ڈنی قومانی پدماں پد ۽ الگار ۽ جنگاں، سوب مندیں دری کماندار ۽ بادشاہانی لُٹ ۽ پیل ۽ ہندوستان ۽ قدیمیں علم ۽ زانت ۽ ایرجیگ ۽ تباہ کنگ ۽ سبب ۽، ہندوستان ۽ علم ۽ دانش ۽ سفرمہتل بوت۔ اودا ماں لاطین امریکہ ۽ امریکہ ۽ پانزدہ ۽ شانزدہ صدی عیسوی ۽ یورپییاں کاہی پہ کونہی کت۔ اودا مخلوق جت ۽ پروشت انت۔ ہے وڑ ۽ ماں آسٹریلیا ۽ نیوزی لینڈ ۽ مخلوق ۽ راجت ۽ آہانی تاریخی ۽ علمی مدی

تباہ کت آنت۔ اے دزستیں دمگاں یورپیاں مخلوق ۽ مذہب، دود ۽ ربیدگ گار کت آنت۔ آہانی کتبا ۽ علم ۽ زانت ۽ تاریخی مدی سوتکننت ۽ آہاں راجی یاسائنسی، علمی ۽ فکری نکاں ہرچ دیر ہی یے کہ کتگ ات، آہانی نشانے ہم پشت نہ کپت۔

مروچی دنیا ۽ علم ۽ زانت، فلسفہ ۽ راجی حکمرانی ۽ فکر سکت دیم ۽ شتگ بلے دومی نیمگ ۽ جہان ۽ بازیں دمگاں مذہب ۽ ملا ہی شدت ۽ تنگ نظری گیش بوتگ، کم نہ بوتگ۔ ہزاراں سالانی دوران ۽ حکیمی ۽ طبیی ۽ علم ۽ سکت دیری کتگ بلے وہم، تائیت ۽ بند ۽ قصہ ۽ آیات ہم کم نہ بوتگ آنت۔⁽¹⁾

1۔ یونان ۽ واجہیں ہپک ریٹیز (Hipocrates BC 460-377) ۽ گوشتگ ات کہ مری (Epilepsy) یک نادر ہی یے کہ مردم ۽ دماغ ۽ اثر کنت بلے صداں سالانہ رندیک انگریز ڈاکٹرے، جان (John of Saldesden) ۽ گوشت کہ پہ اے نادر ہی ۽ علاج ۽ پاکیں باندیل ۽ آیاتاں بوان ات ۽ بیمار ۽ دم بہ کن ات ۽ دومی ایش کہ ہمے دم ۽ چوف ۽ دوران ۽ اسپتیں کچی ۽ پٹاں ہمے نادر ہ ۽ سمر بہ بند ات یا آئی ۽ گور بہ کن ات۔ نون کجا دو ہزار ۽ چار صد سال ساری ۽ واجہیں ہپو کر بیٹیز ۽ ہمے مری نادر ہی ۽ زانگ ۽ علاج ۽ تور ۽ راہ بند ۽ شون دیگ ۽ کجا شانزده صد سال ۽ رند ہمے نادر ہی ۽ ملا ہی بند ۽ دم ۽ چوف ۽ صلاہ دیگ ۽ آہم چہ ڈاکڑی ۽ نیمگ ۽۔ نون زانگ بیت کہ انسانی ذہن گوں سائنسی رفتار ۽ حقیقتاں تی وہدی ہم دپ نہ وارت۔

آدم ۽ چپیں پہلو

انسان ۽ پیدائش یا انسان ۽ جوڑکنگ ۽ حبر اگس پائیں بائیبیل ۽ گوشتنانی شتریں حسابے بہ بیت گڑاچہ وا جہیں پیغمبر عیسیٰ ۽ پیدائش ۽ ہشت دہ ہزار سال پیسرا انت، بزاں انسان ۽ بون پیروک، وا جہیں آدم مروچی ۽ ہشت ۽ دہ ہزار سال ساری حداء جوڑکنگ۔ اے ہما آدم انت کہ آئی ۽ جوڑکنگ ۽ رند، آئی ۽ راوا ب گجگ ۽ چہ آئی ۽ (چپیں) پہلو ۽ بی بی حوا (بئی آدم ۽ بگک) جوڑکنگ بوتگ۔ (1) بلے سائنسی نوکیں علم ۽ زانت کہ آئی ۽ بنیادیزیر ۽ زمین یا برس ۽ زمین د مب، لوگ ۽ جا گہہ ۽ انسان ۽ جوڑکنگیں از بابانی پٹ ۽ پول ۽ وانگ ۽ زانگ انت، ہے ظاہر کنگ ۽ انت کہ انسان ۽ وجود لکھاں سال کوہن انت۔ نوں سوال ایش انت کہ کوہن تریں قومی ۽ مذہبی کتاب یہودیانی بائیبیل ۽ آدم کجام آدم انت چیا کہ حساب ۽ روء اے اولی انسان بوت نہ کنت۔ اولی انسان شست یا ہفتاد لکھ سال ساری انت کہ اے جہان ۽ آئی ۽ ہستی ۽ بود ۽ نشان ہم موجود انت۔

نوکیں سائنسی پٹ ۽ پولانی روء 25 یا 27 لکھ یا باز گو شیت کہ 30 لکھ سال ساری اے جہان ۽ انسانی وجود ۽ پگائیں نشانی موجود انت کہ ہے انسان ۽ وڑے ناوڑی ۽ جہہ منندی یا بود ۽ باش شروع کتگ ۽ پے ورگ یا وردن ۽ جناور ۽ ساہد رانی شکار ہم زانتگ۔ ایشی ۽ ہستی ۽ شتر تریں نشانی 16 یا 18 لکھ سال ساری ۽ گنت کہ اے انسان چہ ابتدائی انسان ۽ چالاک تر، توانا تر ۽ زانتکار تر انت۔ جہان ۽ بازیں د مب ۽ کوہنیں جا گہاں انسانی نشانیانی پٹ ۽ پول ۽ رند، ہے نشانی پد انت کہ سی ۽ چار لکھ سال ساری ۽ انسان ۽ نہ ایوکا ایش کہ شکار کتگ بلکیں آئی ۽ ہے شکار ۽ پچگ ۽ ورگ

ہم زانتگ۔ افریکہ، سیزدہ انجیں جاگہہ درکپتنگ کہ آہے نشانی ء دینت کہ چارده لکھ ء بیست ہزار سال ساری انسان ء آس ء روک کتنگ ء پوتی ضرورت ء چہ آس ء پتنگیں گل ء کلنڈی ہم جوڑ کتنگ۔ سائنس زانت ء دانا گوشنت کہ انسان ء ابید دنیا ء چشیں ہچ دگہ خلقتے نیست کہ آس درگیتک بہ کنت، آس روک کت بہ کنت یا آس ء گر ء دار ء کت بہ کنت۔ آس روک ء دگہ مسترین نشانی کہ دست کپتنگ انت آ ہفت لکھ ء نو ہزار سال کوہن انت۔ ابید چریشاں ماں برطانیہ ء ایسیکس (Essex) ء پہ شکار کنگ ء چہ دار ء جوڑ کتنگیں نیزہ درگیجک بُوتگ انت کہ آچار لکھ ء بیست ہزار سال ساری ء گنت۔ مُردگ ء کل کنگ ء نشانی ہم درگیجک بُوتگ انت۔ چہ اسرائیل ء علاقہ قفز یہ ء سَخُل (Qafzeh and Skhul) ء گاراں مُردگانی قبر ء نشانی ہست انت کہ آیک لکھ ء بیست یا نو ہزار سال ساری ء گنت۔ چرے قبراں دراتنگیں ہڈ ء ہوڈ انچوش انت چو کہ مروچیگیں انسان ء دگہ ہم انجیں نشانی انت کہ مروچیگیں انسان ء وڑیں مردم دولکھ یا یک لکھ سال ساری چہ افریکہ ء چست بوتگ، پند جناں، لڈان ء بوجان ء دنیا ء ایدگہ علاقہاں سر بوتگ انت۔

نوں بانیبیل ء آدم ء دور ء باریگ کجام انت چیا کہ انسان سکت کوہن انت ء بانیبیل ء آدم سرظاہر ء ہشت یادہ ہزار سال ساری انت چیا کہ واجہیں آدم ء آئی ء چُک ء نماسگانگی حساب ء کہ جننے آکوہن نہ انت۔ البت یک جبرے ایش بوت کنت کہ لکھاں سال ساری ء انسان ء ساہدار بلکن قدرتی آفت، ہوڑ ہار، وبائی لاعلاجیں نادر ای یاگز انیں زمین چندانی سبب ء تباہ ء برباد بوتگ انت ء لکھاں سالوں رند انسان دوار جوڑ کنگ یا دوار جوڑ بُوتگ ء بلکن بانیبیل ء آدم ہے دومی، سیمی یا چاری دور ء انسان انت۔ بانیبیل ء معنا کنوک ء زانتکار زمین ء زمان ء آئی ء خلقت ء انسان ء اڑدیگ ء باروا دگہ یک جبرے ہم کن انت۔ آ گوشنت کہ اے زمین ء زمان، دریا، کوہ ء اگار، روشنی ء تہاری،

زمین ۽ سر ۽ خلقت يا دريائي خلقت ۽ جوڙ ڪنگ ۽ ڪار شش روج ۽ بوتگ ۽ آخري بزاں ششمي روج ۽ حداوند ۽ انسان اڻڊاتگ ۽ هفتي روج آرام ۽ بوتگ ڪه حءاء اڻ ڪنگ (Creation) ۽ ڪار سر جم ڪنگ ۽ آرام ۽ نشنگ يا دل ايمن بوتگ - پاكين بائيبل ۽ مانا ڪنوڪ اے شش روجاں شش دور يا دوران گوشنت ۽ بقول ۽ هماے دور يا دوران هزاراں يا لگھاں يا ڪروڙاں سال ۽ ماہاني بوت ڪن آنت - بزاں روج ۽ مانا 24 ڪلاڪ ۽ شپ ۽ روج ۽ دمان نہ انت بلڪن روج عهد، باريگ يا دوران ۽ مانا ۽ دنت ڪه اڻ ڪنگ يا Creation ۽ هر يڪ ڪارے يڪ دورے ۽ دوران ۽ بوتگ ۽ يڪ دوران ۽ ۽ چدومي دوران ۽ لکھ ۽ ڪروڙاں سال ۽ فاصلہ ۽ مُدّت بوتگ -

1. Genesis. 2: 21-22

روم ۽ ڪتاب دُڙيں بادشاه

آرسطو (Aristotle 384-322 BC) ۽ وٽي وهدءَ يڪ ڪسانين بله شٽريں ڪتاب جا هه (لائبريري) اڙداتگ آت كه آئي ۽ تهها فلسفه، تاريخ، جغرافيه، حساب گري ۽ دومي سر حالاني سرا آوهدءَ بازريں دست نوشتت مان آت۔ BC 322 ۽ آئي ۽ مرگ ۽ رند، اے ڪتاب آئي ۽ وارثاني دست ۽ ڪپت آنت كه آهاں ايشان ۽ پڙگيمم ۽ بُرت۔ هه ترس ۽ كه بادشا هه يا ميرے پادمنيت ۽ اے ڪتاباں مه پُليت ۽ مبارت، آهاں اے ڪتابان ۽ زير زمين تهه خانه ۽ اير ڪت، بله رند ترا آهاں اے ڪتابان ۽ اپيلي ڪن (Apellicon) نائين مردے ۽ گورا بها ڪت۔ آمدءَ اے ڪتابان ۽ ايتھن ۽ آورت۔ BC 86 ۽ روم ۽ جنزل ۽ حاكم لوسيس ڪورنيليس سلا فيليڪس (BC 138-78) (Lucius cornelius sulla felix ۽ حاڪمي ۽ دور 82-79 BC) ۽ اُرش ڪت ۽ ايتھن ۽ گپت۔ ڪه وهداں رندا پيلي ڪن مُرت، گُزارو من حاكم سلا ۽ دزستين ڪتابان ۽ سرڪاري ڪت ۽ روم ۽ روان دانتت۔ ارسطو ۽ ڪتاباني مڙي آئي ۽ مرگ ۽ دو صد ۽ سي ۽ شش سال ۽ رند روم ۽ حاكم ۽ آوارجت ۽ بُرت آنت۔

دائمی مدار

یونان ء فلاسفر سقراط (Socrates BC 470-399) ء گوشگ ات کہ ماں جہان ء شمری ء باروا یک دائمی ء پگائیں نظام یا نسبتے است کہ آمداں برجا انت۔ آئی ء دل ء پہ ہے دائمی نظام (Absolute standard) ء زانگ یا درگیجگ ء ضروری انت کہ مردم وتارا پتجہ بیاریت ء بزانت ء پہ وتی پجارگ ء انسان ہرشی ء ہر کس ء یا ہر کسی باروا سوال بہ کنت، جست بہ کنت، چیا کہ آئی ء دل ء آزند کہ توئے مہ زانے یا آئی ء مطلب ء مقصد ء سر پد مہ بے، آزند پوچ انت ء گوازینگ نہ کرزیت۔ سقراط ء مخلوق ء رامداں سکین دات کہ آجست ء پُرس بہ کن انت، ہر چیز ء اوڑ ء مچار انت کہ گندگ ء کیت بلکن آئی ء باروا جست ء پُرس ء پٹ ء پول ء بعد فیصلہ بہ کن انت۔ آئی ء دل ء ات کہ آ مخلوق ء را پہ یک شریں، باعڑتیں ء پُر معنائیں زندگی ء گوازینگ ء مدت بہ کنت بلے آئی ء وانینگ، سکین دیگ یا جست ء پُرس ء راہ ء راہبند حاکم ء واکدراں دوست نہ بوتنت۔ سقراط ء سہرا یونان ء جمہوریت ء سہرا ملنڈ جنگ ء مسکرا کنگ ء ڈوبہ جنگ ء سہرا ء حق دار قرار دیگ بوت۔ سقراط ء زہر ورگ ء سہرا قبول کت، زہرے ء وارت ء مُرت۔

یہودیان ءِ حُدا ءِ نواہگ

اندلس ءِ گرگ ءِ رند (1) 31 مارچ AD 1492 ءِ شاہ فرڈیننڈ ءِ شاہ بانک از اسپین ءِ
 یہودیان ءِ چہ اندلس ءِ دراں ڈیہہ کنگ ءِ حکم کت۔ یہودیان ءِ گوٹنگ بُوت کہ یہودی یا وتی
 مذہب ءِ یلہ بہ دینت ءِ عیسائی بہ بنت یا چہ اندلس ءِ در بیا آنت ءِ برو آنت وگس نا آہان ءِ زندگیں جان
 نیست۔ ہفتاد ہزار یہودی چہ ترس ءِ عیسائی بُوت ءِ اندلس ءِ منت آنت بلے ہشتاد ہزار یورپ ءِ ملکاں
 شت ءِ پنجہ ہزار ترکی ءِ عثمانیہ بادشاہی ءِ علاقہاں سر بُوت۔ ساری تر ءِ 1378 تاں AD 1391 ءِ
 سیزدہ سال ءِ دوران ءِ عیسائی فوجاں یہودیانی میتگ، شہر ءِ بازارانی سرا ارش کت ءِ یہودی جت
 آنت۔ عیسائی مُلا ءِ پادریاں یہودی اصل ءِ نسل ءِ خلاف ءِ مذہبی جوش ءِ جذبہ پیداک کت ءِ مخلوق ءِ
 رایہودیانی جنگ ءِ کُشگ ءِ سکین دات۔ آ یہودی کہ اے ظلم ءِ زور ءِ ترس ءِ عیسائی بُوت آنت، آہان ءِ
 ہم راجی زندہ زیادہیں در جہہ ءِ مَرکب دیگ نہ بُوت۔ آہان ءِ نوک عیسائی بُوتگیں یا کنورسوز
 (Conversos) ءِ سرکاری لقب دیگ بُوت بلے گیشتر عیسائیاں پہ بد نیشتی ءِ نہ وشی ایشان ءِ
 مَرانوز (Marranos) بزاں لدی ءِ رستہر گوشت۔ رند تر ءِ، عیسائی فوجاں نوک عیسائی بُوتگیں
 بازیں یہودی یے کُشت، بازینانی لوگ ءِ جاگہہ سوتکننت ءِ بازین چہ علاقہاں در کت ءِ تاجینت
 آنت۔ (2)

اسرائیلیلیانی سرا چوشیں ظلم ءِ زور راکی ءِ خلاف ءِ پورہیں دنیا ءِ یہودی دل تیر کہ، نہ وش ءِ پرد
 بُوتنت۔ یہودیانی دل ءِ رومنانی بادشاہ ءِ AD -70 ءِ جیر و شلم ءِ گرگ ءِ یہودیانی جنگ ءِ واقعہ ءِ
 رند، اندلس ءِ واقعہ مستریں آفت ءِ مُشکلے آت کہ اسرائیلیلیانی سرا اتنگ ات۔ چہ واقعہ ءِ ساری ءِ

رند یورپ ۽ بازس نلکاں یہودی جت ۽ پڑ وشت ۽ تاجپنت انت۔ 1424ء ۽ بگرتاں 1489

AD ۽ یورپ ۽ ده علاقہ ۽ دمگاں اسرائیلی جنگ ۽ گلینگ بوتنت۔ یہودی سرگردان ۽ ڈہار پہ

ڈہار انتنت۔ ماں یوکرین ۽ AD 1648ء اود ۽ مخلوق ۽ ہما علاقہانی سرا اُرش کُت کہ لہتیں و ہد

ساری آپولینڈ ۽ کپتنگ انتنت۔ بورس چمیلنکی (Boris Chmielncki) نامیں مردی ۽ سردکی ۽

اے کُشت ۽ کوش تاں 19 سال ۽ جاری ات۔ AD 1667 ۽ اے جنگ بلاس بُوت ۽ اے

جنگ ۽ یہودیانی سے صد ہلک ۽ میتگ جنگ ۽ پڑ وشتگ بُوت ۽ درستی یک لکھ یہودی کُشتگ ۽

گارکنگ بُوت۔ (3)

یورپ و ہدیہ ترقی ۽ دیرمی ۽ منزلاں گام جنان ات گڑ ایورپی نلکاں مردم شناسی ۽ انسانیت

۽ غیر مذہبی دودد یما آہان بُوتنت بلے یہودیانی خلاف ۽ آہانی بغض ۽ کُت درنیاتک۔ یورپ ۽ علمی،

ادبی ۽ سیاسی نکاں بلائیں نام انت کہ آہانی نوشتانک ۽ کتاب اسرائیلیانی خلاف ۽ بدبری ۽ نہ وٹی ۽

سرحالاں پڑ انت۔ 1700ء بگرتاں AD 1870ء دوران ۽ یورپ ۽ زانتکار، دانشور ۽ شاعر ۽

ادیباں یہودیانی خلاف ۽ نوشتہ کُت۔ ہما نوشتہ کار کہ آہان ۽ انسان دوست اش گوشتگ، آہانی پہ

یہودی ۽ دگہ قوماں تنگ نظری، نفرت ۽ بدبری ہیج برکم نہ بُوتگ۔ فرانکولس میری والتیر

(1778-1694 AD) ۽ یہودیانی باروا وتی کتاب Dictionnaire Philosophique

۽ نوشتہ کتنگ کہ اے سکلیں جاہلیں ۽ ناسر پدیں مخلوقے۔ آئی ۽ گوشتگ انت

کہ یہودی قابل ۽ نفرتیں کنجوسکیں راجی ۽ ہم ناقابل ۽ برداشتیں تو ہم پرست ۽ وہی نہیں قومے کہ ہر قوم ۽

راجے کہ ایشان ۽ برداشت بہ کنت ۽ گوں وتا بداریت، یہودی گوں آہان نفرت ۽ بدبری کن

انت۔ (4) واجہیروں ڈمی ہلباچ (1723-89 AD) کہ نامہا یورپ ۽ اولی غیر فرقہ پرست ۽

لادیناں کیے، آئی ۽ گوشتگ یہودی انسان ۽ بُت ۽ ڈژمن انت۔ (5) کانٹ ۽ ہیگل کہ آزمانگ ۽

مزنیں زانتکار ۽ کواں اس زانگ بنت، آہان ہم یہودیانی خلاف ۽ جبر کتنگ ۽ گوشتگ کہ یہودیت

انچیں کپتگیں، سلیں ۽ نا کاریں مذہبے کہ آئی ۽ گوں دانشمندی ۽ ہیچ وٹریں نسبتے نیست۔ (6) البت
 ماں فرانس ۽ نیپولین بونا پارٹ ۽ زمانگ ۽ لہتیں سالان یہودی یاں سارتیں گینے کش ات۔ 29
 جولائی AD 1806 نیپولین ۽ یہودیانی شوہوکار ۽ زانتکارانی یک دیوانے جم گت ۽ ہیے دیوان ۽
 رند، یہودیانی خلاف ۽ نارواہیں پابندی ۽ گزائیں قانون ختم کنگ بُوتنت۔ نیپولین ۽ یورپ ۽
 ہرنلک ۽ ولانتے کہ گپت، اوداہم یہودیانی سرابندش ختم گت انت ۽ یہودی اش کار ۽ بار ۽ تجارت ۽
 ایش انت بلے نیپولین ۽ رند یورپ ۽ بازیں ٹلکاں یہودیانی ہما حال ات کہ چہ نیپولین ۽ بادشاہی ۽
 ساری آہانی بُوتگ ات۔ (7) ماں روس ۽ AD 1881 زار ۽ روس، الیگزندر ۽ I ۽ کوش ۽ رند
 یہودیانی سر زمین تین بوت۔ آہان ۽ سرکاری کار ۽ حکومتی اگدہ دیگ نہ بُوت ۽ ہر کس کہ شتریں
 کاری ۽ ات، آہان اش درکت۔ AD 1891 ۽ دہ ہزار یہودی چہ ماسکو ۽ دراں ڈیہہ کنگ بُوت
 - 1893 ۽ تاں AD 1895 ۽ سے سالانی درمیان ۽ چہ روس ۽ بازیں علاقہ ۽ دمگاں یہودیان ۽
 جنگ ۽ درکنگ بُوت۔ یہودیایں چہ روس ۽ لڈ ۽ بار بنا کت ۽ بازیں مغربی ٹلکان ۽ فلسطین ۽
 امریکہ ۽ شت ۽ جہہ منند بُوتنت۔ اے دوران ۽ جرمنی ۽ آسٹریا ۽ یہودیانی خلاف ۽ بدبری ۽ نفرت
 گیش بُوت۔ جرمنی ۽ واجہیں اڈلف ہٹلر (AD 1889-1945) ۽ زمانگ ۽ یہودیانی انچیں
 کشت ۽ کوش ۽ بُوت کہ تاریخ ۽ ایشی ۽ مثال کم انت۔ یہودی ایشی ۽ راہولوکاسٹ
 (Holocaust) بزاں بلاہیں تباہی یا سوچک ۽ گارکنگ گوشت۔ دومی عالمی جنگ ۽ دوران ۽
 جرمنی ۽ (AD 1942-1945) نوہ کیمپ جوڑ کنگ بُوت کہ اودا ہفتاد ۽ سے لکھ یہودی قید
 کنگ ۽ دارگ بُوتنت کہ چراہاں پنجاہ ۽ نوہ لکھ ۽ کساس ۽ یہودی مُرت انت۔

1 - 2 جنوری AD 1492 ۽ شاہ فرڈیننڈ ۽ شاہ بانک از ایبلہ ۽ فوجاں تیوگیں اندلس گپت ۽ عیسائیانی
 بادشاہی ۽ حاکی برجم بُوت۔ مسلمان اش جت ۽ پروشت انت ۽ اگس کسے پشت کپت آچنلک ۽ دراتک

ۛتتک۔ ہے حال اش یہودیانی کُت۔ یورپ ۛ عیسائی مخلوق پرے فتح ۛ سوب مندی ۛ اُچخوش ۛ شادان
انتت کہ گوں اندلس ۛ گرگ ۛ حال ۛ یورپ ۛ بازیرں ٹکاکاں عیسائی چرچ یا عبادت جاہانی گھنٹی جنگ
بوتنت ۛ سوب مندی ۛ شادکامی درشاں کنگ بُت۔ پراہاں اے مزنیں وُشی یے ات کہ صداں سال ۛ
رنداہان ۛ سوب رس اتگ ات ۛ یورپ چہ مسلماناں رکت اتگ ات۔

2. Armstrong, Karen. op.cit. p: 3

3. ibid. p: 25

4. ibid.

5. ibid

6. ibid.

7. ibid. pp: 105-106

ہمایون شمسے پونز انت

AD 1530ء ہندوستانء مغلانی بادشاہ ظہیر الدین محمد بابر (14 فروری 1483 تاں

26 دسمبر AD 1530ء) دوستی نیں بیچ نصیر الدین محمد ہمایون (6 مارچ 1508 تاں 26 جنوری

AD 1556) سکت نادرہاہ بُوت۔ طبیب ء ڈاکٹراں جواب دات۔ بابر ء دیوان کُت ء چہ وتی

میر ء امیران ء جست گپت کہ چون کنگ بہ بیت کہ ہمایوں جان دزراہ بہ بیت۔ مغلانی یک میری ء

دراہینت کہ حد بادشاہیں حدایے، آئی ء قدرت بسیار انت، حد ہمایوں ء پشت گنج ایت بلے شرط

ہمیش انت کہ ہمایوں ء شتر تریں ء دوست تریں یا چہ دزستاں شتر تریں مال ء مدی پہ ہمایوں ء

رکینگ ء حد ء نام ء قربان کنگ بہ بیت۔ بابر جہہ سرت، ات، زانت ء کہ پہ ہمایوں ء شتر تریں

مدی پچی انت، آئی ء مرت کہ دگہ بیچ ششی ء مدی نہ انت، آئی ء پت، بابر ء جند انت۔

بابر ء فیصلہ یے کت۔ آہمایوں ء تحت ء چپ ء چا گرد ء ترات ء گوں حد ء دست بندی یے

کت، دعایے لوٹ ات کہ ہمایوں ء بدل ء آئی ء ساہ ء سرزورگ بہ بنت ء ہمایوں پہریزگ بہ

بیت۔ ہمے تحت ء چا گرد ء توگ ء دوران ء بابر ء الگاشت کہ ”من ہمایوں دووار پیدا کت، من

دوار پیدا کت“۔ بابر ء دعا قبول بُوت۔ گوں اے تزان ء بابر ء راتچی ء رُپت ء دو سے ماہ ء اندر ء

پہ چاک شت ء ہمایوں دزراہ ء سلامت بُوت۔ (1)

مرگ ء ء ساری بابر ء ہمایوں ء رالوٹ ات، میر ء امیر ء فوج ء سالار لوٹ ات انت۔ دیوان

ات۔ بابر ء تزان کت ء گوشت کہ مدام منی دل ء گوشنگ کہ من حکومت ء بادشاہی ء وتی بیچ ہمایوں ء

بدیان ء وت آرام ء یک کڑ ء بہ ننداں۔ نوں وہد آہنگ ء من روگ ء آل، بلے منی گوں شماہے

گوشگ انت کہ ہمایون شمسے میارانت، شمسے پوزرانت۔ ہمایون ۶ یلہ مہ دسیت۔ آئی ۶ رامنی بدل ۶
 وتی مستر ۶ بادشاہ بہ من ات۔ رند ۶ بابر ۶ ہمایان ۶ نیمگ ۶ دیم گورکت ۶ گوشت کہ منی وصیت گوں تو
 ایش انت کہ وتی بڑ اتانی حیال ۶ بدار، آہاں مہ جن، آہانی دل ۶ قہر مہ کن۔ آگس حراہیں کارے بہ کن
 انت کہ آہانی دوا جنگ بہ بیت بلے تو مسترے، آہان ۶ پھریز۔ آمنی خون انت، تئی بڑ ات انت۔
 گوں اے جہراں نندو کیں میر ۶ امیرانی چٹاں ارس گورٹ ۶ بابر ۶ چم ہم چہ ارس ۶ پُر انتت۔ (2)
 26 دسمبر AD1530 بابر ۶ اے دنیا یلہ دات۔

ہمایوں چہ پت ۶ پنت ۶ وصیت ۶ ہج بر بے حال نہ بُوت۔ آئی ۶ وتی بڑ ات کامران کابل ۶
 گورنر کُت، عسکری ۶ ہندال ۶ راہم حاکمی ۶ مزنی دات بلے اے سے نیں بڑ اتاں گوں ہمایون ۶ وفانہ
 کت۔ آمدام پہ ہمایون ۶ جنگ ۶ گار کنگ ۶ لانک بند بُوتنت۔ وہدیکہ ہمایوں گوں شیر شاہ ۶ جنگ ۶
 ات، گز انیں وہدے ات، ہبے مشکلیں وہد ۶ ہمایون ۶ کستریں بڑ ات، ہندال ۶ ہندوستان ۶ سرا
 وتی بادشاہی ۶ جار جت، لشکرے کُت ۶ دیمے پہ آگرہ ۶ دہلی ۶ دات بلے ہندال ۶ پڑوش
 وارت۔ چد ۶ بعد وہدیکہ ہمایون ۶ چہ شیر شاہ ۶ پڑوش وارت ۶ آئی ۶ دیم پہ کابل ۶ دات کہ چہ بڑ اتاں
 مدت بڑ وراں، گڑا کامران کہ کابل ۶ حاکم ات، آئی ۶ وتی کستریں بڑ ات عسکری ۶ را حکم کُت کہ آ
 گوں لشکری ۶ ہمایون ۶ دیما مان بہ تڑیت ۶ آئی ۶ دستگیر بہ کنت یا بہ جنت ۶ بوکشیت چیا کہ کامران ۶
 دل ۶ اتک کہ بلکن ہمایون آئی ۶ حاکمی ۶ بہ بارت بلے چہ عسکری ۶ لشکر ۶ آہگ ۶ ساری ہمایون ۶ را
 گوش مالومی بوت ۶ آئی ۶ کابل ۶ بدل ۶ دیم پہ ایران ۶ دات۔ چہ ایران ۶ واتری ۶ وہداں ہمایون ۶
 کابل گپت، گڑا کامران ۶ چوں کُت کہ آئی ۶ جنگ ۶ دوران ۶ ہمایون ۶ کساں سالیں بچ اکبر کہ آئی ۶
 گورا ات، آئی ۶ راکلات ۶ بُرجی ۶ سرا بُرت تاں کہ ہمایون ۶ آئی ۶ لشکر اے ترس ۶ دیما کنزات مہ
 کنت کہ اکبر جنگ بیت۔ ہمایون ۶ کہ اکبر دیست جنگ ۶ بندکت بلے آسر ۶ باقی کابل ۶

گپت ءِ کامران دستگیر بُوت۔ وہدیکہ کامران ہمایوں ءِ گورا آرگ بوت، آئی ءِ راپت ءِ وصیت یاد آتک، ہمایوں ءِ کامران گلانش کت ءِ گزیت۔ ہمایوں ءِ دل ءِ ات کہ کامران ءِ پہل بہ کنت، بہ شخصیت بلے میر ءِ امیراں گوشت کہ براتی ءِ گوں حاکی ءِ نسبت نیست۔ توئے ہمایوں یا بادشاہی ءِ بُزور یا براتی جوزہ ءِ مہر۔ بلے ہمایوں ءِ انگت کامران ءِ کُشگ ءِ حکم دات نہ کُت، گوشت ءِ کامران ءِ چٹاں بہ کُش ات ءِ کورئے بہ کن ات بلے ساہ ءِ مہ گرات۔⁽³⁾ ہمایوں ءِ کامران ءِ راپہ حج ءِ زیارت ءِ ملکہ ءِ روان دات۔ آ AD 1557 ءِ ہمودا مُرت ءِ شت۔ ہندال گوں کامران ءِ جنگ ءِ دوران ءِ کُشگ بُوت۔

-
1. Eraly, Abraham. op.cit. pp: 35-36
 2. ibid.
 3. ibid. pp: 110-111

ہمایون ء پوشاک

ہمایون استالانی علم ء نجوم ء زانوگریں بادشاہے زانگ بُتگ ات۔ اے گوں ہمے علم ء انچوش ات کہ ہمے استال زانتی مرد ء موت ء سبب ہم بُت۔ 24 جنوری AD1556 ء ہمایون وتی شاہی ماڑی ء بُرزی تہک ء نُت کہ استالاں چاران ء شرک ء پال کناں کہ ایرکیگ ء وہداں چہ پدا نکاں لگشت ء کپت ء دوروج ء بے ہوشی ء رند 26 جنوری ء مُرت۔ ہمایون ء چوں کتگ ات کہ ہفتگے ء ہر روج ء کار ء کرد ء حکومتی انتظام استال ء استال زانتی ء حساب ء کُت۔ مثال ء جبر ء یک شنبے ء سے شنبے پہ سرکاری کاران ات۔ پنج شنبے ء شنبے آئی ء پہ مذہبی ء علم ء دانش ء کاراں گیشینت انت۔ دو شنبے ء چار شنبے ء روج آئی ء عیش ء نوش، دل وُشی ء شادہانی روج اتنت ء جمعہ گوں مخلوق ء گند ء نند ء روج ات۔ ابید چریشی ء ہمایون ء ہمے روچاں ہمارنگلیں گد ء پُچ ہم پوش ات، چو کہ یک شنبے ء روج آئی ء زردیں رنگ ء گد گورا کت۔ دو شنبہانی روج ء سبزیں، ہمے ڈر ء ہر روج ء گد ء رنگ، شرک ء پال ء استالانی حساب ء آئی ء گورا ات۔ (1) یک رندے چوں بوت کہ سے شنبے ء روج ات ء ہمایون ء جنگی پوشاک گورا ات ء بمباں بروت ات چیا کہ ہمے روج پرانی ء جنگ ء مزن مردی ء انصاف ء روج ات۔ سیاہ ء آس بوت ء لہتیں مردم اش آورت کہ آہاں ہمایون ء فوج یلہ داگ ات ء لشکر کتگ ات کہ آروانت ء دکن ء فتح کن انت۔ ایش ہمایون ء دیم ء پیش کنگ

بوتنت۔ آودھاں ہمایون ٹیل ۽ مئل آت ۽ سے شمبے ۽ لباس ۽ آت۔ آئی ۽ حکم کت کہ ایشانی سمران بہ گڈ
ات، دست ۽ پادان اش ہم بہ گڈ ات۔ چریشاں یکے ملائے آت، آئی ۽ را دست گڈ نہ کت،
آئی ۽ را پیل ۽ پادانی چیر ۽ کنگ ۽ کنگ ۽ حکم ۽ کت۔ (2)

1. Eraly, Abraham. op.cit. p: 46

2. ibid. p: 45

خان میر محمود خان ء جبر تلی

چہ کلات ء بلوچ حاکماں خان میر محمود خان (خانی ء دور 10 نومبر 1893 تاں 3 نومبر 1931 AD) ء رنگ ء پرنگی نیں گد پوش ات ء مدام چوسندھ ء قلندر ء پیرانی ادیرہ ء سر ء فقیر ء یا چو بد شکلیں مداری ء ات۔ آئی ء جاگ باز رنگ ء اتنت ء پٹ پٹ اتنت، سہر، زرد، سیاہ ء اسپیت۔⁽¹⁾ بلے ایش ناچومغلانی ہمایون ء استال زانتے ات ء ناں بڑیں مردے ات۔ زانگ نہ بیت کہ اے چے شوچی ء کپتنگ ات ء وت ء راچو کلاگی ء کتگ ات۔ ابید چریشی ء اے مرد ء وتی اسپانی لٹک بڑ اتگ اتنت ء زحمانی سر ء پینگانی نلی آنی سڑک ہم بڑ اتگ اتنت۔ اے مرد ء شترز اتیں یا نکاحی نیں زال لوگ ء نہ ات۔ ایشی ء سُریت داشتگ ات۔ یک روچے محمود خان ء یک سُریتی جنکے کہ آئی ء سکت دوست ات، مُرت، گڑا خان ء حکم کت کہ ناچی ء چاپیاں بیارات ء چاپ کن ات۔ پرس ء بدل ء چاپ بُوت۔ کسی ء جست کت کہ اے چے رسمے کہ تو بوجگ ء ءے کہ پرس ء بدل ء چاپ کنئے؟ اگس پرس نہ دارے بلے چوشیں بے عزتیں کار جو ان نہ انت۔ گوشت ءے پرس ء گوں کیا بہ ننداں؟ بلوچانی میر ء امیر انگریزانی کُٹ ء نندوک انت۔ چہ من نہ وٹش انت۔ منی جنک ء پرس ء گوں من نہ نندا انت۔ چہ آ بے عزتی ء کہ گوں لچی داسیاں بہ نندان ء پرس بہ کنناں، چاپ کنناں ء چہ بے عزتی ء بدل ء گنوکی ء نام ء بڑ وراں شتر تر انت۔ خان میر محمود خان ء اے سُبکیں کار پدانی مستریں سبب ایش ات کہ بلوچ سرداراں گوں آئی ء ہمراہ داری نہ کت۔ آئی ء پت خان میر خداداد خان انگریزانی جیل ء ات۔ انگریز قلات ء حاکم اتنت۔ خان ء حکومت ء

سرکارِ خانی ایوکا پہ نام آت، وت خان ۽ جندنا بودیں مردے ات۔ ہریچی کہ انگریز ۽ گوشت، آئی ۽
ہماکت۔ پمیشا بلوچ گوں آئی ۽ گون نہ اتنت۔ گوشت کہ ہے سبب ات کہ خان میر محمود خان ۽ وتا
راچوسندھی فقیر ۽ کتگ ات ۽ مدام کلاگی ات۔

1۔ ایرانی بادشاہ ۽ کمانداری پوشاک ہم عجب رنگ ۽ بوتگ آنت۔ ہے وڑ ۽ پیشی دوراں ہندوستان ۽
راجا ۽ بادشاہانی لبیس رنگ ۽ پرگی بوتگ آنت، ذرا جیں پٹ پٹیں پیشک ۽ بے وڈ میں کلاہ آہانی
پوشاک ۽ بہرے بوتگ۔

اکبرؑ ہڈانی پُر

25 اکتوبر 1605 AD ء شاہنشاہ جلال الدین محمد اکبر بیراں بُوت۔ اکبر چہ آگرہ ء قبلہی نیمگ ء ہشت کلومیٹر دُور ماں سکندر ء کل کنگ بُوت۔ قبر ء ادیرہ ء نقشہ اکبر ء وت تیار کنگ ات بلے تنی و ہدی جا گہہ سر پور ہی ء تیار نہ ات کہ اکبر مُرت۔ اے جا گہہ ء ماڑی اکبر ء مرگ ء 8 سال رند 1613 AD ء تیار بُوت۔ اکبر ء قبر ء سر نوشتہ ات کہ ”اے بہشت انت۔ پہ دائی جہہ مندی ء ادبیا۔“ بلے بچار و ہد ء حالت ء بے رحمی ء زور اکی ء کہ اکبر وتی ہے دائی آرام جاہ ء پہ مُردگی ہم و پت نہ بُوت چیا کہ آئی ء مرگ ء 66 سال ء رند 1691 AD ء و ہد یکہ آئی ء مُلا ترشیں، مکاریں، دوتل ء دو پوسٹیں کڑاسگ، اورنگ زیب ماں دکن ء جنگ ء ات، جاٹانی یک گروہی ء اکبر ء قبرستان ء دورکت، آئی ء قبر اش لُوٹ ات، پٹ ات ء اکبر ء ہڈان ء ڈن ء درکت ء سوتکنٹ۔ آہاں قبرستان ء اید کہ قبر ہم کرو تکنٹ، لُوٹ اتنت ء مُردگانی ہڈانی بے عزتی کُت۔ ایشاں مُغلانی مستریں بادشاہ ء ہڈان ء ڈن ء درکت ء آس دات۔⁽¹⁾ اے وڑ ء اکبر ء مرگ ء 66 سال ء رند اکبر ء راہندوانی مذہبی دود ء وڑیں کفن ء کسار تے نصیب ء بُوت۔

1. Eraly, Abraham. op.cit. pp: 228-229

وشِ بختی ءِ واب ءِ مہ گند

مُغلانی بادشاہ اورنگ زیب ءِ وتی پت، شاہجان AD 1658 ءِ گپت ءِ قید کت ءِ تاں
 مُرت ءِ شُت اورنگ زیب ءِ نہ دیست۔ AD 1652 ءِ مرد ءِ وتی پت ءِ شکل نہ دیستگ
 ات۔ شاہجان یکم فروری AD 1666 ءِ مُرت۔ آئی ءِ بادشاہیں بچّ نا آئی ءِ قبر کنگ ءِ شُت ءِ نا
 پُرس ءِ۔ کفن ءِ کسارت ءِ بند ءِ بست شاہجان ءِ چنک، بی بی جہان آراء کت۔ آئی ءِ لاش ءِ ہمراہی ءِ نہ
 میر ءِ امیر، نا بادشاہ ءِ حاکم گون اتنت، پہ بے کسی مُغلانی مستریں بادشاہان یکے قبر ءِ ایردیگ
 بوت۔

وہد یکہ اورنگ زیب ءِ شاہجان ءِ کلات ءِ ماڑی چپ ءِ چا گرد کنگ اتنت، پت ءِ اورنگ
 زیب ءِ سرا کا گدے روان دات ءِ گوشت ءِ ”زی من ءِ نوہ لکھ ءِ مزین فوجے آست ات،
 مروچی من ءِ کسے نیست کہ پہ من مشکے آپ بیاریت۔ اومنی واجہیں ءِ آبادیں بچّ! ماں اے دروہ
 بازیں جہان ءِ وشِ بختی ءِ نازاں مہ بُو ءِ مظاہ داری ءِ واب ءِ مہ گند“ (1)

1. Eraly, Abraham. op.cit. p: 356

بیرم خان

مُغل بادشاہ، ہمایون ؒ اکبر ؒ ابتدائی دوراں بیرم خان مزین نامیں مردے ات۔ آ ایران ؒ لشکر ؒ شہر میں کمانداراں کیے ات ؒ پہ ہندوستان ؒ سرء اُرش ؒ چہ شاہ ؒ ایران ؒ نیمگ ؒ ہمایون ؒ گون ات۔ رند ؒ ہمایون ؒ اے مرد ؒ راگون وت ؒ داشت ؒ کابل ؒ حاکم کت۔ گجرات ؒ فتح کنگ ؒ وہداں بیرم خان ؒ نام در آورد۔ ہمایون ؒ ناگتیں مرگ ؒ رند، اے بیرم خان ؒ مزین مردی، بہادری ؒ وفاداری ؒ برکت ات کہ ہمایون ؒ بیچ، جلال الدین محمد اکبر بادشاہ کنگ بوت ؒ اکبر ؒ ڈژمن جنگ ؒ ایرجیگ کنگ بوتنت بلے اکبر ؒ بادشاہی ؒ چارسال ؒ رند، AD1560 ؒ بیرم خان ؒ اکبر ؒ نیام ؒ ہم دل ؒ ہم ستکی نہ بوت۔ ایشی ؒ بازیں سبب اتنت۔ کیے و ایش ات کہ بیرم خان ؒ کس بے نہ کت، ہر چیز ؒ سرا، ہر کار ؒ سرا آئی ؒ معتبری ؒ حکم ات۔ دومی، بیرم خان ؒ ڈژمن باز اتنت۔ میر ؒ امیر ؒ کمانداراں پرانی ؒ سکت بداتک۔ اکبر ہم چرائی ؒ ہیزارات۔ آئی ؒ بیرم خان ؒ راچہ سروریری ؒ درکت ؒ گوشت کہ آپہ زیارت ؒ حج ؒ مکہ ؒ بہ روت۔ بیرم خان ؒ بادشاہ ؒ حکم من ات بلے درباری مردمان ؒ خاص ہماوش ؒ زبانیں ؒ چالاکیں ماہم اناگاہ ؒ پہ بیرم خان ؒ بے عزت کنگ ؒ پندل سازات ؒ ہنر ؒ حیلہ کت ؒ پیر محمد نامیں مردے کہ ساری ؒ بیرم خان ؒ کاردار ؒ منشی ات، ایشی ؒ راروان دات کہ ہر چون روت بہ بیت، بیرم خان ؒ راچہ ہندوستان ؒ سرحد اں گوازینگ بہ بیت۔ آئی ؒ مقصد ایش ات کہ بیرم خان بزانز بہ گپیٹ ؒ مہ روت ؒ بادشاہ ؒ حکم ؒ مہ منیت۔ انچوش ہم بوت۔ پرے حبر ؒ

بیرم خان سکت پدردءنہ و ش بُو ت ء فیصلہ ءے کت کہ آجنگ کنت تاں کہ اکبرء راچہ ہے درباری
 ہنر بازاں بہ رکینیت۔ (1) جنگ ء بیرم خان ء پڑوش وارت، گرگ بُو ت ء اکبرء گورا آرگ
 بُو ت۔ و ہدیکہ بیرم خان قیدی ء حالت ء دربارء آرگی ات، اکبرء حکم کت کہ دزستیں میرء امیر، وزیرء
 گزیر پھوش اتک ء بیرم خان ء دیما در بیا انت۔ دزستیں میرء امیرء سپاہ دارء کماندار دیما شت
 انت ء بیرم خان کہ باغی، سرکش ء قیدی ات، آئی ء را گول عزت ء شرب ء مڑاہ داری ء دربارء
 آرگ بُو ت۔ کجا بیرم خان سر وزیر ء کجا بیرم خان قیدی ء سرکش۔ اکبروت ہم آئی ء دیما شت، دست
 ءے آئی ء سرا ایرمشت، آئی ء را امبازے کت، گول وتی رومال ء آئی ء ارس ءے پھک کت
 انت ء آئی ء راوتی گورا ہما ڈول ء نادینت کہ ہما و ہداں کہ آسروزیر ات، نشنگ ات۔ اکبرء آئی ء را
 دل بڈی دات ء گوشت کہ ہرچی بُو تگ، تو آئی ء بے حال بہ کن چیا کہ اکبرء دل ء پرانی ء انگت ہم
 بگیرمان نیست۔ اے گندء نندء دوران ء اکبرء آئی ء را صلہا جت کہ اگس آ گول آئی ء نندگ
 لوٹیت، بیرم خان، اکبرء ذاتی صلہا کارء امیرء درجہ بہ نندیت، دگہ جاگہے اگدہ ء علاقہ ء زمین
 لوٹیت، آئی ء را دیگ بیت، اگس بیرم خان حج ء روگ لوٹیت ہم آئی ء را موہ انت کہ بہ روت۔

بیرم خان ء چارات کہ و ہدء لیٹ کتگ ء آئی ء رایلہ ءے داتگ، آج حج ء روگ ء واہگ ء
 درشاں کنت ء دوروچ ء رنددیم پھ گجرات ء روت تاں کہ چودا پھ مکہ ء ر ہادگ بہ بیت بلے گجرات ء
 ساری پتن ء آمنزل کنت ء گوشت کہ لہتیں روچ ہما آرام کناں۔ یک روچے آ گورمے ء
 نژیک ء تزگ ء بیت کہ لہتیں اوغان آئی ء را گرانت، پھ کارچ ء خجر ء جنت ء کشت۔ بیرم خان
 ایوک بیت، آئی ء لاش دوروچ ء ہمودا کپیت۔ رندء لہتیں فقیر ء راہ گوزی آئی ء لاش ء رورنت ء کل
 کن انت۔ گوشت کہ ہے پٹھانانی بیرے بیرم خان ء گول بیت۔ باز ہے گوشت کہ ہے ہنر

بازیں ماہم انا گاء سازش، رپک ۽ حبیبہانی سبب ۽ بیرم خان چوبے کسی ۽ بے پردگی کشک ۽ گارکنگ بیت۔ بیرم خان ۽ کشوک بیرم ۽ دوار ۽ تمبو ۽ کٹ انت بے آئی ۽ خاندان ۽ زالاں کارنہ دار انت۔

رندتر ۽ اکبر آئی ۽ چگاں کاریت، بیرم خان ۽ کساں سالیں جنوزا میں زال ۽ سانگ کنت، آئی ۽ چارسالی بیچ عبدالرحمان خان ۽ راگون و تاداریت ۽ وہدیکہ آردیت ۽ مزین بیت، آئی ۽ را ”خان ۽ خاناں“ ۽ لقب ۽ دنت ۽ آئی ۽ را ہما عزت ۽ شرب ۽ دنت کہ آئی ۽ آئی ۽ پت بیرم خان ۽ را داگ ات۔ (2) مغلانی تاریخ ۽ چوشیں واقعہ کم انت بلکیں نیست کہ آہاں سرکشان یا سرکشانی چگاں ۽ چوشیں عزت ۽ شرب بکشاتگ۔

1. Early, Abraham. op.cit. p: 129

2. ibid. p: 132

نابکاریں جنک زوال

مغلانی بادشاہ، شاہیجان (AD 1592-1666) (بادشاہی دور 1628-1658 AD) نابکاریں مردے ات کہ آئی ء و تی جنک بی بی جہان آراء را پے یاری وتی گوارا دشتگ ات ء گون آئی ء و پت ء و اب گتگ ات۔ شاہیجان ء زال ممتاز ء مرگ ء و ہداں جہان آراء عمر 17 سال ات۔ آئی ء پت ء چارگ ء دلگوش شروع کت ء تاں پت زندگ ات، گون ہمائی ء ات۔ شاہیجان ء قید ء بندی ء ہشت پڑیں سالں ہم جہان آرا آئی ء گوارا ات۔ آوہداں شاہی حرم ء بازیں مردم ء کارداراں ہے گوشت کہ شاہیجان گون وتی جنک ء و پت ء و اب کنت۔ پت ء جہان آرا چہ وتی دیدگاں دوست تر ات ء جہان آراء شاہیجان ہم سک دوست ات۔ شاہیجان ء وتی حدامرزی نیں زال ممتاز ء جائیداد ء ہستی ء گیشتری نیم جہان آراء رادات۔ چہ بادشاہ ء نیمگ ء جہان آراء راسالے دہ لکھ کلدار پکار دیگ بوٹ۔ جہان آرا شاہیجان ء ہست ء نیست ات۔ آئی ء گوشتگیں بیچ جبر پت ء نانہ کت۔

جہان آرا شمرنگیں، وش دزوشم ء برزبالادیں زالے ات۔ آئی ء باروا گوشت کہ آئی ء پے وتا یار ہم دشتگ ات کہ آہاں ء جنینی پوشاکاں شاہی ماڑی ء آرگ بوٹ۔ یک یارے گرگ بوٹ، شاہیجان ء ہے مرد ء را کہ آپ ء بلاہیں درپے ء پُشت ء ٹپ اتگ ات، ہما درپے ء آہانی تہاداشت ء کشت۔ جہان آراء دگے یارے ہم گرگ بوٹ ء شاہیجان ء آئی ء راز ہر دات ء کشت۔

(1) جہان آراساز ء زیمیل ء شراب واری مجلساں مدام گون ات۔ گوشت کہ جہان آراء پے وتی

پتہ دلاری کتگہ ۽ پرائی ۽ شترنگلیں جنین پٹ اِتگہ ۽ آورنگ۔ یک رندے آئی ۽ وتی ناکوشانستہ خان ۽ زال پہ مہمانی ۽ ورگہ ۽ نیون ۽ شاہی ماڑی ۽ آورنگ کہ شاہجہان ۽ اے زال ۽ راحراب کتگہ۔

14 اپریل AD 1644 ۽ وہدیکہ جہان آراء گداں آس لگیت ۽ آئی ۽ بدن ۽ دیکی ۽ پُشتی نیمگہ ۽ دست ۽ پوست سُچ آنت گڑا بادشاہ دگہ کس ۽ را آئی ۽ درمان کنگہ ۽ نیلمیت۔ آئی ۽ جہان آراء بدن ۽ راوت درمان پرکت۔ ہَمون نامیں طیبیہ ۽ زال ۽ راعلاج کت ۽ جہان آراوش بوت، گڑا آئی ۽ جان دڑاہی ۽ وشیان یک ہفتگہ ڈہل ۽ سُرنائے ناچ ۽ چاپ بُوت ۽ بادشاہ ۽ اے طیبیہ ۽ را گوں سُہر ۽ تورکت ۽ دگہ بازیں زر ۽ مالے ہم دات۔

شاہجہان ۽ پہ جہان آراء مہر ۽ دوستی انچوزیات ات کہ آئی ۽ میارنہ کت ۽ جہان آراء طپان ۽ کہ آئی ۽ پُشتی نیمگہ ۽ دیکی نیمگہ ۽ اتنت، وت درمان ۽ داروکت آنت ۽ نا جہان آراء بادشاہ ۽ آئی ۽ طپانی یا وتی جسم ۽ نازرکیں جا گہانی دست جنگ ۽ میار بُوت۔ یک رندے طیبیاں گوشت کہ جہان آراء وپسگ ۽ ننگ ۽ جا گہہ بدل کنگہ بہ بیت، جہان آرا ایش دگہ لوگی ۽ بُرت گڑا شاہجہان ۽ وتی ماڑی یلہ دات، اُٹ ۽ طیرکت ۽ وت ہما جا گہہ ۽ گوں جہاں آراء سُشت ۽ نشت۔ (2)

1. Early, Abraham. opcit. p: 659

2. ibid. pp: 305-308

آپ کش ۽ بادشاہی

ہندوستان ۽ افغانستان حاکم، گوں شیرشاہ سوری (1486 تاں 22 مئی 1545 AD) ۽ جنگ ۽ ہمایون ۽ لشکر ۽ پڑوش وارت۔ ہمایون تنگ ۽ پہ آدست بونگ ۽ وتی اسپے گنگا ۽ کور ۽ ماں پڑینت بلے چہ اسپ ۽ سرالگشت ۽ آپ ۽ کپت۔ ہے دماناں نظام ناین آپ کش ۽ گوات (آپ) ۽ پڑیں یک پوسے ہمایون ۽ نیمگ ۽ تیلانک دات کہ ہمایون ہے پوست ۽ داران ۽ چہ آپ ۽ آدست بوت۔ وہدیکہ ہمایون چہ آپ ۽ گوست، آئی ۽ نظام ۽ راگوانک جت ۽ گوشت کہ من تراپہ یک روچے بادشاہی تحت ۽ سمرانادیناں۔ جبر بوت ۽ شت بلے وہدیکہ ہمایون ۽ وتی تحت ۽ تاج گپت ۽ پداہندوستان ۽ بادشاہ بوت، ہما نظام ۽ دل ۽ گوشت کہ چاراں باریں ہمایون ۽ وتی قول یات انت کہ نا۔ نظام ہمایون ۽ دربار ۽ شت۔ ہمایون ۽ کہ چم چست کت انت، چہہئے آورت، گوشت ۽، بیا نظام، بیا کہ بیا آتے۔ من ۽ وتی قول یات انت۔ من وتی زبان ۽ نہ وراں۔ بیا منی بادشاہی تحت ۽ سمرابہ نند۔ نظام ہمایون ۽ تحت ۽ سمرانشت ۽ لہتیں ساعتاں پہ بادشاہی لیکگ بوت۔ اے دوران ۽ آئی ۽ دگہ بچ نہ کت البت پہ وتا ۽ پہ وتی خاندان ۽ زر ۽ مال ۽ یکجا کنگ ۽ حکم کت۔ (1)

1. Eraly, Abraham. op.cit. pp: 55-57

لیبی میں حاکم

شیرشاہ سوری ء رند، سوری خاندان ء آخری بادشاہ فیض خان ات۔ ایشی ء عمر 12 سال ات۔
 شیرشاہ ء بڑا ات زتک مبارض بادشاہ ء لوگ ء شت ء آئی ء مات ء چٹانی گل ء اے ورنابیں بادشاہ ء
 جت ء وت بادشاہ بُوت۔ بادشاہ ء مات ء مبارض ء گوہار بی بی بانی ء مزنیں فریاد ء دست بندی یے
 کت کہ اے کسانیں چکے، ایشی ء مکش۔ من ایشی ء زوران ء ہما جاگے کہ تو گوشتے رواں، ایشی ء
 بیزار انت چہ بادشاہی ء حاکمی ء، ایشی ء ساہ ء مہ گر۔ بلے ہے مبارض ء وتی گوہار زتک کشت ء وتی
 نام عادل شاہ کت ء تاں سے سال ء بادشاہی کت۔

تاریخ ء چوشیں نام باز انت کہ ہزاراں مردم کش انت، ملک ء ولایت تباہ ء بر باد کن انت
 بلے عادل ء عادل شاہ بنت۔ مبارض عادل شاہ بُوت بلے آئی ء مستر ء کستر ء انتظام کارہیمو بگل ات۔
 سے سال ء بادشاہی ء رند AD1557 ء اے مرد جنگ ء کشک بُوت۔ اے مرد ہر چون ات، ایشی ء
 یک شری یے ایش ات کہ ایک شریں سوتی ء وش گوشیں پہلوانے ات ء انجیں لیبی ء ناچی یے
 ات کہ ہندوستان ء شرت ترین ناچی جنک آئی ء دیما گوشے پوری ء نزا نیکا رانت۔ پے سوت ء سوز ء پے
 وش گوشے ہے مبارض یا عادل شاہ ء تان سین ء باز بہادر ء آپ گواز کتگ ات۔⁽¹⁾

نوہ سال ء گیش پاکستان ء صدر ء آئی ء فوج ء کماندار پرویز مشرف (صدری ء دور
 AD 1999-2008) ات۔ آہندوستانی مہاجرے ات، مشرف الدین نامیں مردی ء نچ ات
 - AD1947 ء اے مرد 4 سالی زہگے ات کہ گوں وتی پت ء مات ء چہ دہلی ء کراچی ء سر بُوت۔
 ایشی ء مات ء پت پاکستان ء ڈٹی کارانی محکمہ ء نوکر بُوتنت۔ پت منشی ء مات ٹائپسٹ یے

آت۔ یک وہدے ایشانی بدلی ترکیء بُوت۔ گڑا پرویز مشرف وتی پتء ماتاں سکت گلا تیتء بیان کنت کہ دوئیں شرّیں ناچی بُوتگ انت۔ آگوشیت کہ آئیء مات بال روم ڈانسنگ ء بے مٹ بُوتگ ء ماتء دست پہ پیانو ء جنگ ء سکت رچوک بُوتگ انت۔ پرویز مشرف وتی کتاب ء نوشتہ کنت کہ منی پت ء مات شرّیں سازگر ء ساززانت، ساز دوست ء ناچی بُوتگ انت، مات شرّیں سوتی یے ہم بُوتگ ء گُٹ ء ہم سکت وٹس بُوتگ۔ مشرف گوشیت کہ ماں ترکیء ہما وہداں برطانیہ ء تاج بانک ء تاجپوشی ء درگت ء یک ناچی مراگشے اڑ دیگ بُوتگ کہ اے مراگش ء بازی پہ ناچ ء صوت ء ساز ء منی پت ء ماتاں کُٹ اتگ۔ (2)

ناچی ء سوتیانی طالع مدام برجہاہ انت۔ ہے ناچیانی نیچ پرویز مشرف کہ وت ہم بلا ہیں ناچی یے ء طبلہ ء ڈ ہلک ء جنگ ء زبر انت، پاکستان ء فوج ء سالار ء پاکستان ء تاں 9 سال ء صدر ء حاکم بُوتگ بلے پہ پاکستانیاں اے میارے نہ انت، انچو پاکستان ء انچو پاکستان ء ناچی نیں حاکم۔

1. Eraly, Abraham. op.cit. pp: 98-99

2. Musharaf, Pervaiz. In the line of Fire: A memoir. London, Simonschuster, 2006. p: 20

دوڑبانی شیرشاہ

ہندوستان ۽ اوغانیس بادشاہ، شیرشاہ سُوری (22 May 1545 - AD1486) تہہ
 لُجیس، دوتل ۽ دوپوستیں مطلبی میں مردے ات۔ ایشی ۽ گوں مُغلانی بادشاہ ہمایون ۽ ڈروہ ۽ دوڑبانی
 کت۔ ہمایون ۽ شیرشاہ ۽ راپیغام کت کہ جنگ ۽ نفے نیست، جنگ ۽ من ۽ تو دوئیں کمزور ہیں ۽ مئے
 دوئینانی ڈژمن سیٹ کن انت۔ باید انت کہ صلاہ بہ بیت۔ ظاہر ۽ شیرشاہ راضی بُوت بلے آئی ۽ دل ۽
 کوٹ ات۔ اودا ہمایون ایمن بُوت، بلے اے کلوه ۽ پیغام ۽ لہتیں روج ۽ رند، شیرشاہ ۽
 25 جون AD1539 ۽ وتی کماندار ۽ سرداران ۽ لوٹ ات ۽ گوشت کہ آئی ۽ صلاہ ۽ بنا ۽ گپ نہ
 ہمایون ۽ دل ۽ واپینگ ۽ من اتگ چیا کہ آروچی مئے واروش نہ بُوتگ۔ آئی ۽ گوشت کہ نوں مئے
 واروش انت، مارا مُغلانی سرا اُرش کنگی انت ۽ ہمایون ۽ را جنگی انت۔ ہمایون ۽ دل ۽ گواہی نہ
 دات کہ شیرشاہ وتی زُبان ۽ وارت پمیشا آدل ایمن ات۔ شیرشاہ ۽ افغان لشکر ۽ ناگمانی ۽ اُرش کت ۽
 ہمایون ۽ لشکر جت ۽ پڑ وشت۔ چوشیں ڈروہ ۽ دوڑبانی ۽ شیرشاہ ۽ گوشان ۽ مورے ۽ ہم نہ
 وارت۔ (1) دگہ رندے ریزن ۽ راجا پُران مل ۽ خلاف ۽ شیرشاہ ۽ اُرش کت۔ راجا ۽ وتی جنگ ۽
 گیگ نہ دیست، گوں شیرشاہ ۽ صلاہ ۽ بنا ۽ عہد ۽ پیمان کت۔ شیرشاہ ۽ قول کت کہ اگس پران مل
 جنگ ۽ بند بہ کنت، کلات ۽ یلہ بہ دنت، آئی ۽ راء آئی ۽ خاندان ۽ ایدگہ حکومتی اُگدہ دار ۽ لشکریان ۽ ہچ
 کنگ نہ بیت۔ راجا ۽ دل پہک ات، آئی ۽ باور بُوت، چہ کلات ۽ ایراتک، بلے شیرشاہ ۽ ایشان ۽
 انجیں جا گہی ۽ بُرت ۽ جا گہہ دات کہ چاریں نیمگاں افغان لشکر ات۔ راجا پُران مل ۽ مَرت کہ
 شیرشاہ ۽ نبیت کوٹ انت، آوتی زبان ۽ وارت ۽ آہان ۽ بے عَرت کنت ۽ جنت۔ راجا ۽ وتی

مردمان ء حال دات ء صلاہ کت۔ آہاں وتی جنین ء چکٹ انچو کہ راجپوتانی رسم ات، کشت انت کہ
 ڈڑمن ء دست ء مہ کپ انت ء بے عزت ء بے پردگ مہ بنت ء مرد پہ جنگ ء تیار بُوت انت۔
 ہمے دوران ء شیرشاہ ء لشکر ء الگار کت۔ راجا ء آئی ء دستیں مردم کشت انت۔ چہ راجا ء خاندان ء لہتیں
 کسانیں زہگ پشت کپت۔ پران مل ء یک جنکے زندگ ء دست کپت کہ شیرشاہ ء آئی ء راناچی ء
 سوتیانی گروہی ء گوں کت کہ آناچی یے جوڑ بُوت۔ پران مل ء سے کسانیں بڑات زہگ دستگیر
 بُوتنت کہ گوں شیرشاہ ء حکم ء ایشانی مردینی اعضا اش بُرت اتنت ء ایشان ء بگا ء نامرد اش کت۔ (2)

1۔ شیرشاہ سوری کہ مرگی ات، آئی ء راجست اش کت کہ کجام کار انت کہ تو وتی حاکمی ء وہد ء کنگ لوٹ
 اتگ انت بلے تو کت نہ کنگ انت۔ آئی ء گوشت کہ چہ سی ء چارکار ء کیے ایش بوتگ کہ من لاہور ء
 تباہ ء برباد بہ کناں چیا کہ چہ گور بچان ء ہر لشکرے کہ پہ ہندوستان ء جنگ ء پلگ ء کیت، یک برے
 لاہور ء سر بیت، ہمودا جلیت، دم کنت ء نون ہندوستان ء سرا ارش کنت ء ہمے لاہوری الگار کنوکان ء
 مدام مدت ء ملک کن انت ء پرہاں سارتیں ساہگ بنت۔ منی دل ء بُوتگ کہ لاہور ء انچیں دستے بہ
 جناں کہ اودا بچ پشت مہ کپیت ء ہندوستان الگار کنوکانی ء چہ لاہوریانی گزاء ء چٹیت۔

2. Eraly, Abraham. op.cit. pp: 91-92

گوہارِ یار

BC 63ء روم، سنیٹر کیٹیلانن، وہ دیکھ گچین کاریاں کونسلی، اگدہ ببادات گڑا اے مردء گوں
 وتی لہتیں سنگت، فوجیاں شورکت کہ آروم، حکومتی واک، اختیار، بہ گرانت۔ آئی، پندلانی روہ
 کیٹیلانن وت حاکم بیت، سینیت، اختیاراں پیچ گپیت بلے کونسل واجہیں مارکس جولیس
 سیسرو (Marcus Julius Cicero) اے سازش، حال معلوم بیت۔ آئی، لہتیں سازشی
 گپیت سینیت، دست بندی کت کہ اے ناشر، پندل سازان، کشگ بہ بیت۔ سیزر، دگہ لہتیں
 سینیٹراں گوشت کہ چوشیں اشتاپی فیصلہ شرنہ انت، ایشاں گوشت کہ کشگ، بدل، اے مردمان
 دراں ڈیہہ کنگ بہ بیت بلے سیسرو، کیٹو، نہ من، ات۔ مارکس پورسیس کیٹو (Marcus
 Porcius Cato) (BC 95-46) پاداتک، سینیت، دیما تزان، کت، سیزر، لہتیں
 دگہ سینیٹران، سک بد، رد، کت۔ اے دوران، کسے اتک، سیزر، ایک کا گدے دست،
 دات۔ کیٹو، گشتانک دیگ، ات، آئی، دیست، آبرانز گپت، گوشتے، بچارات، اے کا گد کہ
 سیزر، رادیگ، بوتگ، اے الم، ہمے سازشی کیٹیلانن، رواں داتگ۔ آئی، گوشت کہ من دل،
 جزماں کہ سیزر، ہم اے سازش، گون، انت۔ آئی، کو کارکت کہ اگس چوش، نہ انت گڑا سیزر، ہمے کا گد
 کہ آئی، دست، انت، ایشی، دستیں سینیت، دیم، بوانیت۔ سیزر، پیچ نہ گوشت بلے ہمے
 کا گد، ونت، ہمیشی، راسینیٹر کیٹو، نیمگ، شہار دات۔ کیٹو، دست گپت، وتی گشتانک مہتل
 داشت، ہمے کا گد، ونت۔ گوں کا گد، وانگ، مرد، دیم زردت، لہر زگو بوت، ہمے کا گد،
 راسیزر، نیمگ، دور دات، چد، بعد وتی گشتانک، اے کا گد، بارواچ، نہ گوشت۔ اصل

اے کا گدچہ ہے کیٹوؤ بائکس گوبارہ نیمگ اے اتلگ اے۔ ہے جنین سیلانوس (Silanus) اے زال
 اے اے سیزر اے یاراے۔ اے زال اے نام اے سرویلیا (Servilia)۔ ہے زال مارکوس جونیس
 بروٹس (85-42 BC) اے مات اے، ہماروٹس کہ رندتر اے گوں دُژمنناں یک بیت اے سیزر اے
 کُشگ اے گون بیت۔ (1)

بازیں جنین پے وتی مردیا پت اے بڑاتاں بے عزتی اے بدنامی کارا اے۔ کیٹو کہ گچ اے کپ اے،
 سیزر اے خلاف اے اس گوارگ اے اے، آئی اے نہ زانت کہ آئی اے جند اے سوری نیں گوبار چو عاشق اے انت اے
 ہے کا گد چمانی اے نیمگ اے پے مہر اے دوستی اے درشانی اے سیزر اے سرا اتلگ۔

1. Freeman, Philip. op.cit. pp: 76-78

زُوراکِی ءِ آس

سُوب مندیرِی قوماں مدام ایردستیں قومان ءِ لُٹ اِتگ ءِ پُل اِتگ بلے بازیناں آبانی دود ءِ رِیدگی نشان، ہم گارُتنگ اُنْت، لائبریری ءِ کتاب سوتنگ اُنْت، مذہب ءِ دین بدلینتگ اُنْت، تاریخی حقیقت مٹ کتنگ اُنْت، مردم کُشتنگ ءِ گار کتنگ اُنْت، علاقہ ءِ ہلک سوتنگ اُنْت، ہر ظلم ءِ زوراکِی یے کہ دل ءِ آیتنگ، کتنگ۔ ماں ہندوستان ءِ مان رچوکیں مُسلمان بادشاہ ءِ لشکریاں ہندوانی ذگرانہ ءِ عبادت جاہ لُٹیتنگ ءِ بُن داتنگ اُنْت۔ مُسلمان ہر جاگہ کہ شتگ اُنْت، آہاں بچّ نیشیتنگ۔ یورپیاں افریکہ، امریکہ، لاطین امریکہ، آسٹریلیا، نیوزی لینڈ ءِ دود ءِ رِیدگ گار کتنگ اُنْت، مردم کُشتنگ ءِ آبانی مال ءِ مڈی بُرتگ اُنْت۔ مایا تہذیب ءِ کتاب، لائبریری، مذہبی نشان ءِ ایمان، ماڑی ءِ دوار پر وشتنگ اُنْت۔ ایران ءِ سرا اُرش ءِ وہداں عرباں بے کسائیں ظلم ءِ زوراکِی ءِ ابید ایرانی کتاب ءِ لائبریری سوتنگ اُنْت۔ سیزر ءِ باروا گوشنت کہ الیکزنڈریا ءِ مستریں ءِ مشہوریں لائبریری کہ ایشی ءِ تہا آوہداں ہزاراں کونہیں کتاب ایر بوتگ، سیزر ءِ حکم ءِ پدا کتاب ءِ کتاب جاہ سوچگ بُوتگ اُنْت۔

یورپیاں ماں ایشی ءِ میان رودراتک ءِ ایدگہ ایشیائی مُلک کہ آہاں گپتنگ اُنْت ءِ آبانی سراحاکی کتنگ، اعلاقہبان ءِ لُٹ اِتگ ءِ مخلوق ءِ تہذیب ءِ دود ءِ رِیدگ ءِ دود ءِ باش ءِ بدلینتگ ءِ جہد کتنگ۔⁽¹⁾

1- رومن تاریخ نویس گوشنت کہ اے لائبریری سیزر ءِ حکم ءِ بُن دیگ نہ بُوتگ چیا کہ آئی ءِ بدن ءِ آپی جہازانی بُن دیگ ءِ حکم کتنگ کہ پقضائی آس لائبریری ءِ ماڑی ءِ سر بُوتگ ءِ کتاباں بُن کتنگ۔

آرسطو ۽ پنت

مسیڈ و نیاء بادشاہ، فیلیپ II ۽ مدام وتی نیچ الیگزنڈر ۽ جاسو پاسوکٹ۔ یک رندے فیلیپ ۽ را حال دیگ بوت کہ الیگزنڈر چواید کہ امیرانی ورنائیں بچانی وڑ ۽ مستی ۽ وت گلابی ۽ مجلساں نندوک انت، گڑاپت ۽ الیگزنڈر ۽ رالوٹ ات ۽ گوشت کہ بچار بادشاہی آسانیں کارے نہ انت۔ چمن ۽ بعد مسیڈ و نیاء بادشاہی ۽ امیت واریلیں تونے۔ ہر کسی دل لوٹیت کہ آبادشاہ بہ بیت۔ اے گزائیں مقابلہ ۽ مرداں گیشی یے۔ چو کہ پہ بادشاہی ۽ تی مقابلہ گوں بازینان انت، پمیشا تو اے ثابت بہ کن کہ تو ہمینچو بہادر، مزہ دار ۽ پاک ۽ صاف ۽ کہ دگرے ۽ بدل ۽ ترا بادشاہی بہ رسیت۔ پریشی ۽ کہ تو دل ۽ بوگوشتے کہ ”مناں کہ مناں۔ بلکن تو ہمائے کہ توئے۔“ (1)

یک رندے الیگزنڈر ۽ اُستاد ۽ یونان ۽ نامی نیں فلاسفر ۽ زائیکار، واجہیں آرسطو ۽ الیگزنڈر ۽ را نصیحت کُت ۽ گوشت کہ واجہی ۽ نامداری ۽ نژیک تریں راہ ہمیش انت کہ تی جہد ہمیش بہ بیت کہ تو ہما بہ بے کہ تی واہگ انت۔ تو ہمائے کہ ہمائے ۽ تو ہمائے کہ مخلوق ۽ دیم ۽ ہمازانگ بہ بے یا ہما مٹگ بہ بے۔ (2) الیگزنڈر تاں مُرت ۽ شُرت چرے پنتاں بے حال نہ ات۔

1. Tsouras, Peter G. op.cit. p: 18

2. ibid.

بیامردوتی سہناں بہ زیر

ہما کارء کہ تو پہ وت میار نہ کنتے، پہ دگراں میارے لیکنے۔ لہتیں سال ساری پاکستانی بلوچستان ء اسمبلی ء مخالف ٹولی ء کماش واجہ کچول علی پادکیت ء گوشتیت کہ اگس مسلمانیں مرد چار چارجن گپت کن انت گڑا پارسانیں مسلمانیں زال ہم باید انت کہ چار مرد گپت بہ کن انت۔ گڑا بگر کہ گپتگ نے۔ اسمبلی ء تہہ ء ملّا ء بے ملّا پادکا انت ء مخالف ٹولی ء کماش ء رابد ء رد کن انت ء چہ بلوچی ء کٹے بر انت۔ کس اے جبر ء نہ چاریت کہ تاریخ ء بازیں انجیں قوم گوشتگ انت ء آہانی چک ء پساندگ انگت ہما ٹلکاں موجود انت کہ ہما قوم ء یک جنینی ء چار چار یا گیشتر مرد گپتگ، دستیں مردان ء پہ دستے داشتگ ء کس ء آہانی پونز نہ بڑا تگ، ہے بازیں مردوت زال ء قولی بوتگ انت بلے وہد گردان انت۔ ہر کس ء ہما کار کہ زی شر زاتگ، مرچی ہمانی ء حراب گوشتیت بلے نزانت کہ آکار کہ مرچی چمّ ء ظاہر شر انت، کیت روچے کہ ایشی ء احراب گوشتگ ہم بیت۔ اگس باندا انجیں دورے بنیت کہ ہزاراں سال ساری ء ہما دود کہ یک زالے باز مرد گپت کنت، پدازورگ بہ بیت، گڑا چون بیت؟ ہے ملّا، عالم ء زانتکار، ہے میر ء معتبر چار چار، وہ وہ، یک زالی ء قولی بنت۔

کوہنیں باریگاں زر باری ہندوستان ء ٹوڈاس قبیلہ ء مردمانی رسم بوتگ کہ یک جنینی ء بازیں مردے گپتگ ء لوگ ء کتگ یا چوش کہ دو یا چار بزات ء یک جنینی گپتگ۔ اگس ہے بازیں بزاتانی ہے پیکیں جن ء لاپ پڑ بوتگ گڑا پہ اے جبر ء پد رکنگ ء پکا کنگ ء کہ لاپ ء چک ء پت چرے بزاتاں کئے انت، یک دودے دارگ بوتگ۔ یک برے زال ء راجست کنگ

بوتگ ء اگس آئی ء گوشنگ کہ آئی ء گمان انت کہ چک ء پت چہ بز اتاں فلان بزات انت، گڑا بز اتاں نشنگ ء فیصلہ کتگ ء ہما بزات کہ جنین ء چک ء پت انت، رواں داتگ کہ آئی ء ہے دود ء بہر زرتگ ء پیدا کہ نہ بوتگیں چک ء پت منگ بوتگ۔ دوداے بوتگ کہ لاپ پڑی زال ء رابرتگ ء یک دز چکے ء چیر ء نادینگ ء ہے مرداتگ، زال ء گورانشنگ۔ رندتر ء آئی ء دز چک ء شاہے پزوشنگ، چوگمان ء چنگ کتگ ء دگہ شاہے چوگمان ء تیر ء کتگ ء زال ء راداتگ۔ گوں اے دود ء زال ء لاپ ء چک ء پت ہے مرد قرار دیگ بوتگ۔ (1)

دگہ کتے کہ نام ءے خاصا بوتگ آئی ء ہم یک جنین ءے بازیں مرد بوتگ انت ء زیادہ تر بزات۔ بلے باز براں یک جنین ءے بدل ء بز اتاں دو یا سے جنین ہم لوگ ء آورتگ کہ آدستیں بز اتاں جن بوتگ انت ء گوناہاں وپت ء واب اش کتگ۔ مستریں بز اتاں تاں و ہدیگہ کستریں بز اتان ء جن نہ داتگ، آبز اتاں گوں مستریں بزات ء جن ء جن ء مردی کتگ ء اے عیبے نہ بوتگ۔ (2)

ہندوستان ء گوریچانی دمگاں خاصی کتے ء عجیبیں رسمے بوتگ کہ اگس مرد بیراں بوتگ، گڑا آئی ء مال ء مڈی ء مستر آئی ء مستریں بچ نہ بوتگ، آئی ء دزستیں مال ء مڈی ء مستر ء کستر، کس تریں جنک بوتگ۔ ہمانی ء پت ء پُرس ء فاتحہ کتگ ء ہما بوتگ پت ء مال ء کماش ء مستر۔ (3)

کیریل ء نیا رکت ء جنیناں کہ سور کتگ، آہاں وتی پت ء لوگ یلہ نہ داتگ ء مرد ء لوگ ء نہ نشنگ انت، مرد وتی لوگ ء جن وتی یا وتی پت ء لوگ ء، ہر یکے وتی جند ء لوگ ء نشنگ۔ مرد ء زال ء لوگ ء رو ء آ کتگ، جن ء مردی کتگ، بلے چک جنین ء نام ء بوتگ انت ء جنین ء بوتگ انت، مرد ء را گوں چکٹاں دست ء داوا یے نہ بوتگ۔ جنین ء چہ مرد ء مال ء زرے ہم نہ لوٹ اتگ ء نہ زرتگ ہم اگس زال ء بہ لوٹ اتیں کہ مرد ء مہ زوریت، آئی ء مرد ء راہے گوشنگ کہ نوں تو منی مرد نے ء منی گورا رہ ء آء بند کن، تو وتی ء من وتی۔ گوں ہے جبر ء جن ء مرد جتا بوتگ انت، بز اں گوں ہے جبر ء زال ء

بلے نون کیریلآے کفنے یادگہ ہندے، شگر بے کفنے یا مگر ب، مرد زال ء سرء چٹی انت۔
زال ہمائی ء، چک ہمائی ء، مرد لوٹیت یلہ دنت، مرد لوٹیت داریت۔ البت یورپ، امریکہ، روس ء دگہ
بازیں ٹکاں اگس جن بہ لوٹیت کہ مرد چہ آئی ء سرابہ چٹیت، آے کار ء کت کنت ء ہما ٹک ء قانون
آئی ء مدت ء کنت۔ باز جا گہاں ء بازیں مند ہباں چو کہ مسلمانانی اسلام انت، مرد چہ یک جنی ء گیش
گپت کنت ء چچ میاری نہ بیت بلے جنین چہ یک مردے ء گیش گپت نہ کنت، چیا کہ حدانا رضابیت
بلے یک مردے ء بازیں جن ء گرگ ء ہے مند ہبانی حداء ہم وش ء حداء بندہ ہم وش۔

1. Thomas, P. op.cit. pp: 37-38

2. ibid. pp: 40-41

3. ibid. p: 39

4. ibid.

سُمریت

بے نکاحیں جن داشتہ سُمریتِ انت۔ اے کوہنیں رسمے۔ اش ماں یہودیاں عیبے نہ بُوَتگ، آہانی پیغمبر ء میر ء امیراں سُمریتِ داشتگ۔ واجہیں سلیمان بن داؤد ء بے حسابیں زال، سُمریتِ ء داشتہ بُوَتگِ انت۔ بلے اسراہیلیانی گورا سُمریتِ ء درجہ چہ حقّی نہیں زال ء کم تر نہ بُوَتگ، البت فرق ایش بُوَتگ کہ نکاح کُتگیں زالان ء جہاز ء پرداچ دیگ بُوَتگ ء سُمریتان ء دیگ نہ بُوَتگ بلے سُمریتِ ء عزّت ء ننگ ء نام ہما بُوَتگ کہ نکاحی زال ء بُوَتگ۔ باز براں زالاں گوں وتی رضاء وتی مردان ء موکل داتگ کہ آگوں مولدیں یا داشتہ نہیں زالاں وپت ء واب بہ کن انت ء چراہاں چُک پیدا کہ بہ کن انت۔ بادشاہ Abimelech سُمریتی بچّے بُوَتگ۔ اسراہیلی پیغمبر ء راہ در بر Gideon، واجہ داؤد ء واجہیں سلیمان ء بے حسابیں سُمریتِ بُوَتگ انت۔ گوشنت کہ سلیمان ء 700 زال ء 300 داشتہ بُوَتگ انت۔

سُمریتِ دارگ ء مستریں سبہاں کیے ایش بُوَتگ کہ سُمریتی زال بلکیں آئی ء راج ء سبب ء یا راجی درجہ ء کم تر بُوَگ ء سبب ء گوں ہمے واجہ ء نکاح کنگ نہ بُوَتگ کہ آسردار، میر ء بادشاہ ء ساری ء جنین گپتگ یا کجام ہم سبب یے ء کہ نکاح کنگ نہ بُوَتگ، گڑاگوں وتی ساری ء زال ء رضامندی ء یا ابید ء رضامندی ء نوکیں زال ء راہ سُمریتی دارگ بُوَتگ۔

روم ء بادشاہانی دور ء باریگاں سُمریتِ ء داشتہ بُوَتگ انت۔ ماں روم ء 18 BC ء جاری بُوَتگیں شاہی حکم ء قانون ء سُمریتِ قانونی قرار دیگ بُوَتگ ء پے سُمریتِ ء دارگ ء سزا نہ بُوَتگ۔ ایرانی ء ہندوستانی شاہ ء بادشاہاں بے حسابیں سُمریتِ داشتگ۔ اکامینی یا اکامینیڈیائی

(Achaemendiae) شاہ ء بادشاہ یک جنی ء سلپ نہ بُوتگ آنت، بے حسابیں سُمریتان ء ابید ہر بادشاہ ء سی ء چارجن ہم بُوتگ آنت بے ہر کس ء را کہ شاہ بانک یا ملکہ نئے ء لقب دیگ بوتگ، آچہ درستان مسٹر لیکگ بوتگ ء شاہ بانکی ء تاج ہم آئی ء سہرا بُوتگ ء آدمام بادشاہ ء کڑ ء گؤرا بُوتگ۔ شاہانی بے حسابیں سُمریت ء داشتنہ شاہی ماڑی ء یک حاصیں جا گہی ء جہہ منند بُوتگ آنت۔ آہانی پانگپا ء نگہ وان بگا ء گند چپتگیں یا گند درکتگیں مردیں بُوتگ آنت۔⁽¹⁾ شاہ بانک ء بگرتاں بادشاہ ء دومی جنان ء سُمریتاں در، دُرستانی پانگپا ء نگاہ دار بگا بُوتگ آنت۔ بادشاہ ء سہری ء دیگی ہم باز براں ہے گؤہتگ بُوتگ آنت۔⁽²⁾

ایران ء ہندوستان ء سُمریت ء رواج بُوتگ۔ یونان ء کؤہن تریں قِصہاں بی بی بری سیز (Briseis) نائیں شہر رگیں سُمریتی ء ذکر آست آنت، آچوش کہ وہدیکہ اسٹارٹا ء بادشاہ مینیلیوس (Menelaus) ء شہر رگیں زال بی بی ہیلن (Helen) ء ٹرائی ء میرے واجہہ پارس (Paris) ء دُڑیت ء بارت ء ہے سبب ء یونان ء ٹرائی ء وہ سالی جنگ بنا بیت، گڑا ہے Troy یا Trojon جنگ (1194 - 1184 BC) ء آخری سال ء اگامین (Agamemnon) روت ء اچیلیز (Achilles) ء سُمریت بی بی بری سیز (Briseis) ء پہ زور بارت ء وتی کنت گڑا پرے بے عزتی ء اچیلیز جنگ ء یلہ دنت ء وا تر بیت۔ یونان ء سُمریت ء دود بوتگ بے آمولدیں یا جنگاں کپتگیں زال بُوتگ آنت۔

بازیں نلک ء ولایتان سُمریت ء چچان ء چہ پت ء نیمگ ء چہ آئی ء مال ء مدی ء ہچ بہر دیگ نہ بُوتگ ء اگس بُوتگ گڑا باز کم۔ بازیں قوماں سُمریت نیں زال ء آدرجہ ء عزت نہ بُوتگ کہ نکاحی نیں زال ء بُوتگ۔ بلوچانی گؤرا سُمریتیں زال ء درجہ مدام کم تر بُوتگ ء آئی ء چچگان ء چہ مرد ء مال ء بہر نہ بُوتگ ء ناں چوشیں چچگان ء بلوچاں سانگ دا تگ۔

چینء امیرء بادشاہاں سُریت داشتگ بلے سُریت ء آبانی چُگانئی درجہ چہ حقئی نیں نکاحی جناں کم تر بُوتگ۔ چینء باروااے ہم گوشنت کہ بادشاہانی مرگ ء رند بازیں بادشاہانی داشتہ گوں بادشاہء لاش ء زندگ ء کل کنگ بُوتگ اُنت تاں کہ ہے سُریت دومی جہان ء یادومی زندگی ء گوں بادشاہء ہمراہ داری بہ کنت۔ چینء بی بی یہمینارا (Yehenara) نامیں زالے شاہ ژیان فنگ (Xian feng) ء سُریت بُوتگ۔ اے زال ء نیم نام Dowager Empress Cixi ات۔ ایشی ء ہے سُریتی ء زمانگ ء یک بچّ یے پیدا کت کہ آبادشاہء ولی وهد بُوت کہ شاہ تنگ ژی (Tong zhi) ء نام ء مُلک ء بادشاہ بُوت۔ آئی ء بچّ ء مرگ ء رند ہم اے زال ء تاں 47 سال ء چینء Manchu Qing Dynasty ء سر حکومت کت۔ ابید چریشی ء دگہ یک سُریتے کہ نام ء یا نگ گوئیفی (Yang Guifei) ات، آوتی وهد ء شاہ تنگ ژوان ژونگ (Tang Xuan zong) ء دل دوستیں سُریتے ات کہ بادشاہ آئی ء جبر ء ہیج برنا جبر نہ بُوتگ ات۔

1. Rawlinson, George. Persia. op.cit. pp: 96-97

2- شاہی حرماں چوشیں مردمانی دارگ ء اے مقصد بُوتگ کہ چوکہ اے نامرد اُنت پمیشا جنیناں سوار بُوت نہ کن اُنت وگس نا بے حسا ئیں زال ء صد ء ہزاراں سُریت کہ پہ مردی نیادی ء مہتاج بُوتگ اُنت، اگس ایشانی سری ء دیکی مرد بوتین اُنت، ایشاں چوت کُت ء چماہاں کُت، پمیشا دزستیں شاہ ء بادشاہانی حرم ء کارکنوک دزہ بے گند ء گُوہتگ بُوتگ اُنت۔

بانگیں قہہبگ

ماں ہندوستان ء قہہبگ انچومزن ء پُرواک بُوتگ انت کہ آہاں باز براں سُلطان ء حاکمانی جبر ہم نہ زرتگ۔ گوشت کہ وسالی ء قہہبگیں زال بانک امباپالی ء واجہیں پیغمبر مہاتما بدھا کہ ہما شہر ء آگی ات ء اے وداں بدھا ء عمر 80 سال ات، آئی ء راصلاہ نئے جت کہ وہدیکہ تو وسالی ء کائے گڑامن ء امباپالی ء مہمان بہ بُو۔ واجہیں بدھا ء زال ء دعوت قبول کت ء آئی ء مہمان بُوت۔ ہے دوران ء لکچوی ٹک ء سردار کہ ہے شہر ء حاکم ات ہم، آئی ء رامالوم بُوت ء آئی ء مہاتما بدھا ء را پیغام کت کہ تو قہہبگیں امباپالی ء مہمان بوٹگ ء بدل ء منی مہمان بہ بُو۔ بدھا ء جواب گردینت ء گوشت کہ من امباپالی ء را زربان داٹگ ء من وتی زبان ء نہ وراں۔ گڑا حاکم ء امباپالی ء را پیغام کت کہ تو بدھا ء مہمان مہ کن ء چہ آئی ء مہمان کنگ ء مڑاہ ء بہ نچ۔ امباپالی ء ٹیک ء جواب دات کہ من وتی زبان ء نہ وراں ء تئی اے جبر ء نہ زور وراں۔ پرے جواب ء امباپالی ء راچہ حاکم ء ہیچ نقصانے نہ رست۔ (1)

شاہ اسوکا (BC 273-232) ء زمانگ ء ہندوستان ء قہہبگ سکت سیر ء آباد بُوتگ انت، مال ء زرش باز بُوتگ۔ آہاں قہہبگی ء پے ناچ ء صحبت شے ہزاراں کلدار گپتگ۔ لہتیں انجیں قہہبگ بُوتگ کہ آہاں پے وت لشکر ء فوج داشتگ کہ باز براں ہے لشکراں پے جنگ ء شدتال بادشاہانی مدت کتگ۔ اسوکا ء رند چمپانائیں قہہبگے بُوتگ کہ سانس ء ایدگہ علم ء زانت ء زانوگرے لیکگ بُوتگ، آئی ء بازیں زبان ہم زانتگ۔ آئی ء وتی یک ہزار بندی، نوکر یا قہہبگانے تیاریں لشکرے بُوتگ۔ آوہد ء بادشاہ ء اے زال ء رامزیں عزت ء شہر پے داٹگ۔ (2)

1. Thomas, P. op.cit. pp: 94-95

2. ibid. p: 113

گوہتگ

گوہتگ ہمانت کہ آئی ۽ نریا مردینی اعضا بڑگ بوٹگ انت بزاں آئی ۽ گند درکنگ یا چوپگ یا کیر بڑگ بوٹگہ آدوت مادگیں دوت ۽ رائینت مہ کنت یا مرد مرد ۽ جنی کت مہ کنت - نریں دوت گوہتگ کنگ بوٹگ انت چیا کہ چوشیں گوہتگ کتگیں دوت کار ۽ دم دار بنت -

مردینی اعضا بڑگ ۽ تاریخ سکت کوہن انت - 21 صدی قبل ۽ مسیح ۽ سمیرین شہر لاگاش ۽ اے وڑیں گوہتگ کنگ ۽ رسم ۽ نشان موجود انت - گوہتگیں 4000 سال ۽ دوران ۽ اے وڑیں گوہتگاں بازیں کارکنگ، اے درباری بوٹگ انت، شاپانی حرم ۽ پانگیا بوٹگ انت، سوت گوش ۽ پہلواں بوٹگ انت، سرکاری اگدہ دار ۽ مذہبی رسمانی نگہ وان بوٹگ انت ۽ فوجی کماندار ہم بلے ماں بازیں راج ۽ نک ۽ ایشانی عزت ۽ شہر چہ دگہ مرد ماں کم تر بوٹگ -

اسیرین بادشاہانی دور ۽ (BC 850-622) بگرتاں افریکہ ۽ مصری فیروحانی آخری دور ۽ کہ گوں بانک کلوپتر ۽ زمانگ ۽ ہلاس بیت، ایران ۽ شاہ ۽ بادشاہانی زمانگ ۽، میدیائی ۽ بیبیلون ۽ اکادیائی دوراں گوہتگانی کار ۽ کرد نام بوٹگ ۽ ایشاں پرے بادشاہاں کار ۽ خدمت گزاری کتگ - مصر ۵1 یا BC 48 ۽ کہ کلوپتر ۽ حلاف ۽ جنگ بوت آجنگ ۽ کلوپتر ۽ فوج ۽ کماندار پوتی نوز (Pothinus) ات کہ گوہتگ ات -

یونان ۽ روم ۽ باریگاں گوہتگ بوٹگ - روم ۽ Cybele ۽ مٹا گوہتگ بوٹگ کہ آئی ۽ مذہبی رسم ادا کتگ انت - بائیزنٹائن بادشاہانی دربار ۽ انتظامی اگدہانی سرا گوہتگ ہم مقرر کنگ بوٹگ انت - شاہ جسٹینین (Justinian) ۽ زمانگ ۽ گوہتگیں نارسیز (Narses) بلا ہیں نامے

کہ آئی، جنگاں بہر زرتگ، سوب مندیں جرنیلے بُوتگ۔ 12 صدی عیسوی، سسیلی، فیلیپ نامیں
 گوہتگے شتریں انتظام کارے بُوتگ و ہدیہ دگہ نامداریں گوہتگے پیٹر، ملک، سروریر بُوتگ۔
 کوریاء، گوہتگان، ناسی (Naesi) اش گوشتگ، آہاں سرکاری اگدہانی سرہم
 کارکتگ۔ ترکی، عثمانیہ سلطانی دورے چہ ڈٹی ٹکاں (1465 AD، بگرتاں 1909 AD)۔
 گوہتگ آرگ بُوتگ آنت۔ شاہی دربارے مسترین گوہتگ، اگدہ، نام کز لراگاسی بُوتگ۔

ہما کہ پہ مذہبی مقصداں وتی مردینی اعضا ہاں بزانت یا ناکارہ کن آنت، اے دودہم چہ
 کوہنیں زمانگ، موجود آنت۔ عیسائی پادری، مٹا ہانی باروا گوشتگ کہ ابتدائی دوراں چریشاں
 بازیاناں وتی مردینی اعضا بزاتگ آنت، وت، را پہ چرچ، خدمت گزاری، واشتگ۔ ہژدہ
 نوزدہمی صدی، ماں روس، بازیں مذہبی فرقہ دراتلگ آنت کہ آہاں وتارا مذہبی، فکری بنیاداں
 گوہتگ کتگ تاں کہ آچہ ”جان، گناہاں“ بہ چٹ آنت۔

یہودیانی پاکیں بائبیل، Esther، Isaiah، گوہتگانی ذکر آست آنت۔ بائبیل،
 دومی قومانی گوہتگانی ذکر ہم کتگ چو کہ ہما زمانگ، مصری، رومن، بیبیلونی، ایرانی شاہانی
 زمانگ۔

ماں چین، گوہتگی، دودسک، کوہن آنت۔ منگ شاہانی باری، دارالحکومت، ایک کسانیں
 ہسپتال یا درماں جاہے بُوتگ کہ اودا اورنائیں یا کساں کسانیں بچکانی گند درکنگ، کیر بڑگ،
 گوہتگ کنگ بُوتگ آنت۔ اے کسانیں زہگ غریب، بڑگانی چکت یا جنگاں کپتگیں قیدیانی
 چکت یا یتیم، بے کسیں زہگ بُوتگ آنت۔ گوہتگ بوہگ، رندا، زہگانی نند، نیاد، راہ، بند
 بدل بُوتگ آنت۔ ایشانی آواز بزر بُوتگ، ایشانی طور، طرز، نازرکی چوجینیاں بُوتگ۔ چین، دگہ
 عجب رنگیں رشمے اے بُوتگ کہ گوہتگاں وتی بونگیں اعضا دور نہ داگ آنت، گول، وتا ایرکتگ

آنت کہ مرگ ء ء رند ہے بڑھتیگیں اعضا ہم گوں مُردگ ء کل کنگ بُوتگ آنت تاں کہہئے
گوہتگ دومی زند ء پداسر پورہیں مرد پیدا کہ بہنت۔

گوہتگ بادشاہانی بے حسابیں زال ء سریتانی خدمت کار بُوتگ آنت۔ گوہتگان ء شاہی
حرم ء کاراں ابید دربار ء انتظام ء کار ء ذمہ داری ہم گوں بُوتگ ء چہ بادشاہ ء مردمان ء کہ سزا دیگ
بُوتگ، ہمیشاں سزا دیگ آنت۔ شاہ ء مخلوق ء نیام ء یا ہا مردمانی نیام ء کہ آہاں گوں شاہ ء گند ء نند
لوٹ اِتگ، چوشیں ملاقات ء وقت ء شاہ ء رضا مندی ء گرگ ء کار ہے گوہتگان کُتگ۔ شاہ ء ولی
عہد یا ورناہیں بیچ یا بیچانی بیچ ء پودگ ء رودینگ ء ذمہ داری ہم باز بادشاہانی دور ء ہے گوہتگانی
بُوتگ ء وہدیکہ ہے ولی عہد بادشاہ بُوتگ آنت گڑا آچہ گوہتگانی حبراں ناخبر نہ بُوتگ آنت ء
گوہتگ میری ء امیری ء اُگد ہاں سر بُوتگ آنت۔ منگ شاہ ون ہی (Wanhi) ء دور ء شاہی
در بار ء 10,000 گوہتگ شتریں اگدہ ء کارانی سرا بُوتگ آنت ء دگہ ہفتاد ہزار تا یک لکھ
گوہتگان مزنیں اُگد ہانی سرا کار کُتگ۔

چینی گوہتگ سیر ء آباد بُوتگ آنت۔ گوہتگ کہ AD 1620 ء دہیں سالوں وی
ژنگ ژیان (Wei Zhing Xian) نامیں گوہتگے چین ء بادشاہی ء مستر ء کستر بُوتگ ء ہے
وڑ ء AD 1911 ء قن بادشاہی ء پز وشگ ء ساری ہم گوہتگ چین ء ہست ء نیست ء مالک
بُوتگ آنت۔ AD 105 ء چین ء اولی رند ء کاگد جوڑ کنگ بُوتگ ء جوڑ کنوک چین ء نامداریں
گوہتگ Cai lun بُوتگ۔

ماں چین ء پہ سزا ہم مردمان ء گوہتگ کنگ بُوتگ۔ دومی گوہتگ کنگ ء رسم ء
مستریں سبب ایش بُوتگ کہ گوہتگان ء شاہی حرم ء شاہی دربار ء کار رس اِتگ ء آڑوت سیر ء آباد
بُوتگ آنت پمیشا بازیں وار ء بڑگیں مات ء پتاں ہر وہداں ہے لوٹ اِتگ کہ آہانی یک چلے

گوہتگ بہ بیت تان کہ آسیرؔ آباد بہ بنت۔ سبب ایش بُوتگ کہ ماں شاہی حرمؔ کار کنوکیں
گوہتگاں ہر کس دل جم بُوتگ کہ آشاہؔ زالاں یا سُرمیتاں سوار بُوت نہ کن انت۔ چو کہ گوہتگانی
ہست ؔ نیست ہے شاہی دربارؔ حرم بُوتگ پیشا آمدام شاہؔ وفادار بُوتگ انت ؔ ہر کارے کہ
شاہؔ گوشتگ، آہاں کُتگ۔ ایشانی قدؔ بالاد گوہتگی ؔ سبب ؔ مستر بُوتگ ؔ اے ترسناک بُوتگ
انت ؔ بادشاہاں باز براں اُنچیں بلاہ قدیں گوہتگ وتی پانگپا کُتگ انت ؔ جنگاں ہم ایشاں نہ تُرسی ؔ
بے رحمی کُتگ۔

ماں ہندوستان ؔ ہم گوہتگاں بادشاہانی دربارؔ حرماں کار کُتگ۔ زر باری ہندوستان ؔ عہدی
دوراں کمر اسوترا ؔ سبب جنس یا گوہتگانی ذکر آست انت۔ انوگیں زمانگ ؔ پے گوہتگان نہ ویشیں دانک
شاتک کن انت۔ یلما دیوی ؔ مرید ؔ پیروکانی تہا بازیں گوہتگ بوتگ انت کہ آہاں مذہبی رسم پورا
کُتگ انت۔ ہندوستان ؔ گر یہاں بادشاہ عہا سایا ؔ حرم ؔ کار مستر ؔ کماش ؔ آئی ؔ پانگپا درہ بُراتگ
دُمیں بگا بُوتگ انت کہ ہریکی ؔ کار ؔ خدمت گزاری ؔ درد ؔ آہاں ؔ اُگدہ ؔ اختیار دیگ بُوتگ۔

1۔ کنوچکن ؔ اُگدہ چہ درستاں مستر بُوتگ کہ آبادشاہ ؔ حال رسان ؔ چارو بُوتگ ؔ آئی ؔ را
بادشاہ ؔ گورا یا آئی ؔ واب جاہ ؔ آہگ ؔ بندش نہ بُوتگ۔

2۔ وریشادھارا بادشاہ ؔ پانگپا ہانی کماش ؔ مستر بُوتگ۔

3۔ ماہاترا ؔ کار بادشاہ ؔ زالاں یا جنین سنگت ؔ یارانی بادشاہ ؔ واب جاہ ؔ برگ ؔ گوں بادشاہ ؔ
واپینگ بُوتگ۔ آئی ؔ دومی کار پے بادشاہ ؔ زالاں قصہ جنگ ؔ آہانی دل ؔ ویش کنگ بُوتگ۔

4۔ دندادھار ؔ کار حرم ؔ انتظام بُوتگ۔

5۔ دندارا خیا ؔ کار بادشاہ ؔ حکم ؔ پدا ڈنی جنین یا مردینانی حرم ؔ آرگ ؔ سرکنگ ؔ پدا
برگ ؔ رسینگ بُوتگ۔

6۔ دوواریہیاء کارحرم ۽ دروازگ ۽ دیم ۽ ننگ ۽ گاٹ ۽ پانگپائی بوتگ۔ آئی ۽ چار اتگ کہ
کے شت ۽ کئے اتگ بلے بغیر آئی ۽ رضامندی ۽ موکل ۽ کس ناچہ حرم ۽ شت بوتگ ۽ نا کسے چہ ڈن ۽
ماں حرم ۽ اتگ بوتگ۔ (1)

1. Thomas, P. op.cit. p: 115

مردہما انت کہ مرد بوکشیت

انسان یا انسان دوستی، انصاف، رحم دلی و رواداری و نام شاہ و بادشاہانی گورا کم بوٹگ۔
 شتر ہما بوٹگ کہ چہ ڈژمن و گیش تر مردم بوکشیت۔ اسیریانی بادشاہانی زمانگ و (BC 1440-625) ڈژمن و لشکر و سپاہیانی سرانی بڑگ و کوت کنگ و رسم بوٹگ۔ ہے رسم ایرانی بادشاہاں، مغللاں، تاتاریاں و منگوللاں ہم پہ و ت و زرتگ۔ اسیریانی دور و باریگ و جنگ و دوران و ہول و مال یا مال و غنیمت و بہر و بانگ و عجب رنگیں دود بوٹگ انت۔ ہر ہما جنگول یا سپاہی و را سوغات و بخشیش دیگ بوٹگ کہ آئی و دومی لشکر و کماندار یا نائب کماندار و سروکانی یا سپاہیانی کُشگ و رند آئی و یا آہانی سر آرتگ و وتی کماندار و را پیش داشتگ۔ گرا آسپاہی و را بازیں سوغات و پلے بہر بوٹگ۔ ہمیشا ہر وہدے کہ سپاہی نی و جنگی سروکے کُشگ آئی و کُشنگین و سرگڈ اتگ و تچان تچان و وتی کماندار و گورا بڑتگ، نشان داتگ و ایرکتگ۔ جنگ و ہلاسی و یا گوں دومی فوج و پزوش و رگ و تچگ و اسیریانی لشکر و دورکتگ و مُرگیں ڈژمن و سپاہیانی سرگڈ اتگ و بڑتگ انت۔ ہر کس و کہ سرگون نہ بوٹگ گرا بخشیش و کُشنگین سپاہیانی جنگی سامان آئی و بہر و کپتگ انت۔⁽¹⁾ جنگانی دوران و شہر و بازار پزوشتگ و سوتگ انت۔ دزچک گڈ اتگ انت و باز رنداں ڈژمن و علاقہ و شتریں دزچک درکتگ و اسیریان و بڑتگ انت۔ نیوگ داریں دزچک چو کہ سچ ہم بڑ اتگ و بے کارکتگ انت۔ شہرانی شہر لٹ اتگ انت۔ ذگرانہ و عبادت جاہانی سہر و ز و حدابانی نقش ہم زرتگ و بڑتگ انت، پچی پشت نہ گیتگ۔ دستگیر کتگیں لشکری یا شہرانی مردمانی سر اظلم و زور و حد نہ بوٹگ۔ کپتگیں مردم، میر یا امیر، شتر

یا گندگ، بادشاہ یا کماندارؑ گؤرا آرگ بُوتگ اَنت۔ بادشاہؑ تبؑ رضا بُوتگ کہ کسیؑ کُشتگ، کسیؑ بندىؑ غلام کنگ یا کسیؑ دستؑ پادانى گڈگ ؑ حکمؑ بہ دنت۔ رحمؑ رحم دلىؑ نامؑ نہ گؤاہتگ۔ سزاہانى تہا پادؑ دستانى گڈگ ؑ بگرتاں گوشؑ پوز کنگ یا کور کنگ، ہوار بُوتگ اَنت۔ برے برے مردمانؑ پہ لٹؑ جنگؑ کُشتگ۔ قیدیانؑ قطار کنگؑ گرانؑ گرانؑ باز براں لٹؑ جنانؑ برگ بُوتگ۔ جنین، مردین یا کسانیں زہگ یا پیریں، ذرہ عذاب بُوتگ اَنت۔ ایوکا جنگی قیدی نابلکن علاقہؑ پَس، گوک، اُشتر، اسپ، حر، ہرزندگیں ساہدارے کہ کار آمد بُوتگ، آروپانؑ بُرتگ اَنت۔ (2)

چوشیں درندگی، بے رحمی، حدانترسیؑ ظلم کمؑ گیش دزستیں قومؑ راجاں کنگ۔ یورپؑ رومن بادشاہاں بگرتاں مصر، اسیرییا، بیبیلو نیائی، کلدی نیائی، میدی، پارٹھی، ساسانی، ماں ہندوستانؑ محمود غزنوی یا محمد غوریؑ تارتاریؑ مغلؑ منگولاں ہمارنگؑ ظلمؑ نا انصافی کنگ کہ دردماں دلؑ روت۔ ایشاں ایردستیں قومؑ راج تباہؑ برباد کنگ اَنت۔ مردم کُشتگ اَنت، علاقہ سوتلگ اَنت۔ جنین بے ننگؑ بے عزت کنگ اَنت۔ پہ ظلمؑ زورؑ کسؑ چہ کسؑ باج نہ بُرتگ۔

1. Rawlinson, George. Assyria. op.cit. p: 244

2. ibid. pp: 25-255

جگرِ سندیں ظلم

BC 330ء الیگزینڈر گوں وتی لشکرۂ ایران ۽ تحت پرِ سپولس (Persepolis) ۽ سر بُوت۔ شہر ۽ نزدیک ۽ آئی ۽ مزینیں مُجھی یے دیست۔ حالِ ایش دات کہ اے یونانی آنت کہ الیگزینڈر ۽ گندگ لوٹ آنت۔ وہدیکہ الیگزینڈر ۽ دیم ۽ پیش بُوتنت آئی ۽ دیست کہ ہشت صد یونانی پیریں مرد آنت کہ آہانی دیم ۽ اعضا، گوش ۽ پونز بُراتگ آنت۔ بازیانی دستانی لنکک یا پادگڈگ بُوتگ آنت۔ اے ہماہانی چُکٹ ۽ پساندگ آنت کہ یک صد ۽ پنجاہ سال ساری ایرانیوں یونان ۽ فتح کنگ ۽ وہداں گوں وت آورتگ آنت۔ اے ازم کار ۽ بان بند ۽ بازیں دگہ کارانی زانوگریں کو اس آنت کہ نوں آہانی اے حالت آت۔ الیگزینڈر ۽ راحال دیگ بُوت کہ ایشانی گناہ ایوک ۽ ہمیش آنت کہ اے یونانی آنت ۽ ایش ۽ ایشانی مستریں شریں کارزانت بُوتگ آنت ۽ ایرانیوں ہمیشا گوش ۽ پونز ۽ لنگ ۽ مُنڈکتگ آنت کہ اے پداگوں چُشیں حالت ۽ تنک ۽ وتی ملک ۽ شُت مہ کن آنت ۽ تاں زندگ آنت ہمید اپہ ایرانیوں کار بہ کن آنت۔ گوں ایشانی گندگ ۽ الیگزینڈر ۽ زاری گزیوگ جت ۽ آئی ۽ ہماہانی چٹاں ارس گورت۔ الیگزینڈر ۽ آہان ۽ وش اتک کُت، بیاء منند کُت، دل بڈی دات ۽ گوشت کہ آہان ۽ یونان ۽ دیم دنت بلے ایشاں زارہ جت، گزیت ۽ دپ یکے کُت ۽ گوشت کہ آنوں کجام دپ ۽ آپ ۽ گوں چوشیں حالتی ۽ یونان ۽ شُت کن آنت۔ آہاں گوشت کہ ماکیا راوتی دیم ۽ پیش داشت کنیں۔ پہ مانوں ہمد شُر آنت، مرگے بیت نوں ہما بہ بیت۔ ماپہ بے گوشتی، بے پونزی ۽ کڑی ۽ مُنڈی چوں یونان ۽ بروئیں۔ الیگزینڈر ۽ ایشان ۽ مال ۽ زُر دات ۽ حکم کت کہ ایشان ۽ شُر یں جاگہہ ۽ ہند دیگ بہ بیت۔⁽¹⁾

1. Tsouras, Peter G. op.cit. p: 74

بیلٹیر: ترا آباد کنات

بیبیلو نیاء شاہی ء حاکمی ء دوراناں (BC 747-625) آوہد ء رسمانی تہا یکے ایش بُوتگ کہ بیبیلون ء جنک، شُرّ یا گندگ، امیر یا غریب شُت ء بیلٹیر (Beltis) ء عبادت جاہ ء نشت انت ء چہ درء آوکیں در آمداں گوں وپت ء واب اش کت ء پہ ہے وپت ء واب ء زر اش ہم گپت۔ ایش آہانی چہ مذہبی ء راجی دوداں یکے ات کہ پہ کس ء میار نہ ات۔ اے رسم الٰہی ات کہ نوک ورناہیں جنک چہ سورء ساری یک برے ہے عبادت جاہ ء بروانت ء گوں در آمداں وپت ء واب بہ کن انت۔⁽¹⁾ ایشی ء وڑ چوش ات کہ بیلٹیر ء عبادت جاہ ء ورناہیں زال نشت انت، امیری، غریبی یا شُرّ رنگی ء بدرنگی ء فرق ء پیرے نیست ات۔ اودا مردمانی بلاہیں بجوم یے ات کہ پہ وت ء جنک ء دوست کنگ ء چارگ ء حاطر اتلگ اتنت۔ ہر مردی ء کہ گنکے دوست بُوت، آئی ء یک زرے، نگرے یا سہرے، آئی ء کُٹ ء دوردات ء گوشت ءے ”بیلٹیر: ترا آباد کنات“۔ گوں ہے زرء دوردیگ ء ہے گپ ء گوشگ ء آئی ء ہما زال دست ء گپت ء چہ عبادت جاہ ء درکت، برت، گوں آئی ء وپت ء واب کت ء یلہ دات۔ ہر وہد یکہ مردء زرء دوردات ء ہے گپ گوشگ، بچ زال پہ پروگ ء انکاری نہ بُوت۔ پرچہ کہ آوہد ء قانوند ء رسم ہمیش ات ء دومی ایش کہ مرداں جتھے زالاں پہ وت جن ہم گچین کت۔⁽²⁾ دومی ایش ات کہ بالغیں ء سور نہ کنگتیں جنک پہ وپت ء واب ء (بلے مدام پہ زر) تیار اتنت ء آہانی مدام ہے واہگ ات کہ گوں در آمداں سور بہ کن انت۔ زرء ہے کار آسانی ء کت کہ شُرّ رنگیں زال رست۔ گوشت کہ بیبیلو نیائی جنک نازرک، وش اندام ء پہ وپت ء واب ء سکت شُرّ ء دل آرام بُوتگ انت۔⁽³⁾

1. Rawlinson, George. Babylonia. op.cit p: 125

2. ibid. p: 132

3. ibid. pp: 51-52

آزار بند

رومنانی دورۂ باریگاں بانورۂ سزین ۽ یکت چٹھی راڈے یا آنچیں دگہ چیزے کہ پوست ۽ بہ بیت، بندوک بُوتگ کہ سُورۂ اولی شپ ۽ سالونک ۽ ہمے پتچ یا پوست وٹ وٹ ۽ بے توارۂ پتچ کتگ ۽ گوں زال ۽ ہم بستری کتگ۔ گوں ہمے پتچ یا ”سزین بند“ ۽ دُور کنگ ۽ سُورۂ قانونی رسم توام بُوتگ ۽ سالونک ۽ بانورجن ۽ مرد بُوتگ آنت۔ اے رسم دوہزار سال ۽ گیش کوہنن آنت۔ بازنداں ہمے سزین بند آنچوگک ایش داگ تاں کہ الدو پتچ مہ بیت۔ اے گک ۽ پتچ کنگ ۽ مقصد جن ۽ مردی ۽ ابتدا کنگ ۽ ہمے شرک ۽ پال ۽ بُوتگ کہ زال ۽ را حد اولاد بہ دنت، پتچ ۽ دنت۔ اے سزین بند زال ۽ نیک ۽ پاک ۽ سُورۂ ۽ ساری گوں پتچ کس ۽ وپت ۽ واب نہ کنگ ۽ نشانی ہم بُوتگ۔ ایشی ۽ پتچ کنگ ۽ مطلب زال ۽ تاں تیوگیں زندہ آئی ۽ درستیں مہر ۽ دوستی پہ سالونک یا پہ مرد ۽ آنت یا براں زال وتی شترتیں ۽ پہریزنگیں چیز ۽ وتی مرد ۽ حوالہ ۽ کنگ ۽ آنت۔ اے درگت ۽ بازیں تاریخ نویس گوشنت کہ سُورۂ شپ ۽ سالونک ۽ سزین ۽ ہم یک سریں بندے بندوک بُوتگ ۽ زال ۽ سرین بند ۽ پتچ کنگ ۽ رند مرد ۽ وتی سزین بند پتچ کتگ کہ ایشی ۽ مطلب ہم چہ سالونک ۽ نیمگ ۽ مہر ۽ دوستی ۽ شروعات ۽ مرد ۽ جن ۽ ہمے واہگ کہ حد آہان ۽ چک ۽ پساندگ بہ دنت یا آہانی چک ۽ پساندگاں باز بہ کنت۔⁽¹⁾ زال ۽ سزین بند یا آزار بند پوستے یا پتچ ۽ راڈی ۽ سزین ۽ بندگ ۽ رسم ۽ سُورۂ شپ ۽ ایشی ۽ بوجگ پیشی بلوچانی گورا ہم بُوتگ۔ ایش ہم گوں زال ۽ مہر ۽ دوستی ۽ ہمراہ داری ۽ نمیرانیں دژوٹم ۽ واہگ ۽ نشان بُوتگ۔ سالونک ۽ ہم وتی سرین ۽ پٹہ یا پوست ۽ راڈے بستگ ۽ سُورۂ اولی شپ ۽ گوں بانور ۽ ہم بستری ۽ مرد ۽ جنی کنگ ۽ ساری پتچ

کتنگ۔ رندی دوراں سالونک ۽ سرین ۽ خجرے بندوک بوتگ کہ آئی ۽ مقصد ہم ہمیش بوتگ ۽ اے
ہم کہ سالونک بانور یاوتی زال ۽ حفاظت ۽ رکینگ ۽ ذمہ وار انت ۽ آئی ۽ ننگ ۽ نام ۽ دیسپانی
سالونک ۽ فرض انت۔

1. Hersch, Karen K. op.cit. pp: 109-111

پَرَدَگ

جنینانی پردگ کنگ یادیم ء سمر ء چیردیگ ء رسم نوکیں رسمے نہ انت۔ کوہنیں دور ء بار یگاں
 رومن، یونانی، ایرانی، اسیریائی، یہودی ء عیسائیاں پردہ کنگ۔ چوشیں پردہ ء راہ ء رسم ہر علاقہ ء
 ہر مذہب ء جتا بُوتگ بلے گوشنت کہ چوشیں پردگ غریب ء بڑکاراں نہ کنگ، سیریں ء آبادیں
 زالاں کنگ البت آزمانگ ء سمر ء چا پاداں زالانی وتی چیردیگ ء رسم نہ بُوتگ۔ لہتیناں وتی دپ
 چیرداتگ ء چم ڈن ء کنگ انت ء باز کم انچیں علاقہ بُوتگ انت کہ زالاں وتی پورہیں دیم
 چیرداتگ۔ پہ باز قوم ء راجاں اے رسم پہ حدابانی حکم ء باز براں پہ دود ء ربیدگانی پھریزگ ء کارمرز
 بُوتگ۔ اگس ہرت بچارے ایشیا، افریکہ ء یورپ ء تاریخ ء ذرا جیں سال ء ماہاں پہ زالاں پردگ ء
 رسم وڑے ناوڑے ء موجود بُوتگ۔

گل گمش ء قصہ ء کہ BC 2000 ء گنت گوشگ بُوتگ کہ بی بی سِدُوری (Siduri)
 باغ ء بانگپا بُوتگ، آئی ء دیم چیر بُوتگ یا آمزینیں برقعہ یا پردگ ء تہا بُوتگ۔ ایش پہ مذہبی یا حدائی
 فرماناں بلکن نہ بُوتگ بلے اے قصہ ء رو ء آپردہ ء بُوتگ ء گنگ نہ بُوتگ۔ سمیریائی ء قصہہانی
 یک کردار یا بامرد ایش کیگل (Ereshkigal) کہ آزیر ء زمین مخلوق ء شاہ بانک بُوتگ،
 آئی ء گوہار انا (Inanna) کہ آئی ء بلا میں چادرے سرا بُوتگ کہ آئی ء را گوشگ بُوتگ کہ تودتی
 چادر ء دُور کن۔ اے قصہ ہما Tablets آں کہ نوشتہ بُوتگ، زاینکار گوشنت کہ BC 1750
 ء زمانگ ء گنت انت۔

یہودیانی زالانی پردہ کنگء باروا بائیبیلء نوشتہ انت بلے آہانی پردہ چوش کہ سرء سری
یا انچیں گدے سرء کنگی بُوتگ کہ سرء پُٹ ڈنء مہ بنت۔ بلے چوشیں چادرے مان پوشگ کہ
پوریں دیم چیر بہ بیت، اے یہودی یا اسرائیلی رسمانی تہا نہ بُوتگ۔ یہودیء قانون ہمیش انت کہ
زالانی لباس باعزت ء مناسب بہ بیت، بلے پردگی مہ بیت۔

ماں ایرانء زرتشتی مُلا ہاں مذہبی رسمانی ادا کنگء و ہداں اسپتیں گدے دپء بستگ یا
دپء پونزء بستگ تاں کہ دومی کسء بوہ ء بد بوہ آہانی گینء مہ روانت بلے ایش کہ اے مُلا ہاں یا
مخلوقء چہ حداء ترسء یا آئیء حکمء پردہ کُتگ، چوشیں مثالے نیست۔ البت شاہء بادشاہانی زالاں و تا
راچہ در آمدیں مرداں دُورداشتگ ء پے شاہ بانکی بلکیں انچیں پوشاکے پوش اتگ کہ پردگ گوشگ
بہ بیت بلے پے مذہبی دودء رسم، اسلامء ء ساری ایرانء پردہ یا برقعہء چوشیں رسمے نہ بُوتگ کہ نوں
موجود انت۔

گوشنت کہ مسیپوٹیماء BC400ء ساری سُوری زالانی سرء گدے مان پوشگ بُوتگ
کہ سرء سرء مُوداش چیر داتگ انت۔ ہمے دورء یونانی، مصری، یہودی ء ایرانی زالاں سرء گدے یا
چادرے سرء بُوتگ کہ یک حسابیء پردگ نئے بُوتگ بلے پردگ اے وڑء نہ بُوتگ کہ انوں میان
ایشیاء ایشیاء بازیرں ملکاں بازیرں مسلمانیں زالاں وتی کُتگ کہ آسرء چا پاداں سیاہیں، اسپتیں یادگ
رنگیں گدانی تَلء آنت ء چم اش ہم ڈنء نہ آنت۔ عیسائیتء دوراں عیسائی جنین مُلا ہاں
(Nun) وتی سرمان پوشگ ء انچیں ذرا حیں پشکے گوراکُتگ کہ گردنء تاں پاداں ذراج
بُوتگ۔ ماں کوریاء مذہبی مُلا ہانی زال و ہدیکہ پے گندک ء گذاریء شتگ آنت آہاں جنگوری
(Jangouri) نائیں گدے سرء کُتگ کہ آہانی دیم ء پیشانی چیر بُوتگ۔

بازیرں راجاں جنینء وتی دیمء چیر دیگ یا ہنچیں چیزے دیمء پردیگ کہ دیم ظاہر مہ بیتء

معنا ایش بُوتگ کہ آزال ء سانگ بندی بُوتگ ء آئی ء نکاح یا سُور بُوتگی انت۔ ماں یورپ ء اے رسم روم ء اولی شاپانی دور ء شروع بُوتگ۔ دیم ء ظاہر نہ کنگ ء اے ظاہر کتگ کہ زال ء نکاح بُوتگی انت یا نکاح بُوتگ یا آئی ء سُور ء رضا مندی درشاں کنگ بُوتگ ء اے زال نوں ”واہندی انت“ ء دگہ کس ایش ء سراوتی روزگار ء مبارت بلے آدوراں جنین چُکٹ یا غیر سُوری نیں زال ء ہیج بر پردہ نہ کُتگ، بلکن پردہ ہما زال ء ہما و ہداں کتگ کہ آئی ء نکاح بُوتگی یا چوش کہ آزال ء چہ نکاح ء ء کے ساری پردہ کتگ تاں کہ ہمے ظاہر بہ بیت کہ آسور کنگ ء انت۔⁽¹⁾

رومنانی دور ء باریک ء پردہ ء گد یا پُتچ سہر بُوتگ انت یا گلابی۔ اے رنگ زندگی یا سُور ء وُشی ء مہر ء دوستی ء نشان بُوتگ یا ہر ہما مہر ء واگے کہ نوک سُور یں زال پہ وتی مرد ء داریت۔ دومی سبب ایش بُوتگ کہ سہریں رنگ خون ء رنگ انت کہ زندگی ء نشانی انت ء بانور ء پہک ء پھریز گاری ء ہم نشانی انت۔⁽²⁾

بلوچانی گُور ازالانی پردہ کنگ ء رسم نہ بُوتگ۔ بلوچ مرد ء زالاں یکجا کار کتگ ء زندگی ء ویل ء جبال ء وُشی ء آسودگی ء ذمہ واری زرتگ۔ گوستگیں لہتیں صدسال ساری بلوچانی گُور اے رسم چہ ایران یا چہ ہندوستان ء آتنگ۔ پاکستان ء جوڑ بُوتگ ء رند پردہ یا برقعہ ء رسم ہندوستانی مہاجراں گوں وت ء آورتگ ء اد ء مخلوق ء سرا چٹھی کُتگ۔

تاریخ ء زور آوریں سال ء ماہانی پرگاہاں پردہ ء کوہنیں رسم ء سرکار کتگ کہ دنیا ء بازیں دمگاں ء عربانی اسلام ء ایش نوں حدائی حکم ء مُلّائی پنتانی منتت وارانٹ۔

1. Hersch, Karen K. op.cit. p: 53

2. ibid. p: 97

بندۂ شاہی

ایرانی بادشاہانی شان و مزین مردی و بارو گوشنت کہ ہر کسے کہ بے جست و بے موکل و بادشاہ و گورابہ شتیں آئی و سزاموت ات کہ ہمدان و بادشاہ و پانگیاہاں آئی و رادات۔ البت ہفت میر و امیر در ابید انتنت کہ آ بے جست و بادشاہ و گوراشنت بوتنت۔ اے ہفتیں میر و امیر زیادہ ترچہ شاہی خاندان و بوتگ انت یا ہما کہ آہاں یا آہانی پتاں گوں شاہ و ہمراہ داری و ہم کو پگی کنگ۔ ایشانی پوشاک ہم میری و امیری چو کہ زربستگیں دز اچیں کوٹ و کلاہ بوتگ انت۔ بادشاہ و گندگ و دمان و یا گوں آئی و روبرو بوتگ و وداں او کیں مردم و را باید بوتگ کہ آوتی دستاں یا چاں وتی استونکانی تل و چیر بہ دنت۔ آجل و گالی و سرا کہ بادشاہ وتی پاداں ایر کنت یاروت، آئی و سرا او کیں مردے و پادمہ کبیت۔ بادشاہ و تخت یا ننگ و کرشی و سراگری و ننگ و سزاموت بوتگ۔ بادشاہ و کونہیں گد و جرنی دگری و گورا کنگ ہم بلا میں جرم و بد اخلاقی یے لیکگ بوتگ۔⁽¹⁾ ہے وڑ و بادشاہ ہم چہ بندشاں آرات نہ بوتگ۔ بادشاہ و را باید بوتگ کہ بے مقصدیں و انچائیں چئی و دیواناں مہ نندیت۔ آئی و بید و ہما و وداں کہ دگہ بادشاہی و مہمانی کنگ، مدام تہناورگ و ارتگ۔ پادانی و چچ بادشاہ چوتی ماڑی و درنیا تلگ و نہ ترا تگ۔ بادشاہ و یک برے کہ حکمے داتگ۔ آ حکم و پدانہ زرتگ یا آ حکم و سرا عمل نہ کنگ و حکم و چچ بر نہ داتگ۔⁽²⁾

1. Rawlinson, George. Persia. op.cit. p: 103

2. ibid.

دل پہ مدکٔ ۽ بندرانت

ایران ۽ شاہ کمبیسیر II (522-529 BC) ۽ ارادہ کت کہ آمصر ۽ بہ گپیت چیا کہ آئی ۽ مزراہ
 داریں پت سائرس ۽ ہبے واہگ بوتگ، بلے آئی ۽ پہ جنگ ۽ نیمونے لوٹ ات۔ اے مرد ۽ نہ چش
 ات، نہ گل ات ۽ مصر ۽ بادشاہ اماسیز (Amasis) ۽ سرا پیغام کت کہ آمن ۽ پہ وتی جنک ۽
 زامات بہ کنت بلے آ ایران ۽ شاہ بانک نہ بیت، شاہی حرم ۽ آئی ۽ مرکب دومی درجہ ۽ بیت۔ گوں
 اے پیغام ۽ ایرانی شاہ ۽ مقصد ایش ات کہ آبد بہ بارت، مہ منیت ۽ آئی ۽ مصر ۽ سرا ارش ۽ نیمونے
 دست بہ کپیت۔ مصر ۽ بادشاہ ۽ وہدیکہ کلورہ رسیت آئی ۽ تیچ ۽ تاب وارت بلے اتاں ۽ کت نہ کت
 چیا کہ آئی ۽ زانت کہ اے مرد پہ جنگ ۽ نیمونے لوٹیت۔ آئی ۽ چوں کت، وتی یک زبیا نیں
 مولدے، نیٹیٹس (Nitetus) پہ ایران ۽ شاہ ۽ رواں دات ۽ گوشت کہ اے آئی ۽ جنک انت۔
 اے مولد کہ شاہی ماٹری ۽ رست، وتی مولدی رگ ۽ شت، آئی ۽ دپ نہ اوشتات ۽ آئی ۽ شاہ ۽ راحال
 دات کہ آمولدے، بادشاہ ۽ جنک نہ انت۔ نوں کمبیسیر ۽ کجا دارے۔ ایشی ۽ گوشت کہ گوں من
 ذرہ کنگ بوتگ، منی بے عزتی بوتگ۔ ایشی ۽ مصر ۽ سرا ارش کت ۽ تیچ سال ۽ ذرا جیں مدتی ۽
 جنگ ۽ کوش ۽ رند، ایرانی فوجاں مصر گپت۔ (1)

1. Rawlinson, George. Persia. op.cit. pp: 228-229

لاپ ۽ چُک ۽ بادشاہی

وہدیکہ ایران ۽ شاہ ہورمیس دس II (Hormisdas II) مُرت، ایران ۽ میر ۽ امیر ۽ کمانداراں آئی ۽ بچ پہ بادشاہی ۽ تنیشت۔ آہاں گوشت کہ اے مرد مغرور ۽ بدماغیں مردی ۽ دوم ۽ دگر آئی ۽ یونانی زبان ۽ لیزانک و نتگ ۽ چہ ایرانی دود ۽ ربیدگاں نابلدانت، اے چوں ساسانی بادشاہ بُوت کنت۔ پت ۽ مرگ ۽ رند میر ۽ امیراں اے مرد ۽ راگپت، کورچاتے ۽ دوردات کہ تاں زندگ انت، ہمے کورچات ۽ بہ بیت۔ نوں حیران بوتنت کہ کئے بادشاہ بہ بیت۔ ایشاں دیست کہ بادشاہ ۽ زال ۽ لاپ پڑ انت، ایشاں چوں کت کہ بادشاہ ۽ زال آورت، آئی ۽ پڑی نیں لاپ ۽ سمر بادشاہی ۽ تاج ایرکت ۽ جارجت کہ مرتگیں بادشاہ ۽ چُک کہ نوکی پیدا ک بیت، ملک ۽ بادشاہ انت۔ قدرت ۽ بچار کہ وہدیکہ زال لہتیں ماہ ۽ رند چُک ۽ ذراہ بیت، چُک ۽ بچکے بیت کہ آئی ۽ نام اش کت شاہ پور II (AD 309-379) ۽ ہمے شاہ پور ۽ ہفتاد پڑیں سالان ایران ۽ سمر بادشاہی کت۔ (1)

1. Rawlinson, George. Sassanians. op.cit. pp: 84-85

حُد اَدیر گیرے بلے بیر گیرے

بادشاہی ءِ حاکی ءِ حرص ءِ واہگ اُنچیں ہوئے کہ وتی ءِ در آمد نہ چاریت۔ اے ہوئے ءِ ایوکا
 یک علاقہ، دگ یا قوم ءِ نسلی ءِ را نہ گپتگ، جہان ءِ ہر کُنڈ ءِ ہے بُوتگ کہ روچ ءِ مرچی موجود
 انت۔ مصر ءِ قدیمی شاہاں یا فرعونان (فیروحاں) بگرتاں اکا دیائی، اسیریائی، بیبیلونی، ایرانی یا
 دنیا ءِ ایدگہ بادشاہیاں چو کہ چین، ہندوستان، یونان، روم، ہرجاہ ءِ ہر کجا ہے بُوتگ ءِ پہ ظلم ءِ
 نارروائی ءِ کس ءِ چہ کس ءِ باج نہ بُرتگ۔ جبر پہ حکم ءِ بادشاہی ءِ بُوتگ گڑاپت ءِ پچ پچ نیاؤرتگ ءِ پچ
 پت، بڑات ءِ بڑات۔ حاکم ءِ امیراں وتی کماندار ءِ نژدیکیں دوست ءِ بڑا ہمدگ ہم مدام حاکی ءِ
 ہوس ءِ وڑالاں داتگ انت، کشنگ ءِ گارکتگ انت ءِ آہانی نیکی ءِ خدمت گزار ی پچ بردیم
 نیاؤرتگ انت۔

ہے ظلم ءِ ناانصافیانی سبب ءِ بازیں قوم ءِ راجانی بادشاہی ءِ حاکی شنگ ءِ گار بُوتگ انت ءِ
 جہان ءِ سیاسی، مذہبی ءِ دود ءِ ربیدگی نقش بدل بُوتگ انت۔ بلوچانی ہمساہگیں قوم ءِ راجاں
 ہندوستان ءِ مسلمان شاہ ءِ سلطان ءِ ایران ءِ بادشاہ یا شاہانی شاہ ہے ظلم ءِ ناحقیانی سبب ءِ پُر شنگ ءِ
 شنگ انت۔ ہے حال مصری، اسیریائی، بیبیلونی، کلدیائی، چینی یا رومنانی حکم ءِ بادشاہی ءِ
 بُوتگ۔ ہندوستان ءِ انوگیں تاریخ ءِ اوغانانی یا مغلانی بلاہیں شاہ ءِ بادشاہی انچوشت ءِ گار بُوتنت کہ
 تاریخ نویس حیران انت۔ بلے اے پزشت ءِ پزوشانی مستریں سبباں کیے مذہبی ءِ دود ءِ ربیدگی
 نارواداری ءِ ظلم ءِ ناانصافی ہم بُوتگ۔ ایران ءِ یمن ءِ عراق ءِ عربانی دستاں کہ نوک مسلمان بُوتگ
 اتنت، پزوش وارت، ہماہانی دست ءِ کہ صداں سالانی دوران ءِ ہمولہتیں سال ءِ رند، ایرانیان ایشان ءِ

جنگ ۽ ایرجیگ کتگ ات۔ برے اے رومنانی ایر دست اتنت، برے ایرانینی۔ نون کہ ایشانی واروش ات ۽ عربستان ۽ عربانی نوکیں اسلامی دین ۽ منوگر اتنت، یعنی ۽ عراقی گون ایدگہ عرباں یکجا بُوت ۽ چہ ایرانیاں وتی صداں سالانی محکومی ۽ ایردستی ۽ بیراش پہ مردی گپت، ایران اش جت ۽ پز وشت۔ ایرانینی مذہب، دود ۽ ربیدگ ۽ تاریخ اش بدل کت کہ تاں روچ ۽ مروچی ایران ۽ آئی ۽ مزن نایں بادشاہی ۽ سُلطانی شُت۔ مروچی پہ ہے ایران ۽ ہچ نام ۽ ننگے پشت نہ کپت۔ قدرت ۽ چہ ایرانیاں درستانی بیر گپتگ ات۔

رومن، یورپ، افریکہ ۽ بازیں دَگ ۽ میاں رودراتک ۽ ایشانی بازدمگانی سراحاکم اتنت۔ ایشاں پہ حاکی ۽ بادشاہی ۽ ہوس ۽ نر ۽ گورگ نزانٹ ۽ ایردستیں ۽ محکومیں قوم ۽ راجانی سراحاکم ۽ نا انصافی کُت۔ مصر ۽ واجہیں فرعونانی (فیروہانی) بادشاہی ۽ رند مصریانی حاکی ۽ واجہی شُت ۽ گار بوت۔ چین ۽ مزن نایں شاہ ۽ بادشاہانی نشان نیست انت ۽ نا آہانی شون داتگیں کار ۽ کردے گندگ ۽ کیت۔ اکادیانی، اسیریبیانی، میدیانی بادشاہی پزشت ۽ شُت ات۔ ہندوستان ۽ استمان ۽ سراحا ایرانی، یونانی، اوغانی ۽ مغلانی بادشاہ ۽ حاکماں ہما زور ۽ ظلم کت کہ تاریخ ۽ دل تزکیت۔ ہندو ۽ ایدگہ راج جت ۽ پز وشت ات، آہانی ذگرانہ ۽ عبادت جاہ لٹ اتنت، آہانی دود ۽ ربیدگ بدل کت ات، بازیان ۽ جت ۽ مُسلمان کُت۔ نون ہے بادشاہ ۽ حاکمانی پشت پد ہندوانی حد ۽ بھگوانانی بد دُعا آں گپتگ انت کہ در بہ در انت۔ ہزار سال ساری یورپی وارانٹ۔ ایشاں لانک بست افریکہ، ایشا، امریکہ ۽ میاں رودراتک ۽ بازیں راج ۽ قوم جت انت، ایشانی علاقہ گپت ات، ایشانی مال ۽ زر پل اتنت۔ نون ہے یورپی حاکم روچ پہ روچ شُدی بُوآن ات۔

وہد ۽ ذرا جیں پر گال باز دیستگ۔ راجان ۽ پہ مال ۽ زر ۽ کیے دومی ۽ کُشگ ۽ دیستگ۔ حدابانی نام ۽، اللہ ۽ نام ۽، بھگوان ۽ نام ۽، اِل ۽ نام ۽، اہورا مزداء نام ۽ یا وچ ۽ نام ۽، انسانانی وت ماں

وت ۽ کشت ۽ کوش دیتگ ۽ تاریخ ۽ دوراں قومانی، راجانی یا نسلائی نام ۽ جنگ ۽ فتنہ دیتگ۔
 بلے ظلم ۽ زور ۽ دورمر وچی ہم آسرنہ انت بلکیں کسانیں ۽ ایردستیں قومانی سرا، مستریں ۽ زوراوریں
 قومانی ظلم ۽ زور ۽ آہانی سرا حکومت ۽ بادشاہی کنگ ۽ واہگ ۽ پندل گیش بُو تگ انت، کم نہ بُو تگ
 انت۔ جہان ۽ ہر دمگ ۽ کسانیں قوم ۽ راج تنی و ہدی غلام ۽ ایردست انت۔ مذہب ۽ حداہانی
 نام ۽ یا سلطنت ۽ بادشاہی ۽ نام ۽ ایردستی ۽ غلامی ۽ محکمیں زنجیرن زوریں قوم ۽ راجانی گٹ ۽ لوپ انت۔
 بلوچ، کرد، سندھی، ایشیا ۽ افریکہ ۽ دگہ بازیں قوم انت کہ ایردست ۽ محکوم انت۔ آہان ۽ وتی گل
 زمین ۽ سراوت واکی ۽ سیاسی اختیار ۽ اقتدار ۽ حق نیست۔

اے جہان ۽ ہماوہداں امن ۽ ایمنی بیت کہ دڑستیں قوم ۽ راجان ۽، کسان چہ مزن، سیاسی، معاشی
 ۽ راجی وت واجہی ۽ اختیار بہ رسمیت ۽ مستریں ۽ زوراوریں قوم دومی قومانی سرا حاکی ۽ بادشاہی ۽ ارادہ ۽
 یلہ بہ دینت۔ آہانی قومی دولت ۽ لو تگ ۽ واہگ ۽ ماہ دارنت ۽ چوشیں واہگ انوگیں دور ۽ باریگاں
 سیاسی ۽ معاشی واب انت کہ مانا اش آسان نہ انت، گزان انت۔

میش دُڑی لنگیں پاد

تیمور لنگ ء یک وہدے میس ء مال دُڑی کتگ ات۔ ایشی ء لنگی ء سبب ہم ہے دُڑی
بوتگ کہ یک رندے ایشی ء یک مردی ء میس دُڑا تگ ء رُمبیناں کتگ انت۔ آمد ایشی ء رندے
کپتگ ء تیرے جتگ ء کہ تیمور ء پادے لگت اتگ کہ تاں زندگی بوتگ آئی ء پادے لنگ
کتگ۔ ہے دُڑی ء دُنگی ء دوران ء آئی ء راستیں دست ء چنکی لنگ ء گور ء لنگ ہم
پُرشنگ۔⁽¹⁾ چوشیں میس دُڑ کہ لنگیں تیمور ء یا چوشیں چورہ ء لاوارث کہ تیموجین ء، بے حسابیں
دُڑ ء دُنگ شاہ ء بادشاہ بوتگ انت ء بازیں شاہ ء بادشاہ پہ بڑگی ء کم نامی مرگ ء شنگ انت۔
نُریختی بیچ بادشاہ، گوہتگ ء نامردا گدہ دار ء گنوک ء شپیتال ولی ء بزرگ بوتگ انت۔ اے
جہان مدام گردان انت، کس پہرہ بندیت، ناوش سختی ء بٹاک ء بہ جنت ء نانیر گاری ء غماں غمی بہ
بیت۔ اداہر کس ء رازندمانی ء، موت ء، مزن مردی ء ء وار ء بڑگی ء درداں ایرجیگ کتگ۔ کس
سرء وت نہ انت۔

1. Marozzi, Justin. op.cit. p: 31

ابن خلدون ۽ چَرَوِکِیَس زُبان

ابو زاهد عبدالرحمان بن محمد ابن خلدون الحصرمی (27 مئی 1332 تا 19 مارچ 1406 AD) وڻ لسائین، دپ وڻشیں ۽ وانندہیں مردے آت۔ اے مرد تیونس ۽ زاننکار، سفارت کار، قاضی ۽ نوشتہ کارے آت۔ آئی ۽ کتاب ”مقدمہ“ یا مقدمات آزمانگ ۽ ہے سرحال ۽ وتی وهدء شتریں کتابے۔ تیمور لنگ دمشق ۽ آت ۽ ابن خلدون ہم دمشق ۽۔ AD1401 ۽ یک روچے ابن خلدون شت ۽ تیمور لنگ ۽ دربار ۽ نشت۔ تیمور ۽ را گوشت ۽ کہ تئی وڻیں شتریں داناء بہادریں بادشاہ تاریخ ۽ کم انت۔ ابن خلدون ۽ یک بلاہیں دزوگے دپ ۽ کت ۽ گوشت کہ آئی ۽ AD1358 ۽ یکت بزرگیں نجومی یے دیستگ کہ آئی ۽ گوشتگ کہ چہ رودراتکی گوریچان ۽ درکیت یک مڑہ داریں مردے کہ ملک ۽ ولانت فتح کنت۔ چو کہ من گنگ ۽ آں، آمر دالما توئے، توجہان ۽ سلطان ۽ بادشاہ ۽۔ ابن خلدون ۽ گوشت کہ چوشیں بادشاہے کہ تئی ۽ چہ واجہیں آدم ۽ بگرتاں روچ ۽ مروچی من نہ دیستگ ۽ ناتاریخ ۽ ونگ۔ (1)

گون چوشیں دزوگ ۽ گلاہ ۽ ستاء ابن خلدون ۽ تیمور لنگ ۽ راسک وڻ کت ۽ آئی ۽ ابن خلدون ۽ راوتی گورا نادینت ۽ مدام گون آئی ۽ بحث ۽ تزان کت۔ ابن خلدون ۽ آئی ۽ گلاہگ ۽ دپ نہ داشت ۽ تیمور ۽ پہ کنگ ۽ سر ۽ چنڈینگ ۽ دم نہ بُرت۔ وهدیکہ ابن خلدون چہ تیمور ۽ دربار ۽ شت ۽ تیمور ہم پہ وتی ملک ۽ ربادگ بُوت، گڑا ہے ابن خلدون ۽ کہ تیمور ۽ را پہ دزوگیں گلاہ ۽ ستا آزمان ۽ بُرتگ آت، یک کا گدے مگرب ۽ حاکم ابوسعید اتمان ۽ را نوشتہ کت ۽ گوشت ۽ کہ تیمور

تاتاریء حلب ءدگہ بازیں علاقہ کپتنگ، جنگ ءپرز وشتنگ ءتباہ کتنگ انت۔ آئیء لشکرء ظلم ءزورء ناروائی کتنگ کہ تاریخ ءآہانی مثال نیست۔ ابن خلدون ءاے ہم نوشتہ کت کہ آئیء دگہ بچج را ہے نہ دیستگ ابید چریشی ء کہ آتیمورء گورابہ روت ءگوں آئیء مجلس ءدیوان بہ کنت۔ تیمورء گورء روگ آئیء حُب نہ بوتگ، آئیء بے وسی بوتگ۔ (2)

1. Marozzi, Justin. op.cit. pp: 302-305

2. ibid.

ہر کس کہ وتی زبان ء وارت، پہ حاک روت

خوارزم ء یوسف صوفی کہ تیمور ء کماندارے ات، وہد یکہ آئی ء سرکشی ء بغاوت کت گڑا تیمور ء خوارزم ء سراسر اُرش کُت، ہے یوسف گوں وتی لشکر ء اُرگانچ ء ات۔ تیمور ء لشکر ء اُرگانچ ء شہر چپ ء چاگرد کُت۔ یوسف پونچ جبریں ء کم دانشیں مردے ات، آئی ء دل ء گوشت کہ من تیمور ء کم شرف کناں۔ آئی ء چوں کت کہ تیمور ء را پیغام کت کہ تو ء تیمور یا من ء یوسف پرچہ پہ وتی مستری ء بادشاہی ء ہوس ء حرص ء علاقہ بر باد بہ کنیں، مردم بہ کشیں۔ تو کہ چوشیں بہادریں مردے نئے گڑا بیا من ء تو دوپہ دو جنگ کنیں، ہر کس گیش بُوت، سوہیں بُوت ء دومی جنگ بُوت، اے علاقہ ہمانی ء گنت۔ یوسف ء دل ء آتنگ ات کہ اے مرد کہ پادے ء لنگ انت، جنگ کُت نہ کنت ء ناچوشیں بہادرے کہ ایوک ء دیم ء در بیت ء دوپہ دوئی ء گوں من جنگ بہ دنت، چو کہ تیمور پہ جنگ ء درنیت، بے عزت بیت، آئی ء فوج ہم دل پڑوش بیت ء من سوہیں باں۔

اے کلوہ کہ تیمور ء رسیت، تیمور بڑا نر گپیت۔ وتی جنگی سیلاہاں رُوریت، جنگی پوشاکاں گُورا کنت، لوہیں کلاہ ء سراسر کنت، اسپ ء سوار بیت ء گوشت کہ من گوں یوسف ء دوپہ دوئی ء جنگ ء رواں۔ میر ء امیر ء کماندار یکجا بنت، دیم ء درکا انت ء گوشت کہ ایوکا روگ ء یوسف ء کلات ء دیم ء، دوپہ دوئی ء جنگ دانشندی یے نہ انت۔ دومی ایش کہ پہ یوسف ء پوچیں ء دل گوتیں جبراں تو چوشیں فیصلہ نئے مہ کن۔ تیمور نہ منیت، وتی کماندار ء میر ء امیران ء بیہار دنت ء اسپ ء کُری کنان ء دیم پہ کلات ء شہر بند ء نیمگ ء روت۔ دیم یوسف ء کماندار ء فوجی اوشتوک بنت، بلے تیمور پرواہ نہ کنت۔ نژیک ء روت، آیوسف ء لشکر ء دیم ء یوسف ء بیہار دنت، توار پر جنت ء گوشت

کہ پہ دو پہ دوئی جنگ ء تئی پیغام من ء سر بُوتگ، من اتکگاں، نوں توچہ کلات ء درا کہ من ء تو مقابل
 ہیں، مروچی مرد ء بگا زانگ بیت۔ تیمور ء اے جبر ء اے پہہار دزستاں اش کت۔ یوسف ء کہ تیمور
 دیست، آئی ء را ایمان ء پہک یلہ دات۔ یوسف ء بٹاک جنگ ات، دومی ایش کہ آئی ء دل ء ہچ بر
 اے جبر ء گواہی نہ داتگ ات کہ تیمور تہنا گوں چوشیں مردی توکلی ء دیما کیت ء آئی ء راتوار پر جنت۔
 یوسف چہ کلات ء درنیا تک۔ گڑا تیمور ء پہ مردی گوانک جت ء گوشت کہ یوسف شتر بچار کہ
 ”ہر کس کہ وتی زبان ء وارت، وتی زند ء وارت“ (1)۔

گوں اے جبر ء تیمور وتی اسپ ء واگاں کجیت، اسپ ء دوراں پادکنت ء وتی لشکر ء گؤرا
 کیت ء سر بیت۔ وہدیکہ تیمور وتی لشکر ء سر بیت، لشکر پر جوش ء پُر واہگ بیت، گوں دلیری ء
 مزن مردی ء مان شانیت ء یوسف ء را پڑوش دنت۔ یوسف تجیت۔ اے جنگ ء لہتیں روچ ء
 رند آئی ء رانا دز اہی یے گوں کپیت ء سے ماہ ء توک ء یوسف پہ حاک روت۔ (2)

1. Marozzi, Justin. op.cit. pp: 77-78

2. Ibid.

تیمور و زارہ

وئی مرگ و درد ہر کس و توریت۔ ہے تیمور لنگ کہ ایشی و لشکر و اسپانی پادانی چیر و ہزاراں مردم
 مرگ، ہزاراں مردم ایشی و بے گور و کفن و دردا تگ۔ ہزاراں، لکھاں زہگ چورہ و لکھاں جنین
 جنوزام و لکھاں ماتانی تنگوئیں بچ کشتگ، صداں شہر و بازار سوتگ و پُر کتگ، بلے ہے تیمور و دل و
 رحم نہ شنگ۔ یک و ہدے کہ آئی و مستریں بچ و آئی و لی عہد، جہانگیر AD 1376 و بیران بُو ت،
 تپے و گپت و کشت، تیمور و پرانی و مرگ و ہما زارہ کت کہ نبو تگیں۔ تیمور و آوہاں گوں مغلانی
 جنگی و دست گٹ ات و بچ و مرگ و حال و سہی نہ ات۔ و ہد یکہ جنگ و واتر بُو ت و سمر کند و نژ یک و
 سربُو ت گڑا آئی و میر و امیر و شاہی اگدہ دار سیاہیں پوشاکاں اسپاں سوار، موکتی زارہ جنان و تیمور و دیم و
 شت انت۔ شہر و دزستیں مردم، شتر چہ گندگ، ذرہ گوں سیاہیں گداں و سر گوں چادر اں، جنان و
 پڑوشان و زار جنان و در اتک انت۔ سبھیں شہر و چاریں نیمگاں موکتی زار ات۔ (1)

تیمور و اے بچ مڑہ داریں، پُر سلا ہیں، بہادریں و دانشمندیں و رنا ہے ات کہ آئی و سور و
 لہتیں سال ات و آئی و راد و بچ ہم آست ات۔ گوں آئی و مرگ و حال و اشکنگ و تیمور چہ ہستاں
 بے ہست بُو ت۔ ایشی و چوچکی نیگ و دل پر مُشت۔ ایشی و چمانی ارس نہ بد اتنت۔ تیمور و پُرسی گد
 گوراکت، میر، امیر و کماندار و سپاہ دار، کس وئی گور و تھیشت۔ ہر چوں کہ آئی و کماندار و امیراں،
 آئی و مُلا و عالماں، آئی و راتسلّا دات، تیمور دل آرام نہ بُو ت۔ چہ دیراں تیمور پُرسی ات و اے
 دوران و تاں باز و ہداں آئی و جنگی پیکار و شدت یلہ دات انت و مردم چرانی و ظلم و زوراں لہتیں و ہداں
 رکت اتگ ات، بلے اے مرد و راکس و گوشت نہ کت کہ تو و تیمور کہ مردم کُشتے، ہلک و ولایت

برباد کفنئے، شہر ء مینگاں سوچئے ء اے مردماں کہ تو کُشئے، آہم کسے ء بچ، کسے ء پت، کسے ء ہزات
آنت۔ آہانی مرگ ء آہانی مات ء گوہارانی، پت ء ہزاتانی دل ہم بُن بیت۔ وتی درد ء کہ مارئے گڑا
باید انت دگرانی درد ء ہم بہ مار۔ بلے جہان ء تاریخ ہے نہ گو شیت کہ مرد کُش ء قاتل، ملک ء
ولایتانی جنوک ء برباد کنوکاں ہج بر مُر تگینانی درد مار اتگ، بلے وہد یکہ وتی سرئے اش کپتنگ، گڑا
آہانی چٹاں ارس گورتگ۔

1. Maozzi, Justin. op.cit. pp: 69-70

راست گوئیں بیچ

تیمور لنگ ء مستریں بیچ، میران شاہ ء مدام وتی سنگتان ء جست کت کہ من اے سرزمین ء مستریں ء طاقت ورتریں بادشاہ ء بیچاں، آخرمن چوں بہ کنناں کہ منی نام ہم گرگ بہ بیت، اگس پہ شتری ناگرا پہ شتری۔ ایشی ء ہمار بودگیں کارکت کہ عقل حیران بیت۔ تیمور کہ ہندوستان ء لوت ء پل ء گٹ ات، میران شاہ ء حکم کت کہ مزنین ماڑی کہ بندگ بوتگ انت، آہان ء بہ پڑوش ات کہ پہ پڑوشگ ء زوال کاری ء آسک نام بہ بیت۔⁽¹⁾ ابید چریشی ء AD 1399 ء میران شاہ ء وتی پت ء را کا گدے رواں دات ء گوشت کہ تو نون پیر ء عاجزے، تراچوشیں قوت نیست کہ تو چوشیں بلا میں ملکی ء حاکمی ء سروکی ء کت بہ کننے۔ ترا بید انت کہ تو نون یک کر ء بہ نندی ء اللہ اللہ بہ کننے، تاں کہ تی روج پورا بہ بنت۔ ہے کا گدے آئی ء نوشتہ کت کہ تی مزن مردی ایوک ء ایش انت کہ تو گشے ء کار کننے۔ مخلوق ء پلنے ء لوتے، شر ء گندگ چبہ نیارے۔ چد ء گیش تر تو کجام کرد ء واجہے۔ تو اگس ماڑی یے بندے، آئی ء بنیاد ہم مخلوق ء نفرت ء چہ مخلوق ء پل اتگیں زر ء مال ء سرا ایرانت۔ تو اے جبر ء شر بز ان کہ چہ تو کس وٹ نہ انت، ہر کس چہ تو نفرت کنت، وہد ہمیش انت کہ تو یک کر بہ بو۔ میران شاہ ء وتی کا گدے نوشتہ کت کہ ترا چکت ء نماسگ است کہ آئی ملک ء ولایتانی سرا چہ تو شر تر حاکمی ء بادشاہی کت کن انت۔⁽²⁾ پیشی دوراں گئے بوتگ کہ آہاں بادشاہانی

دیما راستیں گپ کُت کتگ۔ راستیں یا حقیں گپ ۽ گوشتگ ۽ آہم خون واریں ۽ ظالمیں شاہ ۽
بادشاہانی دیم ۽ گنوکی ۽ وت کُشی یے لیکگ بُوتگ۔ میران شاہ چو کہ بادشاہ ۽ بیچ ات، پرے
راست گوشتی ۽ دپ نہ اوستی ۽ آئی ۽ راہچ کنگ نہ بُوت۔ تیمور ۽ کہ کا گدونت گوشت ۽ چون
۽ بہ کنناں، گنو کے، زہگے، نزانہ۔

1. Marozzi, Justin. op.cit. pp: 278-279

2. ibid.

تیمورء چرپ زبانی

چینء لہتیں علاقہ کہ تیمورء گون اتنت، پراہاں تیمورء مدام سُنک، لگان یازرء مال چینء را
 داتگ ات۔ AD 1394ء تیمورء یک کاگدے چینء بادشاہء سرنوشتہ کتگ ات کہ اے کاگد
 چرپ زبانیء گلاہء ستاء مستریں مثالے ات۔ آئیء نوشتہ کتگ ات کہ من اے کاگدء راگوں
 ادبء احترامء مزن مزین شاہء چینء خدمتء نوشتہ کتگء آل، ہما بادشاہء سرا کہ حد اوندء آئیء را
 چینء سراسہابیء حاکمیء حق داتگ۔ تیمورء نوشتہ کتگ ات کہ ”تئی مزن مردی، تئی سخی گریء
 مزن دلی، تئی نیکیء احوال سچھیں دنیاء آشکار انت۔ تئی حاکمیء بادشاہیء رُژن، چو حدائی رُژنائیء
 تالان انت۔ دزستیں کشء گورء ہسا ہگیں ملکء قوم تئی مزنیء بادشاہیء منوگر انت۔ دُوریں
 ہسا ہگیں قومء راج ہم تئی زانتء تئی رُژنء رُژنائیء برکتء رُژنائی انت۔“ دیم ترء نوشتہ کنتء
 گوشیت کہ ”تئی مڑہ داری، مزن دلیء دست پچیء منی دلء دماغ پیچ کتگ انت چیا کہ تئی دل
 چوجامء جمشیدء انت کہ آئیء تہا دنیاء درستیں حالت گندگ بنت۔ من تئی ذرا جیں عمرء وٹش حالیء دعا
 لوٹاں منی دعانت کہ چینء شاہ چوزمینء زمانء ابدمان بہ بیت۔“ (1) بلے ہے تیمور کہ طاقتور
 بُوت، ایشیا، سنٹرل ایشیا، میان ایشیا، ہندوستانء ترکیء ایر دست کُت انت، مردء تب تراتء
 و ہدیہ چینء سفیران چی توء لگانء زر لوط ات، تیمورء آئیء را یک حسابیء قیدکتء ڈہار پے ڈہار
 تزینتء و تی طاقتء و تی بادشاہیء مزنیء سیریء مخلوقء مزن مردی نشان دات۔ ایشیء مقصد ایش
 ات کہ نوں چین چہ آوابء در بیت کہ من تیمور آئیء ایر دستاں۔ (2)

وہدیکہ تیمورء واروش بُوت آئیء دلء اتک کہ آچینء فتح بہ کنت ء دنیاء مستریں ملک گیرء
 لقبء واجہہ بہ بیت۔ پرے مقصدء آئیء AD 1404ء وتی میرء امیر، کماندارء صلاح کارانی مچیء
 دیوانے کت ء گشتانکے دات۔ آئیء گوشت کہ حداء ماراہممت ء توان داتگ ات، ما ایشیاء ایدگہ
 ٹکان ء گپت، بلے ہے جنگاں خدائ بازیں مخلوقی ء خلقتے کُشگ بُوت، نون من لوٹاں کہ انچیں کارے
 بہ کنناں کہ ساریء گناہ آپ بہ بنت، پمیشامن نون فیصلہ کُتگ کہ چینء کافرین ء بے حدائیں ٹلک ء
 بہ گراں ء اودء کافراں حداء راہء بیاراں۔ (3) بلے ہر کس ء زانت کہ چینء سرء اُرش کنگ ء
 مقصد مسلمان ء کافر لیکن نہ ات ء نا ”گناہانی آپ کنگ“ ء ”جہاد“ ات بلکن چین ء لوٹ ء پل ات،
 چیا کہ چینء باروا آودھاں ہے آشکارا ت کہ چین سیریں منکی ء اودء مخلوق آباد ء وش حال انت۔

1. Marozzi, Justin. op.cit. pp: 352-353

2. ibid. pp: 351-352

3. ibid. p: 347

دنیا پلک گردان انت

خرم شاہیجان (بادشاہی دور 1628 تا 1658 AD) مسٹرین بیچ ء ولی عہد داراشکوہ ء
 چہ وتی کستریں بڑات اورنگ زیب ء لشکر ء پڑوش ورگ ء رند دیم پہ اوغانستان ء دات۔ آئی ء ہمراہ
 لہتیں غلام ء گوہتگ پشت کپتگ ات، ہر کس ء یلہ داتگ ات۔ داراماں بلوچستان ء ڈھا ڈر ء
 سر بوت۔ ادا آئی ء گوں یک پٹھانے ء ڈک وارت۔ اے پٹھان ملک جوان ات، اے ہما
 مرد ات کہ دارا ء آئی ء راچہ کُشگ ء ر کیننگ ات۔ آچوش کہ شاہیجان ء یک زمانگے حکم کُتگ ات
 کہ اے مرد ء چو کہ آئی ء خلاف ء سازش ء سرکشی کُتگ، پمیشا ایشی ء را پیلا نی پادانی چیر ء ہرت ء
 آرت بہ کن ات۔ گڑا دارا ء گوں پت ء دست بندی کُتگ ات کہ اے مرد بخشگ بہ بیت، کُشگ
 مہ بیت۔ شاہیجان ء دارا ء حیر زرتگ ات ء مرد نہ کُشگ ات۔ وہدیکہ ڈھا ڈر ء دارا ء اے مرد ء را
 دیست، ملک جوان ء دارا ء را دزست کت، آئی ء را بیاء بہ نند کت ء گوشت ءے کہ دارا آئی ء
 مہمان بہ بیت، گوں آئی ء اڑ بہ کنت۔ دارا ء ہمراہاں گوشت کہ اے مرد پٹھانے، ایشی ء گوں
 شاہیجان ء ہم دغا کُتگ، ایشی ء سرا بیسہ کنگ نادانی یے، اے پزر ء مال ء ہرچی کت کنت بلے
 دارا ء دل پہک ات، دارا ء گوشت کہ من ایشی ء راچہ کوش ء ر کیننگ، اے گوں من چوں دز وہ
 کنت۔ دارا ء ہمانی ء گوراداشت۔ ایدگہ روچ ء 19 جون AD 1659 ء دارا بولان ء راہ ء دیم
 پہ اوغانستان ء ر بادگ بوت گڑاچہ ڈھا ڈر ء کے دُور، ہے مرد ملک جوان ء گوں لشکرے ء دارا ء راہ ء
 سر بست ء دارا، دارا ء یک بیچ یے ء دوچنگ دست گیر کت انت۔ دارا نیکی ء بدل پٹھانیں ملک

اے پٹھان ء اورنگ زیب ء سپاہ دار کہ دار ء رند ء اتنت، جے سنگھ ء بہادر خان ء را حال دات کہ دار دست گیر بُوتگ۔ اے کماندار 3 جولائی ء ڈھا ڈر ء سر بُوت اُنت ء دارا اش زرت ء 2 ستمبر AD1659 ء دہلی ء سر بُوت اُنت۔ 8 ستمبر ء اورنگ زیب ء حکم ء پدا دار ء آئی ء ورنائیں بچ سیفر مادگیں پیل یے ء سوار اش کت اُنت ء دہلی ء بازار ء تزینت اُنت۔ دار ء دست ء پاد بستگ اتنت، چلیں گد ء گور ات، چلیں پاگ ءے سر ات ءے۔ اُنچیں حالتے ء آئی ء بچ آئی ء کش ء نشنگ ات، ہمے پیل ء کجا بگ ء راستیں نیمگ ء اورنگ زیب ء غلامی ء زحم کش اتگ ء اوشنو ک ات۔ پیل ء پشت ء بہادر خان ء تیر انداز ء بوسوار اتنت۔ آہاں ء حکم ات کہ اگں کسے ء ایشانی رکینگ ء جہد کت، آ کشگ بہ بنت ء دار ء آئی ء بچ ہم۔ گوں ہمے بے عزتی، بے کسی ء بے ہسی ء شاہجان ء مستریں بچ ء ولی عہد، دار اشکوہ ء راتیوگیں شہر ء گردینگ بُوت۔ چونیں دل بُریں حالتے ات پہ دار ء آئی ء بچ ء پہ ہر کس ء کہ آہاں مڑاہ داریں دار ء را اے حالت ء دیست۔ دار ء اے حالت ء گندگ ء سبب ء دہلی ء مردماں فریاد کت، زار جت۔ اُنچیں زار ء فریادے ات کہ ہر کس ء اشکت، آئی ء ارسانی سر جہلا د بُوت اُنت۔

دومی روچ ء ہمے پٹھانیں ملک جوان گوں وتی افغان لشکر ء دہلی ء سر بُوت۔ وہد یکہ اے مرد دہلی ء شہر ء داخل بُوت، دہلی ء مخلوق ء اے مردانی سرا پہ لٹ، پہ ڈوک، پہ سنگ، پہ گرمیں آپ اُرش کت۔ بازیں مرد مے ہمے چست ء ایراں اسپانی پادانی چیر ء اتک ء مُرت۔ ملک جوان ء پہ مُشکلے وتارار کینت ء وتی ساہ پہ شاہی دربار ء سر کت۔ اورنگ زیب ء مرد ء راداد ء دہش کت ء یک ہزار لشکری ء سالار ء کماندار جوڑ کت۔

دار ء شہر زانت کہ اورنگ زیب چونیں مردی ء آئی ء میتی چی انت بلے آئی ء اورنگ زیب ء

راکا گدے نوشتہ کت ء گوشت کہ ”تو مئے بادشاہے، من ء تئی بادشاہی پکار نہ انت، حد اے شاہی ء راتئی ء تئی، پچانی قسمت ء بہ کنت۔ منی کُشک ء نیت کہ تو داشتگ، نا انصافی یے ء شتریں جبرے نہ انت۔ اگ تو من ء پھندگ ء جاگھے بہ دئے ء یک کاردارے بہ دئے، من وتی زند ء پشت کپتگیں روچاں ہے رنگ ء گوزاریناں“ بلے اورنگ زیب ظالم ء دوزبانیں گوچلیں مردے ات۔ آئی ء فیصلہ کُتگ ات کہ داراء بوکُشیت۔ 9 ستمبر AD 1659 ء شپ ء غلامانی یک ٹولی یے داراء جاگہا پُترت، آئی ء راکُشت، آئی ء سراس بُرات ء اورنگ زیب ء گوزار بُرت۔ اورنگ زیب ء وتی مستریں برات ء سرگ یک درپی ء کت ء وتی قید کتگیں پت ء گوزارواں دات ء ہے سرگ ء شاہیجان ء ورگ ورگ ء ٹیبل ء سراسیرکت کہ ورگ ء وہداں شاہیجان ء بہ گندیت۔ دومی روچ ء داراء شکوہ ء بے سرگیں جون درستیں بازار ء تڑینگ بُوت کہ ہرکس ء دیست آہاں زار ء فریاد کت۔ (1)

بل ایشی ء ء بُزور آئی ء کہ داراء گوزار، بانک روشن آرا وتی مستریں ء مزن مڑیں بڑات ء چوشیں کم شریں ء بے عزتیں کوش ء سراسملور ء رنجیدہ بونگ ء بدل ء آہے شپ ء ورگ ء مزین مہمانی یے کنت۔ اورنگ زیب ء بچار کہ گوں وتی زحم ء داراء بُراتگیں سر ء لیٹینیت ء کندیت ء اندگہ روچ ء ہے سرگ ء پھ شاہیجان ء روان دنت۔ (2)

اورنگ زیب چرپ زُبانیں، ڈروگ بندیں، مگاریں ء ملا تڑشیں مردے ات۔ ایشی ء شپاں بچک ناچ دات ء روچ ء حداترس ء مسلمانے ات۔ شترین ء حانوادہی کاریا گوں مخلوق ء مہر ء دوستی ء زانت ء جوزہ آئی ء گوزار نیست ات۔ مُغل بادشاہی ء بربادی ء تباہی ء مستریں سبباں یلے ہے اورنگ زیب ات۔ زند ء آخری وہداں آئی ء مرت کہ آئی ء شترین ہچ نہ کتگ۔ آمداں ملور ات، گمگ ات۔ آخری وہداں چہ وتی کلپی ء سبب ء، اے مرد ء کلاہ دوتک ء بہا کت تاں کہ ہے نشان بہ دنت کہ آپار سائے ء وتی دست کٹ ء وارت۔ مرگ ء لہتیں روچ ساری آئی ء وتی بچ

اعظمء را کا گدے نوشتہ کت ء گوشت ءے کہ ”من زاناں من کیاں ء من وتی زندء چے کتگ۔۔۔ زندگی شتریں چیزے بلے من ایش پہ مفت گوازینتگ۔ من چہ وتی آسنگ ء پہک دل پزوشاں۔۔۔ من ء چچ گون نہ بوتگ ء دنیا ء اتکاگاں بلے نون من ء وتی گناہانی حاصل گون انت ء روگ ء آل۔ من زاناں کہ من ء سزارسیت“۔ (3)

3 مارچ AD1707 ء صباہ ء وہدیکہ اے مردمُرت، گوشنت کہ آئی ء مرگ ء وہداں یکت انجیں ایروپ ء سیاہ گواتی ء سرکتگ ات کہ چم چم میم نہ بوت۔ اے گوات ء انچو تیزکش ات کہ تمبوئے بال دات انت، بازیں ساہدارمُرتنت، بازیں دز چکے ول گوج بوت ء بازیں ہلک ء میبتگے تباہ بوت۔ اے گوات ء تاں بیگاہ ء یک کجا داشت۔ (4)

1. Eraly, Abraham. op.cit. pp: 368-370

2. ibid.

3. ibid. p: 511

4. ibid. pp: 512-513

مُغلائی مردِ حوصیں جنک

مُغل بادشاہ بابر، ہمایون ء اورنگ زیب ء ابید اکبر، جہانگیر ء شاہجہان ء وتی خاندان ء جنین چُک سُور نہ داتگ اُنت۔ اکبر ء اول سراں وتی یک جنکی ء را سُور دات بلے پدا سُور ءے بند کُت۔ مردی وشیان ء ابید آہانی جنک ورگ ء سیر بُوتگ اُنت، پُچ ء پوشاک شتر تریں ء ڈول داریں بُوتگ اُنت بلے مردی وشی آہانی نصیب ء نہ بُوتگ۔ مُغلائی اے رسم ء مستریں سبب یلے و ایش بُوتگ کہ آہاں پہ سانگ بندی ء کس ء را وتی مٹ نہ کُتگ، دومی آہانی دل ء ایش بُوتگ کہ اگس جنگان ء سُور بہ دینت گڑا آہانی چُک ء پساندگ ہم اگدہ ء منصب لوٹ اُنت ء بلکن بادشاہی ہم۔
 (۱) ایشانی جنک مدام چوبندیاں نندوک بُوتگ اُنت ء پہ مردینی ء چارگ ء نیاد ء مُرادی ء ہدوک بُوتگ اُنت ء اگس مردے ایشانی دپ ء بہ کپتیں ایشاں وتی حراب کنائینگ ء ء چہ گوہتگیں کارداراں وتی لگا شگ ء مُشگ ء ہچ بردل نہ رنجیت۔

1. Eraly, Abraham. op.cit. p: 652

بانک کلوپترا ء لوت

مصرء شاہ بانک ء بادشاہ ٹول مے ء شیرزالیں گوہار، بانک کلوپترا 12 (BC 69 August 30) BC گوں وتی بادشاہیں بزات ء مدام کاٹ ء واٹ ات۔ کلوپترا ء واہگ ات کہ آروم ء حاکم ء کماندار جولیس سیزر ء بہ گندیت ء بزات ء جاگہا ماں مصر ء وتی بادشاہی ء پگا بہ کنت ء پرے کار ء آئی ء راسیزر ء مدت ء مکم پکار ات۔ سیزر آوہاں الیگز نڈریا ء ات۔ کلوپترا ء بزات ء زانت کہ اگں کلوپترا سیزر ء گورا سر بہ بیت، آسیزر ء وتی نیمگ ء تزینیت، پیشا آئی ء وتی فوج ء را حکم کتگ ات کہ بیچ آپی گراب ء بوجی الیگز نڈریا ء سر بونگ ء نیل ات۔ کلوپترا چوں پہ سیزر ء سر بیت، اے بلاہیں واقعے کے ایشی ء مصر ء روم ء تاریخ بدلینت۔

کلوپترا ء یک کسانیں لانچے زرت، یک ہمارا ہے پولوڈ ورس کہ سیسیلیا ء تاجر ء باپاری یے ات، گوں وت ء زرت ء پپو پپو ء الیگز نڈریا ء پہ سیزر ء ٹشت۔ وہدیکہ لانچ الیگز نڈریا ء بندن ء رست، کلوپترا ء زانت کہ آپچارگ بیت۔ آئی ء وتارا بلاہیں چادریا گونی یے ء کت، انجیں چادرے کہ شودگی گداں مان کن انت ء شودگ ء برانت۔ پولوڈ ورس ء چادریا لوت ء گونی ء دوئیں سر بست انت ء کوپگ ء جت، چونکہ شودگی گداں بڈ ء کن انت۔ کس ء شک نہ کت ء اے مرد چہ تیاب ء دیم پہ سیزر ء تمبو ء ٹشت۔⁽¹⁾ بچار کہ مصر ء شاہ بانک لوتی ء انت، پولوڈ ورس ء کوپگ ء انت ء روگ ء انت۔ کس ء زانت کہ اے لوت ء تہا مصر ء گز اں نازیں بانک کلوپترا انت۔

وہدیکہ پولوڈ ورس ء بانک کلوپترا ء راسیزر ء دیم ء ایرکت ء کلوپترا چہ لوت ء دراتک، سیزر ء دپ ہٹ بوت۔ آحیران ء ہبک ء ات۔ گوشنت کہ کلوپترا ء پہ زانت انچو کتگ ات کہ اول آئی ء ڈژمن یا آئی ء بادشاہیں بزات ء لشکر سہی مہ بیت ء دومی ایش کہ آ انچو بہ کنت کہ روم ء حاکم

واجبیں سیزرحیران بہ بیت ء بزانت کہ کلوپترا انچائیں شاہ بانکے نہ انت، آزانیکار انت ہم ء بہادر انت ہم۔ (2)

کلوپترا چوشیں آہگ سیزر ء راسک دوست بُوت۔ آئی ء مرمت کہ آگوں کلوپترا ہم کو پگی ء مصر ء حاکم بُوت کنت، مصر ء روم ء بہرے جوڑ کت کنت یا گوں کلوپترا ء انچیں تعلق ء نسبتے جوڑ بُوت کنت کہ مصر مدام روم ء ایر دست بہ بیت، پمیشا سیزر ء کلوپترا بڑات ء بدل ء گوں کلوپترا ء دوستی شروع کت۔

تنی وہدی تاریخ زانت حیران انت کہ کلوپترا اے کساں عمری ء کہ سیزر چرائی ء عمر ء دوہمینچک ات، پرچہ آئی ء سرا بے شہہ بیت۔ اے ہم زانگ نہ بیت کہ حق ء دل کلوپترا سیزر ء سرا عاشق بیت یا آپ سیاسی مقصداں پرانی ء ڈروگیں مہر ء دوستی درشاں کنت۔ بلے اے الٰہی انت کہ کلوپترا ء شر زانتگ ات کہ بید ء سیزر ء مدت ء کمک ء آ مصر ء بادشاہ بُوت نہ کنت، آگوں وتی بادشاہیں بڑات ء ایوک ء جنگ دات نہ کنت۔ آئی ء اے ہم زانتگ ات کہ اگس آئی ء چہ سیزر ء چلے بہ بیت گڑا ہے چکٹ مصر ء بادشاہ بُوت کنت ء روم ء بادشاہ ہم یاروم ء مصر ء سیاسی ء فوجی نژیک بُونگے شریں سبب بُوت کنت پمیشا کلوپترا ء دست سیزر ء گوزار دوات انت ء سیزر ء عاشق ء یار بُوت۔

بانک کلوپترا ء روم ء بادشاہی رست۔ آئی ء چہ سیزر ء چلے بوت بلے بندہ ء ارادہ باطل۔ سیزر روم ء کشنگ بُوت ء لہتیں سال ء رند کلوپترا ء گوں رومناں جنگ ء پڑوش وارت ء ووت ء راوت کشت۔ (3)

1. Freeman, Philip. op.cit. pp: 290-291

2. ibid.

3- بانک کلوپترا VII مصری فیروح (Pharoah) شاہانی آخری شاہ بانک ات۔ آئی ء چار مرد گپتنگ ات۔ آوتی دوئیں بڑ اتانی ہم جن ات۔ رند ء آئی ء گوں سیزر ء سُورکت ء سیزر ء رند آئی ء مارک انٹونی گپت۔ آئی ء چہ سیزر ء یک بچے ء چہ انٹونی ء دو بچے ء یک جنکے بُوت ء۔

کوٹ سَر میں زال زوال

سیزرے و تی دژمن پڑوش دانتت۔ پم پے مصریاں کشت۔ کیٹوے و تاراوت کشت۔ سیزرے فتح و شات کامی و مراکش داشت انت۔ ماں روم و ت یک اسپ گاڑی لے و سوار بُوت، آئی و پشت و مال و زر و جنگ و گپتگیں قیدی و دژمنانی میر و امیر گران انتت۔ گڑا سیزرے فوجی پہ وٹی و مسکرا و پہ کوہنیں دود، شعر و سوت جنان انتت و گوست انت۔ فوجیاں مخلوق و نیمگ و دیم کت و کوگاردات کہ ”اورومناں، و تی جنانی پردگ و بہ کن ات۔ مارا کوٹ سَر میں زال گا ہے گون انت۔ اے ہما انت کہ شما ہرچ سہر و زرے کہ وام داتگ، ایشی و اے سہر و زران و گال و فجبگانی سر اشنک جنگ“ (1) فتح و شات کامی و وہداں چوشیں گوش کندی تزان و سوت، روم و رسمے بُوتگ و کماندار و حاکماں پرے مسکراہاں دل و نیا ورتگ۔

1. Freeman, Philip. op.cit. pp: 328-329

نیکومیڈیز

رومءء حاکم سیزرءء را اے ڈوبہ اش جت ءء کلاگ اش گپت کہ آبتینیا (Bithynia) ءء
 بادشاہ نیکومیڈیز (Nicomedes) ءء یار بُوتگ۔ روم گوں ایران ءء شاہ متریڈیٹیز
 (Mithridates) ءء ماں یونان ءء جنگ ءء ات۔ رومنناں مدت ءء کمک ءء گذرات۔ رومءء کماندار
 مارکوس ترموس (Marcus Thermos) ءء سیزرءء را حکم کت کہ آہ روت ءء بتینیا ءء بادشاہ ءء
 بگوشیت کہ پیروم ءء مدت ءء جنگی آپی گراب رواں بہ دنت۔ سیزر ءء، آبادشاہ ءء مدت کت بلے سیزر ءء
 اوداں مہمان بُوتگ ءء دوران ءء اے آشکار بُوت کہ سیزر ءء گوں نیکومیڈیز ءء وپت ءء واب کتگ ءء ہے
 بادشاہ سیزر ءء یار بُوتگ یا بازگوشیت کہ بادشاہ سیزر ءء سوار بُوتگ۔ اے ڈوبہ ءء تال لب ءء قبر سیزر یلہ نہ
 دات ءء سیزر ءء مدام گوشت کہ اے دز وگیں جبرے۔ آخری وهداں دژ منناں پہ شگان گوشت کہ سیزر
 بلاہیں مردے بلے چے جبر دارئے کہ آبتینیا ءء ”شاہ بانک“ انت۔ چونابا ہم سیزر ءء کون بگاہی یا
 سیزر ءء دگہ مردینی ءء سوار بوتگ ءء جبر ہچ بر ثابت نہ بوتگ ءء سیزر ءء پلہ مرز گوشت کہ اے رنگ ءء ڈوبہ،
 کپتگیں ءء سُبکیں تزان پہ نہ وٹی ءء بدبری دژ منناں آشکار کتگ انت۔ (1)

وہدیکہ سیزر ءء گال فتح کت ءء جرمنی ءء بازیں ٹک ءء قبیلہ جت ءء پز وشت انت گڑا سوب
 مندی ءء شات کامی ءء دماناں سیزر ءء فوجیاں سوت جت ءء گوشت کہ سیزر ءء گال جت انت، جرمن جت
 انت، ہر کس پز وشت ءء فتح کت بلے نیکومیڈیز ءء سیزر ءء فتح کت۔ (2)

1. Freeman, Philip. op.cit. pp: 33-34

2. ibid.

اے ہم الیگزینڈرے

الیگزینڈرے دار بیس ۳۳۳ BC ۳۳۳ BC ائوز (Issus) ۳۳۳ BC جنگ ۳۳۳ BC دار بیس ۳۳۳ BC پزوش وارت، وتی جن ۳۳۳ BC چک ۳۳۳ BC ایدگہ عزیزے یلہ دات آنت ۳۳۳ BC تنک۔ ۳۳۳ BC شپ ۳۳۳ BC الیگزینڈرے زارے فریادے اشکت۔ ۳۳۳ BC حال اش دات کہ نژیک ۳۳۳ BC دار بیس ۳۳۳ BC مات، جن ۳۳۳ BC چک ۳۳۳ BC عزیز آنت کہ آہاں اشکنگ کہ دار بیس جنگ بوتگ، پمیشا زار انت۔ ۳۳۳ BC الیگزینڈرے ہامادمان ۳۳۳ BC حکم دات کہ آہاں حال بہ دیت کہ دار بیس نہ مرتگ، زندگ انت بلے چہ جنگ ۳۳۳ BC پڑ ۳۳۳ BC تنگ۔ ۳۳۳ BC آہاں ۳۳۳ BC اے ہم بگوش ات کہ آدل ایمن بہ بنت کہ چرہاں کس ۳۳۳ BC رابے عزت ۳۳۳ BC بے پردگ کنگ نہ بیت۔ ۳۳۳ BC صباء الیگزینڈرے دار بیس ۳۳۳ BC چگانی تمبوہ شت۔ ۳۳۳ BC آئی ۳۳۳ BC ہمائی ۳۳۳ BC آئی ۳۳۳ BC کماندار ہیفیشٹن (Hephestion) گون ات۔ ۳۳۳ BC تمبوہ کہ سر بوتنت، دار بیس ۳۳۳ BC بانکیں مات، بی بی سسی گمبیس (Sisygambis) دیما دراتک۔ ۳۳۳ BC چو کہ ہیفیشٹن چہ الیگزینڈرے گشادترے بزرتر ات بی بی دل ۳۳۳ BC گوشت کہ بلکن الیگزینڈرے ہمیش انت، ۳۳۳ BC ہیفیشٹن ۳۳۳ BC پاداں کپت۔ ۳۳۳ BC ہیفیشٹن ۳۳۳ BC پشت ۳۳۳ BC کنزت ۳۳۳ BC یک کاردارے ۳۳۳ BC گوہتگیں کاردارے) بی بی ۳۳۳ BC اشارہ کت کہ الیگزینڈرے آنت، ایش انت۔ ۳۳۳ BC بی بی موٹ بوت چیا کہ پہ ایران ۳۳۳ BC شاہ ۳۳۳ BC مات ۳۳۳ BC شامی ۳۳۳ BC کم ترین یے ۳۳۳ BC پاداں کپگ مزین عیب ۳۳۳ BC کم شرنی یے ات۔ ۳۳۳ BC زال پاداں ۳۳۳ BC الیگزینڈرے پادانی دیما کپت ۳۳۳ BC وتی ۳۳۳ BC بے سدھی ۳۳۳ BC بخشش ۳۳۳ BC لوٹ ات۔ الیگزینڈرے آئی ۳۳۳ BC رادل ۳۳۳ BC ڈی دات ۳۳۳ BC گوشت کہ بی بی تو رد نہ ۳۳۳ BC ”اصل ۳۳۳ BC اے ہم الیگزینڈرے“۔ (1)

چو کہ یونانی زبان ۳۳۳ BC الیگزینڈرے لبزی مانا ۳۳۳ BC مطلب رکینوک انت، پمیشا الیگزینڈرے گون اے حبر ۳۳۳ BC شریں ۳۳۳ BC پُرشانیں گئے گوشت۔ ۳۳۳ BC دومی ایش کہ چو کہ الیگزینڈرے نظر ۳۳۳ BC دزستیں یونانی فوج ۳۳۳ BC کماندار

برابراتنت پمیشاھر کس الیگز نڈرے مٹ ات، الیگز نڈرات۔ الیگز نڈرے دار پیس ۽ مات، زال ۽ چکان ۽ عزت دات، آہانی کار دار ۽ نو کر ۽ چا کر گیش کت انت ۽ ہچ بر آہان ۽ پہ بدیں نگا ہے نہ چارات۔ وھدیکہ الیگز نڈر مٹ، گڑابی بی سسی کممبیس ۽ پرانی ۽ زار جت ۽ گزیت ۽ گز یوگی چتے دل تزک بوت ۽ مٹ۔ (2)

-
1. Tsouras, Peter G. op.cit. pp: 50-51
 2. ibid.

بیر گوں لغورء بات

ژاگاو (BC 221-207 Zhao Gao) چینء قن بادشاہیء دورانء نامدار ترس سرکاری اُگدہ دارے ات کہ رند ترء ملکء سر وزیر بُوت۔⁽¹⁾ اے مرد ژاوچہ بادشاہانی ملکء بوتگ کہ قنء بادشاہء آہانی علاقہء سرا اُرش کنگ، آخاندان جنگء پز و شنگء علاقہء را چینء قن بادشاہیء ہوار کنگ۔

ژاگاو ءتی 14 سالء اُگدہ داریء واجہیء زمانگء ہما کار کنگ کہ آہانی مقصد وتی خاندانء بیرء گرگء وتی ملکء قومء جنگء پز و شنگء عوض کنگ بُوتگ۔ یک رندے شاہ قن اُرشیء دیوان ات۔ سرکاری اُگدہ دارء وزیرء گزیر نندوک اتنت۔ ژاگاو ء اسکے آورتء گوشت ءے کہ اے اسپے۔ بادشاہء کنداتء گوشت کہ ژاواے اسپے نہ انت، اسکے۔ بادشاہء دلء ات کہ ژاواے جبرء پ مسکرا کنگء انت بلے آئیء دلء دگر اتنت۔ بادشاہء دیوانء نندوکیں میرء امیر، وزیرء گزیرانء جست کت، لہتیناں گوشت کہ انچو کہ بادشاہ گوشتیت، جبر ہمانیء گنت، اے اسپے نہ انت اسکے، بلے آ کہ ہڑ اراتنت آہانی دلء جت کہ ژاواء مقصد چی انت، آ دوستء دژمن چاریت، آہاں گوشت واجہ ژاوا راست گوشتیت، اے اسکے نہ انت، اسپے۔ جبر بُوتء گوشت۔ رند تر ژاگاو ء آڑستیں میرء امیر، وزیرء گزیرء اُگدہ دار کہ آہاں بادشاہء جبر گپنگ ات، یکت یکت ء چہ شاہی دربارء اُگدہاں درکت انت، دزاں ڈیہہ کت انت یا کشتء گارکت انت ء آہانی جا گہاوتی مردم آورتنت ء اُگدہء مستری دات انت۔

پہ بیر گیریء بادشاہیء تباہ کنگء نبیت ء شاہ قن شی ہوانگ ء مرگ ء رند ژاگاو ء آئیء

مردء بادشاہ کنگ ء رند، ژاوگاوء لوٹ ات کہ اے مردء ہم بہ کُشیت بلے نوکیں بادشاہ اے پندل ء سہی
 بُوت ء وھدیکہ ژاوگاوشاہی ماڑی ء پُترگ ء آت، بادشاہ ء پانگپاہاں 207 BC ء آئی ء را
 کُشت۔ چدء ساری ژاوگاوء دراء پدراء لی سی ء راء 208 BC ء کُشتگ آت۔

ژاوگاوء وتی معتبری ء وزیری ء دوران ء بادشاہ ء مرگ ء رند ء سیئیں سالاں قن بادشاہی ء
 بُودناکیں، مزنیں ء نامداریں مردم ء اُگدہ دار کُشت آنت یا کوشارینت آنت۔ شاہی خاندان ء
 لائقیں مردم یکت یکت ء کُشت ء گار کُت آنت ء چرے بادشاہ ء بادشاہی ء وتی خاندان ء وتی ملک ء
 ڈیہہ ء بربادی ء بیر شڑی ء دل ء تب ء گپت۔ ژاوگاوء کوش ء یک سالی ء دوران ء قن بادشاہی ہلاس
 بُوت ء آئی ء جاگہہ ہن (Han) ء بادشاہی ء گپت۔

1۔ گوشتنت کہ ژاوگاوء خاندان ء جنگ ء ملک ء گرگ ء رند آئی ء را گرانت ء گوہتنگ کن آنت بلے
 اے جبر ء پُکائیں گواہی نیست چیا کہ تاریخ ء اے ذکر ہم کیت کہ چین ء کماندار مارشل منگ تیان ہے
 جنگ ء دوران ء آئی ء زال ء را پے زور حراب کنت، جے سبب ء ژاوگاوء اے کماندار ء کُشتگ ء توجیل ء
 پندل ء سازیت۔

بیرپہ دیری نہ روت

الیکزنڈرؑ BC 330 ء ایران ء تحت پرسپولس (Persepolis) گپت۔ آئی ء
وتی کمانداران ء گوشت کہ ہے شہر انت کہ چمد اشکر یکجا بوتگ انت ء یونان اش جنگ ء
گپتگ۔ شپ ء شاہی ماڑی ء دیوان ء مراکش ء شراب واری ء رند ماڑی بُن دیگ بوت۔
یونانی گوشت کہ الیکزنڈر نشہ بوتگ ء ہے حالت ء آئی ء ماڑی بُن دیگ ء حکم کتگ۔ اول
سراں الیکزنڈر ء یک درباری زالے، تھائی (Thai) ء آئی ء دزگوہاراں ماڑی ء را آس
دات۔ گوشت کہ ہے تھائی ء الیکزنڈر ء راٹوک دات کہ بگند اے ماڑی ء نندوک زرکسیبہ ء
(465–BC 519) (Xerxes ء شاہی دور 486-465 BC) یونان بُن داتگ۔
مروچی گوں آئی ء ماڑی بُن دیگ ء کم تر منی دل سارت نہ بیت۔⁽¹⁾ یونانی ہرچی گوشت،
گٹ نہ انت بلے الیکزنڈر ء آئی ء کمان دار دل ء سکت وش ء شادان بنت کہ آہاں یک صد ء پنجاہ
سال رند، یونان بُن دیگ ء بیرچہ ایرانیاں گپتگ۔ دومی ایش کہ گوں اے ماڑی ء سوجک ء
اے ظاہر کنگی ات کہ ایران ء شاہ ء بادشاہی ختم کنگ بوتگ۔

1. Tsouras, Peter G. op.cit. p: 75

لیگاریں سیٹین

سیٹین (Scythian) ء باروا گوشنت کہ اے جنگلی، خون وار، لیگار ء وحشی قومے بُوَتگ۔
مزن جون ء تگار لاپیں مزن ہڈ ء کم پٹیں مردم بُوَتگ انت۔ سیٹیناں جنگ ء پڑ ء کہ دُژمن کُشتگ
انت گڑا آہاں دُژمن ء زگریں خون تنگ اتگ انت۔ رند ء آہاں کُشتگیں دُژمن ء سرگ بڑ اتگ ء
وتی کماندار یا بادشاہ ء را پیش داشتگ تاں کہ آداد ء سوغات بہ گرانٹ۔ چد ء بعد آہاں دُژمن ء سر ء
پُٹ در کتگ انت ء سر ء را اسپ ء زین ء بُرزی نیمگ ء دژتگ۔ باز رندا ایشاں مُرتگیں دُژمن ء
دست یادست ء بُرزی نیمگ دُور کتگ ء ہمیشی ء پوست وتی کمان ء دست مُشت ء جا گہاد وتگ۔
باز رندا ایشاں دُژمن ء سر بڑ اتگ ء سر ء سری کُتہ آپواری درپ کتگ انت۔ ایشانی جنگی از باب
تیر ء کمان ء کسانیں خنجرے بُوَتگ۔⁽¹⁾

1. Rawlinson, George. op.cit. Assyria. p: 506

مڑاه داری

ماں اوغانستان ۽ علاقہ کُندوز ۽ الیگزینڈر ۽ آئی ۽ فوج سکت عذاب ات چیا کہ اودا آپ ۽ گواہ نہ دات۔ یک روچے دیونانی فوجی کہ پیش مردان اتنت، تچان ۽ واتر بوتنت کہ آہانی مشک چہ آپ ۽ پڑات۔ آہاں یک درپے ۽ آپ مان کت ۽ الیگزینڈر ۽ رادات۔ آئی ۽ آہان ۽ دست گپت بلے ورگ ۽ ساری جست ۽ کت کہ اے آپ شاپہ کیا اورتگ انت۔ آہاں جواب دات کہ ماپہ وتی چُکال کہ سکت تینگ انت۔ الیگزینڈر ۽ گوشت کہ من ایشاں نہ وراں، اے شے چُکالی انت کہ پرہاں شما اورتگ انت۔ الیگزینڈر ۽ آہان ۽ نہ وارت ۽ واتر کت۔⁽¹⁾

الیگزینڈر کہ چہ سندھ ۽ بلوچانی د مگ گدروشا (مکران) ۽ راہ ۽ پہ ایران ۽ واتر بوت، گڑ اسفر ۽ دوران ۽ آئی ۽ لشکر ۽ را آپ ۽ ورگ نہ رس ات۔ پہ اولاکاں کاہ ۽ کدیم ہم نیست ات۔ چہ شد ۽ تینگ آئی ۽ ہزاراں لشکری مُرت۔ اسپ یا ہما دوت کہ آہاں سامان ۽ اُردلڈ اتگ اتنت، مُرت انت۔ گوشت کہ بلوچستان ۽ زربار ۽ ماں پسنی ۽ د مگ ۽ دیونانی فوجی الیگزینڈر ۽ گورا اتک کہ آہانی یک آسنی کلاہی ۽ آپ مان ات ۽ آہاں اے آہان ۽ الیگزینڈر ۽ رادات۔ آتینگ ات، ہر کس تینگ ات، ہر کسی چم پہ ہمہ آہان اتنت۔ الیگزینڈر ۽ اے دیم ۽ آدم ۽ چارات، ہمہ آہان ۽ ریتک ۽ گوشت ۽ کہ اے آہان من بہ وراں، گڑا منی لشکر چے بہ وارت۔⁽²⁾ گول الیگزینڈر ۽ ہمہ گپ ۽ یونان ۽ فوجی پدا پُردل ۽ پڑمڑاہ بوتنت ۽ وتی واتری ۽ سفر اش بنا کت۔

1. Tsouras, Peter G. op.cit. p: 81

2. ibid. p: 99

ہما کہ بادشاہ گوں بادشاہاں کن انت

سندھء نام آورء مڑاہ داریں راجا پورس ء یونانیانی جنگء (BC 326) الیگز نڈرسو بیں
 بُوت۔ پورس ء درستیں لشکر یا کُشنگ بُوت یا تنگ بلے پورس ء جنگ بندنہ کت ء میدان ءے یلہ نہ
 دات۔ الیگز نڈ رحیران ات کہ آئی ء سر گوں چوشیں مٹی ء کپتنگ۔ آخرء کار کہ پورس ایوک ء منت۔
 الیگز نڈر ء وتی کمانداران ء گوشت کہ مردء مہ کُش ات۔ دستگیر ءے بہ کن ات بلے پورس ء جنگ
 بندنہ کت ء وتی دستگیری نہیشت۔ الیگز نڈر ء پیغام کت کہ تی فوج کُشنگ بوتگ ء ہرچی کہ پشت
 کپتنگ آتنگ، نون تو ایوک ءے، جنگ کت نہ کنتے، تو مہربانی بہ کن سلاہاں ایر کن، جنگ ء یلہ
 دے۔ اے و ہداں میریں پورس پٹی ات ء سکت ٹینگ ات ہم۔ پورس ء من ات، آئی ء وتی پیل
 جو کینت ء چہ پیل ء ایر آتک۔ واجہیں پورس بڑزیں ء شتاہیں مردے ات۔ الیگز نڈ رحیران ات کہ
 آئی ء درستیں ڈر منانی مقابلہ ء اے مرد پرواک تر، بڑاہ دارتر ء مزن مڑ انت۔ جنگ ء ء ساری
 الیگز نڈر ء راجا پورس ء رانیر کنگ ات ء گوشتنگ ات کہ آجنگ مہ کنت ء سلاہاں ایر بہ کنت ء کمی بہ
 منیت۔ پورس ء جواب گردینتنگ ات کہ متینگ ء تی فیصلہ جنگ ء پڑ ء بیت۔ راجا پورس کہ
 الیگز نڈر ء گورا آرگ بُوت، آئی ء جُست کت کہ ”گوں تو چے کنگ بہ بیت“؟ پورس ء درائینت
 کہ ”گوں من ہما بہ کن کہ بادشاہ گوں بادشاہاں کن انت“۔ الیگز نڈر ء گوشت کہ من تی اے حبر من
 ات، بلے است دگہ گپے کہ تو گوشتنگ بلوٹے یا چوشیں کارے کہ من پہ تو بہ کناں۔ پورس ء جواب
 گردینت کہ ”منی حبر ہما انت کہ من گوں تو ساری کت“ (1)۔

الیکزینڈ رحیران ات ہم ء دل ء وٹش ات ہم کہ اے ذرا جیہیں جنگی مہیم ء اولی رند ء گوں آئی ء
چوشیں پرمڑاہ ء بہادریں دُڑمنے دپ کپتنگ۔ آئی ء پورس ء دُڑستیں علاقہ ء بادشاہی پورس ء را
بخشات ء چہ پنجاب ء وتی کپتنگیں گیش تر علاقہ ہم پورس ء رادات ء چہ سندھ ء واتر بُوت۔

1. Tsouras, Peter G. op.cit. p: 94

ایرانیانی سُبکیں کار پد

ایران ۽ رومنانی جنگ ۽ دوران ۽ (BC 53) پارٹھیائیاں اے آشکارکت کہ ایرانی جنرل گون روم ۽ کماندار ۽ صلاح ۽ بناء تیار انت۔ ہے دماناں ایرانی کماندار سُرِن (1)

(Surren) گون لہتیں سوار ۽ درکیت، وتی سلاہاں جہل کنت ۽ دوئیں لشکرانی نیام ۽ اوشتیت ۽ گوگار کنت کہ من صلاح ۽ راضی نامہ لوٹاں، جنگ نہ لوٹاں چیا کہ کشت ۽ کوش ۽ نف نیست۔ آگوشیت کہ روم ۽ کماندار جنگ بندی ۽ صلاح ۽ بناء باروا گون من جبر ۽ حال بہ کنت۔ روم ۽ لشکر ۽ کماندار پروکونسل کراسس (Marcus Licinius Crassus) ۽ شکت بیت ۽ آگوشیت کہ ایرانی بدقولیں مردم انت، ایسانی سراہیسہ کنگ نہ بیت، بلے آئی ۽ لشکر ۽ اے دگہ کماندار گوشنت کہ باید انت پروکونسل دیما دربیت ۽ گون آہاں تزان بہ کنت۔ کراسس لاچار بیت، آگون وتی جنرل اکتیویس (Octavius) ۽ لہتیں سوار ۽ دیما کیت، گون ایران ۽ کماندار جبر ۽ حال بیت بلے ایرانی گوشنت کہ مارا چو باور نہ بیت، صلاح ۽ عہد نامہ نوشتہ کنگ ۽ دستخط کنگ بہ بیت ۽ پرے مقصد ۽ روم ۽ پروکونسل ۽ کماندار گون ایران ۽ کماندار ۽ ہے عہد نامہ ۽ سرا دستخط بہ کنت۔ ہے نیون ۽ وہدیکہ کراسس وتی اسپ ۽ یلہ دنت ۽ ایرانیانی دانگیں اسپ گاڑی ۽ سوار بیت، گڑا ایرانی اسپ پان، اسپان ۽ گڈی کنت ۽ دیم پہ ایرانی لشکر ۽ نیمگ ۽ روت۔ ہے دوران ۽ نون اکتیویس دیما درکیت، جنگ بیت ۽ دمانی ۽ رند کماندار ۽ پروکونسل کراسس کُشگ بنت چد ۽ بعد جنگ ۽ رومن لشکر پد پز شیت۔ (2) ایران ۽ کماندار پروکونسل ۽ سرا ۽ بیت ۽ گون فتح ۽ سوب مندی ۽ پیغام ۽ دیم پہ شاہ اوریدیز (Orodes) ۽ روان دنت کہ آے وہاں آرمینیا ۽

بادشاہؓ مہمان بیت۔ وہدیکہ رومؓ کماندارؓ سرؓ فتحؓ احوال سربیت، ایرانؓ شاہ گول آرمینیاؓ بادشاہ
 آدمانؓ ایک ڈرامہ یے چارگ ؓ بیت۔ وہدیکہ پیغام رسان حالؓ سرکنتؓ رومن کماندارؓ
 بُرا تگلیں سرؓ بادشاہؓ دیما ایرکنت گڑا ہے ڈرامہؓ بہر زور وک حوناں میسؓ ا تگلیں ہے سرؓ وتی سرؓ
 کن انتؓ دیوانؓ دیمؓ تترانتؓ سوت کن انت کہ مخلوق پہ گل چاپ کنت۔ ابید چریشیؓ ایرانؓ
 شاہ سُہرؓ زرؓ آپ کنت ؓ ہے بُرا تگلیں سرؓ دپؓ دماغؓ مان رتچیت۔ (3)

ایرانی لشکرؓ کماندارؓ جنرل ہم چہ بادشاہؓ کم تر نہ بیت، آچون کنت کہ ہا وہداں جار پڑینت کہ
 کراسس نہ مُرتگ، زندگ انت۔ پدا یک مردے گپیت کہ شکلؓ رومؓ کماندارؓ دروشمؓ دنت،
 ہے مردؓ را جنینی گد گورادنت، ٹٹوئیں اسپ یؓ سوار کنتؓ شہرؓ بازارؓ تڑینیت۔ ایشیؓ ہمراہیؓ
 ہے اسپؓ دیما سازگرؓ سوتی سوتؓ شعر جنانؓ روانت ؓ ہے سوتانی گالاں رومنانؓ بدؓ
 ردگوشنت۔ اے سوتیؓ سازگرانی ڈہلانی نیامؓ چہ رومنانی حوناں میسؓ ا تگلیں تیر بندوک بنت ؓ
 خون چیمے تیراں پٹان بنت۔ (4)

1- باز تاریخ نویس گوشتیت کہ پارتھیائی جنرل سترن ہے رستم انت کہ ایشیؓ ذکر ابوالقاسم فردوسیؓ ماں
 شاہنامہؓ کتگ۔ گوشتیت کہ رستمؓ سوب مندیؓ سببؓ بادشاہؓ آئیؓ سرا زہر کیتؓ آ رستمؓ
 کوشارینیت۔ بچار 37-39 pp. Axworthy, Michael. op.cit.

2. Rawlinson, George. Pathians. op.cit. pp: 105-108

3. ibid.

4. ibid.

زرتشتی

ارٹازرکسیز I (424-465 BC) ءپہ ایران ءزرتشتی مذہب ءراجوانیں راہ ءراہ
 بنداں کنگ ءآئی ءاصلی زانت ءدروشم ءتالان ءبرجاہ کنگ ءزرتشتی مُلا ءعالمانی مزنیں مُچی یے
 کت۔ اول سراں چل ہزار مُلا ءعالم یکجا بوت۔ ایشاں چہوتا یک برے چار ہزار، پداچھے چاریں
 ہزاراں چار صد ءپداچھے چاریں صداں چل ءرند تر ءچھے چلاں ہفت عالم، زانیکا ر ءمُلا گچین کت
 - چھے ہفتیں مُلا ہاں یک مردے کہ نام ءے آردا ورف (Ardha viraf) یا ادھر پت
 (Adhurpat) ات گچین اش کت کہ آدگراں گوشت کہ اے شترتر، زانیکا ر تر ءنیکو کار تر انت۔
 اے مرد ءسر ءجان شری ءشودگ بوتنت، صافیں ءشریں گد گورا دیگ بوت، بوہ ءبس اش
 مُشت ءیک وابی یا نشہی درمان ءے مرد ءرا وارینگ بوت۔ گوش انت کہ اے مرد ہفت
 شپ ءہفت روچ ءانچو اب کپت کہ آئی ءرا اے دوران ءدنیا ئی سماہ نہ بوت۔ اے مرد ءواب ء
 دوران ءادگہ ششیں عالم ءکو اس ءبادشاہ ءجند ہم ایشی ءسرا پانگ بوت انت۔⁽¹⁾

ہفت شپ ءہفت روچ ءرند، دہدیکہ اے مرد ءدریہگ کت ءآگاہ بوت، ایشی ءزرتشتی
 مذہب یا ارمزد (Ormazd) ءآئی ءراہ ءراہ بند ءایمانی دزو شمانی بارواتزان کت کہ اے تزان
 ہے ہفتیں مردماں اشکت انت۔ ہے مُلا آردا ورف ءزرتشتی دین ءایمان ءباروا ہرچی کہ
 گوشت، ایش دزہ نوشتہ کنگ ءایر کنگ بوت انت ءہے مرد ءگپ ءحبر ءعلمی تزان زرتشت یا

از مردء مزنی ء ہے مذہبء اصلی بنیادء برکت گوشگ بُوتنت۔ (2) زنداوستا (Zend avesta) ء نوشتہ بُوتگیں مذہبی قول ء قرار کہ یکجا کنگ ء نون چاپ کنگ بُوتگ اُنت، اے بن اصل ء ہاتران ء قول ء قرار اُنت کہ ہے مُلا ہیں اُردا ورف ء گوشگ اتنت ء نون چریشاں لہتین کتابی شکل ء دست کپگ ء اُنت۔ (3)

1. Rawlinson, George. Sassanians. op.cit. pp: 34-35

2. ibid.

3۔ گوشگنت کہ آگاہ بونگ ء رندائے مُلا اِس اُس ء سوگنددات بزاں روکیں اُس ء سمر اگوازینت ء نون آئی ء گوشگیں جبر ء تزان نوشتہ کنگ بُوت اُنت۔ بچار : Axworthy, Michael: op.cit. p: 57

گارکنت حرص ۽ زیا دیہیں جوفہ

پارتھیائی ۽ ساسانیانی جنگ ۽ ارتازرکسیز I ۽ پارتھیائی بادشاہ ارتابانوز (Artabanus) ۽ راجت ۽ کشت ۽ ایران ۽ بادشاہی گپت بلے ساسانیانی مستریں دل تپہ کھی ۽ ترس چہ آرینیا ۽ بادشاہ ۽ نیمگ ۽ آت کہ آمد پارتھیائیانی سیادے آت۔ ترس ہمیش آت کہ آرمینیا ساسانیانی خلاف ۽ پارتھیائیانی پلہ مرزی ۽ فوجی کمک مہ کنت۔ پہ ساسانیانی، آرمینیا ۽ سرا اُرش ہم گزان ات ۽ آہاں پہ جنگ ۽ وقی طاقت ۽ واک نہ دیست۔ آخر کہ بادشاہ ۽ قوم ۽ کماش ۽ میر ۽ امیر ۽ جنگی کماندار چُج کت انت ۽ چراہاں صلاہ ۽ شورلوٹ ات کہ چہ پیم آرمینیا ۽ بادشاہ جنگ بہ بیت ۽ چہ پیم ساسانیانی بادشاہی محکم کنگ بہ بیت۔ دیوان ۽ شتریں شور ۽ صلاہے دات نہ کت۔ گد سراں ارتازرکسیز I ۽ گوشت کہ ہر میر ۽ امیر، کماندار ۽ قومی سر وکے کہ آ پہ آرمینیا ۽ بادشاہ ۽ جنگ ۽ شتریں صلاہ بہ دنت یا آے کار ۽ وت بہ کنت، گڑا آہے مرد ۽ ساسانی سرکار ۽ بادشاہی ۽ نیم ۽ اختیار ۽ واجہی ۽ دنت یا چوش کہ آئی ۽ درجہ ۽ مرکب چہ بادشاہ ۽ دومی درجہ ۽ بیت ۽ تیوگیں ملک ۽ آئی ۽ عزت ۽ حکم برجا دارگ بیت، آمد دایران ۽ نیم ۽ مالک بیت۔ گوں ہے حبر ۽ اشکنگ ۽ دیوان ۽ نندوکیں یک میرے کہ آئی ۽ نام ات آنک (Anak)، اے مرد یک نیمگے پارتھیائیانی سیاد ات ہم، اہوت ۽ بادشاہ ۽ گوارا شت ۽ گوشت ۽ کہ اگس تو وتی حکم ۽ بادشاہی ۽ نیم ۽ دیگ ۽ قول ۽ قرار ۽ سرا اوشتوک ۽ گڑامن آرمینیا ۽ بادشاہ ۽ کشاں۔ بادشاہ ۽ یک برے پداوتی گپت گوشت آت کہ منی زبان کیے، تو اگس اے کار ۽ بہ کفنے، ایران ۽ آئی ۽ حکومت ۽ نیم ۽ بادشاہی تئی

انت۔ گوں بادشاہء شورء صلاہء اَنک گوں وتی بزات ء جن ء چُکْکَاں دیم پہ آرمینیا ء ر بادگ بیت۔
 اے دیماساسانی لشکرے پہ کلاں کلو آئی ء رند ء کپیت ء آئی ء راتاں آرمینیا ئی سرحد اں سرکنت ء
 ہمیش پیش داریت کہ اے مرد ء ساسانی بادشاہ ء خلاف ء سرکشی، بدبری ء بغاوت کُتنگ پمیشا ایشی ء
 دواگرگ ء کُتنگ انت۔ ہبے وڈ ء اَنک، آئی ء بزات ء جن ء چُکْکَاں آرمینیا ء سر بنت ء گوں
 ر سگ ء وتی ساہ ء بادشاہ ء دربار ء بر انت۔ اَنک بادشاہ ء دیم ء وتی دژوگیں قصہاں کاریت ء چہ
 بادشاہ ء پناہ ء باہوئی لوٹیت ء بادشاہ ء راگو شیت کہ اگس آبلوٹیت کہ ایرانیانی خلاف ء جنگ بہ کنت
 گڑامن آئی ء را آہانی فوجی ء حکومتی رازاں دیاں ء گوں شاہ ء لشکر ء ہم کو پگی ء جنگ ہم کناں۔ بادشاہ
 وش بیت، آئی ء ر اعزّت دنت ء وتی گورا پہ باہوئی داریت۔ (1)

لہتیں ماہ ء رند یک روپے بادشاہ گو شیت کہ آپ شادہ ء شکار ء روگ لوٹیت، توئے اَنک
 آئی ء ہمراہ بہ بو۔ بادشاہ گو شیت کہ شکار ء شکار ء ہبے دوران ء ایران ء سمر اُرش ء باروا ہم تزان کنگ
 بیت۔ اَنک گل بیت۔ آوتی بزات ء را حال دنت۔ دوئیں شور ء یلے کن انت۔ آ بادشاہ ء ہمراہ بنت
 بلے اَنک بادشاہ ء راگو شیت کہ آئی ء بزات ایران ء خلاف ء جنگ ء باروا حبر ء حال کنگ
 لوٹنت بلے انچو کہ بادشاہ ایوک بہ بیت چیا کہ چوش مہ بیت کہ اے راز پاشک بہ بیت ء ساسانی وتی
 سمر بہ گر انت۔ بادشاہ اے حبر ء منیت۔ وہدیکہ شکار ء دوران ء سینیں مرد، بادشاہ، اَنک ء اَنک ء
 بزات یکجا بنت، اَنک ء آئی ء بزات بادشاہ ء کش انت ء تیج انت۔ گوں بادشاہ ء جنگ ء حال ء
 شگ بونگ ء آرمینیا ئی چو آس ء بز انز گر انت، تچگ ء دژا ہیں راہ ء رنداں بند کن انت ء پہ دوئیں
 بز اتانی گرگ ء جنگ ء رُمب انت۔ دوئیں بزات اراکسیز (Araxes) ء مزیں کور ء دور کن
 انت تاں کہ پہ اوژ ناگ چہ کور ء آدست بہ بنت ء چہ آرمینیا ئیاں بہ رک انت بلے ایشان ء کور ء

مستیں چول ایرجیگ کن انت ء کش انت۔ (2) جو فسی ا نک وتی شیطانی انجام ء سربیت ء
ساسانیانی بادشاہ چوتی کتگیں قول ء پیلوکنگ ء مُشکل ء ہم چٹیت ء چوتی آرمینیائی دُژمن ء ہم۔
پمیشابلوچ گوشنت کہ زیاد ہیں حرص ء طمع مردم ء بے بڑاہ کنت۔

1. Rawlinson, George. Sassanians. op.cit. p: 31.

2. ibid.

گجر

گجراں 55 سال ء ایران ء بادشاہی کت۔ گجر یا قاجارانی ماں ایران ء حکم ء بادشاہی ء دوران ء
ایشاں بلوچانی سراسکٔ ظلم ء زور کتگ۔ بلوچانی گؤرا ہر ایرانی ءے گجر انت ء ہر گجر ایرانی۔ بلوچ
ایرانی یا گجران ء بدقول، ظالم، احسان فراموش ء حارص گوشنت۔

نادر شاہ ء مرگ ء رند (AD 1747) ایران ء ہر کس پہ وت ات، ہر کس ء گوشت
میر مناں، حاکم مناں۔ لہتیں و ہداں کریم خان ژند پہ حاکی ء میری دیم ء در اتک بلے AD 1779 ء
کریم خان ء مرگ ء رند محمد حسن قاجار (گجر) ء بیچ آغا محمد خان قاجار حاکم بُوت۔ اے ہما مردأ
کہ AD 1748 ء عادل شاہ ء دست ء کپتگ ات ء آئی ء اے مرد ء را گوہتگ ء نامرد کتگ
ات۔ بلے کریم خان ء مرگ ء رند آغا محمد خان گوریچانی دگ ء تنک، قاجار ءے یکجا کت ات ء
مزنی ء بادشاہی ءے وتی دست ء کت۔ رند تر ء اے مرد ء ایران ء بازیں علاقہسے گپت۔ 1789
AD ء کریم خان ژند ء نماسگ لطف علی خان ژند ء کماشی گپت ء گوں قاجاراں جنگ دات
بلے 1794 ء لطف علی چہ کرمان ء تنک ء بام ء شت بلے دیر نہ گوست ء دستگیر بُوت۔ آئی ء دست ء
پاداش بست انت ء آغا محمد خان قاجار ء گؤرا آورت۔ محمد خان ء حکم کت کہ گوں لطف علی ء انجو بہ کن
ات کہ لوط ء قوم ء گوں کیے دومی یا گوں دُژ مناں کتگ۔ آغا محمد خان ء کاردار ء غلاماں لطف علی
خان ء رازنا کت، بلے پردگ کت۔ زنا ء بلے پردگی ء رند لطف علی خان ء دوئیں چم در کنگ ء مرد ء
را کور کنگ بُوت۔ ہسے کوری جا گہہ ء مرد ء را تہران ء رواں دیگ بُوت۔ اودا لطف علی بلے عزت
کنگ ء کُشگ بُوت۔⁽¹⁾ AD 1796 ء آغا محمد خان ء وت ء راشاہ کت ء شاہی لقب ء اگدہ

زُرت بلے سالیء رند جون AD 1797ء وتی جندء دوپانگپاہ آئیء راجت ء کُشت۔ آغا محمد خان ء
ہے دوئیں پانگپاہانی کُشگ ء حکم کتگ ات بلے گوشتگ ات ءے کہ ایشان ء شپ ء ناصباہ ء
مہلہ کُشگ بہ بیت۔ پانگپاہاں اے جبراش کتگ ات، آہاں ہما شپ ء آغا محمد خان قاجار ء را
کُشت۔ (2) محمد خان ء مرگ ء رند آئیء بزات زتک فتح علی خان (A D)
1797-1834) بادشاہ بوت۔ اے مردء 37 سال ء بادشاہی کت۔ اے مردء 158 جنیں
نکاح کُتگ ات ء لوگ ء ات۔ چرے زالاں مردء را 260 چُکت اُست ات۔ (3)

-
1. Axworthy, Michael. op.cit. pp: 172-173
 2. ibid. pp: 173-174
 3. ibid. p: 179

حافظ شیرازی ء داد ء دہمش

وہدیکہ تیمور لنگ ء شیراز فتح کت، گڑا کسے ء حال دات کہ ادایک شاعرے کہ نام ء حافظ انت، (خواجہ شمس الدین محمد حافظ شیرازی 1325 تاں 1389 AD) ایشی ء شعرے نوشتہ کتگ ء گوشتگ کہ سمرقند ء بخارا ء دوئیں شہر ء دمگاں آپہ وتی دوست ء گل ء جہلی ء لُنطانی کش ء نکت یا لینگ ء سمر ء ندر کنت یا بخشائیت۔ مرد ء گوشت کہ ہے حافظ ء شعر ایش انت کہ ے

اگر آ ترک شیرازی بہ دست آرد دل مارا

بہ خال ہندویش بخشم سمرقند ء بخارا را

تیمور ء حکم کت کہ ہے مرد ء بیارت۔ حافظ گرگ ء آرگ بُوت۔ حافظ ء دل ء گوشت کہ نوں پرانی ء زندگیں جان نیست، گوں اے خون وار ء سرگنویں حاکم ء باریں چون کنت آئی ء قسمت۔ وہدیکہ حافظ تیمور ء در بار ء پیش کنگ بوت، تیمور ء آئی ء را گوشت کہ من ملک ء ولایت کپتگ انت، ہر جا گہی ء مال ء ز سمرقند ء بخارا ء برتگ ء ہر دوئیں شہران ء آباد کتگ کہ منی تحت انت، ترا بچار کہ تو دوانک نہ کر زے بلے تو تڑئی ء گوشتے کہ ایشان ء توپہ وتی دوست ء گل ء نکت ء سمر ندر کنتی ء بخشائے؟ حافظ ء دل ء گوشت کہ نوں من شتاں۔ آئی ء مرگ ء را مڑا ہے گون کت ء جواب دات کہ اوباعز تیں ء پڑمڑا ہیں باشاہ، تو منی حالت ء گندگ ء ءے کہ من چونان، درتگ پچاں، لنگڑاں، گڑنگاں۔ اے دراہیں ویل منی سرا پریشی ء آتنگ انت کہ من سکلیں سخی نیں مردے آں۔ دست پچ ءے آں، وتی ء درگریگ ء نزناناں، من کہ بخشگ ء کاہاں من شہر ء بازار نہ چاراں

ہرچی گنداں بخشا ہاں، ہرچی دست ء کیت دیان ء ہرچی دپ ء کیت من دیاں۔ حافظ ء چوشیں نہ
ترسی ء وش گہی ء تیمور ء بچکند گے جت ء حافظ چہ تیمور ء گزاء چٹ ات۔ تیمور ء حافظ ء راتخفہ ء ٹیکی ہم
دات۔ (1)

1. Marozzi, Justin. op.cit. p: 155

حون واریں مسلمانی

تیمور لنگ ۽ باروا اے گوٹگ کہ آپگائیں مسلمانی بُوٹگ ۽ پہ اسلام ۽ مسلمانی ۽ جہاد ۽ کُتگ، بلاہیں دزوک ۽ وش گپی یے چیا کہ اے مرد ۽ وتی حاکی ۽ دوران مسلمانی ۽ بے مسلمانی پچہ نیاورتگ۔ آئی ۽ کُشت ۽ کوش، لُوٹ ۽ پُل ۽ ظلم ۽ ناروائی پہ وتی بادشاہی ۽ برجاہ دارگ ۽ بوٹگ آنت، پہ اسلام ۽ مسلمانی ۽ نہ بُوٹگ آنت۔ آئی ۽ وتی تیوگیں زند ۽ چوشیں ہچ کارے نہ کُتگ کہ آاسلامی گوٹگ بہ بیت۔ اے مرد ۽ نا نماز کُتگ ۽ نا مسلمانی دین ۽ اے قانود کہ چار جنین ۽ گیش ترگرگ مہ بیت، زُرتگ۔ ”جہاد“ ۽ مقصد پرانی ۽ کُشت ۽ کوش ۽ روادیک بوٹگ ۽ اے کُشت ۽ کوش ۽ اے پرک ۽ پیر نہ بوٹگ کہ آ مسلمانی خون انت یا غیر مسلمانی۔ اے مرد ۽ ہندوستان ۽ میان ایشیا ۽ چوشیں ہچ دنگے پہ برباد کنگ ۽ جَنگ ۽ پز و شگ ۽ پشت نہ گیتنگ۔ AD 1383 ۽ تیمور ۽ فوجاں ازفرز (Isfizar) ۽ شہر ۽ دو ہزار مردم پہ زند دیواراں دوت آنت۔ AD 1387 ۽ اصفہان ۽ اے مرد ۽ ہفتاد ہزار مردم کُشت۔ AD 1401 ۽ بغداد ۽ سمر اُرش ۽ وہداں ایشی ۽ نو دہزار مردم کُشت۔ دمشق ۽ حلب ۽ ایشی ۽ ظلم ۽ زور ۽ یادگاریں کارکت۔ مسلمانی شہراں مروکیں مردم مسلمان اتنت۔ ہندوستان ۽ سمر اُرش ۽ دوران ۽ تیمور ۽ یک لکھ مردم قیدی کت ۽ دہلی ۽ رسگ ۽ ساری اے قیدیان ۽ ناحق ۽ کُشت۔ تیمور ۽ چار ہزار آرمینیا ئی زندگ ۽ درگورکت آنت۔ مسلمانی کُتگ ۽ وہداں برے اے مرد سٹی یے آت ۽ برے شیعہ یے آت۔ بلے اے دوئیں فرقہ ۽ مردمانی

کُشک ۽ چچ برچک ۽ پدنه بُوت۔ دہلی ۽ سرائش ۽ نیون ۽ ایش ات کہ اود ۽ مسلمانیں سلطان
 چہ مسلمانیاں راہ ۽ راہ بنداں درانت بلے اے مرد ۽ مسلمانیاں کُشت ۽ کُوش ہے وڑ ۽ کُت کہ کس ۽
 گواہی یے نہ داگ ات۔ AD 1404 ۽ تیمور ۽ بلاہیں لشکرے تیار کت کہ جہاد کنان ۽ چین ۽
 گران ۽ آملک ۽ مردماں حدائی راہ ۽ کاران بلے اراد ہے ایش ات کہ چین ۽ منگ بادشاہی ۽ پٹلاں،
 ملک ۽ لُٹ ۽ پل کنان بلے چین ۽ سرنہ بُوت ۽ مُرت ۽ چین چرے ”مسلمان“ ۽ رکت ات۔

AD 1400 ۽ شام ۽ شہر حلب ۽ سرائش تیمور ۽ الگارکت۔ اود ۽ حاکم دمور داش
 (Damurdash) ۽ تیمور ۽ ہر حکم من ات۔ آئی ۽ ہرچ زر ۽ مالے لوٹ ات، دات۔ بلے
 تیمور حر یصییں مردے ات، صاف ۽ سارت نہ بُوت۔ آئی ۽ لشکر ۽ ناروائی ۽ ظلم ۽ آپ گواز کت۔ شہر ۽
 چچ مردم پشت نہ کپت، ہر کس کہ دپ ۽ کپت، کُشت، لوگ سو تک ات۔ شہر ۽ جنین چہ ترس ۽
 یک مسیت ۽ چچ بُوت ات۔ تاتاری لشکر مسیت ۽ مان رتک، ورنابیں زال آہانی پیریں پت ۽
 ماتانی ۽ مردانی دیم ۽ زنا کت ات۔ چچ لشکر آں کیے شت ۽ کیے آتک۔ ہر کسی دیم ۽ دراء
 پدرا، جنین چک یا مردی زال، کسان ۽ مزنا کت ات۔ اے ناروائی ۽ رند، لشکر ۽ حلب ۽ مخلوق
 کُشت ۽ گارکت۔ (1)

تیمور ۽ عجب رنگیں کردارے ات۔ کُشت ۽ کُوش آئی ۽ دل ۽ غیر اسلامی نہ ات۔ آئی ۽ مدام
 ہے گوشت کہ حداء بادشاہ ہما و ہداں دوست بیت کہ زحم آئی ۽ دست ۽ بہ بیت۔ (2) اے روج ۽
 آئی ۽ ہزاراں مردم کُشت گڑاومی روج ۽ ملان ملان ۽ مسیت ۽ شت بلے پراے دوئیں کاراں آئی ۽
 دل ۽ آئی ۽ رانچ بر ملامت نہ کت۔ بغداد ۽ ہے تیمور ۽ چہ مسلمانیاں گڈ اتگیں سراں یک صد ۽ بیست
 جمپ یا چیدگ جوڑ کت، تگر یز ۽ کورچہ مسلمانیاں حوناں سہر بُوت، گڑا ہے دوران ۽ تیمور پڑا ہے

امام حنیفہ ؓ قبرہ زیارت ؓ شت ؓ دعاء فاتحہ ؓ کت۔ ہمے رنگ ؓ شراب ؓ ورگ ناپرائی ؓ ناہ
 آئی ؓ میر ؓ امیراں عیبے ات۔ دیوان ؓ مراگاہاں اے مرد ؓ شراب وارت ؓ ہر کس ؓ کہ نہ وارت،
 پرائی ؓ وٹ نہ بوت۔ تیمور ؓ میر ؓ امیرانی سُوری ؓ مراگشی دیواناں شرابانی دیوک شرنگلیں جنک
 اتنت۔ وہدیکہ تیمور ؓ علاقہے فتح کت، ملکہ یا بادشاہی نئے گپت گڑا اے مرد ؓ وتی کماندار ؓ
 امیران ؓ سوغات دات، ٹیکی ؓ تحفہ دات ؓ شرنگلیں جنک رواں دات انت کہ آہاں سہر ؓ کوپانی تہا
 شراب مان کت ؓ ہمے میر ؓ امیران ؓ سپاہ داران ؓ دات۔ (3)

اصفہان ؓ سرا اُرش ؓ وہداں تیمور ؓ لشکر ؓ ناجنین پشت گیتک ؓ نازہگ، ناپیرین ؓ ناورنا۔
 تیمور ؓ حکم کت کہ بچ مردم ؓ ساہدار پشت مہ کپیت۔ آئی ؓ گوشت کہ ہر سپاہی ؓ باید انت کہ
 آصفہانی سر بیاریت کہ سر حساب کنگ بنت ؓ ہمے حساب ؓ رند سپاہیان ؓ تحفہ ؓ سوگات ؓ زرت مال
 دیگ بیت، گڑا مرد ؓ پہ گشاد۔ تیمور ؓ لشکر ؓ کس پشت نہ گیتک۔ سپاہی لے ؓ دست ؓ کہ کس نہ
 کپت ؓ آئی ؓ جنگین ؓ سر پہ پیش دارگ ؓ نہ بُرت، آئی ؓ دومی لشکری ؓ گورا سر بہا زرت یا بدل
 زرت ؓ آورت۔ ہمے رنگ ؓ کشت ؓ کوش بوت کہ لشکری آں پہ جنگ ؓ سر ؓ گڈگ ؓ آرگ ؓ دم
 بُرت۔ تیمور ؓ حکم کت کہ بازار ؓ دستیں زہگاں یک میدانی ؓ یکجا بہ کن ات۔ زہگ اش گپت ؓ مچ
 کت انت۔ تیمور ؓ گوشت کہ چرے زہگاں ہر کسی عمر کہ ہفت سال یا ہفت سال ؓ گیش انت آہاں
 جتا بہ کن ات۔ وہدیکہ آرزہگ جتا کنگ بوتنت، حکم ؓ کت کہ آہانی سرا اسپاں بہ تاچ ات ؓ آہاں
 بوکش ات۔ فوجی آں بڑگ بوت ؓ یک دمانی ؓ کس کہ دیمادر نیاتک، گڑا ہمے تیمور وتی
 اسپ ؓ کڑی کنان ؓ شت ؓ ہمے زہگان ؓ اسپ ؓ پادلیپاشاں دات۔ نوں ایدگہ لشکری آں وتی اسپ
 ہمے زہگانی سرا تا تک انت ؓ آہاں ؓ کشت۔ اے ڈول ؓ ہفت ہزار زہگ کشتگ بوت۔ (4)

AD 1401 ء تیمور دمشق ء سر بُوت۔ دمشق ء میر ء امیراں تیمور ء را پتو دات ء زُر ء مال

دیگ ء قول کت چیا کہ بید ء زُر ء مال ء تیمور چ وڑ ء دمشق ء یلہ دیگ ء تیار نہ ات۔ 10 لکھ دینار ء سودا بُوت۔ وہد یکہ 10 لکھ دینار دیگ بُوت، تیمور ء گوشت نا آئی ء راصد لکھ دینار لوٹیت۔ وہد یکہ صد لکھ دیگ بُوت، تیمور ء زبان تاب دات ء گوشت کہ من ء زُرانی سَبیک دست ء کپتنگ، آدگہ زُر اں بیارات۔ چد ء بعد آئی ء گوشت کہ دمشق ء ہر چیز آئی ء را دیگ بہ بیت۔ زُر ء مالانی زُر وگ ء رند ہم تیمور ء وتی زبان نہ داشت ء دمشق ء لُٹ ء پل ء حکم کت۔ تاتاری چو خون واریں رستر ء مخلوق ء سرا پُڑشت انت۔ ساری تر ء شہر ء گورنر ء چار شرر نگیں ء سورنہ کنگلیں جنک پہ سوغاتی ء تحفہ ہی پہ تیمور ء رواں دات کہ صاف ء سارت بہ بیت بلے تیمور ء دمشق ء جنگ ء پُلگ ء ارادہ بدل نہ کت۔ آئی ء اے چاریں جنک ء کشت ء آبانی جوان ء شہر ء دیوار ء دز تک۔ (5)

AD 1401 ء تاتاریاں بغداد گپت۔ شہر سوتک۔ ہر کس دپ ء کپت، کشت۔ لوگ ء جاگہہ بُن دات انت۔ مردمانی پُلگ وتی جاگہہ ء ہر کس پہ بے عزتی ء کم شرپی کشگ ء گار کنگ بُوت۔ مردمانی دست اش بست انت ء لیٹ دات انت، کسی ء گردن ء راسادمان کت ء دز تک، کسی ء بدن یا کوپگ ٹنگ کت ء گران کت، بازینان ء لوگ ء کت ء سوتک، بازینان ء دز تک ء کشت۔ ابید چریشی ء اے لشکر ء جنینان ء زنا کت۔ بغداد ء مسیت ہم یلہ نہ دات انت۔ بنو امیہ (AD 661-750) ء زمانگ ء مسیت یے ہم سوتک ء تباہ بُوت، شہر ء اے دگہ مسیت ہم سوچک بُوت انت۔ بغداد انچو لوٹگ بُوت کہ تاریخ ء چوشیں تباہی، بربادی ء لُٹ ء پل نہ دیستگ ات۔ اے دوران ء شام ء یک 90 سالی پیر مردیے تیمور ء دیم ء پیش کنگ بُوت کہ آئی ء پہ تاتاری لشکر ء دیم ء دارگ ء مخلوق ء راسکین داگ ات۔ تیمور ء آئی ء را گوشت کہ من ترا چو آسانی ء

نہ گشاں، تو منی لشکر سپاہیانی مٹ بوت نہ کھنٹے، من ترا انچو بوکشاں کہ ہر کس گوش بہ گپیت، مردء را زمز میل اش مان کُت ء دژ تک، اے پیر مردء ہے وڑء پہ برگی ء شُد ء تَن ساہ دات۔ (6)

AD 1398-1399 ء دہلی ء گرگ ء وہداں تیمور ء ہما کشت ء خون کت کہ صداں سال ء بے حال نہ بُوت۔ لشکر ء کس پشت نہ گیتک۔ ورنہ، مزن، پیریں، زہگ، جنین، ہر کس کشت۔ دہلی ء بازار ء دمک چہ انسانی جون ء پڑ اتنت۔ ایشی ء مستریں سبب ایش بُوت کہ دہلی ء مردماں تیمور ء سپاہی ء لشکر ی آنی دستاں وتی جنینانی زنا ء بے پردگی نہ من ات ء گوں تاتاری لشکر ء بند ء گلانش بُوت ائت۔ ہے سبب ء دہلی ء مخلوق ء سراتاریخ ء بدترین ظلم ء زورا کی کنگ بُوت۔ (7)

تیمور ء AD 1402 ء انقرہ ء سرائگار کت۔ سلطان بایزید ء لشکر ء پڑوش وارت ء سلطان دست گیر بُوت۔ عثمانیہ بادشاہی ء حاکمی ء دوراں (1300 تا AD 1918) اے او لی رندا ت کہ ترکی ء وتی سر زمین ء چوپڑوش وارتگ ات ء آنی ء سلطان ء حاکم دست گیر بُوتگ ات۔ تیمور ء ترکانی سرائے کسائیں ظلم ء جبر کت۔ آنی ء سلطان بایزید ء آنی ء زال، بی بی زبینہ ء راکم شہر پ کت۔ شاہ بانک ء شاہ بانکی ء تاج ایرکنگ بوت ء تیمور ء ہما تاج وتی دوستی نیں زال، بی بی زینو کریٹ ء سرائ دات۔ (8) تیمور ء وتی فتح ء شات کامی ء درگت ء مزنیں چُٹی ء میڑی یے کت۔ ہے وٹی ء مراکش ء

یک ڈرامہ کنگ بُوت۔ اے ڈرامہ ء دُوران ء ترکی ء واجہیں سلطان بایزید ء راماں یک بندیں ڈبہ یا پنجرے ء آرگ بُوت ء گوں بے وسی ء بے عزتی ء چہ ڈبہ ء درکنگ، تیلانک دیگ ء نادینگ بُوت۔ بایزید ء شاہ بانک ہے وڑء بے عزت کنگ بُوت ء آنی ء رابی بی زینو کریٹ ء مولد ء کاردار ء ڈول ء کار بندگ بُوت۔ تیمور لنگ ء دگہ مستریں سُبکی یے اے کت کہ وہدیکہ اے ڈرامہ ہلاں بوت بایزید ء رادوار ہما پنجر ء بند کنگ بُوت ء تیمور ء لوٹ ات کہ پتنگلیں گوشت وتی

زحمہء سرا بہ کنت ء سلطان ء رادپ ء بہ دنت ء بو وارینیت۔ چوشیں بے عزتی ء کم شرپی گوں سلطان
بایزید ء برداشت نہ بُوت ء آئی ء جیل ء وتاراوت کُشت۔ ہے وڑ ء جیل ء بانکیں زبیدہ ء ہم وت ء را
وت کُشت۔ (9)

-
1. Marozzi, Justin. op.cit. pp: 295-296
 2. ibid. p: 96
 3. ibid. p: 98
 4. ibid. pp: 153-154
 5. ibid. p: 311
 6. ibid. p: 309
 7. ibid. p: 271
 8. ibid. pp: 334-335
 9. ibid.

قربانی

بنی آدمؑ پہ اے زندمان ءِ وُش ءِ آسودگی ءِ، پہ وتی رکینگ ءِ پہ وتی آسندگ ءِ زندمانی کہ آہانی دل ءِ اے زند ءِ بعد انت، سکت جہد کتنگ۔ پہ وہم، پہ قربانی یا پہ اے دگر رسم ءِ راہاں وتی وس کتنگ، ایشاں پہ روج، پہ ماہ، پہ استار، پہ روشنی، پہ ترسنا کیں ساہد ارانی گلا ءِ ستا ءِ آہانی عبادت ءِ بندگی ءِ ہم دل نہ رنجینتگ ءِ نا پہ وتی حد اہانی ”تب ءِ دارگ“ ءِ ”وُش کنگ ءِ“ کُشت ءِ کُوش ءِ قربانی ءِ دم بُرتگ۔ اے دزستیں تو جیل انسان ءِ بے وسی ءِ چہ ویل، نادر اہی ءِ آفتاں نہ رُگگ ءِ سبب ءِ یا موت ءِ ترس ءِ آئی ءِ گر ءِ دار نہ بُوگ ءِ سبب ءِ کنگ بُوگ انت۔

انسانی جانانی یا حیوانانی قربانی پر چہ دیگ بُوگ، اے بارو بازیں سبب پیش کنگ بُوگ ءِ انت۔ مسترین سبھاں کیلے و ایش انت کہ اے سوغاتے پہ حد یا حد اہاں تاں کہ آوُش بہ بنت ءِ ہمے وُشی پہ انسان ءِ نیکی، وُش حالی ءِ آبدانی بیاریت ءِ ویل ءِ مشکل کہ چہ حد یا حد اہانی نیمگ ءِ یا چہ آزماناں پہ بنی آدم ءِ کائنت آدارگ بہ بنت یا سُبک ءِ آسان بہ بنت۔ دومی اے یک رشتہ یا نسبتے شون دنت بنی آدم ءِ قدرت ءِ نیام ءِ یا بنی آدم ءِ ہمانہ دیستگیں قوت ءِ نیام ءِ کہ روح گو شگ بیت یا چو کہ گوں ہمے قربانیاں ہمے روح ءِ آئی ءِ ابتداء انتہاء بُنیاداں ءِ منزلوں یک انجیں وُشیں نسبتے جوڑ بیت کہ پہ بنی آدم ءِ مدام شُر انت۔ مردمانی جان ءِ چوشیں قربانی نوکیں عبادت جاہی ءِ جوڑ کنگ ءِ درگت ءِ، بادشاہ ءِ ملک ءِ مزنین مذہبی مُلا ءِ عالم یے ءِ مرگ ءِ وِداں یا بلا میں سروک ءِ کمانداری ءِ موت ءِ درگت ءِ کنگ بُوگ انت تاں کہ اے قربان کتگیں مردمانی ارواح یا مردم دومی زند ءِ گوں ہمے بادشاہ ءِ راہ دربراں ہمر اہداری بہ کن انت یا آہانی ہمراہ بہ بنت۔ قربانی قدرتی

آفت چو کہ زمین چنڈ، خشک سالی ۽ ڈکال ۽ و با ۽ نادرا ہی ۽ کم کنگ یا پہ آبانی نیا ہگ ۽ امید ۽ ہم کنگ
بوتگ انت۔

اے سوال ہم کنگ بیت کہ انسان ۽ ساہد ارانی قربانی پرچہ؟ پرچہ انسان ۽ حدایا حداباں
(انسان ۽ دل ۽) خون دوست بوتگ ۽ مردم ۽ ساہد ار پہ کُشگ ۽ قربان کنگ ۽ شاتک بوتگ
انت؟ پرچہ حدایا حداباں چد ۽ کستریں شی ۽ قربانی نہ زرتگ یا پرچہ انسان ۽ دل ۽ اے جبر اتلگ کہ
حدابانی وش کنگ یا آبانی دل ۽ موم تزینگ یا آہان ۽ رد دیگ ۽ مستریں ۽ شترتریں توجیل خون
رپچی ۽ قربانی انت؟

اے جبر ۽ زانینکار، تاریخ زانت ۽ کو اس من انت کہ انسانی جان ۽ سرانی قربانی پہ حداء وش
کنگ ۽ یا قدرت ۽ نیمگ ۽ ویل ۽ جنجال ۽ کم کنگ ۽ یا گار کنگ ۽ یا پہ ہور ۽ آبادی ۽ یا پہ ڈکال ۽ خشک
سالی ۽ دور کنگ ۽ دیگ بوتگ۔ اے تاریخ ۽ کو ہنیں دودے کہ پیشی مذہب ۽ دود ۽ ریدگاں الیشی ۽
اجازت داتگ بلے چوشیں قربانی ۽ راہ بند ہر علاقہاں جتا بوتگ انت ۽ چوشیں قربانیانی نشانی تنی
وہدی ہست انت کہ ہزاراں سال ساری بنی آدم ۽ کنگ انت۔

ماں یونان ۽ کریٹ (Crete) ۽ نوس اس (Knossos) ۽ دگ ۽ زمین چار ۽ دمب
زانناں جاگہ پٹ اتگ انت کہ اودا چہ مروچی ۽ چار ہزار سال ساری ۽ زہگانی ہڈ ۽ ہوڈانی انجیں
نشان دراتلگ انت کہ زانینکار گوشنت کہ اے زہگ پہ قربانی کُشگ بوتگ انت۔ سومیری،
مصری، موہن جودارو، اسرانیلی، لاطین امریکی ۽ چینی مذہب ۽ دود ۽ ریدگاں انسان ۽ ساہد ارانی
قربانی دیگ ۽ نشان ہست انت۔

Mesoamerica ۽ مخلوق ۽ گورا چوشیں قربانی ۽ دود بوتگ۔ Scandinavis ۽
مذہبی فکر ۽ روء انسانی جان ۽ سرانی قربانی شریں جبرے بوتگ۔ یہودیانی گورا حیوانانی کُشگ ۽

قربان کنگ ء ذکر ء آئی ء تاریخ ماں پاکیں بائبیل ء موجود انت۔ انسانی قربانی ء ذکر چواست انت کہ واجہیں ابراہیم ء وتی بیچ اسحاق (Isaac) پہ حداء حکم ء پہ کُشگ ء قربان کنگ ء برتگ۔⁽¹⁾ موآب ء یہودی بادشاہ ء پہ قربان کنگ ء وتی مستریں بیچ ء ولی عہد عبادت جاہ ء قربانی ء داگ۔ دگہ جا گہی ء بائبیل ء مان انت کہ یک مردے کوگا رکنت ء جست کنت کہ ”من وتی اولی چُکت ء پہ وتی گناہانی آپ کنگ ء پہ قربانی ء بدیاں“۔⁽²⁾

ہزاراں سال ساری بنگال ء دراوڑی خُند یا کُھند (Khond) قبیلہ ء قربانی ء رسم چوش بُوتگ کہ ہما مردم کہ حداء راہ ء قربان کنگ بُوتگ، آئی ء رامریا ایش گوشتگ ء کُشگ ء دو ہفتگ ساری ہے مرد ء پُٹ ایش ساتگ یا چتگ انت۔ پدا ایشی ء راجنگل ء بُرتگ، کُشگ، آئی ء درستیں بدن کُکُر کُکُر کُکُر ء ہے کُکُر ان ء بازار ء بیگ ء آورگ ء ایشان ء پہ ادی ادائے کل کُتگ۔ اے قربانی ء مقصد ایش بُوتگ کہ آسال ء فصل یا کشار ء پیداوار ء حاصل شتر بہ بیت۔

میکسیکو ء زہگ ایش پہ بڑگی کُشگ انت ء قربان کتگ انت تاں کہ آہانی ہسکارگ، گز یوگ ء ارسانی رچگ ء سبب ء حدابانی دل رحم بہ روت ء آہور ء باران بہ کن انت ء ملک آباد ء مخلوق سیر بہ بیت۔ اے جبر ء نون تاریخی گواہی است انت کہ نیامی ء گوریچانی امریکہ، امریکہ ء ایدگہ لہتیں دَمگ، بحر الکابل ء رزمینی لہتیں علاقہ ء ہندوستان ء دراوڑی قومانی تہا گلہ یا جو ء فصل ء رُنگ ء ساری مردم ء قربانی دیگ بُوتگ۔ کُشگ ء قربان کنگ ء رندنوں کشار رُتگ، مُشتگ ء وارنگ۔ پرے قربانیاں ہر قوم ء راج ء جتائیں رسم ء راہ بند بُوتگ انت۔ البت ہندوانی مذہبی ء راجی فکر ء فلسفہ ء حیوان یا انسان ء سر ء قربانی ء جبر نیست بلے دان یا ورگی یادگہ انجیں شی ء حیرات ء حسنت ء ذکر موجود انت۔ آہانی دل ء چہ گناہاں رُگ ء مستریں توجیل چہ حراہیں کاراں وتی پھریزگ انت، حون رپیگی ء قربانی نہ انت۔

بلوچانی تاریخ ۽ انسانی سر ۽ جان ۽ قربانی کنگ ۽ ذکر گواہ نہ کنت البت و رگ یادان ۽ دگہ
ہنچیں شی ۽ حیرات کنگ یادیک ۽ رسم موجود انت۔ نونیں و ہداں مسلمانی یا عربی رسم ۽ راہانی
آہگ ۽ سبب ۽ ڈگال ۽ حشک سالی یا چہ ہوپ ۽ نادر اہیانی رگ ۽ دلوت ۽ کُشگ ۽ حیرات کنگ ۽
رسم آست انت بلے چواندگہ قوماں، چوشیں روایت یے اشلنگ ۽ نیتیت کہ بلوچاں بنی آدم
کُشنگ ۽ قربان کنگ۔

1. Genesis. 22: 1-24

2. Micah. 6:7

طیرا کوٹھاء جنگ باز

موت پہ ہر کس ء ترسناک انت۔ کس نہ زانت کہ آئی ء آسمرچی بیت۔ پمیشا ہر کس ء لوٹ اتگ کہ آنمیران بہ بیت، مہ مریت یا مرگ ء ء رندہم آسودگ ء شای شاہاں بہ بیت۔ بازیں راجاں وتی بادشاہ ء راہ در بر مرگ ء رند در ماں جنگ ء قبر کنگ انت۔ آہانی گوراہر وڑیں شے ایر کنگ کہ وہدیکہ پدازندگ بہ بیت، آئی ء ہج مشکلے مہ بیت۔ ہمے وڑے ہر قوم ء راجاں کنگ بلے چین ء حاکم قرن شے ہوانگ ء نہ بوتگیں کنگ۔ آئی ء پوتی آسندگ یادومی زند ء بادشاہی ء بر جادارگ ء حاک ء گل ء بلاہیں لشکرے اڑداتگ کہ ایشان ء زیر ء زمین کل کنگ بوتگ ء وت بادشاہ ء جون ہمے جاگہہ ء نڑیک ء کل کنگ بوتگ۔ گوشنت کہ حاک ء گل ء اے لشکرے (TerraCotta) تیار کنگ ء 36 سال لگ اتگ۔ اے فوج ء 8000 سپاہی بوتگ انت کہ آزمانگ ء سلاہ اش گون بوتگ انت۔ ایشانی تہا 130 اسپ ء گاڑی، 520 جنگی اسپ ء 150 اندگہ سواری بوتگ انت۔ گوشنت کہ اے لشکرے اڑدیگ ء کاراں ہفت لکھ مڑور ء کار کنگ ء اے لشکرے 16 فٹ ء زمین ء چیرے کل کنگ ء باردیگ بوتگ۔ اے لشکرے گون فوجی وردی ء سلاہاں ہمارنگ ء اوشتوک بوتگ انت، انچوکہ پہ جنگ ء روگ ء تیار بہ بیت۔ بادشاہ ء پوتی قبر ء پوتی فوج ء حکومتی تحت ء ماڑی ء ہما جاگہہ دوست کنگ کہ آ زمین ء قیمتی سہر ء جواہر ء شتریں مادان مان بوتگ۔ بادشاہ ء قبرے تہا بادشاہی پوشاک، جنگی سلاہ ء اے دگہ شتریں چیز ایر کنگ بوتگ انت۔ بادشاہ ء مرگ ء وہداں حاک ء گل ء اے فوج تیار بوتگ ء زیر زمین کل کنگ بوتگ ء بادشاہ ء قبر ہمے لشکرے نڑیک ء انت۔ اے سجہمیں جاگہہ ء راہ در پر بوتگ ء پراہ ء شاہگانیں راہ دگ ہم۔

اسپانی کدیمی

مارچ AD1220ء منگولاں بخارا فتح کت ۽ منگول لشکر شہر ۽ پتہ انت۔ چنگیز خان ۽ ایک بڑا ہاداریں، مزینیں ۽ جلوہ ناکیں ماڑی یے دیست۔ چنگیز ۽ جست کت کہ ہمیش انت اے شہر ۽ بادشاہ ۽ لوگ؟ کسی ۽ جواب دات کہ ناواجرہ، اے مردمی ۽ لوگ نہ انت، اے مسیت یے ۽ اے مسیت حداء لوگ انت۔ چنگیز ۽ آمرد ۽ نیمگ ۽ چارات، ہے ماڑی ۽ را چارات ۽ پچ نہ گوشت چیا کہ پے منگولاں ۽ یا پے چنگیز ۽ اے نوکیں جبرے ات۔ منگول نیلیں آزمان کہ اے سر ۽ آسرے گندگ نہ بنت یا زور اوریں کانتات یا جہان ۽ قدرت ۽ حد الیکیت۔ پے چنگیز ۽ اے حیرانی ۽ جبرے ات کہ اے بلا ہیں حد کہ جہان ۽ واجہہ بہ بیت، خلقت ۽ پیدا ک کنوک بہ بیت، آپون مردمی ۽ وڑ ۽ یک لوگی ۽ یا ماڑی یے ۽ جا گہہ کت کنت یا آحد لوگ ۽ ماڑی ۽ چون کنت؟ آحیران ات کہ اد ۽ مخلوق ۽ حد ۽ ہینچو کسان مر ۽ انت کہ یک جا گہے پرانی ۽ گیشینگ یا در چنگ ۽ بندگ بوتگ؟ چنگیز ۽ را گوٹگ بوت کہ مشیت ۽ حد ۽ لوگ ۽ زانت ۽ فکر مذہبی مل ۽ قاضیاں داتگ۔ اے ہمیشانی گوٹگ انت کہ مسیت بنی آدم ۽ زور اوریں حد ۽ لوگ انت۔ چنگیز خان مسیت ۽ پتہ ۽ حکم ۽ کت کہ درستیں مل ۽ قاضیاں کہ بندی انت آہان ۽ یلہ دیگ بہ بیت ۽ ہر مل ۽ ہے کہ بندی نہ انت، آہان ۽ ہم گوٹگ بہ بیت کہ آذرہ بیا انت ۽ منگولانی اسپانی کدیمی بہ بنت۔ گوں اے حکم ۽ درستیں مل ۽ پیش امام ۽ قاضی یلہ کنگ بوتنت ۽ آہان منگولانی اسپانی کدیم کنگ ۽ کار شروع کت۔⁽¹⁾ تاں وہدیکہ چنگیز خان بخاراء ات، ملاہانی کار ہمیش ات بلے نون ملاہاں گل کنگ کہ پراہاں نہ چنگیزے است ۽ نابلا کو خانے۔

1. Weatherford, Jack. op.cit. p: 6

وفاداری

جاداران ٹک ۽ کماش جمو کا چنگیز خان ۽ کسانى ۽ سنگت ات۔ ٹک ۽ خاندان ۽ چه چنگيز ۽
 مستريں مردے ات۔ دو ميناں منگول دود ۽ رسماںى رو ۽ يکے دوى ۽ دوستى، سنگت ۽ هم کو پگى ۽ سوگند
 وارنگ ات بلے وهد يکے چنگيز لائق بوت ۽ نام ۽ در آورت، جمو کا ۽ سکت بد آتک ۽ چنگيز ۽
 دژمن بوت ۽ گون آنى ۽ جنگے دات بلے جنگ ۽ پزوش ۽ وارنگ ۽ تنک۔ سالى ۽ رند جمو کا ۽ وتى
 سياد ۽ لشکرى آں جمو کا ۽ رادست گير کت ۽ چنگيز ۽ ديم ۽ پيش کت۔ چنگيز ۽ گون جمو کا ۽ دژمنى ۽
 جنگ ات بلے آنى ۽ دل ۽ وفادارى ۽ هم کو پگى انسانى خصلتاں يا شتر يان شتر ترين صفتے ات۔ چنگيز ۽
 چارات که اے جمو کا ۽ کس ۽ مردم انت، همائى ۽ سنگت ۽ بيل انت، ايشان که په جمو کا نه بوت ايشان ۽
 په کس ۽ نه بيت۔ آنى ۽ گوشت که ايشان جمو کا ۽ رادغاتنگ، ايشان ۽ سزادگى انت تاں دگرے
 گون وتى مردماں چوشين دزو په مه کنت۔ چنگيز ۽ حکم کت که آدزستين مردمان ۽ کُشگ به بيت که
 آہاں گون جمو کا ۽ دغا کتنگ۔ جمو کا ۽ چمانى کل ۽ آدزستين مردمان ۽ کُشگ بوت۔ (1)

مُغلانى اورنگ زيب ۽ پُھانين ملک جوان ۽ را که آنى ۽ اورنگ زيب ۽ مستريں بڑات
 داراشکوہ کپتنگ ات، سوگات ۽ يک ہزار لشکرى ۽ سالار جوڑ کت ۽ عزت ۽ شرپ دات ۽ وتى بڑات ۽
 راپے بے عزتتى کُشت ۽ گار کت۔ تيمور لنگ کسانى ۽ برلاس ٹک ۽ کماش حاجى بيگ ۽ گوزرا په خدمت
 گزارى ۽ پانگپائى گون ات بلے مشکليں وهداں پرانى ۽ کارکنگ ۽ بدل ۽ وهد يکے مُغلاں آعلاقہ ۽
 سراالگار کت تيمور ۽ حاجى بيگ يله دات ۽ گون وتى لہتيس مردم ۽ گون مُغلاں گون بوت۔ (2)

ايران ۽ شاہ داربيس يونانى دستان پزوش ورگ ۽ رند، ڈہار په ڈہارات ۽ اليگنڈر آنى ۽ رند ۽

آت۔ دار بیس ۽ کماندار بسوس (Bessus) ۽ چارات کہ وہ ہمیشہ انت کہ آباد شاہ ۽ بوکشیت،
 گوں یونانیوں صلاہ بہ کنت ۽ موت بادشاہ بہ بیت۔ بسوس ۽ حکم ۽ پد بادشاہ ۽ راہ نیزہ اش جت ۽ چگل
 دات۔ یونانی فوجی یے پولسٹراٹس (Polystratu) دار بیس ۽ ٹپی ۽ گندیت۔ دار بیس ہے
 یونانی فوجی ۽ راگوکشیت کہ الیگزندر ۽ را بگوش کہ تو ۽ الیگزندر ۽ پے ڈر منی ہم چہ منی کماندار بسوس ۽
 شتر تری ۽ من ۽ دار بیس شکر کاراں کہ من ۽ تی ۽ وڑیں مرہہ داریں ۽ باعز تیں ڈر منی بو تگ۔ آئی ۽
 یونانی سپاہی ۽ راگوکشت کہ آمیریں الیگزندر ۽ را بگوشیت کہ آمنی بیر ۽ چہ بسوس ۽ بہ گپیت۔
 دار بیس ۽ گوشت کہ منی مرگ ۽ تنچکیں جبرے نہ انت، موت ہر کسی سرا انت ۽ کیت بلے بسوس ۽
 دغا بازی ۽ سزا ۽ پہ شاہی منصب ۽ سر بلندی ۽ باید انت کہ منی بیر چہ بسوس ۽ گرگ بہ بیت تاں کہ دگہ
 کسے گوش بہ گپیت ۽ گوں وتی حاکم ۽ بادشاہ ۽ چوشیں ڈر وہ ۽ دغامہ کنت۔⁽³⁾ الیگزندر ۽ ہے سپاہی ۽
 رالوٹ ات ۽ احوال گپت۔ الیگزندر ۽ دار بیس ۽ لاش ۽ سرا وتی جُپہ (چادر) پردات۔ لاش ۽ رامان
 پرسپیوس ۽ پے آئی ۽ شیر زالیں مات بی بی سسی گیمبیس ۽ گوارا رواں دات ۽ دار بیس ۽ راگوں شاہی
 عزت ۽ شرب ۽ کفن ۽ کسارت کنگ ۽ حکم کت۔

دار بیس ۽ مرگ ۽ ساعتانی وصیت ۽ کلوه چہ الیگزندر ۽ دل ۽ درنیا تک۔ آئی ۽ لشکر چوچک ۽
 کرگشک ۽ بسوس ۽ رند ۽ کپت۔ آسمر ۽ باقی بسوس ۽ ہمراہاں آئی ۽ را ڈر وہ ات، دست گیر اش کت،
 گد ۽ جر اش کش انت ۽ بڑہنگی حالت ۽ الیگزندر ۽ دیم ۽ پیش اش کت۔ الیگزندر ۽ جست کت کہ
 دار بیس تی سرا مہرواں بو تگ۔ تو آئی ۽ لشکر ۽ شریں کماندارے بو تگ ۽ تراچے بد بختی یے ۽
 زرتگ کہ تو گوں وتی بادشاہ ۽ ڈر وہ ۽ بدوفانی کتگ۔ تو پر چہ وتی بادشاہ ۽ را جنگ ۽ پے بے پردگی ۽
 بے بڑگی دور داتگ۔ بسوس ۽ جواب دات کہ واجہہ منی ارادہ بو تگ کہ من آئی ۽ بگران ۽ تی دیما
 پیش بہ کناں تاں کہ تو گوں من و ش بہ بے ۽ من ۽ مال ۽ زر بہ کنے ۽ ملک ۽ حاکی ۽ بہ دیئے۔ الیگزندر ۽

جبر: اکت ۽ گوشت که توها کارکتگ که دژمنه گون دژمنی ۽ هم نه کنت۔ تو بے گناہ ۽ ایران ۽ شاه
کشتگ، هما شاه که تی سرا مهران بوتگ۔ الیگزندر ۽ بسوس ۽ را داریس ۽ بڑات
اکساتریز (Oxathres) ۽ دست ۽ دات۔ آمرده ۽ بسوس گوش ۽ پونز کت ۽ رنده ۽ کشت۔
(4)

-
1. Weatherford, Jack. op.cit. p: 63
 2. Marozzi, Justin. op.cit. p: 30
 3. Tsouras, Peter G. op.cit. p :77
 4. ibid. pp: 81-82

خلیفہ زرارہؓ

چنگیز خان ۽ نماسگ ۽ تولوئی (Tolui) ۽ بچ بلاگوء 10 فروری AD1258 ۽ بغداد گیت ۽ مسلمانانی عباسی خلیفہ، ابو احمد عبداللہ بن المستنصر باللہ (المستعصم) دست گیر کت۔

13 فروری ۽ منگولاں ماں بغداد ۽ کشت ۽ کوش کت، لوگ ۽ ماڑی ۽ مشیت پڑ وشت انت۔

خلیفہ ۽ راتاں سے روچ ۽ ورگ اش بچ نہ دات۔ سے روچ ۽ رند خلیفہ بلاگوء در بار ۽ پیش کنگ بوت۔ بلاگوء حکم کت کہ چہ شہر ۽ چہ خلیفہ ۽ ماڑی ۽ دست کپتگیں دستیں سہر ۽ زرارگ بہ بنت۔ سہر ۽ زرارگ ۽ خلیفہ ۽ دیم ۽ بچ کنگ بوتنت۔ بلاگوخان ۽ خلیفہ ۽ راگوشت کہ من زاناں کہ توسک شُد یک ۽، تینگ ۽ ہم، سے روچ انت تو بچ نہ وارنگ، نون اے سہر ۽ زرتی دیم ۽ انت، ایشاں ہرچی وارت کنے بؤر ۽ وتی شُد ۽ ن ۽ بہ پڑ و ش۔⁽¹⁾ خلیفہ ۽ دپ ہسٹ ات ۽ بلاگوئے چارات۔ بلاگوء خلیفہ ۽ راگوشت کہ بگند سہر ۽ زرار ۽ حرص عزت نہ دنت، دیمپانی نہ کنت۔ اگس تو سہر ۽ زرار ۽ بچ کنگ ۽ ایر کنگ ۽ حرص یلہ بہ داتیں ۽ ہیے سہر ۽ زرار ان ۽ کارمرز بکو تیں، ملک ۽ مردم چہ وت و ش بکو تیں انت، پے وت ۽ شریر لشرکے اڑ داتیں، مرچی تئی حالت ایش نہ بوتگ ات۔

بلاگوء حکم کت کہ چو کہ اے بادشاہ ۽ حا کے پمیشا ایشی ۽ را پے زحم ۽ تیر ۽ کاٹار کنگ مہ بیت، ایشی ۽ را منگولانی رسمانی رو ۽ کنگ بہ بیت۔ منگولاں خلیفہ ۽ را جل لے ۽ (یا رستری پوستے ۽) پیڑ ات ۽ دوردات ۽ منگول لشکری آل آئی ۽ سراوتی اسپ تا تک انت ۽ اے خلیفہ پے رسوائی ہیے اسپانی نالانی

چیرہ ہرت بوت ۽ مرت۔⁽²⁾

1. Weatherford, Jack. op.cit. p: 184

2. ibid.

حونی پنڄگ

چنگیز خان ۽ باروا گوشنت که وهدے چه مات ۽ لاڀ ۽ لگشتگ، آئی ۽ راستیں دست مچ بوتگ۔
مات ۽ کہ وتی مچ ۽ لنگک مچ کتگ ۽ چار اتگ کہ آئی ۽ مچ ۽ دست ۽ دل ۽ خون ۽ مزنیں ککرے بوتگ
کہ پرائی ۽ اے جبر نوک ہم بوتگ ۽ حیرانی ۽ جبرے ہم۔⁽¹⁾ تیمور لنگ (AD

1336-1405) ۽ وتارا مدام بلا ہے لیکتگ ات ۽ وتارا چنگیز خان ۽ مٹ کتگ ات۔ پمیشا
گوشنت کہ آئی ۽ ہے دروگ آشکار کت کہ وهدیکہ آچہ مات ۽ لاڀ ۽ لگشتگ، چوچنگیز
خان ۽ آئی ۽ دست مچ بوتگ ۽ مچ کہ مچ کنگ بوتگ، دیستگ اش کہ مچ چه خون ۽ پڑ انت۔ آوهد ۽
زانوگراں اے حونانی ہے مانا کتگ کہ اے دست بازیں ساہ دارانی ساہ ۽ گپیت ۽ خون رتیچیت۔
⁽²⁾ بلے باز ہے گوشنت کہ تیمور لنگ ۽ یا آئی ۽ درباریاں پہ زانت ہے جبر آشکار کتگ چیا کہ آہاں
تیمور ۽ راچنگیز خان ۽ ہم پلہ ۽ مٹ پیش دارگ ۽ نیٹ ۽ ہے جبر تالان کتگ۔

1. Weatherford, Jack. op.cit. p: 12

2. Marozzi, Justin. op.cit. p: 8

سور

ہلاگو مسلمانانی خلیفہ، مسلمان حاکمانی سراسک نہوش ات۔ آئی عیسائی مثلاً پادری دوست
 بوتنت۔ آئی حکم کت کہ عباسی خاندان، خلیفہ، حاکمانی قبرانی سرے بستگیں ادیرہ، ماٹریاں بہ پزوش
 ات۔ آرمینیا، یک تاریخ نویس یے، نوشته کتگ کہ خلیفہ، گرگ، جنگ، عربانی پزوش دیگ،
 رند، ہلاگو حکم کت کہ چہ آرمینیا، یک لکھ ہوگی چکت زورگ، چریشاں دوصدہر مسلمان شہری،
 روان دیگ بہ بیت، مسلماناں حکم کتگ بہ بیت کہ سور، اے چکان، ہما شہر، درمیان، بندگ،
 رودینگ، پرورینگ بہ بیت، ہوشمبے، روج، ہے چکانی جان ہم شودگ بہ بیت۔ ہلاگو حکم کت
 کہ مسلمان سور (لدی) گوشت، بؤرانت، ہر کس، کہ نہ وارت، آئی، راجنگ بہ بیت۔
 (1) البت اے جبر، بارو باز کم تاریخ نویساں نوشته کتگ، ایشی، راستی، پکاہیں گواہی نہ شنگ۔

1. Weatherford, Jack. op.cit pp: 183-185

چنگیز خان ۽ جنگی رپک

منگول لشکر پہ کشت ۽ خون ۽ سکت نام بُوَتگ بلے گوشنت که آوہاں اے جبر چنگیز خان ۽ ہمپہ زانت آشکار کنائیننگ تاں که ہسا ہگہیں قوم ۽ راج بہ ترس آنت ۽ وہدیکہ منگول ۽ لشکر اُرش بہ کنت، کس دیم ۽ درمنیت۔ چنگیز ۽ اے جبر شُر زاننگ کہ دپ وُش ۽ اگا زیگ یا وانندہ ۽ نویسوک چوشیں مزن مردی ۽ بہادری ۽ تراناں ۽ بے بُنیں ترس ۽ بیہار ۽ جبر اں شنگ ۽ تالان کُت کن آنت ۽ آہانی جبر اں مخلوق گوش ہم داریت ۽ باور ہم کنت۔ پمیشا اگس کسی ۽ منگولانی ظالمی، ترسناکی ۽ خون واری ۽ قصہہانی تالان کنگ ۽ مدت کنگ، پرے کار ۽ چنگیز نہ وُش نہ بُوَتگ، وُش بُوَتگ۔ اے وُڑ ۽ منگولاں وتی مزن مردی، بہادری ۽ ظالمی ۽ جبر تالان کنگ آنت کہ چریشی ۽ آہان ۽ جنگاں فاندگ بُوَتگ۔ منگولاں ہر شہر ۽ دیمگے کہ گپتگ ۽ ایرجیگ کنگ گڑ الہتیں اگا زیگ تیار کنگ ۽ پھدومی شہر ۽ نلکاں رواں داتگ کہ آہاں منگولانی بہادری، تمردی، زور اوری، ظلم ۽ زور اکیانی احوال بُرتگ آنت۔ ہے سبب ۽ وہدیکہ منگول لشکر اُتک ۽ شہراں سر بُوَتگ آنت، چراہاں بازیں شہرانی مردماں پہ ترس وتی سلاہ ایر کُتگ آنت ۽ کُمی من اُتگ۔ (1)

1۔ چہ تاریخ نویس ۽ زانندگاں یک مسلمانیں تاریخ نویس یے ۽ خون واری ۽ بہادری ۽ اے دز وگیں قصہ ۽ آیات ابن ال اتر (Ibn-al-athir) ۽ وتی کتاب کہ Complete History ۽ نام ۽ ماں انگریزی ۽ تزیگ بُوَتگ، شنگ کُتگ آنت۔ اے مرد پہ وتی لک ۽ کار نہ گپتگ۔ ایشی ۽ منگولانی باروا یے ۽ رادو ۽ دو ۽ راجا گو شنگ۔ اے مرد ۽ وتی کتاب ۽ راستیں سکت کم ۽ دز وگیں ۽ پوچیں جبر ۽ حال زیادہ ماں کُتگ۔ بچا راجا : Weatherford, Jack. op.cit. pp: 13-15

نوشیروان ء ظالم

کسرو I (Chosroses AD 531-579) ساسانی شاہانی تہا ظالم، مرد کُش، خدا نہ ترس ء سنگ دلیں مردے ات۔ کباد ء مرگ ء رند و ہدیہ اے مرد بادشاہ بُوت، اول سراں ایشی ء وتی دزستیں بڑ ات کُشت انت۔ بڑ اتان ء ابید، ایشی ء بڑ اتانی چُک ء نماسگ ہم کُشت انت۔ اے مرد ء بازیں میر ء امیر ء معتبر یا ہما کہ آہاں گوں آئی ء بڑ اتاں ہم کو پگی کنگ ات یا گوں آہاں نند ء نیاد ایش است ات، دزستان ء کُشت۔ قانون ء انصاف ہما ات کہ آئی ء دپ ء دراتنگ ات۔ آئی ء حکم ء منگ المی ات۔ نہ منوک، نرنڈ ء کپ کنوکانی دوا کُشگ ات۔ بازیں کماندار، وزیر یا امیر کہ آہاں ملک ء ولانت فتح کُشگ اتنت، آہاں ء پہ کجام نیمون یے ء کُشت ء گارکت۔ ایشی ء مزدکی فرقہ ء مُلا ء مردمان ء ہم یک یک ء جت ء کُشت۔⁽¹⁾ پہ ناروانی ء کُشت ء کوش ء اے مرد وتی مٹ وت ات۔

کسرو I ء ظالمی وتی جا گہا، اے مرد مزنیں حر یص یے ات۔ ایشی ء چم ء دل پہ زر ء مال ء ہیچ بر پڑ نہ بُوت انت۔ جنگانی دوران ء ایشی ء شتر ء گندگ نہ چار ات۔ ایشی ء ذگرانہ ء عبادت جاہ ہم یلہ نہ دات انت، ایشان ء ہم لُٹ ات ء پیل ات۔ جنگاں اگس شہر ء بازاری ء مردماں بے جنگ ء مرد ء شہر ء دروازگ پرانی ء ہیچ بکو تین انت ہم، مرد ء شہر ء آئی ء مرد لُٹ اتنت۔ کُشت ء کوش ء لُٹ ء پیل آئی ء دل ء روا ات ء شتر یں انصاف یے ات۔ چوشیں ہیچ شہر ء بازارے نہ بُوتگ کہ آچوداں

گوستگ ء آئی ء آشہر ء میتگ نہ پیل اتگ ء نہ لوٹ اتگ۔

کسرو I دوزبانیں، بدکرداریں ء بدقولیں مردے ات۔ اے مرد ء بیچ بروتی زبان ء قول نہ داشت، مدام بدعہدی ءے کت۔ اے مرد ء پہ کشت ء کوش ء لوٹ ء پیل ء نیمونے نانیونے سازات۔ چم ندیستی، حرص، ظلم ء زوراکی ء کشت ء کوش ء لاعلاجیں نادر اہی گوں ہے مرد ء گوں کپتگ ات۔ بلے کسرو I ء را ایرانی تاں روچ ء مروچی پہ گلاہگ سیر نہ بنت ء آئی ء را ”انوشروان“ بزاں عادل ء انصاف دوست گوشنت۔ ایشی ء ظلم ء زور ء بازیں وڑ ء بیم بوتگ ات۔ یکے ایش کہ مردم ءے کپتگ دست ء پادے پز وشتگ ء لنگ ء منڈتگ ات۔ چمانی درکنگ، پوز ء گوش کنگ ہما سز بوتگ ات کہ چریشاں ماں جنگاں کپتگیں قیدی کس نہ رک اتگ۔ اے مرد سکیں وہمی ء شکوئیں حا کے بوتگ۔ ایشی ء پہ ظلم ء ناروائی وتی ء درامد ء پرک نہ کتگ۔ دومی ایش کہ اے مرد ء اگس کسی ء را وتی دژمن لیک اتگ گڑا ایوکا آئی ء را نہ جنگ ء نہ پز وشتگ بلکن آئی ء را چکت چین کتگ، چما مرد ء خاندان ء نہ کسان اشنگ ء نامزن۔ ظلم ء دومی حد ایش ء حرص ء خوف بوتگ۔ ہر جا گہے کہ شنگ آعلقہانی مردم لوٹ اتگ ات۔ لوٹ ء پیل ء رند ہم اگس کسے پشت کپتگ چراہاں زر ء مال ء جنگی تاوان ءے طلب کتگ۔ پزر ء مال ء ایشی ء ناچرچ اشنگ ء ناذگران ء نا عبادت جاہ۔ (2) ایشی ء بے پرکیں چماں آپ مان نہ بوتگ۔

نوشیزاد کسرو ء بیچ ات۔ ایشی ء مات ء مذہب عیسائی ات۔ اے زال بادشاہ ء را سکت دوست ات۔ کسرو ء بیچ ء را گوشنت کہ تو مات ء دین ء یلہ بدے ء ایرانی مذہب ء بر ءور۔ بیچ ء نہ من ات۔ پت زہر گپت، آئی ء را بندے کت ء چہ شاہی ماڑی ء دراہگ ء منیشت۔ بیچ ء مات پرے حبر ء نارضاء نہ وٹش بوت ات ء وہدیکہ آہان ء دروگیں حالے رست کہ بادشاہ جنگ ء کشتگ بوتگ، مات ء وتی بیچ ء را سکین دات کہ بادشاہی ء بگر۔ بیچ ء وتی بادشاہی ء جارجت۔ کسرو ء جنزل

فابری بُس (Phabribus) ءِ آئی ءِ راپڑوش دات ءِ دست گیر کت۔ کسرو ءِ وتی بچ ءِ راپونز ءِ گوش کت ءِ آئی ءِ چم کش اتنت۔ (3)

تاریخ نویس اے مرد ءِ عادل ءِ باروا ہے نوشتہ کن انت کہ پوشیں ظالمیں مردم ءِ را عادل گوشگ شتر نہ انت ءِ اے مرد عادل ءِ لقب ءِ نہ کرزیت۔ بلے ایرانی وتی شاہ ءِ بادشاہانی دزوگیں گلاہگ ءِ بچ بر سیر نہ بنت۔ ہے صفت ہندوستانی مسلمانانی انت کہ نوں چہ ہندوستان ءِ اٹکلیں پاکستانی مہاجراں وتی کتنگ۔ ایشاں ہما دزوگ بستگ کہ نہ بونگیں۔ ایشاں عربانی فوج ءِ کماندار محمد بن قاسم ءِ سندھ ءِ سرا الگار ءِ کشت ءِ کوش ءِ را مزنیں مسلمانانی ءِ جہاد قرار داتگ۔ ایشاں ماں ہندوستان ءِ مسلمان حاکمانی بد کرداری، بد فعلی، دوزبانی، حرص ءِ جوفہ ءِ کشت ءِ کوش ءِ حیران ءِ مدام چیر داتگ۔ ایشاں محمود غزنوی، محمد غوری، نادر شاہ یا احمد شاہ ابدالی وڑیں ہر دُز ءِ دُنگے کہ چہ میاں ایشیاء پہ ہندوستان ءِ جنگ ءِ پلگ ءِ اٹلگ انت، آہان ءِ مزنیں مسلمان ءِ جہادی قرار داتگ۔ ایشاں ماں پاکستانی اسکول ءِ کالج انجیں دزوگیں تاریخ نویسی ءِ نقش کش اٹگ انت۔

1. Rawlinson, George. Sassanians. op.cit. pp: 230-236

2. ibid. p: 275

3. ibid. p: 273

سرگون، موسیٰ، گل گمش، نوح

انسانی ہست و بود در اجلی دورانان یک علاقہ یادگی ء قصہ ء داستان دوریں دمگانی مخلوق ء ہم زانتگ انت ء باز براں پہوت ء انجیں قصہ جوڑیتنگ انت۔ مثال ء جبر ء اکادیائی نام داریں بادشاہ سرگون I (BC 2300) ء باروا انجیں قصہ آشکار انت کہ رند تر ء ہمہ قصہ پہ یہودیائی واجہیں پیغمبر ء راہ شون موسیٰ ء باروا ہم گوشگ بوتگ۔ اے قصہ ء کردار، نام ء جاگہ بدلیتگ انت بلے قصہ ء مانا ء مطلب یک انت۔ موسیٰ یا موسز چہ واجہیں سرگون I ء ہزار سال ء گیش رند انت۔ سرگون ء باروا گوشنت کہ سرگون ء مات بے مردیں ملایے بوتگ۔ مات ء نہ لوٹ اتگ کہ اے زانگ بہ بیت کہ زہگ آئی ء بچ انت۔ چک ء اذراہ بوہگ ء رند، مات ایشی ء رادرپے ء کنت، بند کنت ء کور ء آپ ء دنت۔ آپ کش یے سرگون ء راجہ درپ ء در کنت ء پہ چکلی رودینیت۔ سرگون کہ مزن بیت یک برے زمینداری کنت ء رند ء اے مرد ملک ء بادشاہ بیت کہ اکادیائی اولی مستریں ء نامداریں بادشاہ منگ بیت۔

واجہیں موسیٰ ء قصہ چوش انت کہ مصر ء بادشاہ فیروح رامسیر II (BC Rameses II) 1225-1292) گوں یہودیاں زہرات۔ آئی ء حکم کت کہ چہ یہودیاں ہر پیدا ک بُوگیں بچکیں چک کشگ بہ بیت۔ موسیٰ ء مات ء بچ یے بوت۔ سے ماہ ء زال ء چہ مصریائی ترس ء اے بچ ء راجیر دات بلے وہد یکہ چد ء گیشتر چیر دیگ نہ بوت ء مات ء دل ء اے ہم نہ سگ ات کہ کشگ بہ بیت، مات ء بچ ء رادرپے ء کت ء کور ء آپ ء دات۔ قدرت ء حد، کہ بادشاہ ء جنک پہ سیل ء سواد ء جان شودگ ء کور ء سراجیت ء ہمہ درپ ء گندیت کہ آپ ء گون انت ء چول دران انت۔ آوتی مولدے یا کاردارے روان دنت، آہمہ درپ ء چہ کور ء در کنت ء پہ بادشاہ ء جنک ء کاریت

- بانک کہ درپء پتچ کنت، گندیٔ کہ ایشی ء پتچ یے مان انت۔ آزانٔ کہ اے یہودی پتچ یے بلے انگت کسے ء راگو شیت کہ ہے پتچ ء بہ پودیت۔ موسیٰ رُ دیت ء مزن بیت ء بادشاہ ء جنک ایشی ء راوتی پتچ قرار دنت۔ ہے موسیٰ رند ء پادکیت، یہودیانی سروکی ء پاگوا جہی ء کنت ء یہودیان ء چہ (فرعون) فیروح ء گزء چٹینیت ء آہان ء سر سپاہ ء آہانی حقیں سرزمین، فلسطین ء کاریت۔

گل گمش (BC-2900) ء ذرا حیں قصہ کہ آئی ء لہتیں بہر گوں بانہیل ء واجہیں پیغمبر نوح ء قصہ ء دپ وارت۔ آقصہ چوش انت کہ ہے گل گمش پرواک ء بہادریں مردے بیت کہ آڈر مناں جنت ء پڑوشیت۔ آئی ء ہمراہ ء سنگت انکید ونا میں بہادریں مردے بیت بلے آوہدے واجہیں حداء، ان لیل چہ انکید وء نہ وٹش بیت ء مرد ء کُشیت۔ گوں وتی سنگت ء مرگ ء گل گمش سکت پدرد بیت ء آئی ء مرگ ء ترس یے ماں جان ء کپیت۔ آئی ء دل ء کیت کہ آنمیران بہ بیت چیا کہ آئی ء بُن پیر کے کہ نام ء اُتنا پیشتم بُوتگ آنمیران انت۔ آگو شیت کہ من آئی ء گؤرا رواں ء نمیران ہاں۔ گل گمش ء راگو شت اش کہ آئی ء بُن پیر کہ ”موت ء دریا یا موت ء آپ ء ہما دیم انت“۔ گل گمش کشتی یے نول کنت ء روت بلے اودا کہ سر بیت، آئی ء راگو شتگ بیت کہ نمیرانی آسانیں کارے نہ انت۔ اُتنا پیشتم ء پھوتی نمیرانی ء مزنیں جہد ء جفایے کتگ کہ چرائی ء حداسک وٹش بُوتگ ء آئی ء آنمیران ء کتگ بلے اے ڈولیں کارنوں حد ادا نہ کنت۔ اُتنا پیشتم ء گو شتگ کہ آئی ء جہد چوش بُوتگ کہ پیشی دور ء واجہیں حد اہاں فیصلہ کتگ کہ بنی آدم تباہ کنگ بہ بیت۔ آہاں بلا میں طوفان ء ہارے پہ بنی آدم ء سرا آورتگ ء مردمان ء تباہ کتگ بلے ہے اُتنا پیشتم ء آئی ء زال ء راساری ء حال دیگ بُوتگ کہ چے جبردارے کہ بلا میں آفتے پیدا ک انت کہ مخلوق تباہ بیت۔ گڑاے مرد ء پہوت ء یک بلا میں بوجی یے اڑداتگ ء وت ء آئی ء جن سوار بُوتگ انت۔ آئی ء دزستیں ساہ دارانی یک جوڑی یے (نرین یے ء ماد گینے) ہم ہے بوجی ء مان کتگ۔ سشش روج ء سشش شپ ء رند کہ طوفان ء ہور ء سیلاپ ء زور کم بُوتگ گڑا اُتنا پیشتم ء بوجی ء دری یے پتچ کتگ ء دیدتگ کہ آئی ء بوجی کو ہی ء سرا یازرزمین ء سرا اوشتوک انت۔ آئی ء

دگہ سش روج مدار کتگ ء رندء چہ وتی بوجی ء یک بٹ یے ء دگہ مُرگے یلہ داتگ بلے دوئیں
مرگاں نشت نہ کتگ ء و اتر بوتگ انت۔ آخر کہ آئی ء یک گراگے یلہ داتگ۔ گراگ ء بال کتگ ء
پد انیا تگ، نون آئی ء زانتگ کہ زمین الما در انت ء سیلاپ ء آپ جہل کپتگ۔ اتنا پیشتم ء گل
گمش ء را حال داتگ کہ حدائیں ان لیل وتی اے فیصلہ ء کہ بنی آدم تباہ کنگ بہ بیت، رندء سکت
پشومان بوتگ ء چو کہ حد اگوں اتنا پیشتم ء وش بوتگ، ہمیشا حداء فیصلہ کتگ کہ آئی ء رانمیران بہ
کنت، بلے نون حد ادگہ چوشیں کارے نہ کنت۔

ماں بائیل ء نوشته بُنگلیں طوفان، ہور ء ہارء بیان، واجہیں نوح ء بوجی جوڑ کنگ، چہ
ہر ساہدار ء جوڑی یے زورگ، توشگ زورگ ء بوجی ء سوار بوتگ ء چہ ہار ء سیلاپ ء رگ ء قصہ
کم ء گیش ہمیش انت کہ گل گمش ء قصہ انت۔ نوح ء قصہ چوش انت کہ حد اچہ بنی آدم ء حراہیں
کار ء کراں سکت نہ وش بیت ء گوشت کہ چریشانی بوہگ ء نہ بوہگ شتر تر انت ہمیشا مز نیں حد
فیصلہ کنت کہ ایشان ء کشان ء گار کناں بلے حد اچہ نوح ء سکت وش ات، حداء نوح ء را حال دات کہ
من جہان ء راچہ چوشیں حراہیں ء بد کرداریں مرد ماں صاف کناں، تو چوش بہ کن کہ پے وت ء بلاہیں
بوجی یے اڑکن، توشگ بُور، ہر ساہداری ء نرین ء مادگیں بزور، وتی چکت ء جن ء چُگانی جن ء چُگاں
ہے بوجی ء مان کن چیا کہ من بلاہیں طوفانیں ہور ء ہار ء سیلاپ یے کاران ء جہان ء چہ بنی آدم ء پہک
کناں۔ نوح ء بوجی اڑدات ء تیار کت، توشگ ء تمنا کت، ہر ساہدار ء نر ء مادگیں زرتنت۔ حداء
ہور ء ہار آورت، دزستیں مخلوق مرت ء گار بوت۔ اے ہور ء ہارتاں چل روج ء برجا بُوت ء پورہیں
زمین، کوہ ء ڈگار آپ ء بوتنت۔ ہر ساہدار مُرت ء مُرت۔ بلے واجہیں نوح گوں وتی سے نیں چُگاں ء
جن ء چُگانی جنان ء چُگاں، بوجی ء سوار انتت ء ایشاں پرواہ نہ بوت۔ چل روج ء رند آپ کہ جہل
کپت، نوح ء بوجی ء دریگے پچ کت ء مُرگے یلہ دات کہ بچاریت کہ زمین ڈن ء انت، مُرگ نشت
کنت یا نہ کنت۔ مُرگ پدا و اتر بُوت۔ رندء بٹ یے روان ء دات، بٹ و اتر بوت بلے نوح ء
دیست زیتون ء تا کے ہے بٹ ء سُنٹ ء لچ اتگ، نون نوح ء زانت کہ آپ ایررتگ۔ آئی ء اے

ہم دیست کہ آئی ء بوجی یکت بُزریں کو ہے ء سرالوجان انت یا ایرانت۔ طوفان ء رند حداء گوں
 نوح ء قول کت کہ دگر رند ء چوشیں بلا ہیں آفت ء طوفان کہ انسان ء ساہداراں بر باد بہ کنت من
 بہ نیاراں۔ (پہ نوح ء قصہ ء بچار 5:28 - Gen: 10:32)

واجہیں نوح ء قصہ ء گل گمش ء قصہ ء کردارانی مذہبی رپک ء راہاں ابید، دزا ہیں قصہ ء آئی ء
 مقصد یک وڑ انت۔ اودا مخلوق ء مزنیں حدان لیل نارضا بوت ء سیلاپ ء طوفان ء آورت، ادا
 اسرائیل ء ہم مزنیں حدانارضا بوت ء سیلاپ ء تباہی ء آورت۔ اودا ان لیل گل گمش ء بُن
 پیرک ء سراوش آت ء آئی ء راچہ سیلاپ ء گزرا ء رکینت ء، ادا مزنیں حدانوح ء سراوش آت ء
 نوح ء آئی ء چکئے رکینت انت۔ اودا گل گمش ء بُن پیرک ء بوجی یے اڑدات، وت ء آئی ء جن
 بوجی ء بوتنت، توشگ اش زرت، مُرگ ء ساہ دارانی نر ء مادگین ء بوجی ء کت انت، ادا واجہیں
 نوح ء ہے وڑ ء کت۔ گل گمش ء بُن پیرک ء پہ آپ ء کم بونگ ء رچگ ء چکاسگ ء مُرگ بال
 دات، ادا نوح ء ہم انچو کت۔ ادا واجہہ ان لیل ء گل گمش ء بُن پیرک نمیران کت ء ہم وتی اے
 عمل ء سرا کہ آئی ء بنی آدم ء سرا سیلاپ ء ہو ر ء ہار آورت ء آہان ء کشت ء گار کت، پشومان آت،
 ادا نوح ء مزنیں حداء ہم گوں نوح ء قول کت کہ آدگر رنداں چوشیں آفت نیاریت ء خلقت ء تباہ نہ
 کنت۔ اتنا پیشتم ء حداء نوح ء حداء، گوں دوئیناں ہے قول کت کہ آسندگ ء آتباہی نیاریت ء
 اتنا پیشتم ء را آئی ء نمیران کت ء نوح ء حداء نوح ء چکت ء پسا سنداگانی چہ بلا ء آفتاں رکینگ ء قول
 کت ہم بزاں آہم تنی و ہدی ہست انت۔

شاہی حرم

حرم، لوگ، آرام یا نندہ نیادہ جاگہ، پناہ جاگہ، پاکیں جاگہ یا ہماہندانہ کہ درامدیں مرد آئی تہا اتک مہ کنت۔ ایش چکت ۽ پساندگ، نماسگ ۽ کڑاسگ یا خاندان ۽ ذراہیں مردمانی جاگہ ۽ دوار ۽ لوگ ۽ مانا ہاں ہم کارمرزبیت۔ شاہ ۽ بادشاہانی حرم ۽ کارداریں گوہتگ ۽ مولد ہم جاہ منند بوٹگ انت ۽ ایش پے کارداری یا پانگپائی ہما حرم ۽ بہر بوٹگ انت۔

ترکی ۽ عثمانیہ سلطانانی زمانگ ۽ آہانی حرم ۽ میر ۽ امیرانی پنج ہم دارگ بوٹگ انت ۽ بادشاہ ۽ آئی ۽ بچانی چکت تاں کہ بالغ ۽ مزن نہ بوٹگ انت ہے حرم ۽ بوٹگ انت کہ آہان ۽ وانینگ ۽ تعلیم دیگ بوٹگ۔ میر ۽ امیر ۽ بادشاہ ۽ آئی ۽ اولادانی جنکس چکت ہم پے وانگ ۽ زانگ ۽ حرم ۽ بوٹگ انت بلے چوشیں وانینگ یا علم ۽ زانت ۽ رواج دیگ ۽ رسم سرظاہری ۽ ماں ہندوستان ۽ مسلمانیں بادشاہ یا ایرانی یا چینی کوہنیں بادشاہانی حرماں گندگ ۽ نیت۔ عثمانیہ سلطاناں پے جن ۽ گرگ ۽ داشتہ ۽ سُریت ۽ دارگ ۽ دل نہ رنجیتنگ بلے مرا کو ۽ سلطان اسماعیل ۽ (1672 تاں AD1727) یادگاریں کارکتگ۔ آئی ۽ 500 سُریت بوٹگ انت ۽ جنین در حساب۔ چرے سُریت ۽ زالاں آئی ۽ درستی 868 چکت بوٹگ کہ چریشاں 342 جنک ۽ 526 بچکت بوٹگ انت۔

ماں ہندوستان ۽ مغلانی حرم ۽ بے حسابیں سُریت ۽ بگرتاں زالاں در، ہزاراں جنین بوٹگ انت۔ حرم ۽ صوتی، ناچی ۽ سازگریں جنین ہم بوٹگ انت ۽ چریشاں بازیں کواسیں زالاں ہموماہ پکار ہم گپتگ۔ اکبر ۽ وہاں حرم ۽ جنین کاردار ۽ ایدگ زالانی حساب پنج ہزار ۽ گیش بوٹگ، کم نہ

بُوتگ۔ جہانگیرؒ ایک ہزار سُریت بُوتگ اُنٹ۔ شاہجہانؒ سُریت ہم حسابی نہ بُوتگ اُنٹ۔
 مُغل بادشاہِ وتی جنانی گوراکم شُتگ اُنٹ، پوپت ءِ واب ءِ زیادہ زور اِش گوں داشتہ ءِ سُریتاں
 داتگ۔ کسان کسانیں شُررنگیں جنین اِش آورنگ ءِ داشتہ کُتگ اُنٹ۔ چوشیں سُریتانی یک
 رندی ءِ وپت ءِ واب ءِ رند، آبانی گوں بادشاہ ءِ وپت ءِ واب ءِ پداچ بر باری نیاتگ۔⁽¹⁾ حرم ءِ
 بیدء بادشاہ دگہ مردین ءِ ذات ءِ گواہ نہ داتگ۔ البت گوتگ یا بے گندیں مردین بُوتگ اُنٹ
 کہ آہاں ہے زالانی چوکی داری ءِ پانگپانی کتگ ءِ اے دگہ کار ہم کتگ اُنٹ۔ پہ ہزاراں سُریتانی
 دارگ ءِ ایوکاشاہ ءِ وتی ماڑی نہ بُوتگ چیا کہ یک ماڑی لیے ءِ اینکرہ مردم ءِ جا گہہ کت نہ کتگ۔
 سُریتانی جتانیں لوگ ءِ جا گہہ بُوتگ اُنٹ کہ ہے شاہی ماڑی ءِ کڑ ءِ گوراں بُوتگ اُنٹ۔ ہر جنینے
 کہ شاہی ماڑی ءِ پہ سُریت گری یا شاہ بانک ءِ گندگ ءِ اتگ، آئی ءِ راسراچہ پاد ءِ پنگ بُوتگ۔
 گوہتگیں کارداراں بچ وڑیں ریاء رُونہ کتگ۔ ہر کس، میری ءِ زال بہ بیت یا امیری ءِ، آئی ءِ راپٹ
 اتگ چیا کہ آہاں گوتگ کہ چوش مہ بیت کہ مردینے جنین ءِ پوشاکاں حرم ءِ بہ روت ءِ ہے داشتہ ءِ
 سُریت یا زالاں سوار بہ بیت چیا کہ حرم ءِ جنین پہ مردی ءِ مدام محتاجی بُوتگ اُنٹ۔ اے پنگ یک
 جا ہے ءِ نہ بُوتگ، بلکن باز جا گہاں بُوتگ تاں کہ ہما آو کیں زال وتی منزل ءِ سر بُوتگ۔ شاہی
 ماڑی ءِ دزستیں دیگی ءِ پدی دروازگ گوں روچ ءِ برکت بتیگ ءِ مہر بند کنگ بُوتگ اُنٹ۔ البت
 ماڑی ءِ اولی مزینں دروازگ چومہر بند کنگ نہ بُوتگ، بلے دزستیں دروازگانی سرا پانگپا بُوتگ
 اُنٹ کہ سچھیں شپ تاں صبا ئی ءِ ایشاں چوکی جتگ۔ مُغلانی سُریت، زال ءِ جنک پہ مردی ءِ مدام
 تبتیگ ءِ مرادی بُوتگ اُنٹ۔ اے زالاں گوں کیے دگراں وپت ءِ واب کتگ ءِ گوں گوہتگیں
 کارداراں ہم وت ءِ راپنڈ انیتگ ءِ زالانی یا سُریتانی وت ماوت ءِ وپت ءِ واب ءِ چُک ءِ لیس ہم
 بچ میارے نہ بُوتگ۔ باز رنداں ایشاں چہ ڈن ءِ مردیں پہ چیر ءِ اندری، پہ لب ءِ لالچ یا پہ رپک ءِ

ہنر حرمء آورنگ ء وتارا پر کتنگ۔⁽²⁾ اگس مردینے دست بہ کپتیں گڑا بادشاہء زالاں یا سربیتانی
عیش آت ء بازیانا وتی جان ء دل ءن پز وشتگ آت۔

ایرانی شاہی حرمء ہزارانی حساب ء گوہتگیں کاردار، سربیت ء بے حسابیں زال بوتگ
آنت۔ اے ہم پہ مردین ء شکل ء ء نیادء مرادی بوتگ آنت بلے چوہندوستان ء بادشاہیں
مغلاں ایٹاں وتی جنک نہ نادینتگ آنت، مردداگ آنت۔ ماں چین ء بازیں شاہانی حرم ہم چہ
داشتہ، سربیت ء گوہتگ ء پُر بوتگ آنت البت چین ء شاہاں وتی جنکان ء سورداتگ ء بے مرد نہ
کتگ آنت بلے شاہی حرم ء انتظام مدام گوہتگیں کارداراں گون بوتگ۔

-
1. Eraly, Abraham. op.cit. pp: 642-645
 2. ibid. pp: 658-659

زالانی مراگش

ماں ہندوستان ءِ مُغلانی شاہ، ہمایون ءِ اولی وارءِ وتی بادشاہی ءِ شادہانی درگت ءِ زالانی مراگش یا ”مینا بازار“ ءِ رسم بناکت کہ شاہی حرم ءِ جنین ءِ میر ءِ امیرانی زالاں بہر زرت۔ اکبر ءِ ”خوش روز“ یا وٹشیں روچ ءِ نام ءِ اے رسم داشت۔ جہانگیر ءِ شاہیجان ءِ اے رسم پہ وت ءِ شتریں جنک ءِ گچین کنگ ءِ وپت ءِ واب ءِ برجا داشت۔ آہاں ہمے مراگش ءِ آتکگیں ہر زالے کہ دوست بُوت آہان ءِ حرم ءِ بُرت یا گول آہاں نکاح کت یا آہان ءِ سُمریت داشت یا گول آہاں وپت ءِ واب کت ءِ یلہ دات۔ میر ءِ امیرانی زال کہ اے مراگش ءِ اتک ءِ انت، آہاں وت ءِ راشتر سمبہینت ءِ اگس آہاں شتر رگیں ءِ زیبائیں جنک است ات، گول وت ءِ آورت تاں کہ بادشاہ ءِ چم ءِ بہ کپیت پر ءِ گول وت ءِ بہ بارت ءِ۔⁽¹⁾ شاہیجان پُر حوصیں مردے ات۔ ایشی ءِ شتریں جنک ءِ گچین کنگ ءِ جاگہہ ہمے ”زالانی مراگش“ ات کہ بہار گاہ ءِ موسم ءِ تاں 8 مارچ ءِ جاری ات۔ شاہیجان چومسکرا ءِ مداری ءِ یک تحتی ءِ ات کہ بازیں جنیناں بڈ ءِ ات۔ بادشاہ ءِ ہر جنین یے کہ دوست بُوت، ہمانی ءِ دکان ءِ اوشتات، سودائی یے کت ءِ وتی جنین کارداری ءِ را اشارہ ءِ کت ءِ گوست۔ چد ءِ بعد گڑا ہاؤڈیر ہیں کاردارانی کمال ات کہ ہما زال ءِ شاہ ءِ را پیش بہ کن ات۔ وہدیکہ زال حرم ءِ آرگ بُوت، بادشاہ ءِ گول آئی ءِ وپت ءِ واب ءِ رند، زر ءِ مال دات ءِ رخصت کت یا ہمے زال شاہی حرم ءِ پہ سُمریتی دارگ بُوت۔⁽²⁾

1. Eraly, Abraham. op.cit. p: 653

2. ibid. pp: 305-308

شکار پلکیں رستہ

پتہء کوشہ رند خاندانہ ذمہ واری تیموجین (چنگیز خان) ء چہ دومی مات یاماتوہ مستریں
 بزات بگٹر (Begter) ء سراتک۔ تیموجین ء آئی ء بزات ء مات قوم ء راج ء یلہ داتگ انتت۔
 اے پہ چنڈے نان ء محتاج انتت۔ ایشان ء ایشانی مات ء مدام کورہ ماہی گپت یا دگہ جناورانی
 شکارکت ء وت ء راپودت۔ یک روچے چنگیز ء شکارے کت بلے بگٹر ء آشکار زرت، پتک
 ء وارت۔ دگہ رندے تیموجین ء آئی ء کستریں بزات خسرة (Khasar) ماہی ء شکارکت، ہم بگٹر ء
 آئی ء کستریں بزات ء پیچ گپت انت۔ چنگیز سک نارضا بوت۔ چنگیز ء آئی ء کستریں بزات شت
 انت پہ مات ء، مات اش حال دات۔ مات ء پنت ء نصیحت کت انت کہ شما کسان ات، چورہ
 ات، اے وہداں وت ماں وت ء مرگ ء وہد نہ انت۔ شما کہ چوشیں لائقیں مردات، گوں وتی
 بزاتماں مرہ کست ء بدل ء شما گوں ہماہاں جنگ بہ دبیت کہ شمعہ مرہاہ داریں پت اش کشتگ۔
 مات ء آہان ء گوشت کہ بچار شمعہ ہے بزات، بگٹر، باندا بلکن شمعہ پت بہ بیت ہمیشا شما باید انت
 کہ آئی ء وتی پت ء مستر بہ لیک ات۔ منگولانی رسم الیش ات کہ اگس خاندان ء زالے جنوزام بہ بیت
 گڑا ہما خاندان یا ہما مرتگین ء بزات یا چک آئی ء زال ء گپت۔ ہمیشا بی بی ہونیلون ء اے جبرہ
 مانایے است ات چیا کہ خاندان ء مستریں مرد آوہداں بگتر ات ء آئی ء دل ء ات کہ وہدیکہ مزن
 بیت، ہونیلون آئی ء راسانگ کنت۔ گوں اے جبرہ چنگیز ء راس لگ ات۔ آئی ء آئی ء کستریں
 بزات ء شورکت ء بگٹر ء راکشت۔ وہدیکہ چنگیز ء آئی ء کستریں بزات خسرة، بگٹر ء کشتگ ء رند
 لوگ ء آتک انت، مات ء زانت کہ ایشاں بگٹر کشتگ۔ آئی ء گریت ء وتی چگان ء سک مرہات

گوں۔ گوشت ۛے تو ۛے ۛسےر ۛہ منی لاپ ۛے لگشتے، من دیستگ کہ تو ۛو ۛو ۛچک ۛے وتی جنء ۛچنگ ۛے
 ۛے۔ من ہمارو ۛو ۛے زانتگ کہ کسے کہ وتی جنء دپ جنت، آدگر ۛے ۛون کلےت۔ نوں دیم ۛے
 گوں ۛنگیز ۛے کت ۛے گوشت ۛے کہ تو ہمائے کہ تئی دست ۛے مچ ۛے ۛون ۛے پُربوتگ ۛے منی لاپ ۛے لگشتگ
 ۛے۔ تو ہمار ستر ۛے کہ وتی شکار ۛے زندگ ۛے پلک ۛے۔ مات ۛے گشت نوں تو وت بچار کہ پہ تو کئے
 پشت کپتگ، نوں تئی ہمراہ ایوکا تئی جنء سا ہگ انت۔⁽¹⁾

1. Weatherford, Jack. op.cit. pp: 24-25

چنگیز خان آزمانا شت

بی بی ہونیلون ۽ یسوغئی ۽ بیچ تیموجین کہ رند۽ دزستیں منگولاں آئی ۽ را چنگیز خان ۽ لقب دات ۽ وتی خان ۽ مسترکُت، چہ منگولانی مزنیں ٹکری ۽ نہ ات۔ آئی ۽ ٹکر بوریکجن نامدار ۽ مزن نہ ات۔ تیموجین وتی پت ۽ چہ دومی جن ۽ اولی بیچ ات۔ چہ ساری ۽ مات ۽ چنگیز ۽ دوہرات اتنت۔ مستریں ہرات، بگتر چنگیز ۽ آئی ۽ کستریں ہرات خسر ۽ کشت بلے چہ دومی مات ۽ دومی ٹک بلگو تئی تاں چنگیز زندگ ات، گوں چنگیز ۽ ہم دل ۽ ہم سیک ات۔ چنگیز ۽ مات، آئی ۽ پت ۽ چہ دگہ مردی ۽ پزورپل اتگ ات ۽ گپتگ ات۔

راج دپتراں بلاہیں نام انت کہ آہاں ملک ۽ ولایت گپتگ انت بلے چنگیز خان (1162 تاں AD 1227) ہما انت کہ آئی ۽ چہ دزستیں سوب مندیں جنگولاں دوسری گیش علاقہ گپتگ ۽ منگولان ۽ داتگ۔ آدگہ مزنیں ملک گیر ۽ شاہ بازیں پہ بڑگی ۽ بلے کسی مُرتگ انت یا کُشگ بُوتگ انت۔ یونان ۽ الیکزنڈر بلاہیں نامے، بازیں نلک ۽ والانت ۽ گپت، وہدیکہ مُرت، آئی ۽ پشت پداں آئی ۽ شتریں کماندار ۽ نامی نیں مردم ۽ آئی ۽ خاندان ۽ بازیں مردم کُشت انت ۽ دزستیں علاقہبانی حاکمی بہر ۽ تہرکُت۔ روم ۽ مزن نامیں کماندار ۽ حاکم جولیس سیزر ۽ بازیں نلک ۽ ولانت گپت بلے آئی ۽ راوتی سلگت ۽ بیلاں روم ۽ سینیت ۽ ماٹری ۽ کارچ ۽ خنجر جت ۽ کُشت ۽ چرائی ۽ رنداں دیراں روم ۽ وت ماں وت ۽ کُشت ۽ خون درنیا تک۔ مُغلانی مزن نامیں بادشاہ جلال الدین محمد اکبر کہ آئی ۽ ٹرس ۽ بیہم ۽ ہندوستان لرزا تگ ات، آئی ۽ مرگ ۽ 66 سال ۽ رند ہندوانی جاٹاں آئی ۽ قبر پٹ

ات، اکبرؑ ہڈ چہ قبرؑ درکت ء سوتک انت۔ اے وہاں آئی ء کڑاسگ، اورنگ زیب، ہندوستان ء حاکم ء بادشاہ ات۔

صداں چنگاں پہ بادشاہی ء حاکمی ء وتی مرہ داریں ء بادشاہیں پت کشتگ انت ء پتاں وتی چک ء بزات جنگ ء پز وشتگ انت۔ بیپیلون، کلدیائی، اسیریائی، میدیائی، ایرانی، چینی ء ہندوستانی بادشاہ وتی پت ء بزاتانی کشتگ ء چک ء پد نہ بوتگ انت ء انجیں بادشاہ گوشتگ انت کہ آپے بے کسی ء بے وسی مرتگ ء گار بوتگ انت۔ فرانس ء نپولین بونا پارٹ مزن نامیں جرنیلے یے ات۔ ملک ء بادشاہ بوت۔ ملک ء ولانتے گپت ء ایرجیگ کت انت بلے آخر ء دست گیر بوت ء دُوریں زرزین نی ء قیدی جاگہ ء مُرت ء شت۔

چنگیز خان چہ منگولاں مزینں میر ء امیری ء بیچ نہ ات بلے ایشی ء مرگ ء آئی ء دزستیں دوست ء کس ء عازیز پرداتنت۔ دزستیں منگولانی چماں ارس گورت۔ منگولاں آئی ء راگوں پردیں ء ارمانی نیں دلے ء ہما جاگہ ء کل کت، ہما علاقہ کہ آپیداک بوتگ ات۔ آئی ء عزت ء شان ء پرانی ء مہر ء واہگ ء آئی ء مرگ ء رند ہم چچ کمی نیاتک۔ آوتی زند ء رند ہم منگولانی واجہ ء خان ات۔ آئی ء منگولانی سراپہر بستگ ات ء منگولاں آئی ء سرا۔ بلے اگس پہ ظالمی، زوراکی، ناانصافی ء کشت ء کوش ء جبرہ بیت، گڑا چنگیز ء نام ہم چہ دزستاں دیم ء انت۔ اینجو مردم کہ چنگیز ء وتی زند ء کشتگ، اینجو بلکن چچ شاہ ء حاکم ء نہ کشتگ بلے پہ منگولاں آئی ء دنیا ء گیشتری بہر ء حاکمی ء واجہی ء تاج اڑدات ء آہان ء ہے علاقہبانی مستر ء کماش کت۔

چنگیزگوں چینی قوم تنگوت (Tangut) ء جنگ ء ات کہ AD 1227 ء مُرت یا بقول ء منگولاں آزماناں شت۔ چنگیز خان ء مرگ ء علّت ء سبب ظاہر کنگ نہ بوتگ انت۔ لہتیں گوشتیت کہ آئی ء سرا آزمانی گرنده کپتگ بزاں گروک ء شہم ء آئی ء راگپتگ ء امرتگ۔ باز

گوشتیت کہ آئی ۽ کونڈ ۽ تیر وارنگ، ہے تیر ۽ ٹپ ذرا نہ بُوٹگ ۽ آئی ۽ راکشنگ ۽۔ بازگمان
 کنت کہ دُڑمنی ۽ آئی ۽ راز ہر داتگ ۽ ہے زہر ۽ سبب ۽ آمیراں بُوٹگ۔ لہتیں گوشتیت کہ تنگوت ۽
 بادشاہ ۽ کہ چنگیز آئی ۽ خلاف ۽ جنگ ۽ بُوٹگ، چنگیز ۽ راسحر ۽ جاٹو کتگ، مُوٹ جنگ کہ چنگیز
 مُرتگ۔ باز گوشتیت کہ ہے بادشاہ ۽ شہر رگیں زال کہ دست گیر بُوٹگ، آئی ۽ وتی چیریں اندام،
 جان ۽، انجیں درمانے مان گیتنگ کہ وہدیکہ چنگیز ۽ گوں آئی ۽ وپت ۽ واب کتگ، آسے ماں
 چنگیز ۽ مردینی اعضا ۽ مان آتگ ۽ اعضا چہ جسم ۽ جتا بُوٹگ ۽ چنگیز چھے درد ۽ سوز مان ۽ مُرتگ، دگہ
 لہتینانی خیال انت کہ چنگیز ۽ اسپ، شکار ۽ دوران ۽ کنڈی ۽ مان آتگ، چنگیز چہ اسپ ۽ ترپونز
 کپتگ، کپتگ، تہہ زن بُوٹگ ۽ چھے تہہ زنی درد ۽ دوران آئی ۽ وفات کتگ۔

منگولواں اے مرد ۽ لاش چہ چین ۽ سر ۽ دلاں کت ۽ چل ۽ روچ ۽ ذرا جیں پندی ۽ رند، منگولیا ۽
 آورت ۽ آئی ۽ را انچوکل کت کہ تاں روچ ۽ مروچی کس نزانت کہ آکجا کل ۽ انت چیا کہ منگولوانی
 ایمان ۽ مذہب ۽ روہ باید انت کہ مُرتگین ۽ جون یا لاش انچوکل کنگ بہ بیت کہ کس مزانت تاں کہ
 ہے جون گوں ایمنی ۽ کل ۽ بہ بیت ۽ آئی ۽ پشت ۽ ہچ ٹمب ۽ رُمبے مہ بیت۔ منگول گوشتت کہ چو کہ
 انسانی روح چہ آئی ۽ جسم ۽ یا چہ جون ۽ در کیت ۽ روت پمیشا جون باید نہ انت کہ نشان بہ بیت کہ کجا کل
 انت۔ منگولواں وتی اے مزن نامیں خان یا بادشاہ ۽ ہے قبر ۽ جا گہارا تاں صداں میلاں چپ ۽ چا گرد ۽
 گاٹ داشت ۽ تاں سالانی سال ہچ کس ۽ را آعلقہ ۽ روگ ۽ نمیشت تاں کہ آہانی خان ۽ جون
 ماں قبر ۽ ایمن بہ بیت۔

گوشتت کہ اے چلیں روچانی سفر ۽ دوران ۽ ہر کس کہ دیما آتک، منگول ۽ لشکر ۽ آئی ۽ را
 کشت تاں کہ کس حالے مبارت کہ چنگیز خان ۽ جون کجام راہ ۽ برگ بُوٹگ ۽ کجا کل کنگ
 بوٹگ۔ مرد ۽ ابید اگس حیوانے دپ ۽ کپتگ ہم، آکشگ بُوٹگ۔ لاش ۽ کل کنگ ۽ رند، ہشت

صد اسپ سوار آسجھیں دگ آسپ گردوم داتگ انت، تاچیننگ انت، اسپان آ بڑتگ آ
 آورتگ کہ چنگیز خان آ کل کنگ آ جاگہ زانگ مہ بیت۔ کفن آ کسارت آ رند، ہمے دزستیں لشکری آ
 اسپ سواران آ دگ لشکری آ کشتگ تاں کہ اے حالے مہ برانت آ پدا لشکریان آ دگ لشکری آ
 کشتگ۔ مقصد ایش بوتگ کہ چوش مہ بیت کہ چنگیز خان آ قبر نشان دیگ بہ بیت آ آجاگہ ظاہر آ
 پدرا کنگ بہ بیت۔

سیزر ء نیک بختی

روم ء وت ماں وت ء جنگ ء بجنگانی دوران سیزر ء پوم پئے (Pompey) ء فوج ماں یونان ء
 دیم پے دیم اتنت۔ سیزر ء فوج کم تر ء گیبوس پمپیوس میںنگئوس (Gaeus Pompeius
 Mangnus BC 106-48) ء بلا ہیں ء سر جمیں لشکرے ات۔ سیزر گوں کے لشکر ء آہنگ
 ات ء حکم ءے کتگ ات کہ آدگے لشکر آئی ء رند ء وتا را سر بہ کنت بلے تاں دیراں لشکر سر نہ بوت
 چیا کہ گر ماگ ات، دریا مست ات۔ سیزر ء قاصد ء کڑا چک ء ودار ء دم بُرت۔ یک شپے نان ء
 ورگ ء رند سیزر ء وتی کمانداران ء گوشت کہ آئی ء دم بُرتگ ء وپسگ لوٹیت بلے دل ء دگر اتنت
 ءے۔ سیزر ء ارادہ کتگ ات کہ وت بہ روت ء چہ روم ء وتی فوجاں بیاریت چیا کہ گوں اے لشکر ء پوم
 پئے پزوش دیگ نہ بیت۔ سیزر کہ چہ وتی کماندارانی گورا پادا آتک، وتی تمبوء آتک، وتی گدانی
 سراغلامی گدے پوشت ء دیم ءے پے تیاب ء دات۔ تیاب ء آئی ء شنی لانیچے دیست، آئی ء ناحدا ء
 راگوشت کہ من سیزر ء غلاماں ء من ء آئی ء روان داتگ ء گوشتگ کہ من روم ء بہ رواں ء یک
 کلوہے سر بہ کنناں، تو من ء روم ء بہ بر۔ ناحدا ء گوشت کہ دریا مست انت، روگی نہ انت بلے
 ناحدا ننگال گیر بوت، سیزر ء اسوار ءے کت ء دیم پے دریا ء چول وران بوت۔ کے ڈور روگ ء
 رند ناحدا ء جواب دات ء گوشت کہ دیم ء روگ نہ بیت، من واتر کنناں۔ سیزر پوش انگیں وتی سربری
 گدان ء دور کنت، ناحدا ء دست ء گپیت، پر خپیت ء گوشتیت کہ من غلامے نہاں، ”من سیزراں،
 مہ تُرس، برو، چیا کہ ترا سیزر گون انت ء سیزر ء نیک بختی ہم“۔⁽¹⁾ ناحدا حیران ء ابکہ بوت ء پدا
 دیم ءے پے روم ء دات، بلے دریا ء چولاں روگ ء نیشیت۔ نوں سیزر ء زانت کہ دریا روگی نہ انت،

آئی ءناحداء راگوشنت کہ واتر بُو۔

شپ ءدومی پاس ءسیزر ءکماندار سہی بُوَت اَنت کہ سیزروتی تمبوء ءنت۔ آڈرہ لپرزگ ء
حیران بُوَت اَنت کہ سیزر گُج اَنت۔ وہدیکہ سیزر پہ وتی لشکر ءتمبوء ءسر بُوَت، کمانداراں پرے حبر ء
سکت نہ وُٹی درشان کت کہ آہانی مستر ءکماندار ءوتی زندگی خطرہ ءگیتنگ ءچوشیں سفری ءایوکا
رہادگ بوتگ۔ دیر نہ بوت کہ سیزر ءبہادری ءایوک ءروگ ءحال پُزشت ءایدگہ لشکری آن ء
سر بُوَت، فوجیانی دلاں نوکیں جذبے چست بُوَت، ءآہاں سوگند وارت، عہد ءپیمان کت ءگوشنت
کہ آہاں دگہ چچ فوج ءپلٹن ءگذرنہ اَنت، پوم پئے ءلشکر ءدیما آوت پہ مردی دار اَنت۔ (2)

1. Freeman, Philip. op.cit. p: 272

2. ibid.

مات ۽ زنا

سيزراسپين ۽ ات - اوهداں آروم ۽ حاکم نه ات - يک روچه سيزر کنٺينو ساء زرزمين ۽ شت ۽ هرگوليز (Hercules) ۽ يات گاري ذگرانه ۽ ٺيرت - هه عبادت جاہ ۽ سيزر ۽ يونان ۽ واجهين ليگزنڊر ۽ يک جٺي (Statue) ديست - ليگزنڊر چه سيزر ۽ دو صد سال ۽ پيش ترآت - سيزر ترانگ ۽ کپت که سي ۽ سے سال يا کم ۽ گيش هه عمر ۽ ليگزنڊر ۽ يونان، ميان ايشاء يورپ ۽ بهرے گپتنگ ات ۽ هندوستان ۽ سرٺوتنگ ات ۽ بگندمن ۽ سيزر ۽ که تني وهدي هچ جوهر ۽ کماله پيش داشت نه گتنگ - گول اے خيال ۽ آپدر دٺوت - دهم ۽ دگر، گول هه جوٺرگ ۽ شپ ۽ آئي ۽ واب ديست که آوتي مات ۽ ”سوارانت“ (گول مات ۽ وپت ۽ واب کنگ ۽ انت) سيزر سکت دل تپر که ٺوت - آئي ۽ واب ۽ مانا کنوکين زانتکارے لوٺ ات - آمرده ۽ واب ۽ مانا چوش کت که مات سرزمين، تيوگين جهان يا ٺيهه ۽ مانا ۽ دنت ۽ اے واب ۽ مانا ايش انت که تو ۽ سيزر تيوگين جهان ۽ سراحا کي ۽ بادشاہي کنٺي۔⁽¹⁾

1. Freeman, Philip. op.cit. p: 54

من تئ موت ء حسد واراں

وہدیکہ سیزر روم ء حاکم بُوت گڑا سینٹر کیٹو کہ سیزر ء خلاف اُت، چہ روم ء دراتک ء
 افریکہ ء شُت۔ اودا آئی ء لشکرے اُردات ء گول سیزر ء جنگ ء تیاری بناکت۔ سیزر گول وتی فوجاں
 جنان ء پڑوشان ء افریکہ ء سر بُوت ء مان تپسوس ء (Thapsus) افریکہ ء بادشاہ، جوباء رومن
 سپیو (Scipio) ء راپڑوش داتگ اُت۔ وہدیکہ اے حال کیٹو ء سر بُوت، آئی ء زانت کہ نول
 سیزر گول کس ء دارگ نہ بیت بلے آئی ء سلامی بونگ یا ایردست بونگ ء خیال چہ دل ء درکت۔
 آئی ء اے ہم زانت کہ اگس آسلاہاں ایر بہ کنت ء سلامی بہ بیت، سیزر آئی ء راج بر نہ کُشیت بلے
 آئی ء دل ء سیزر ء آئی ء راجشگ ء حبر پر آئی ء چہ زندگی ء بدتر انت۔ چہ سیزر ء بخشگ ء بدل ء آئی ء
 مرگ ء رادوست کت۔ شپ ء ورگ ء رند ء وپسگ ء ساری آئی ء پلاٹو (Plato) ء کتاب فیدو
 (Phaedo) ونت ء بلاس کت۔ چہ بعد کیٹو ء کسانیں چانکویے زُرت ء وتی لاپ بُرات ء
 روت ڈن ء درکت اُت۔ اے سچھیں شپ ء آئی ء خون رتک اُت ء وہدیکہ صحب ء پانگپا ء آئی ء بچ
 سہی بُوتنت، آہاں طیب یے آورت۔ طیب ء آئی ء لاپ ء روت پدالاپ ء دات اُت ء لاپ
 بست۔ یک وہدے کیٹو ء ہوش کت کہ تنی وہدی آزندگ انت۔ آئی ء لاپ ء بندوک درت ء
 دوردات ء کے دیراں رند، آئی ء ساہ دات۔ دومی روج ء سیزر یوٹیکا ء سر بُوت ء کیٹو ء مرگ ء حال
 ئے رست۔ سیزر گول ہبے حال ء رسگ ء کیٹو ء لاش ء گوراشُت، دیست ئے کہ اے ہامرد ء لاش

انت کہ آئی مدام پہ مردی ء نہ ترسی گوں سیزرء جنگ داتگ۔ آدل پردر بؤت ء گوشت ء
”کیٹومن ء تئی چوشیں موت ء سرا حسد کیت (زہر کیت)، انچو کہ من زاناں ترا اے جبرء سرا
حسد آتلگ ات کہ اگس تو سلامی بؤتین ء، من ترا بخش اتگ ات۔“ (1)

1. Freeman, Philip. op.cit. pp: 325-326

سیزر ۽ مزن مردی

BC 87 ۽ روم ۽ وتی ماں وتی جنگ ۽ فتنہ شروع بوت انت ۽ اے جنگ ۽ بجنگ تاں
 4 سال جاری اتنت۔ کورنیلیوس سنا (Cornelius Cinna) روم ۽ کونسل ات ۽ سیزر ۽ زال ۽
 پت ات۔ ایش ۽ ماریس لیوسینیوس کراسس (Marius Licinus Crassus) ۽
 اقتدار ۽ اختیار وتی دستاں زُرت ۽ مخالفان ۽ جت ۽ پز وشت۔ BC 83 ۽ پہلیوس
 سلا (Publius Sulla) چہ ایران ۽ میاں ایشیاء جنگاں چُٹ ات ۽ گوں وتی لشکر ۽ روم ۽
 آتک ۽ ماریس ۽ فوجان ۽ پز وشت دات ۽ روم ۽ حاکم بُوت۔ سیزر ۽ زال بی بی کلپرنیا پسونس
 (Calpurnia Pisonis) واجہیں سنا ۽ جنگ ات۔ سلا ۽ چون کت کہ ہا مردم کہ آہانی زال
 مخالفیں سینیٹر ۽ میرانی جنک یا گوہار اتنت، آہان ۽ حکم کت کہ وتی زالاں یلہ بہ دینت۔ (1)
 سیزر چو کہ سنا ۽ زامات ات، آئی ۽ راگو شگ بُوت کہ تو ہا وداں بخشگ بے کہ تو وتی زال ۽
 سہنان دینے۔ سیزر ۽ پہک جواب دات کہ سلا مئے جنانی مسترنہ انت ۽ نئے کہ جنانی یلہ دیگ ۽ نہ
 دیگ ۽ گوں روم ۽ حاکی ۽ بادشاہی ۽ نسبتے است۔ آئی ۽ گوشت کہ ما وتی زالاں پہ دگر ۽ گو شگ ۽ یلہ
 دات نہ کنیں۔ سیزر ۽ زانت کہ نہ منگ ۽ مانا بادی انت بلے آئی ۽ مزن مردی نشان دات ۽ اے حکم
 ۽ نہ من ات۔ آدگہ دزستیں میر ۽ امیراں زالانی یلہ دیگ ۽ دیر نہ کت۔ سیزر تنک، میری ۽ امیری
 وتی جا گہا، نوں آوتی ساہ ۽ جن ۽ گر ۽ بُوت۔ لہتیں میر ۽ معتبر ۽ گوں سلا ۽ دست بندی کت کہ پہ اے نہ
 منگ ۽ سیزر ۽ پہل بہ کنت ۽ ساہ ۽ مہ گپت۔ سلا ۽ میران ۽ گوشت کہ شامے ورناء پہلہ مرزی ۽ ات،
 شمعہ خاطر امن وتی داتگلیں سزا ۽ حکم ۽ پدا زوراں بلے یات بدارات کہ کیت انت و ہدے کہ سیزر

روم ۽ دڙستين نظام ۽ سر ۽ چير کنت چيا که من سيزر ۽ تها دگه ماريس يے گنگ ۽ آں۔⁽²⁾ تاريخ
 زانت گوشنت که سيزر ۽ ہے حکم ۽ نہ منگ ۽ وتي زال ۽ سُهِناني نہ ديگ آئی ۽ مزن مردی، مڑاه
 داری ۽ نہ ترسی ۽ نشون دنت ۽ پرے کار ۽ روم ۽ مخلوق سکت وش بُوت ۽ سيزر ۽ نام در آورت ۽ دير نہ
 گوست که مخلوق ۽ آئی ۽ راروم ۽ حاکم کت ۽ تاريخ ۽ آئی ۽ رامزنين عزت ۽ نامے بخشات۔

-
1. Freeman, Philip. op.cit. pp: 29-32
 2. ibid.

منی بچ تو ہم!

جولیس سیزر ماں روم ء سینٹ ء دیوان ء کُشگ بُوت۔ آئی ء 221 خنجر ء کارچی ٹپ مان ات۔ آخری مردم ء کہ سیزر ء نیمگ ء پہ جنگ ء تیمیچہ کُت، آئی ء یاربی بی سیلانوس (Silanus) ء بچ، بروٹس ات۔ سیزر ء چم چست کُت ء چارات، حیران ء اُبکہ ات۔ آدمان ء سیزر ء دپ ء ماں یونانی زبان ء اے دانک دراتک۔ ”منی بچ تو ہم“ (1)

بنات ء مارکوس جونیس بروٹس (BC 85-42) گوں سیزر ء دُژ مناں گون ات بلے سیزر ء آئی ء رابخش ات ء میری ء معتبری دات۔ سیزر ء اے مرد ء راروم ء پونٹیفکس (Pontifex) ء اُگہ دات ء گال ء گورنر کُت۔ اے مرد ء راسیزر ء برکت ء BC44 روم ء پریٹر (Praetor) گچین کنگ بُوت ء سے سال ء رند آپہ کونسلی ء واستہ ہم نابینگ بُوتگ ات۔

سیزر ء رابروٹس سکت دوست ات۔ مستریں سبب ایش ات کہ بروٹس، سیزر ء کسانى ء یار بانکیں سیلانوس ء بچ ات۔ (2) لہتیں سنگت ء سیزر ء راسوگہ ہم کُتگ ات کہ بچار اے بروٹس وتی رگ ء مروت۔ آہاں گوشنگ کہ گمان ہمیش انت کہ اے مرد تی کُشگ ء پنڈلاں گون انت بلے سیزر ء اے جبر بہہ باور نہ بُوتگ ء گوشنگ ء کہ بروٹس ء پہ منی کُشگ ء سکت بازودار کنگ لوٹیت۔ (3)

بروٹس ء یک پیڑکی ء ہم روم ء آخری بادشاہ ء خلاف ء سازش کُتگ اُت ء آبادشاہ کُتگ اُت۔ آخر کہ ہما پیرک ء نماسگ، بروٹس، وتی رگ ء شُت، سیزر ء نیکی ء دیمانیاتک اُت ء گوں سیزر ء کشوکاں گوں بُوت۔

1- شیکسپیر ء نوشتہ کُتگ کہ سیزر ء دپ ء در اُتگلیں آخری دانک ایش بُوتگ کہ ” بروٹس تو ہم (Et tu Brute) بلے روم ء تاریخ نویس گُوشنت کہ چہ آئی ء زبان ء در اُتگلیں آخری لہز اے بُوتگ اُت: ”منی بچؔ تو ہم“۔ (Kai Su Tenon?)

2- باز گُوشنت کہ اصل ء بروٹس سیزر ء چہے یار ء وتی بچؔ بُوتگ بلے باز گُوشنت کہ بلکن اے جبر راست یے مہ بیت چیا کہ بروٹس چہ سیزر ء عمر ء 15 سال کستر بُوتگ ہمیشا اے عمر ء ہزاں 15 سال ء عمر ء بلکیں سیزر ء چہ وتی یار ء بروٹس ء مات ء جُکٹ پیدا کت نہ کُتگ۔

3. Freeman, Philip. op.cit. pp: 355-356

کُون بگا

بگائی یا کُون بگائی ء تاریخ سکت کو ہن انت۔ پنج ء شش ہزار سال ساری یونان ء مردین ء گوں مردین ء عشق ء ہم بستری ء روان بُو تگ ء اے روان نامیارے بُو تگ ء نا عیبے۔ پیریں یا مزن عمریں مردان ء کساں عمریں ورنائیں مردیں یار بُو تگ۔ یاری ء ابید بازیں دمگاں مردیناں گوں مردیناں سُور کتگ۔ روم ء بادشاہ نیرو ء دو بگا سانگ کتگ۔ اے رسم ایوکا یونان یاروم ء نہ بُو تگ، دگہ ٹلک ء ولانتاں ہم بُو تگ ء تاں روچ ء مروچی است انت۔

ماں اوغانستان ء پاکستان ء پٹھانانی بازیں قوم ء قبیلہاں مردین ء گوں مردین ء سگتی ء ہم بستری عیبے نہ انت۔ مُغل بادشاہ ظہیر الدین بابر ء تزک بابر ی ء نوشتہ کتگ کہ آئی ء نا کو سلطان محمود مرزا ء کہ بدخشان ء حاکم بُو تگ، حال ئے رس اِتگ کہ فلاں جا گہہ ء شتر رنگیں بچکے است، آئی ء وتی مردم روان داتگ انت کہ آہاں ہما بچک پرائی ء آورتگ۔ آئی ء نوشتہ کتگ کہ اگس میر ء امیر ء کمانداری ء را شتر رنگیں بچکی ء حال ء کپتگ، آہاں آورتگ، گوں وت ء داشتگ ء وتی یار کتگ۔ آزمانگ ء ہر کس ء کہ بچکیں یار نہ بُو تگ، آبراں حساب ء نہ بُو تگ۔

کوہنیں باریگاں زیارت ء پیرانی سر ء مراکش ء چچی ء دوران ء پہ ہم بستری ء وپت ء داب ء جنینیں قہبگ ء مردینیں بگا ء کونی موجود بُو تگ انت۔ اگس کوہنیں ء نوکیں زیارت یا پیر ء فقیرانی ادیرہ ء زیارتانی تاریخ ء بچارے، کُون بگا ہانی موجودگی ء نشان اَسْت انت ء اے نا آزمانگ ء عیبے بُو تگ ء نامروچی عیبے۔ یونان ء جیر و شلم ء چوشیں کُون بگا ہانی سراحکومتی سُنک ہم مقرر کتگ بُو تگ بلے پیشی دُوراں ماں ملہ ء زیارتی مراگشاں بگا ء کونی آنی وپت ء داب ء سُنک ء ملام نہ بُو تگ۔

پہل

مرگ ء رند ء زندمانی ء بارواچہ قدیمیں زمانگ ء ہے گوشگ بُوتگ کہ مردم کہ مریت،
 پدازنگ بیت۔ ہے فکر ء زانت ء بُنیاد ء بنی آدم ء رامدام سوگ کہنگ بُوتگ کہ آؤکیں زندمان چہ
 اے زند ء ہزاہ دارتر ء شتر تر انت چیا کہ مردم نمیران بیت ء دومی الیش کہ آؤکیں زند ء شتری ء حرابی ء
 ذمہ وار ء سبب ہے زند انت کہ مردم ء نوں گوازینگ ء انت۔ اگس حرابی یے کفنے، آئندہ ء
 حرابی یے گندے، امن ء ایمنی نہ گندے یا مرگ ء رند دگہ انچیں جناوری یا کم ذاتیں ء ایردستیں
 مردی ء یاسہداری ء شکل ء پدازنگ ہی ء تئی ارواح تاں دیراں ایمن ء آسودگ نہ بیت بلے اگس
 شتری کفنے، دومی زند ء شتری ء آسودگی گندے۔ لہتیں مذہباں چو کہ یہودی انت یا عربانی مسلمانی ء
 دین انت، ایساں بہشت ء دوزہ ء خیال ء زانت ء شون داتگ کہ مرگ ء رند محشر ء روج ء پاکیں حد
 نندیت ء گوں بنی آدم ء آئی ء زندمانی ء دوران ء شتر ء گندگانی حساب ء گپیٹ ء ہے حساب ء کتاب ء
 رند، بنی آدم ء دائی آسودگی ء وٹی دنت ء بہشت ء بارت یا پہ دائی عذاب ء پہ سزا دوزہ ء بارت کہ آس ء
 بلا ہیں دریا یے کہ گناہ کاریں جنین ء مردیں ہمو داٹچ انت کہ سچ انت۔

گوشنت کہ یہودیانی گورا بہشت ء دوزہ ء فکر چہ ایران ء زرتشتی مذہب ء اتگ۔ اے فکر
 چہ بیبیلون ء دراتگلیں ء فلسطین ء آؤکیں یہودیاں گوں وتا آورنگ۔ دومی زندمان ء فکر ہم بازیں
 زانیکا ر مذہبی کو اس گوشنت کہ یہودیاں چہ واجہیں زرتشت ء مذہبی زانت ء زرتگ۔

زرتشت ء گوشگ ات کہ انسان ء مرگ ء رند آئی ء روح یا ارواح چہ یکت پہل یے یا

دڑا جیں راہے ۽ گوزگ ۽ آدیما روگ لوٹیت چیا کہ وہد یکہ چرے پہل ۽ آدست بہ بیت یاراہ ۽ آسر
 بہ کنت گڑا آدائی آرام یا آسودگی ۽ سر بیت بلے اگس بدیں ارواح چرے پہل ۽ گوست مہ کنت ۽ بہ
 کپیت، گڑا جہل ۽ جھلیں گارے ۽ یا جا گہی ۽ کپیت ۽ لہتیں و ہداں رندا آئی ۽ جسم دومی شکل ۽ دوشمی ۽
 پداودی بیت۔ مسلمانانی قصہ ۽ آیاتاں اے پہل ۽ را ”پہل ۽ صراط“ گوشنگ کہ تمام بنی آدم چھے
 پہل ۽ گوزیت۔ نیکو کار ۽ پارسا گوزانت ۽ بد عمل ۽ گناہ کار چھے پہل ۽ شتر انت ۽ جہل ۽ دوزہ ۽ آس ۽
 کپ انت ۽ اے پہل چہ مود ۽ ٹال ۽ بارگ تر ۽ چوزحم ۽ زہ ۽ تیز انت۔

واجہیں جیسر

عیسائی گوشتن کہ حداء گپت ء رضاء چہ بی بی مریم نائیں زالی ء کہ سورے نہ کتگ ء نشنگیں جنکے بُوَتگ، یک بچّ یے عیسیٰ یا جیسر (Jesus) پیداک بُوَتگ۔ چوکہ زہگ ء پیداک کنگ ء جنین ء مردینی ء ہم بستری ء وپت ء واب گذرانت ء چوکہ بی بی مریم ء رامردنہ بُوَتگ پمیشا واجہیں عیسیٰ ء پلہ مرز ء منوگر ہے گوشتن کہ اے کوٹک ء بے پت یے نہ بُوَتگ بلکن اے حداء گپت ء بی بی مریم ء لاپ ء تہم بُوَتگ ء پیداک بُوَتگ پمیشا آئی ء درجہ حداء چک ء گنت ء حداء آئی ء (روحانی) پت ء درجہ ء انت ء بی بی مریم ہمانیکیں ء پاکیں زال انت کہ ہے چک ء پیداک کتگ۔

بے پت ء چھلّی ء لاپ ء تہم بُوَتگ ء پیداک بُوَتگ ء قصہ ء آیات تاریخ ء دگہ ہم بازاست۔ ماں ایشیاء یک زالے کہ نام ء نانا (Nana) ات، آئی ء اٹس (Attis) نائیں چھلّے بے سورے یا بے پت ء پیداک کت۔ گوشتن کہ آئی ء چھتہیں اناردانگ یا بادامی دانگے وتی اندام ء یا جان ء مان کتگ کہ ہمیشی ء سبب ء ہے چک لاپ ء تہم بُوَتگ۔ یونان ء ہم زالے کہ نام ء ہرا (Hera) بُوَتگ، آچہ بازار ء شہر ء درکیت، جنگل ء گیا بان ء روت ء بے مرد ء ٹایفون (Typhon) آئی ء لاپ ء کپیت۔ دگہ انچیں قصہ میکسیکو ء حدایا حدادروشمیں ہستی (Deity) ء باروا انت کہ گوشتن کہ کوٹزل کوٹزل (Quetzal Coatl) چہ بے سوریں نشنگیں جنکے ء پیداک بُوَتگ کہ آئی ء نام اش بہشت یادومی جہان ء شاہ بانک (The Queen of Heaven) کتگ۔ ایشی ء قصہ ہم چو بی بی مریم ء قصہ ء وڑ ء انت، گوشتن کہ چہ آزماناں

حدائی ”پیغامِ کلوہ“ اتلگ ء ہمے زال ء را گوشگ بُوتگ کہ اے حدائے تب یا آئی ء حکمِ انت کہ ترا
 گوں مردِ نبی ء بے و پت ء واب ء ہم بستی ء چھلے بہ بیت، ہمیشا وا جہیں عیسیٰ ء منوگر ء پلہ مرز
 پرے جبر ء وش انت کہ چوشیں بے پتیں بچ ”گوں حداءِ حکم ء قدرتاں“ دگہ بازیں ہم آزمانگ ء ء
 آزمانگ ء ساری پیداک بُوتگ، چراہاں کس بے پت ء کوٹک گوشگ نہ بُوتگ، آحدائی داد
 بُوتگ انت، ہمیشا آہانی دل ء وا جہیں عیسیٰ پہ انسان ء حدائی سوغات ء دادے۔

شاہ فیروزؒ مولد میں جنک

شاہ فیروز (AD 457-483) ؒ زمانگ ؒ ایران ؒ گوں ہفتلا بیٹ (Ephthalites) ؒ بادشاہ خوش نواز ؒ جنگ (AD 464-5) بنا کت۔ فیروز ؒ لشکرے زرت ؒ الگار کت بلے پز و ش ؒ وارت۔ چرے پز و ش ؒ رند آئی ؒ بادشاہ خوش نواز ؒ را گوشت کہ جنگ ؒ نفے نیست بیامن ؒ تو امن ؒ ایمنی ؒ عہد ؒ قول کنیں ؒ پہ دوئیں قومانی نیام ؒ دائی ایمنی ؒ باید انت کہ تو منی جنک ؒ سانگ بہ کننے۔ خوش نواز سک و ش بُوت بلے چون کت فیروز ؒ کہ وتی جنک ؒ بدل ؒ یک داشتہ ؒ مولدے سمبہینت ؒ رواں دات ؒ گوشت ؒ کہ اے منی جنک انت۔ لہتیں ماہ ؒ رند، خوش نواز ؒ معلوم بُوت کہ اے زال فیروز ؒ جنک نہ انت، آئی ؒ داشتہ یے۔ ایرانی شاہ ؒ پہ چوشیں بد قولی ؒ دروہ ؒ خوش نواز ؒ پیچ ؒ تاب وارت۔

دیر نہ گوست خوش نواز ؒ فیروز ؒ سراقا صد کت کہ آلوٹیت کہ وتی ہمسا گلین قومی ؒ سراقا کہ بہ کنت ؒ پرے مقصد ؒ فیروز پہ آئی ؒ فوج ؒ سرو کی ؒ راہ در بری ؒ بہادریں، زحم جنیں ؒ آزمودہ کاریں فوجی کمان دار رواں بہ دنت۔ فیروز ؒ پیچ شکے دل ؒ نیا وارت ؒ سے صد زحم جن ؒ زانتکاریں فوجی کماندار پرانی ؒ رواں دات۔ خوش نواز ؒ اے سے صدیں کمانداران ؒ دست گیر کت، چریشاں گیشتر کشت ؒ آدگران ؒ لنگ ؒ منڈ کت ؒ رواں دات ؒ گوشت کہ اے ہما دوز بانی ؒ دروہ ؒ بدل انت کہ تو یک مولدے پہ من دیم دات ؒ گوشت کہ تی جنک انت۔⁽¹⁾ وہدیکہ اے لنگ ؒ منڈیں کماندار کہ پہ فیروز ؒ سر بُوت انت، فیروز ؒ بلا ہیں لشکرے مچ کت ؒ خوش نواز ؒ سراقا کت بلے

خوش نوازہ آنچیں رپکے سازات کہ فیروزہ لشکر چاریں نیمگاں مان توینت کہ آئی لشکر ہچ نیمگہ
 روگہ راہ نہ بُوتہ اگس اے حالتہ جنگے بکو تیں، آئی فوجہ ہچ پشت نہ کپت، ذرہ کشگ
 بُوتہ انت۔ خوش نوازہ قاصد کت کہ تو چاریں نیمگاں گیرہ انگرہ انے، تئی تئی لشکرہ چاریں
 نیمگاں موتہ انت۔ من ترا ہے شرطہ بخشاں کہ توئے فیروزہ دائی امنہ ایمنیہ جنگ نہ کنگہ
 قولہ بہ کئنے من خوش نوازہ راوتی واجہہ شاہ بہ لیکئے۔ چو کہ تو دوڑ بانیں بد عہدیں مردے تئی
 سرا ہچ باور کنگ نہ بیت، پمیشا ایشیہ توجیل ایش انت کہ تو درستانی دیماوتہ رازینہ سرا دور بہ
 دیعی منی دیما دیم پہ شکون بہ بے۔ (2)

اے گز انیں بے عزتی یے ات۔ لشکرہ کماندارہ میرہ امیراں شاہ فیروزہ را گوشت کہ دگہ ہچ
 را ہے نیست، ہر چوں بیت گوں خوش نوازہ صلاہ کنگ بہ بیت۔ گز از تیشی ملابانی رپکہ راہہ سرا
 شاہ فیروزہ صبحہ روجہ ہکتہ دیم گوں روجہ کتہ دیم پہ شکون بُوت۔ اے وڑہ آئی خوش نوازہ
 شرطہ پیلو کت بلے وتی لشکری آنی دیمہ ہے گوشت کہ آئی ایرانہ حد، بزاں روجہ دیماوتی
 سر جہل کنگہ کئی من اتگ، خوش نوازہ دیمانا۔ (3)

شاہ فیروزہ وتی پوشیں بے عزتیہ شکستہ امدام ملورہ دل گزان ات۔ آئی دلہ لوٹ
 ات کہ آچہ خوش نوازہ وتی بے عزتیہ بیرہ بہ گپت۔ اے مردہ جنگہ چینہ لاج بنا کت۔ آئی
 سر وزیرہ مستریں صلاہ کاراں آئیہ را سوگہ کت کہ ایران جنگہ توانہ نہ داریت۔ لشکرہ کماندارہ
 سپاہ داراں ہم شاہہ را صلاہ دات کہ امنہ قولہ قرارہ مہ پڑوش، اے جنگ سوب مندیں جنگے نہ
 بیت چیا کہ خوش نوازہ تیرا ترآت، بلے فیروزہ گوشت کہ پہ من ہچ را ہے پشت نہ کپتگ، یا من وتی
 بے عزتیہ پڑوشہ بیرہ بگراں یا بہ مراں، بلے خوش نوازہ را یلہ نہ کناں۔ فیروزہ بلا ہیں فوجے
 تیار کتہ ہفتلا نیطانی سرا الگار کتہ قولہ کت کہ بے سوبہ وا تر نہ ہاں۔ ساری ترہ

جنگ بندی ء امن ء یک قرارے ایش ات کہ یک بلا میں نشان یا چیدگے سرحد ء سرامک کنگ بہ بیت کہ دوئیں بادشاہانی فوج چرے نشان ء یا چیدگ ء نہ گوزانت ء یکے دومی ء سرالگار نہ کن انت۔ پہ بیرگیری ء ہوئ ء فیروز ء دماغ پڑگپتگ ات، آئی ء چون کت کہ آئی ء اے نشان یا چیدگ ء راجہ بُن ء گوتک، چارپادگی چروکی ء سرایرکت، ہبے نشان ء پلک ء راپیلانی دیم ء بست ء چا جا گہار ہادگ کت ء فیروز ء فوج ہبے چروک ء پیلانی پُشت ء روان بُوت۔ آئی ء وتی کمانداران ء گوشت کہ بچارات من وتی قول ء خلاف ء نہ رواں چیا کہ قرار ہمیش انت کہ من چرے نشان یا چیدگ ء نہ گوزاں ء من ء منی لشکر گوزگ ء نہ ایں، نشان ساری انت ء من آئی ء رند ء آں۔ (4) بلے آئی ء امیر ء کمانداران گوشت کہ اے دڑوہے، سُبکی یے، چوشر نہ انت بلے فیروز ء رانکی یے دیما ت، پہ جبر سرپد نہ بُوت۔

خوش نواز سرپد ات کہ فیروز بودلاے، دانش مندیں مردے نہ انت ء ناشتریں فوجی کماندارے۔ آئی جنگی توجیلے سازات۔ خوش نواز ء وتی لشکر ء ارد ء گرد ء یک بلا میں گارے بُرات، آپ ء پڑکت ء ہبے گارے آپ ء کر ء گوزاں دڑچک، کاہ ء بُوج، حاک یا آنچیں چیزدات کہ زانگ مہ بیت۔ ہبے گارے درنیام ء یکت کسانیں راہے پچ کت کہ اوداگار بُروک نہ ات۔

صباہ ء مہلا خوش نواز ء لہتیں سوار دیم دات کہ آہاں جنگ نہ کنگ ء ہما عہدنامہ نشان دیاں کت ء شاہ فیروز ء کماندار، میر ء امیران ء گوشت کہ بچارات، اے عہدنامہ انت کہ شمشے بادشاہ ء گوں مئے بادشاہ ء کتگ۔ مروچی آوتی عہد ء قول ء پڑوشگ ء انت۔ اے جنگ پہ شماء پہ شمشے بادشاہ ء وٹیں وہدی ء وٹیں سو بے نیاریت، شما باید انت کہ چرے جنگ ء وتی دست ء بہ کش ات ء پہ فیروز ء بد عہدی ء وڑالاں وتارا پہ مُپت مہ کوشارین ات۔ گوں اے جارے بازیں لشکری آں فیروز ء رایلہ دات ء واتر بوتنت بلے شاہ فیروز سرپد نہ بُوت۔ کیلین دار ء سرے داشنگ ات ء پہ جنگ ء

لائنک بندآت۔ نون خوش نوازء و تی جنگولانی ٹولی چھے گار نہ بُرائگیں راہء رواں داتنت ء گوشت
 ءے کہ ہر وہدء کہ فیروزء لشکری دیم ء بہ کنز آنت، شما چھے راہء تچان ء دور جنان ء وا تر بہ بت۔ یک
 رندی ء گیش خوش نوازء لشکری ٹولیاں انچوش کت ء فیروزء فوجی سوکلوداتنت۔ فیروز سوکی بُوت،
 زہر گپت ء تی لشکرء را حکم ءے کت کہ ارش بہ کن ات۔ وہدیکہ لشکرء ارش کت، آہے بُرائگیں گارء
 کپت آنت ء مرتنت۔ فیروز ء آئی ء فوجی کماندار ہم ہے گارء کپت ء مرتنت۔ فیروز ء جنک
 مراد وچت کہ نامہا خوش نوازء دشترآت، آدست گیر بوت۔ شاہ فیروز ء سر وزیر ء بازیں صلاح
 کار ہم دست گیر بُوت آنت۔ خوش نوازء آہان ء عزت دات، آہان ء گور ء گزر کت۔ خوش نواز ء چہ
 گارء فیروز ء لاش در کت ء گول عزت ء کفن ء کسارت کت۔ (5)

1. Rawlinson, George. Sassanians. op.cit. pp: 191-192

2. ibid.

3. ibid.

4. ibid: pp: 195-197

5. ibid.

حَسْمَى رَبِّي حَلَّ اللَّهُ

بنی آدم ءِ حد اچو کہ پرواک ءِ طاقتور انت، رحم دل ءِ مہروان انت، نہ ٹرس ءِ بیر گیر انت
 پمیشا بنی آدم وتی ویل ءِ مُشکلانی ذمہ وار ہے حد اہاں زانت ءِ ایشانی دُور کنگ ءِ ذمہ ہم ہے حد اہانی
 انت۔ گز انیس ساعتانی آسان کنگ ءِ یاویل ءِ آفتانی نیا ہگ یا آہانی دارگ ءِ توجیل بنی آدم ءِ مدام
 ہے ساز اتگ کہ دعاء فریاد بہ کنت ءِ ہے حد اہاں چہ وتاوش بہ کنت چیا کہ انسان ءِ دل ءِ انت کہ
 آئی ءِ نافرمانی ءِ ناباوری ءِ سبب ءِ، ناشمریں کار ءِ کردانی سبب ءِ یا آئی ءِ ظلم ءِ جبر ءِ سبب ءِ حد ایش واہ
 انت ءِ بنی آدم ءِ سراناسلامتی، دُکال ءِ شدیکی ءِ دگہ آفت روان دینت تاں کہ بنی آدم وتی قد ءِ پچہ
 بیاریت، آہانی پنت ءِ نصیحت کہ آہاں وتی پیغمبر ءِ راہ دربرانی وسیلہ ءِ انسان ءِ راروان داتگ انت،
 آہانی سر اعمل بہ کنت ءِ ہر کس پہ اندام ءِ حدائی راہ بہ بیت۔

چوشیں دعاء فریاد بنی آدم ءِ ایوک ءِ الوت ءِ اہوت ءِ کنگ یا بازیں مردم یکجا بُوتگ ءِ توبہ ءِ
 بارگشت اش کنگ۔ دعا لوٹگ ءِ جا گہہ ویرند انیس ہند یا جنگل یا لوگ یا میدان ءِ پٹ بُوتگ
 انت۔ دعاہانی مقصد وتا ءِ وتی اوبادگانی ءِ وتی قوم ءِ راج ءِ راچہ حد اہانی عذاباں رکینگ ءِ جہد بُوتگ۔
 بنی آدم ءِ ہے چار اتگ کہ اگس حد اہانی توصیف ءِ ثنا کنگ بہ بیت، آہاں ءِ گلا ہگ بہ بیت، وتی
 کمزوری ءِ کم توانی منگ بہ بیت، گڑا حد اہانی دل الما موم بیت ءِ آہنی آدم ءِ گناہاں بخش انت ءِ وتی
 آوتگیں ویل ءِ جنجالاں بر انت یا کم کن انت۔ چوشیں دعا شعری یا سوتی پر بند یا تعریفی ءِ توصیفی لہزہ
 گالوار بُوتگ انت کہ پہ وٹ گئی لیس ءِ پہ لیس گوشتگ انت۔ گول حد اہاں دعاء فریاد ءِ راہ ءِ راہ بند پہ

ہر کس ء جتا بُوتگ چیا کہ بنی آدم ء دل ء ہے بُوتگ کہ دعا انسان ء حدایا حدابانی نیام ء ء آہانی وت
 ماں وت ء نسبت ء دوستی ء برجا دارگ یا نہ دارگ ء سبب ء اثر مند بیت پمیشا مردماں گوں وتی
 حداہاں دعا لوٹ اتگ ء وتار ء وتی راج ء قوم ء راچہ نیستی، چہ نادر اہی ء چہ ویل ء جنجالاں پھر یزگ ء
 دست بندی کنگ ء دعاء دگہ پیہی البش بُوتگ کہ چہ مُشکل ء ویلاں رگگ ء آہاں چہ حداہاں راہ
 در بری لوٹ اتگ یا چہ وتی کنگیں گناہاں (ہما کار کہ انسان ء دل ء حداہاں دوست نہ بوتگ انت)
 بخشش ء پہلی لوٹ اتگ۔

بازیں مذہباں وتی قوم ء راجانی دعا لوٹگ ء راہ بند ء وڑ ء پیم گوشتگ ء گیشینتگ انت۔
 یہودیوں، عیسائیوں، مسلمانوں، زرتشتیوں، مصری ء میاں رودراتک ء کونہیں مذہباں یا چینی،
 ہندوستانی ء دنیا ء ایدگہ کُنڈانی مخلوق ء دعا لوٹگ ء وڑ ء پیم جتا بُوتگ انت چیا کہ آہانی حدایک نہ
 بُوتگ انت ء نا آہانی زبان ء دود ء ریدگ یک بُوتگ انت، بلے بنی آدم ء دعا لوٹگ ء مقصد ء عرض
 یک بُوتگ کہ ہے دعاہانی برکت ء دعا لوٹوک ء سراسر اثرے بہ بیت، آئی ء فکری ء ذہنی توان گیش بہ
 بیت تا کہ آوتی مقصد اس سو میں بہ بیت یا آنچو بہ بیت کہ دعا لوٹوک ء ہم بستگی یے گوں حداہاں جوڑ بہ
 بیت، حدابانی دل موم بہ بیت ء آہنی آدم ء واہرگاں پیلو بہ کن انت۔ دعاء پشت ء اے جبر یا فکر مدام
 برجا بُوتگ کہ حدابندہ یا بندہ بانی دعاء وٹش بیت ء آئی ء وٹشی ہمیش انت کہ ہے دعاہانی وداں حدابانی
 توصیف ء ثنا بہ بیت، پے بنی آدم ء آئی ء کنگیں کارانی یا مہروانیانی یاداد ء دہشانی یا رحم دلی ء اوپار کشتی ء
 توصیف کنگ ء آہان ء گیر آرگ بہ بیت۔ گوں اے توصیفانی ہمراہی ء بنی آدم ء نزوری درشان
 کنگ بہ بیت ء گوں حدایا حداہاں آہانی منگ ء قول ء قرار بہ بیت، نوں حدابانی دل موم تزیت ء بنی
 آدم چرائی ء یا چہرہ بانی گزہاں چٹیت۔

نامینتگیں یا نوشتہ کنگیں یا پے دل یات کنگیں دعاء فریاد ء دست بندی ء توبہ ء بارگشت ء نشان

5000 سال کوہن اُنت۔ یہودیانی پاکیں بانئیل اے درگت ءِ مستریں ءِ شترتریں کتاب اُنت کہ آئی ءِ تہادعالوٹگ ءِ حداءِ گلاہگ ءِ توصیفی گالوار ءِ شعری بندبشتہ اُنت۔ عربانی اسلام ءِ ہم دعالوٹگ ءِ راہ بندمان کہ آہانی پاکیں قرآن ءِ آہانی پیغمبر ءِ گفتاراں موجود اُنت۔ ہے وڑ ءِ ہر مذہبے کہ آئی ءِ قول ءِ قرار ماں کتاباں مان اُنت، آہاں دعالوٹگ ءِ وڑ ءِ پیمن نشان داتگ اُنت۔ دعالوٹگ ءِ توبہ ءِ بارگشت ءِ پیمن ذاتی اُنت یا گوں مٹی ءِ میڑی اُنت یا وٹش وٹش ءِ یا پھ سوت ءِ نازینک ءِ چوگان ءِ پر بند اُنت بلے دعاہانی مراد ءِ مقصد یک اُنت چو کہ موسم ءِ بد لگ ءِ ہور ءِ آبادی ءِ دعا، چہ بیماریاں رنگ ءِ جنگ، ویل ءِ جنجالاں چٹگ ءِ، گناہانی بخشگ ءِ وشحالی ءِ آبادی آرگ ءِ یا دتی تہردیں ءِ پُرواکیں دُژ منانی ایرجیگ کنگ ءِ یازند ءِ رند ءِ نمیرانی ءِ آسودگی ءِ دُعا۔

بلوچانی یک مسلمان ٹلے، ذگری کہ اے فرقہ نوں چار صد سال کوہن اُنت، آہانی دُعالوٹگ ءِ اجتماعی تور چوگان اُنت کہ کوہ ءِ مراد (1) ءِ زیارت ءِ وہاں یادگہ وٹشیانی وہاں، جنین ءِ مردین یکجا چاپ کن اُنت، حداءِ توصیفی شعر ءِ سوت پر بند کن اُنت، یکے پر بندیت ءِ آدگر دگر دے تہر اُنت ءِ جواب دینت۔ البت کوہنیں باریگاں بلوچانی دُعالوٹگ ءِ وڑ ءِ پیمن زرتشتی مذہبی رسمانی وڑ ءِ بوٹگ۔

1۔ ماں پاکستانی بلوچستان ءِ کچھ ءِ ضلع ءِ شہر، تربت ءِ گور بیچانی زرباری نیگ ءِ یک کوہی پڑگ ءِ جمپے کہ کوہ ءِ مراد (مُرادانی پیلو بوٹگ ءِ جاگہہ یا کوہ) گوشنت، ہے کوہ ءِ سہرا زگریانی راہ دربر ءِ مہدی، مُلا محمد ءِ زگری فلر کتنگ کہ ہے جاگہہ نوں پہ آئی ءِ مُرید ءِ پلہ مرزاں زیارتے کہ ہر سال روچگ ءِ ماہ ءِ آخری دہیں روچاں آہدا کا اُنت، حدائی عبادت ءِ زگری چوگان کن اُنت۔

قول انت من ء شيهك ء سر ء پوتزواں

قول يا عهد ء سوگند بلوچ ء ز بان انت - كاري ء كنگ يا نه كنگ ء عهد انت - اے عهد ء پیمان
 گوں حداءء بيت يا گوں وت ء يا گوں دگری ء بے چوشين قول ء پيلو كنگ پميشا الی انت كه په
 بلوچ ء سر به روت بے قول مه روت - كاري ء كنگ ء نه كنگ ء ابید بلوچ گو شیت كه اگس حدا چوش
 به كنت گز امن چوش كناں، چوش مه كنت، من چوش كناں، اگس حدا بچ یے به دنت، اگس فلاں
 كار منی دل ء تب ء به بيت، اگس ويل ء مشكل آسان به بنت يا حدا آسودگی ء وشحالی یے بیاریت
 يا قدرت منی دژ مناں پزوش به دنت، گز ابلوچ چیزے په حداءء نام ء قربان يا حیرات كنت يا انجی
 كارے كه آئی ء دل ء شتر انت يا حراب انت، همائی ء كنت - قول يا سوگند ء مسام گوں قدرت ء،
 گوں حداءء، گوں انسان ء هما عهد انت كه بلوچ ء كنت ء آئی ء سر اوشتوك بیت -

آمُرگ کہ شپاں نیم بال اُنت (1)

بلوچ ۽ پاکستان ۽ فوجانی نیام ۽ جاری نیں جنگ ۽ پاکستانی فوجاں وا جہیں میر عبدلقدیر ریکی ۽ بچ میر جلیل ریکی ۽ را 13 فروری 2009 ۽ چہ کوئٹہ ۽ آوار جت ۽ بُرت ۽ دو سال ۽ نوہ ماہ ۽ رند 24 نومبر 2011 ۽ آئی ۽ لاش اش ماں کوہ ۽ اگاراں چگل دات (2) وہدیکہ میر جلیل ریکی ۽ لاش گس ۽ سر بیت گڑا آئی ۽ پت میر قدیر ریکی وتی نما سگ ۽ جلیل ۽ 4 سال لگیں بچ بی بگر ۽ آئی ۽ پت ۽ لاش ۽ گورا کاریت، تیراں شنگ اتگیں لاش ۽ پیش داریت ۽ آئی ۽ را گو شیت کہ بی بگر تو مدام جسٹ کتگ کہ منی پت کجاشنگ، پرچہ نیت؟ بگند مروچی تئی پت اتگ، اے لاش تئی پت ۽ گنت۔ تو زانے تئی پت کیا جنگ؟ تئی پت پاکستان ۽ جنگ چیا کہ آئی ۽ وتی ڈیہہ ۽ آزادی ۽ وت واکو لوٹ اتگ، پہ تو ۽ پہ دزستیں بلوچاں آزادی ۽ باعزتئی لوٹ اتگ۔ منی بچ! تو گو شنگ کہ می دژمن کئے انت، نوں وتی دژمن ۽ شڑ پچہ بیار کہ تئی پت ۽ کشتگ۔

بلوچ راج دپتراں چوشیں ہزاراں واقعہ نقش انت کہ ماتاں وتی کسانیں بچان ۽ حال داتگ کہ آئی ۽ پت ۽ یا بزات ۽ کشوک کئے انت۔ گوہاراں مدام وتی تنگو نیں بڑ اتان ۽ یات ۽ گیتگ کہ شے میریں پت یا پڑ مڑا ہیں بزات کیا کشتگ انت ۽ ہے بچ کہ مزان بوتگ انت، آہاں وتی پت ۽ بڑ اتانی میر پہ مردی کپتنگ ۽ وتی ۽ وتی پیرینانی نام نوک کتگ۔ دژمن اگس پر زور ۽ طاقتور بوتگ ہم، آچ بردل ایمن نہ بوتگ چیا کہ آئی ۽ زانتگ کہ بلوچ ۽ میر پہ دیری نہ روت۔

دژ منانی مات ۽ گوباراں ہم وتی چُگان ۽، بز اتان ۽ مدام سوگہ کتنگ کہ دل ایمن مہ یت چیا کہ شمارا
فلاں بلوچ ۽ بیرگون انت۔ بلوچ گوشت ۽

سنگ اگس چاتانی بُن ۽ ریز انت
کینگ چه مردانی دل ۽ کنز انت
ناسنگ ریز انت ناکینگ کنز انت
بیر بلوچانی تاں دو صد سال ۽
لَسہیں آہوگے دو دنائیں

بالاچ گورگیچ ۽ میریں بزات، دوداء سَمی نائیں مالدریں زالے وتی میارکت۔ آئی ۽ میار ۽
مال میربی بگر پُژ ۽ پہ زبردستی تڑینت ۽ بُرت انت۔ بی بگر ۽ چوشیں کرد بلوچی دودانی حلاف ات ۽ پہ
میر دوداء نام ۽ دپی ۽ بے عزتی یے ات۔ دوداء لانک بست ۽ پہ سَمی ۽ مال ۽ پد تڑینگ ۽ بی بگر ۽ آئی ۽
لشکر ۽ دیما مان تڑات، جنگ بوت، میر دودا گوں ہمرہاں کُشگ بوت۔ بالاچ کسان ات، آئی ۽
دوداء رُمب ۽ گوں کپک ۽ جنگ ۽ رُگ لوٹ ات، بے دوداء آئی ۽ راکن کت ۽ گوشت کہ واتر
بو، اگس من کُشگ بوتان گڑا منی بیر ۽ چہ دژ مناں بگر، منی عزت ۽ جست ۽ بہ کن۔ گڑا ہبے بالاچ کہ مزن
بیت، لانک ۽ بندیت ۽ گوں یک غلامے (کہ نیم نام ۽ نقیبوات) ۽ گوں بی بگر ۽ پور ہیں ٹک ۽
جنگ دنت ۽ تاں چُنت سال ۽ یک یک ۽ حونی داراں کُشیت ۽ تجحیت ۽ پوشیدہ بیت۔ اے
بیرگیری ۽ دوران ۽ بی بگر ۽ ٹک ۽ مردم انچو لپرزگ ۽ بے تاہیر بنت کہ آہانی زال وتی کسانیں چگانہ
ترسینگ ۽ سہر ینگ ۽ بالاچ ۽ نام ۽ گرا انت ۽ آہاں واپین انت۔ گوشت کہ ایش انت بالاچ ۽
دژ یگانہ تواریت، ایش انت بالاچ پیداک انت، بالاچ ۽ بیرگیری ۽ باروا پہلوان ۽ شاعرانی
پر بستگیں شعر بلوچی لبرانکی تاریخ ۽ نمیر انیں بہرے انت۔

پہ میار جلی؁ مڑاہ داری؁ میر کمبر ناما ورا نٲ کہ آئی؁ پہ وٲی ہمساہگانی پہریزگ؁ آہاں؁ چہ
 مہراب نا میں حون واریں مردی؁ لشکر؁ رکینگ؁ جنگ کت؁ سر؁ تاوان دات۔ گوشنت کہ نوک
 سُوریں میر کمبر؁ حال رسیت کہ مہراب گوں لشکر؁ مان رتگ؁ آہاں بازیں بلوچے پُل اٲگ؁
 بازیں بگال اش بندی کتگ؁ گڑا میر کمبر لائک؁ بندیت؁ ہمراہاں کیجا کنت؁ پہ جنگ؁
 درکیت۔ ہے دمان؁ میر کمبر؁ شیر زالیں مات درکیت؁ کمبر؁ گوانک جنت؁ گوشیت کہ کمبر من ترا پہ
 بڑگی؁ ہزار مشکلے رودینتگ؁ تومنہ عزتے؁ منی دیدگ؁ ساہے۔ منی امیتے بلے اگس تو ماں
 کل؁ گوں وٲی زال؁ ہم نیاد بہ بے؁ بہ نندی؁ بچارنی؁ تئی بے وس؁ لاچاراں ہمساہگاں مہراب بہ
 پلست؁ بندی بہ کنت؁ گڑان بہ کنت؁ ببارت گڑا پہ تئی رودینگ؁ منی جہد؁ جفاچے مانائے
 دارا نٲ۔ گڑا من ہے زاناں کہ من میریں بلوچے نہ رودینتگ؁ من زہریں کرگ کشنگ؁ آہ آپ
 داتگ۔ مات جبر؁ اکنٲ؁ گوشیت کہ کمبر! برو؁ پہ مردی پیش دہاں برو؁ بندیاں پد گردین؁ وٲی؁
 وٲی پیرانانی نام؁ نوک بہ کن۔ اگس پرے پڑمڑا ہیں کار؁ سوہین بوتئی؁ بندی گردینت اٲت؁ مہراب
 پڑوش دات گڑا من تئی سرا پہر بندان؁ اگس کشگ بوتے گڑا پہ چوشیں پڑمڑا ہیں شہیدی موت؁ من
 بچ بر پہ تو موتک نہ کنناں؁ من شادان باں؁ ترانا زیناں؁ پہ تو ہالوجنان۔ ے

بندی بیا اٲت گر پد ؁
 نند اٲت منی کل؁ ؁ دپ ؁
 دیوان ماں شاہی کاپر ؁

گوں من گوش ؁ کند کنناں
 جنگ ؁ حکایتاں کنناں
 تئی کوش ؁ توصیف ؁ کنناں

من کہاں تئی قبر ء سر ء
 ڈہل ء دمامہ ساز کنناں
 چاپ ء بلو ہالو کنناں
 ہفت روج ء شاکامی کنناں

پیراں کہ ورنا بیان
 بوہ ء دُنے آتار کنناں
 سرزیا دہیں سانگے کنناں
 تئی مٹ ء دو بر پیدا کنناں

بلوچ ء آہانی سروک ء مزن مردانی پہ وتی ڈیہہ ء راج ء پھریزگ ء جنگی پیکار ء بہادری ء قصہ ء داستان ماں تاریخ ء دل ء نقش آنت کہ بلوچ پہ پھرے آہان ء گیر کار آنت۔ بلوچانی راج دپتراں، میر کمبر، بالاچ، خان میر مہراب خان، سردار میر غلام حسین بگٹی، میر بلوچ خان چما صداں لہتیں نام آنت کہ پہ مزن مردی، بہادری ء پہ قوم ء راج ء یا پہ بلوچی دودانی پھریزگ ء جان ء سر ء تاوان کنگ ء چکٹ ء پد نہ بوتگ آنت۔ چوشیں مزن مردی ء احوال ایو کاماں بلوچ ء راج دپتراں درج نہ آنت، ہر قوم ء ہر ملکی ء تاریخ ء آہانی میرانی، کماں دارانی یا آہانی دلیریں، سچانی بہادری ء داستان مدام نمیران آنت۔

کار تیج ء روم ء جنگ ء دوران ء کار تیج ء فوج ء مزن نامیں سالار ہنا بل (Hannibal)

(183-247 BC) ءمزن مردی، بہادری ء بے مثالیں سالاری ء کمانداری تھی وہدی ماں راج
 دپتراں مننگ انت۔ گوشنت کہ ہنا بل کہ کسان ات، آئی ء مڑاہ داریں پت ہمل کر برکا
 (Hamilcar Barca) ء آئی ء را گوشنت کہ کارتیج ء مستریں دژمن روم ء آئی ء بادشاہی
 انت۔ یک رندے ہنا بل ء گوں وتی پت ء گوشنت کہ آجنگ ء گوں لشکر ء گوں بونگ لوٹیت، گڑا
 آئی ء پت ء گوشنت ات کہ آئی ء یک شرطے، آیش انت کہ وہدیکہ تو اے سوگند ء ورے کہ تاں تو
 زندگے تو گوں روم ء سگتی ء دوستی نہ کنئے۔ ہنا بل ء گوں وتی پت ء ہبے جبر ء قول کت۔ گوشنت
 کہ دگے رندے ہنا بل مہ کنت کہ آپت ء ہمراہی ء جنگ ء روت گوں۔ گڑا پت ہنا بل ء را وتی
 دوئیں دستاں چست کنت ء پے قربانی ء شرک ء پال ء جمبوریں آس ء سراداریت ء آئی ء را سوگند
 دنت کہ وہدے کہ مزن ء لائق بے تونچ بر گوں روم ء آئی ء وا کداراں سگتی ء ہمکو پگی نہ کنئے۔ گوشنت
 کہ ہبے حالت ء ہنا بل سوگند وارث ء قول کنت کہ اگاں واک ء اختیار منی دست ء بنیت من روم ء
 آئی ء مردماں آرام ء آسودگی ء نیلاں ء آئی ء وشحالی ء نیک سختی ء دیما پے تیر ء ٹوپ داراں۔ 26 سال ء
 عمر ء (BC 221) ہنا بل کارتیج ء فوج ء کمانداریت۔ اے مرد ء گوں وتی پت ء کنگیں قول
 سبزینت ء تاں 15 سال ء رومن فوج ء رومن سرکار ء رادارماں دپ ء دات۔ اے دوران ء آئی ء
 اٹلی ء بازیں دگ ء روم ء کر ء گو راں جنگ دات۔ ہنا بل ء نہ تزیسی، مڑاہ داری ء بہادری ء قصہ ء
 داستان رومنانی لوگ لوگ ء سر بوتنت ء چریشی ء نام ء روم ء مردم ذرہ اتنت۔ رومنانی زالاں پے وتی
 کسانیں زہگانی تزسینگ ء ہبے گوشنت کہ بچا راگاں شیطانی کنئے ”من ہنا بل ء تو ارکناں“ یا
 ”ایش انت ہنا بل دروازگ ء دپ ء سر بوتگ“۔

ہنا بل ء یک رندے ناباز ء رندے روم ء پروا کیں لشکر انچوپڑوش دات ء ہما جنگی رپک کارمرز
 کت کہ تھی وہدی ہم فوجی تاریخ نویس ء جنگی زانیکا رحیران انت۔

زندگیءِ آخری 12 سالوں ہنابل چہ کار تیج ءِ در آتک ءِ در راں ڈیہہ بوت، چیا کہ گوں رومنناں
 ذما (Zama) ءِ آخری جنگ ءِ (BC 200) کار تیج ءِ لشکر ءِ پڑوش ءِ رندر رومنناں مہکت کہ
 کار تیج ءِ سرکار ہنابل ءِ آبانی دست ءِ بہ دنت، ہمیشا ہنابل چہ کار تیج ءِ در آتک ءِ زند ءِ آخری سال ءِ
 پہ در راں ڈیہی گوازینت انت۔ اول سمران آاسیریا ءِ شاہ ءِ میار بوت ءِ آئی ءِ فوجی صلاح کار، رندر ءِ
 بتینیا (Bithynia) ءِ شاہ ءِ گوارا شت بلے رومنناں آئی ءِ را کلوه ءِ قاصد کت ءِ چہہاردات کہ ہنا
 بل آبانی دست ءِ دیگ بہ بیت۔ ہنابل ءِ دیست کہ اے شاہ ءِ بردستاں ہورمان نیست، چومہ بیت
 کہ آئی ءِ را بہ گیپت ءِ آئی ءِ رادر منیں رومنانی دست ءِ بہ دنت، مرد ءِ زہر وارت ءِ وتارا کشت۔
 مرگ ءِ ساری آئی ءِ کا گدے نوشتہ کت ءِ گوشت کہ رومنناں پہ منی مرگ ءِ سکت بازودار کتگ۔ پہ
 اے پیر مردیں ہنابل ءِ مرگ ءِ آچد ءِ گیش ترودار کت نہ کن انت۔ رومن کہ پہ من چودار خطا ءِ بلے
 تاہیر انت، آہان ءِ چرے جنجال ءِ من چٹھیناں۔

1۔ آمرگ کہ شپاں نیم بال آنت

بالاچ ءِ کمان ءِ تیر آنت

2۔ بلوچ گوشنت کہ پاکستانی فوج ءِ آئی ءِ طاقتوریں جاسوسی گل، آئی ایس آئی (انٹرسروسز انٹیلیجنس)
 ءِ ایم آئی (ملٹری انٹیلیجنس) بلوچ ورناباں چست کنت، آہان ءِ قید ءِ بندی ءِ دوران ءِ بلے عزت کنت،
 جنت ءِ کشیت ءِ آبانی جوناں چگل دنت۔ اے جنگ ءِ بلوچانی صداں ورناءِ سرچارہیہے ڈر ءِ گرگ، بندی
 کنگ ءِ کُشگ ءِ چگل دیگ بونگ ءِ آنت۔

کماں میانیں تنگ لُنٹاں

دستانی، دیم، گُلّانی، لُنٹانی یا سرءِ پیشانی ءِ چُھلگ ءِ مانا ءِ مطلب ہر راج ءِ جتا انت بلے ایش عزّت، مہر ءِ نژدگی کی نشون دنت۔ ایوکا بنی آدم نہ انت کہ کیے دگری ءِ چُھلگ پرانی ءِ مہر ءِ دوستی ءِ درشان انت بلکن حیوان، مُرگ ءِ ماہی، پرند ءِ چرند ہم کیے دگری ءِ راپ مہر ءِ دوستی لگاشنت، چُھک انت ءِ لیس انت۔

پیشی باریگاں ماں بازیں قوم ءِ راجاں لُنٹانی چُھلگ یا دستانی یا دیم ءِ چُھلگ ءِ رسم نیست۔ یونانی کو نہیں لبرانک ءِ چُھلگ ءِ ذکر سکت کم انت۔ چین ءِ پونزءِ گوں دومی ءِ گُلّاں لگاشگ ءِ رسم بُوتگ۔ عربانی بازیں بُتگاں پونزءِ گوں پونزءِ گُلّ ءِ گوں گُلّ ءِ لگاشگ ءِ رسم تاں رواج ءِ مرچی موجود انت۔ یونان، اسیریا ءِ ہندوستان ءِ لہتیں دَمگاں دستانی یا لُنٹانی چُھلگ ءِ رواج ءِ نشانی است انت بلے افریکہ ءِ مصر ءِ نیست انت۔ یورپی ٹلکاں اے رسم ہم سکت کوہن نہ انت البت روم ءِ پہ سورءِ سانگ ءِ پگا کنگ ءِ بانورءِ لُنٹانی چُھلگ ءِ رواج بُوتگ۔ روم ءِ شاہ کنسٹنٹائن (Constantine) ءِ دورءِ اے متگ بُوتگ کہ سالونک ءِ بانورءِ لُنٹانی چُھلگ ءِ مطلب سورءِ قانونی بونگ انت۔

مذہبی کتابانی چوکہ تورات ءِ چُھلگ، کیے دگر ءِ دستانی چُھلگ ءِ رسم ءِ ذکر ماں بائیبیل ءِ مان انت۔ ماں بائیبیل ءِ واہبیں اسحاق (Isaac) ءِ وتی چُھک جیکب (یعقوب) ءِ چُھلگ ءِ جبرمان انت۔ وہدیکہ جوزف (یوسف) ءِ پت واہبیں جیکب ءِ وفات کت گڑا یوسف ءِ آئی ءِ راجُھک

ات۔ وہدیکہ عربانی پیغمبر واجہیں محمدؐ وفات کت گڑا ابوبکر آئی ء لوگ یاتمبوء روت ء آئی ء را
 چکیت۔ بائیل ء واجہیں سلیمان بن داؤد ء توصیفی سوتاں ہم چکگ ء ذکرمان انت۔ عیسائی گورا
 ”پاکیں چکگ“ ء ذکر بائیل ء است انت۔ اسرائیلی راہ بر ء پیغمبر ہوسیا (Hosea) ء
 گیر آرتگ ات کہ اسرائیلیاں گوسک ء جتے جوڑ کتگ ء آئی ء راجک اتگ۔

روم ء یادگہ بازیں علاقہاں وہدیکہ مردم حدابانی بتانی گورا گوستگ انت، آہاں وتی جندء
 نلک یادست ء دیم چک اتگ ء ہامانی نیمگ ء شہار داتگ کہ بزاں آپرائی ء مہر دار انت۔
 واجہیں سیسیرو ء گوشنگ ات کہ ہر کولیز ء بُت آئی ء مُریداں ہینچو چکیتگ کہ آکوہن ء بے بزاہ
 گندگ ء آتگ۔

مُسلمان ماں مکہ ء کعبہ (اللہ ء لوگ) ء ایریں سیاہیں سنگے چک انت کہ آگوشنت کہ اے
 سنگ چہ آزماناں ماں زمین ء کپتگ یا آتگ ء اے بہشتی سنگے کہ باعزت ء بابرکت انت۔
 اسرائیلی جیروشلم ء یہودی مسیت ء قبلہی دیوار ء چک انت ء گزیو انت۔ عیسائی بازیں ٹک کہ
 ذگرانہ یا چرچ ء پتر انت، آواجہیں عیسیٰ یابی بی مریم ء بُت ء چک انت۔ آعیسیٰ ء پامودیک ء نشان
 (Cross) ء ہم چک انت۔ بازیں عیسائی وتی پادری یا پیر ء بزرگانی دستاں چک انت۔
 ہندوستان ء ہندو وتی ذگرانہ یا عبادت جاہ ء زمین ء سرء ایرکن انت ء آئی ء چک انت۔

پہ عزت، پہ نژیکی، پہ مہر، پہ قہریں دلانی جوڑینگ ء وٹی ء وداں لُنٹ یادپ ء چکگ ء ذکر
 مذہبی قصہ ء آیاتاں مان انت۔ پیر ء فقیر ء ولیانی دستانی چکگ ماں بازیں قوم ء راجانی تہار سمے
 بُوتگ۔ مستریں مردی ء یامیر ء امیر ء بادشاہ ء دستانی چکگ آئی ء عزت دیگ ء نشانی بوتگ۔ پہ
 نژیکی ء دوستی ء درشان کنگ ء دستانی چکگ ء رسم تنی وہدی ہم است انت۔ پہ وٹی درشان کنگ ء
 گوانی چکگ ء رسم دنیا ء بازیں نلکان ء راجاں موجود انت۔

بلوچانی گورا دستانی چنگل ۽ رسم کوہن انت۔ اے مہر ۽ دوستی ۽ نشانی انت کہ پہ مستریں
مردمی ۽ عزت ۽ خاطر اہوتگ۔ قبیلہ ۽ سردار، میر ۽ امیر ۽ کماندار یا پیر ۽ بزرگانی ۽ کلا نہیں شیرزانی
دستانی چنگل بلوچانی رسمے بوتگ کہ تنی و ہدی ہم است انت۔ البت جن ۽ مرد ۽ ابیدگری ۽ گلانی یا
لنٹانی چنگل ۽ رسم ماں بلوچاں نیست انت۔

چہ بروتان ۽ برونگیس ریشاں

ریشاں ۽ بروت بازیر قوم ۽ راجانی گورا تاں روچ ۽ مرچی عزت ۽ مزاه داری ۽ پھ جواں مردی ۽ پھ درجہ ۽ مرتبت زانگ بیت۔ مصریاں ریشاں داشتگ ۽ ریشاں رنگ ہم جنگ آنت۔ بازنداں میر ۽ امیر یا بادشاہاں وتی ریشاں انچو جوڑ کنگ آنت کہ گوں سہر یا زر ۽ بارگیس ۽ کسانیں ٹالاں بندوک بونگ آنت۔ ماں مصر ۽ اے رسم ۽ نشان BC 3000 ۽ بگرتاں BC 1580 ۽ گندگ ۽ کا آنت۔

سُمیرین، اسیرین، بیبیلونین، کلدین ۽ میدی مخلوق ۽ ہم ریشاں داشتگ۔ بازیناں پھ ریشانی بزاه دارکنگ ۽ آہان ۽ جُمل جُمل ۽ گوں زر ۽ تاراں بستگ ۽ ڈولدارکنگ آنت۔ ایران ۽ شاہ ۽ بادشاہاں دراجیں ریشاں داشتگ ۽ بازنداں رنگ ہم جنگ آنت۔ ہندوستان ۽ بازیر دمگاں ریشاں ۽ دارگ عزت ۽ مزن مردی ۽ نشانی بونگ۔ اگ کسی ۽ جر مے کنگ گڑا پھ سزا آئی ۽ ریشاں ساہگ بونگ آنت۔

بلوچانی گور ۽ ریشاں بروت با مردی، مزاه داری ۽ عزت ۽ نشان بونگ۔ بے ریشاں بروتیں مردم بودلا ۽ کم دانش لیکگ بونگ آنت۔ بلوچاں پھ کاری ۽ کنگ یا نہ کنگ ۽ ریشانی سوگند وارنگ۔ میرچا کرند ۽ گوں لاشاراں جنگ ۽ پزوش ورگ ۽ میر ۽ گرگ ۽ وتی پت ۽ سر ۽ ریشانی سوگند وارنگ۔ پھ منت ۽ زاری یا کئی منگ ۽ کسی ۽ ریشاں دست جنگ آنت یا گوشنگ کہ وتی باعزتیں ریشانی ثواب ۽ پھ من اے کار ۽ بہ کن یا مہ کن۔

ماں بلوچاں سر ۽ ساہگ یا ریشاں بروتانی ساہگ میارے بونگ۔ سر ۽ پٹ ۽ دارگ ۽ گلگانی لوجان کنگ مزن مردی ۽ براہ داری ۽ زانگ بونگ۔ بلوچانی ریشاں دزاج نہ بونگ آنت بلے پھ وز مے یا چلو کنگ آنت کہ بزاه دار بہ بنت۔ سزاوار ۽ گناہ گار ۽ ریشاں بروت ساہگ

بوتگ انت یا سر ساہگ بوتگ کہ مز نہیں بے عزتی ء کم شرپی یے زانگ بوتگ۔

ماں یونان ء الیکزنڈر ء زمانگ ء زرنانی سرا الیکزنڈر ء فوٹونقش چنگ انت کہ آئی ء ریش داروک نہ بوتگ بلے بازیں و ہداں یونانیانی گورا ریش ء دارگ باعزتی ء نشانی بوتگ۔ ماں اسپارٹا ء باز براں اگس کسی ء راسزادگی بوتگ گرا آئی ء ریش یاریشانی یک بہرے ساگ ء ڈورکتگ انت البت باز براں یونانیاں بروت ڈورکتگ انت۔ الیکزنڈر ء زمانگ ء آئی ء حکم کنگ ات کہ آئی ء فوجی وتی ریشاں بہ سا انت چیا کہ چوش مہ بیت کہ گوں ڈژمن ء گر ء روس ء و ہداں ڈژمن ء سپاہی آہانی ریشاں بگر انت ء آہاں بدار انت یا بہ جن انت۔

ماں روم ء ریش ء ساہگ ء رسم 299 BC ء شروع بوتگ۔ گوشت کہ سپیو افریکا نوس (Scipio Africanus) اولی حاکم ء واجب بوتگ کہ آئی ء وتی ریش ساگ انت ء چد ء بعد ریش ء ساہگ مزن مردی ء ”رومن“ بوتگ ء نشانی بوتگ۔ اے دوراں ذراجیں ریش چل ء لیگاری ء سستی ء نشانی یے بوتگ، مزن مردی ء بہادری ء نا۔ رومنانی تہا مرد کہ بالغ بوتگ ء اولی وار ء کہ آئی ء ریش ساگ گرا پرے رسم ء دیوان ء مٹی ء مراگش بوتگ ء آورنا ء ورنائی ء ابتداء ء وٹی دارگ بوتگ۔ البت پہ موتک ء کسی ء مرگ ء غماں ہم رومناں وتی ریش داشنگ ء مزن کتگ انت چونکہ جولیس سیزر ء کوش ء زند ء واجہیں آگسٹس (Augustus) ء پہ دل رنجی ء غم ء درشان کنگ ء وتی ریش داشنگ انت۔ ابید چریشی ء ہوپ یا قدرتی ویل ء آفتانی و ہداں ہم مخلوق ء پہ بڑگی ء کمی درشاں کنگ ء ریش داشنگ۔ رومن فلاسفر ء زانکاراں چوپیشی یونانی فلاسفر اں مدام ریش داشنگ کہ آہانی زانندگی ء ہم ء زانت ء نشانی بوتگ۔

ماں جرمنی ء لہتیں قبیلہ انجیں بوتگ کہ آہانی ورنابان ء ریش ساہگ ء ہما و ہداں موہ دیگ بوتگ کہ آہاں چہ قبیلہ ء ڈژمنناں یک مردے کشتگ وگس نا آئی ء راریش ء ساہگ ء ازم نہ بوتگ چیا کہ ریش پہ کمزوری، لغوری ء ناتوانی نشوں دیگ بوتگ۔ البت ہما و ہداں اسکاٹ لینڈ ء آئر لینڈ ء ریش ء ساہگ عیبے بوتگ۔ ماں یورپ ء ہزار سال ء ساری برے بچارے ذراجیں ریش

داروک بُوتگ آنت ۽ برے بگندے ریش ساہگ بُوتگ آنت۔

بازیں قوماں پہ مذہبی ۽ مُلا ہی سکیناں ریش داشتگ۔ ماں یونان ۽ مذہبی قصواں زوس (Zeus) ۽ پوسیدن (Poseidon) ۽ راہ ریش ۽ اپالو ۽ راہ ریش پیش دارگ بُوتگ۔ ایران ۽ واجہیں زرتشت ۽ قصہ ۽ آیاتانی رو ۽ زرتشت ۽ ریش داشتگ۔ عیسائیانی واجہیں عیسیٰ مدام باریش آنت۔ ماں ہندوستان ۽ مُلا ہاں ریش داشتگ بلے بازیں عہد ۽ باریگاں ریش ساہگ ہم بُوتگ آنت ۽ ریش پہ چل ۽ لیگاری ہم شمار کنگ بُوتگ آنت۔ مسلمانانی پیغمبر واجہیں محمد ۽ ریش داشتگ کہ آئی ۽ منوک، مسلمان، ریش ۽ دارگ ۽ سُنّت گوش آنت، بزاں ہما کار کہ آہانی پیغمبر ۽ وتی زندہ کنگ ۽ پیش داشتگ۔ بازیں مسلمان ریش دار آنت ۽ بروت سا آنت، باز ریشاں کسان ۽ حاکیدہ کنت ۽ بازسک ذراج۔ یہودی ریش دار آنت چیا کہ آہانی واجہیں پیغمبر ابراہیم ۽ ریش داشتگ کہ آئی ۽ احداء حکم کنگ کہ آریشاں بداریت ہمیشا ریش ۽ دارگ پہ یہودیاں سُنّت ۽ ابراہیمی آنت۔

کوہنیں دوراں ماں ہندوستان ۽ پہ بازیں قوم ۽ قبیلہاں جان ۽ پُٹ ہم نیک زانگ بُوتگ آنت چیا کہ آہانی دل ۽ پُٹ رُدیت کہ رُدیت ۽ زندگی ۽ شتریں توانے داریت۔ ہما زمانگ ۽ مُلا ہاں گُشتگ کہ مردم یاسا ہداری ۽ مرگ ۽ رند ہم پُٹ وتی ردوم ۽ یلہ نہ دنت ہمیشا اے چہ جان ۽ ایدگہ اعضا ہاں پاک تر ۽ شتر تر آنت۔ سکھ تنی و ہدی ہم پُٹ نہ سا آنت ۽ اے عمل ۽ بنیادی فکر ہمیش آنت کہ پُٹ زندگیں حقیقتے، ہمیشا پُٹ دارگ بہ بیت، دُور کنگ مہ بیت۔ بازیں قوماں سر ۽ ساہگ میا رُبوتگ ۽ سزاوار ۽ قیدیانی سر ساہگ بُوتگ آنت۔ ماں چین ۽ BC 500 ۽ مخلوق ۽ سر ۽ پُٹ داشتگ ۽ ذراج کنگ آنت ۽ آہان ۽ پشتی نیمگ ۽ بستگ ۽ لونجان کنگ آنت۔

ارواح

گوشتگیں دوراں بازیں مردمان ء یقین بُوتگ کہ ہر کس ء پدیم ارواح مان نیست بلکن باز کم مردم اُنچین اُنْت کہ آہاں ارواح مان۔ مثال ء حبر ء اے ہم گوشتگ اش کہ مردین ء را ارواح مان بلے جنین ء مان نیست۔ لہتیں راجانی تہا ہے گوشتگ بُوتگ کہ جنین ء را ارواح مان بلے مردین ء مان نیست۔ بازیانی ہے ستک بُوتگ کہ ہما جنین کہ چُک ء ذراہ بُوگ ء و ہداں بہ مریت، آئی ء ارواح مان بیت ء آدمی زند ء ابتداء کُت کنت۔ ابید چریشی ء بازیں زانتکار ء کو اسان مردمان ء سوگہ کتگ کہ ارواح یک جا گہے نہ اوشتیت، آبدن ء بازیں اعضا ہاں مان بیت ء روت ء کیت ہم چو کہ چم، پُٹ، بنی آدم ء سا بگ، لاپ، خون، جگر، دل ء نپس یاساہ ء پُری۔ ہندوستان ء بازیں قوم ء راجاں ہے یقین داشتگ کہ ارواح کسانیں چیزے کہ دست ء ماتی لنگک ء سر ء پتی ء برابر ء انت ء آمرگ ء رندمان دل ء مانیت۔ ہندوانی مذہبی کتاب رگ و داء رو ء ارواح ہما رُوژنائی انت کہ دل ء مانیت یادل ء انت۔ بازیں یونانیاں گوشتگ کہ ارواح آس ء پتر و شکے یا ارواح زندمانی یا زندگی ء توان یا آس انت۔ (1)

بازیں زانتکارانی گوشتگ ہمیش انت کہ روح یا ارواح بُن ء اصل ء انسان ء ہستی ء دومی شکل یا بدل انت، انسان ء وتی دزو شم انت۔ آگوشنت کہ مردم ء واب ء ہے ہستی یا دزو شم باز براں چہ جسم ء یا چہ بدن ء در کیت، سفر کنت، مردم ء خلقت گندیت ء باز براں مرتکیناں ہم گندیت ء گوں آہاں تزان کنت، اے ہے ارواح انت ء ہمیش انت مردم ء دومی دزو شم۔

مصریانی سٹک ہے بُوتگ کہ مرگ ۽ رند مردم پدا جوڑ کنگ بیت یا کیت و ہدے کہ مردگ ۽ اعضا پدا پ و رانت ۽ آزندگ بیت، پمیشا آہاں وتی شاہ ۽ بادشاہان ۽ درمان ۽ دارو جنگ ۽ پہریزاتگ ۽ ماں ادیرہ ۽ احراماں ایرکتگ انت ۽ ورگی شی ۽ از باب ہم ہمودا ایرکتگ۔ مصری مذہبی کتاباں چوشیں ہچ حبرے نیست کہ ارواح یاروح چہ بنی آدم ۽ جسم ۽ ایڈگہ اعضا ہاں جتا نیں شے یے یا مردم ۽ یک اعضا یے چہ دو می ۽ شتر ترانت۔

میسپوٹیمیا ۽ مخلوق ۽ گورا ارواح ۽ زانت یا فکر وڑے ناوڑی ۽ است انت۔ مثال ۽ حبرے نپستو ہے نپس انت یا ساہ ۽ پڑی یا ساہ ۽ پُربونگ انت بلے مرگ ۽ رند نپستو ۽ کارچی انت، آ نمیران انت کہ نہ انت، آگوں جون ۽ یا مردگ ۽ گون انت یا درکیت ۽ بال کنت، چوشیں پگانیں حبرے آہانی گورا گندگ نہ بیت۔ البت یک حبرے کہ آہانی مذہبی قصہ ۽ حدیثاں مان انت، آ

ایش انت کہ مرگ بنی آدم ۽ بدلی نیت ۽ آئی ۽ ایٹیمموس یے (Etimmus) جوڑ کنت ۽ اگس پہ ہے مردگ یا ہے ایٹیمموس ۽ حیرات کنگ مہ بیت یا و رگ دیگ مہ بیت، گڑا ہے ایٹیمموس زندگیناں آرام ۽ نیلیت، پراہاں مشکل ۽ ویل کاریت۔ ہما مردم کہ مُرتگ ۽ کسے آئی ۽ حال ۽ سہی نہ بُوتگ یا پرائی ۽ حیرات ۽ حسناں نہ بُوتگ، آ ایٹیمموس بے آرام بنت ۽ آہانی جاگہہ گرنوگیا (Kur-nu-gia) ۽ بیت کہ چودا و اتری نیست۔ آہانی وراک حاک بیت۔ اودا آروژنائی نہ گندانت ۽ مدام تہاری ۽ بنت۔⁽²⁾ نوں اے زانگ نہ بیت کہ آہانی گورا زندمانی ۽ ۽ رند ۽ دگہ

زندمانی ۽ ہستی انت کہ اودا شر ۽ گندگ چکا سگ بیت یا تہار ماہی ۽ بونگ ۽ رُوژنائی ۽ نہ گندگ ۽ حاک ۽ وراک بُونگ کجام مردم ۽ واستا انت؟ آیا اے جاگہانی نندوک ارواح انت یا بنی آدم ۽ دزو شم انت یا جندانت، آئی ۽ جسم انت، اے حبر پگانہ انت۔ ہے ایٹیمموس ارواح انت یا انسانی

جسم، ہستی، دژوشم، اے زانگ نہ بیت بلے اے گپ، شگے نیست کہ ہے ایٹموس فکرالم، پے ہے ارواح، دژوشم، زانگ دنت۔

اگس ارواح یا روح، انوگیں فکر، زانت منگ بہ بیت گڑادگہ بازیں انچیں جست انت کہ آہانی پسو درگیجگ لوٹیت، اگس اے جبر منگ بہ بیت کہ ارواح، انسانی یا ساہداری جسم، بدن دو جتائیں حقیقت یا ہستی انت گڑا اولی جست ایش بیت کہ انسان، مرگ، رند اے ارواح کجا روت؟ اگس نمیران انت گڑا آقبر، گوں مرتگین، لاش یا بدن، مانیت یا روت، اگس ارواح، نوک ردوم کپتگیں فکر، زورگ بہ بیت گڈا باید انت ہما جست کہ گوں ہے ارواح، ہستی، نمیرانی، بندوک انت، آہانی باروا ہم تران بہ بیت چو کہ مرگ، رند، زندمانی، ہے زندمانی، بازیں تک، پھنات، پھ نوکیں زندمانی، جا گہ، دوار، ابید چریشی، دوزہ، بہشت، فکر، باروا ہم کہ گوں ارواح یا روح، نمیرانی، ابدمانی، بندوک انت، جست، پرس، تران الی بیت۔

گوں یہودی ایں ابتداء روح، چوشیں محکم، بندوکیں فکرے گندگ، نیت چیا کہ یہودی ایں حداء انسان، را چہ حاک، جوڑ کنگ، رند آئی، را ”زندمانی“، دانگ چو کہ حداء ہے حاک، گل، جوڑ کتگیں مردم، تہا یاد پ، زندگی، ہپ کتگ، یا ماں کتگ، نوں گڑا بنی آدم، ”زندگیں روح یے بوٹگ“۔ پیشی دوران ایں یہودی ایں ارواح، فکر، زانت چو کہ اکا دیانی نپستو انت، چد، گیش ترنہ انت۔ البت رندی باریگاں، حاصل کن کہ چہ بیلیون، یہودی ایں در آہگ، فلسطین، سر بوہگ، رند یہودی ایں تہا گوں زرتشتی نیکی، بدی، پرمطابیں زانت، آہگ، یک نیمگے شیطان، حداء مہاکمیں زانت، دومی نیمگ، روح، شرترین دژوشم، دیما کیت کہ ہے دژوشم رند تر، عربانی اسلام، ہم گندگ، کیت۔

ابتداءً ماں یونان ء ارواح یا روح ء اے زانت شرمی ء دیما نیا تلگ۔ اے فکر رند تر ء ارسطویا
افلاطون ء زمانگ ء دیما آتلگ۔ آہانی بازیں گوشتن ء نوشتا نک ہے ظاہر کن انت کہ آہانی دل ء
روح چہ انسان ء بدن ء ایدگہ اعضا ہاں شرم تر ء دیما تر انت ء ارواح ء وجود یا آئی ء پیدائش چہ
بندات ء گون انت کہ آحاد آئی یا قدرتی دادے۔⁽³⁾

-
1. Watson, Peter. Ideas: A History From Fire to Freud. London: Phoenix, 2006. p: 137
 2. ibid: 138
 3. ibid: 142

شیطان ءِ حدَا

ایران ءِ واجہیں زرتشت (پیدائش 1040 BC) (1) ءِ مذہب آوہد ءِ دزستیں مذہباں دیما تریں مذہبے ات۔ آئی ءِ فکر ءِ زانت، نیکی ءِ بدی ءِ حدَا ءِ شیطان ءِ فلسفہ انچونوک ات کہ رند تر ءِ اید کہ راجاں وتی مذہبانی بہرے جوڑکت انت۔ یہودی کہ چہ عراق ءِ دیم پوتی ملک ءِ شُت انت (2) آہاں زرتشت ءِ مذہبی فکر ءِ لیکہ گول وت ءِ بُرت انت ءِ ایشان ءِ کم ءِ گیش کت ءِ وتی کت انت۔ ہے چہ یہودیاں عربان ءِ ساری تر ءِ واجہ جیسر (عیسیٰ) ءِ ہم وتی مذہبی فکر ءِ عمل ءِ بہرے جوڑکت انت۔ نیکی ءِ بدی ءِ دائی ءِ نمیرا نیں جنگ ءِ فکر زرتشت ءِ گنت ءِ شیطان ءِ حدایا روشنی ءِ تہاری ءِ زانت ءِ ہم مٹے ءِ داواداری ءِ فکر ہم واجہیں زرتشت ءِ گنت کہ یہودی، عیسائی ءِ مسلماناں وڑے ناوڑے ءِ زرتگ انت۔

اے جبر ءِ دزستیں مذہبی ءِ تاریخی زانندگ من انت کہ مذہبی ءِ راجی تاریخ ءِ اولی رند ءِ رواداری ءِ زانت زرتشت ءِ شون داتگ ءِ ہے زانت ءِ فکر مروچی بازیں قوم ءِ راجانی ایمان ءِ ستک انت۔ رواداری ءِ لیکہ ءِ ابید یک ءِ حقیں پاکیں حدایے کہ آئی ءِ نام یا خصلت ءِ شری آ ہورا مزد انت ءِ آئینی ءِ سرچنگ انت، زرتشتی مذہب ءِ دیما آورنگ۔ چد ءِ بعد ہے اہورا مزد اپت انت یا بنیاد انت۔ مینیو بزاں شریں روح یا شری ءِ بدی انگرامینیو بزاں بدین ءِ برباد کنوکیں روح ہم واجہ زرتشت ءِ مذہبی فکر انت۔ نون چون انت کہ شری یا نیکی حق ءِ انصاف ءِ پلہ مرزانت ءِ بدی یا بدیں روح، دروگ ءِ دزوہے۔ اگس ہرت بچارے

زرتشت ء اے مذہبی فکر آوہداں انقلابی فکرے بُوتگ (3) ء چہ آئی ء ہے زانت ء تیوگیں
 علاقہہ ء درستیں مزنیں مذہباں اثر زرتگ۔ ہندوستان ء مذہب ہم چہ واہمیں زرتشت ء
 اے نمیرانیں فکر ء زانت ء بے بہرہ بُوتگ اُنت۔

1۔ زرتشتی ء ایرانی قصہ ء آیاتاں ہے گوشنت کہ وہدیکہ زرتشت چہ مات ء لاپ ء لگشتگ، گز یوگ ء
 بدل ء آئی ء کندراتگ۔

2۔ بیبیلون ء شاہ نبوچدندر ء زمانگ ء بیبیلونیاں فلسطین ء سمر 586 BC ء اُرش کت ء
 اسرائیلیان ء پزوش دات۔ یہودیانی مزنیں کُلے گرگ ء ماں بیبیلون ء آرگ ء دارگ بوتنت۔
 یہودی تاں 48 سال ء بیبیلون ء انتت ء آبان ء در آہگ ء روگ ء موکل نیست ات۔ 539 BC ء
 ایران ء شاہ سائرس ء بیبیلون گپت۔ ایدگہ سال 538 BC ء یہودیان ء در آہگ ء وتی ملک ء روگ ء
 موہ رسیت کہ یہودی در اتک ء فلسطین ء شت اُنت۔

3۔ بازیں مذہبی کو اس گوشنت کہ زرتشت ء ہماوہداں ہستیں مذہبی رسماں ء گوں ہماوہد ء نوکیں فکری ء
 مذہبی گذراں ہم گزنج کتگ۔ آئی ء مذہب نوکینے نہ اُنت بلکن آئی ء کوہنیں مذہبی فکر ء فلسفہ ء راکم ء
 گیش کتگ ء آئی ء رابڑاہ داریں دروشے داتگ۔

حداہانی انسانی صفت

انسان ۽ تیوگیس تاریخ یک نیمگے ظلم ۽ زور ۽ دومی نیمگ ۽ بے وسی ۽ بڑگی ۽ ذرا جہیں ۽ دردناکیں
 قضیہ کہ گوں بنی آدم ۽ وجود ۽ بندوک انت۔ اگس کسی ۽ نیکی بے کتگ، شہری بے کتگ، گڑااے
 جبر ہم چیر نہ انت کہ آئی ۽ گوں دومی ۽ بے مثالیں ۽ دل بڑیں ظلم ۽ زور اکی ہم کتگ۔ بنی آدم ۽ را
 رحم، انصاف ۽ رواداری نائیں صفت گوں نیست البت ہر کسی کہ دست نہ رسیت، آشر انت ہم ۽
 روادار انت ہم بلے ہر کس کہ توانے داریت آکا ہی پہ کوفہی کنت۔

گوشنت کہ انصاف، درگذر، بخشش ۽ داد ۽ دہش، حدائی صفت انت، انسانی نہ انت بلے
 تاریخ ۽ ذرا جہیں سال ۽ مدتاں ناکسی ۽ حداہان ۽ چشیں مزن مردی ۽ دیستگ ۽ نانی آدم ۽ را۔ بندہ ۽
 آئی ۽ حداہان، پہ دوینیاں دیدگاں مدام ساہ دوست تر انت، ہر کس پہ وت ۽ ز ریت، پہ دگر ۽ نا۔

اگس بندہ چوتی بے وسی ۽ موت ۽ لپرزگ انت، حداہم پڑمواہ نہ انت، تابان انت بلے سوال
 ایش انت کہ حداہانی لپرزگی چی انت؟ آچیا چو بنی آدم ۽ بے وس انت؟ آچیا پہ وتی صفت ۽ ثناء
 بندہ ۽ منت وارانہ، چہ کی ٹرس انت، آچیا بے آرام ۽ ناباور انت؟ اے جستانی حقیں پسو ۽ ہماہ
 دینت کہ چہ حدا ۽ آہانی بندہانی گرسٹ ۽ ظلم ۽ مہ ٹرس انت یا چہ وت ۽ گتے بہ گرا انت ۽ جان ۽ سر ۽
 پرواہ ۽ مدار انت۔

اے جہان یا قدرت وتی تب ءمیل ء، وتی رفتار ء یک کجا روگ ء انت۔ کسئی پرواہ ء
 نیست۔ بنی آدم ء علم ء زانت پرے کائنات ء چے گوشیت، چرائی ء ہیبتاں تُرسیت، عبرت گپیت
 یا پھک ء ناہی انت، اے فکر ء قدرت نہ کنت، آہا کنت یا کنگ ء انت کہ آئی ء دل۔ بلے بنی
 آدم ء قدرت ء وت ماں وت ء دوستی ء نفرت، تُرس ء نا تُرسی، زانگ ء نہ زانگ ء نیستی ء رشتہ
 مدام جاری انت۔ ہمیش انت ہستی ء حقیقت، ہمیش انت بنی آدم ء مال ء متاہ۔

یہودی، عیسائی، مسلمان

یہودی، عیسائی، مسلمان⁽¹⁾ وتی مذہبان ء امن ء ایمنی، انسان دوستی ء جہاں دوستی ء نام ء دینت بلے اے مذہبانی پاکیں کتاب ء ایشانی تاریخ چوش نہ گوشنت۔ قرآن گوشنت کہ پیغمبر نہ منوک ء منافقانی خلاف ء جنگ بہ کنت ء گوں آہاں سختی بہ کنت چیا کہ کافرانی جاگہہ دوزہ انت ء بد سختی آہانی نصیب ء انت۔⁽²⁾ دگہ آیات ہم ہے باروا انت کہ گوشنت کہ حداء منوک (مومن ء مسلمان) کافرانی خلاف ء جنگ کن انت، ہما کہ آ مسلمانانی ہساہگ انت یا گوں آہاں نندوک انت ء گوں چوشیں کافراں سختی کنگ بہ بیت۔⁽³⁾ مسلمان ء کافرانی یا گوں ایدگہ مذہبانی مخلوق ء جنگ ادارکی جنگ نہ انت، دائی جنگے۔ اللہ ء فرمان برداری ء آئی ء رضامندی ء وشی ء جنگ انت ء چوشیں جنگ ء فکر ء آئی ء زانت مدام قائم ء دائم انت۔ پہ اللہ ء مقصداں جنگ پہ مسلماناں وش حالی ء دائی آسودگی کاریت ء اگس اے راہ ء مسلمان بہ مریت، بزاں کہ آنہ مرگتگ، مدام زندگ انت کہ آئی ء جاگہہ پُر بہاریں بہشت انت کہ ہر کس پہ دیمانہ رسیت۔ کافر ء نہ منوکانی خلاف ء جنگ ء باروا قرآن ء آیات ء حکم انت کہ: آمومن ء مسلمان کہ بغیر یک خاصیں ء مشکلیں مجبوری یے ء لوگ ء نندا انت، چہ آ ایمان آروکاں یکت نہ انت کہ آ حداء راہ ء حدائی مقصداں گوں مال ء گوں وتی جندء (پہ جنگ ء) درکا انت۔ حداء مردمان ء کہ گوں وتی مال ء سرائی ہمراہی ء جنگ ء روانت ء جنگ کن انت، چہا مردماں کہ لوگ ء نشنگ ء جنگ ء نہ روانت، شرتریں درجہ ء مرتبت یے

دنت۔ حداءِ راہء جنگ کنوکیں مومن ء منوکان ء حد اثریں عوض ء سوگات دنت ء حداءِ راہء جنگ کنوکانی عوض ء مرتبت سکت بُر زانت۔ آمردم کہ پہ حداءِ (ء آئی ء پیغمبر ء گوشگ ء سرا) وتی لوگ ء درکیت ء جنگ کنت ء جنگ ء کشگ بیت، حد آئی ء راعوض کنت۔ (4) قرآن ء دگہ جاگہ حکم انت کہ ”ہر کس کہ پہ حدائی مقصداں جنگ کنت، جنگ ء سوپیں بیت یا میریت، ما (اللہ) آئی ء راشتریں عوض کنیں... پگانیں ایماندار پہ حدائی مقصداں جنگ کن انت بلے کافر پہ بدی ء جنگ کن انت۔ (شما) شیطان ء دوزواہانی خلاف ء جنگ بہ کن ات۔ (5)

اسلام فتح ء سوب مندی ء مذہبے۔ اسلام ء گور اتیوگیں جہان دارالسلام یا دارالحرب انت۔ یکے مسلمانانی جاگہ ء سرزمین انت ء دومی کافر ء نہ منوکانی۔ مسلمان ہمانت کہ ہما و ہداں آرام ء دل بیت کہ کافر مسلمان بہ بنت، ایر دست بہ بنت یا کشگ ء گار کنگ بہ بنت۔ جنگ ء حکم ء فرمان قرآن ء باز جاگہ آتنگ۔ ایشی ء جہاد گوشنت کہ جہاد ء مانا جہد انت حرابی ء خلاف ء، بدی ء خلاف ء، نا انصافی ء ناحقی ء خلاف ء بلے مذہبی مانا ء مطلبان ایشی ء مطلب پہ اللہ ء مقصدان ء اللہ ء راہ ء نہ منوک ء کافرانی جنگ ء ایر دست کنگ یا آہان ء مسلمان کنگ انت۔ قرآن ء آیات ء حکم انجیں ہم مان کہ باز مسلمان زانتکار اسلام ء رواداری ء امن ء ایمنی ء بارو اپہ مثال آہاں پیش کن انت۔ قرآن ء حکم بُوتگ کہ ”دین پہ زور ء جبر نہ انت۔“ (6) قرآن ء اے جبر ہم مان انت کہ ہر کس پہ دین ء وت بلے قرآن ء بے حسابیں آیات ء حکم انجیں انت کہ آہانی تھا کافرانی خلاف ء جہاد ء جنگ ء حکم دیگ بُوتگ۔ البت مسلمانانی ء ابتدائی دور ء یہودی ء عیسائیان ء ”اہل ء کتاب“ بزاں چہ اللہ ء نیمگا رواں داتگیں کتابانی واجہ، گوشگ بُوتگ ء آہانی بارو رواداری ء جبر بُوتگ بلے رندتر ء ایشانی خلاف ء جنگ ء راجہاد ء نام دیگ بُوت ء ایشان ء ہم جنگ ء پڑوشگ بُوت۔ ایشانی

باروا گوشگ بُوت کہ اے مخلوق ء و تی آزمانی کتاب بدلیتنگ انت ء حداء پنت ء سوج کہ آہانی
 پیغمبر اں پر اہاں آورنگ انت، آنوں و تی اصلی وڑ ء پیم ء پشت نہ کپتگ انت ء مخلوق نوں گمراہ ء
 بدراہ انت۔ اسلام ء واجہیں پیغمبر ء زمانگ ء، آئی ء روم ء عیسائی بادشاہ ء ایران ء شاہ ء سرا کا گد ء
 پیغام رواں دات ء گوشت کہ آسلمان بہ بنت یا پہ جنگ ء تیار بہ بنت۔ پیغمبر ء میران بوہگ ء
 رند آئی ء جاہ نشین یا خلیفہاں فوج ء لشکرکت ء میاں رودراتک ء علاقہ ء ایران گپت انت۔
 مسلمانیں عربانی لشکرشام ء مصر ء ہم سر بُوتنت۔ جنگ ء مسترین سبب ہے گوشگ بوت کہ اود ء
 مخلوق کافر ء بے دین انت ہمیشا آہانی گرگ ء مسلمان کنگ ء آہان ء اللہ نیکیں راہ ء آرگ الٰہی
 انت۔ قرآن ء بازیں آیات انت کہ آہانی تہا مسلمانانی اللہ کافر، بے دین ء نہ منوکانی سرا نہ وشی
 درشان کتگ ء پہ آہانی ایرجیگ کنگ ء نیکیں راہ ء آرگ ء مسلمانان ء ہے حکم داتگ کہ جہاد بہ کن
 انت۔ بازیں آیات پہ نہ منوک ء کافراں اللہ غم ء گرسٹ ء درشان کن انت، آہان ء اللہ دُژمن
 قرار دینت کہ پر اہاں دوزہ ء سزا مقرر کنگ بُوتگ۔ قرآن ء آیات ء حکم مسلمانانی جہاد ء باروا ء
 شہیدی (7) ء بہشت ء روگ ء باروا ظاہر ء پرمانا انت۔ دگہ آیتی ء حکم انت کہ ”اگس تو پہ (اللہ
 راہ ء) اللہ مقصداں بہ مرے یا کتگ بہ بے، (تی سرا) اللہ بخشش (معافی) ء رحم چہ آماں ء
 دولت ء گیش تربنت کہ آ (کافر ء نہ منوک پہ وت ء) بُچ کن انت۔ (8) دگہ جاگے اللہ حکم انت
 کہ: دل ء اے جبر ء پچ بر میار ات کہ آ کہ پہ اللہ مقصداں کتگ بنت، آمرنگ انت۔ (آنہ
 مرتگ انت) آزندگ انت۔ (9) قرآن ء دگہ آیتی ء گوشگ بوتگ کہ: آہان کہ پہ من (اللہ
 مقصداں) سکی ء مشکل دیتگ ء آہان کہ (پہ من) جنگ کتگ ء کتگ بُوتگ انت، من آہانی
 کتگیں گناہاں بخشاں ء عوض ء آہان ء باگیں بہشت ء براں، ہماگ ء کہ تچوکیں چگ آئی ء آپ

دینت (سیر آپ کن انت)۔ اللہ داتگئیں عوض سکت بازانت۔ (10) دگہ جاگے حکم انت کہ:

جنگ اگس شمار دوست مہ بیت بلے جنگ شمشے سرافرض انت۔ انجیں چیز انت (کارانت) کہ شما
چراہاں نفرت کن ات بلے پہ شما شتر انت، انجیں چیز انت (کار انت) شما آہان ء دوست

دارات بلے پہ شما حراب انت۔ اللہ زانت بلے شما نہ زان ات۔ (11) گول بلے دین ء نہ

منوکاں نزکی ء سگتی ء باروا قرآن ء حکم انت کہ: اللہ منوک باید نہ انت کہ منوکاں بدل ء گول بلے

دین ء نہ منوکاں دوستی ء سگتی بہ کن انت۔ ہر کس کہ چوش کنت آچہ اللہ پیجی ء امیت ء مہ

کشیت۔ (12) دگہ آیاتی ء حکم انت کہ: اللہ منوک وتی مخلوق ء ابید گول درامداں دوستی ء سگتی نہ

کن انت (چیا کہ) درامد مدام ترا حراب کنگ ء (حراہیں سلکین دیگ ء) جہد ء کن انت۔

آمد متی تباہی ء واہگ ء دارانت۔ پہ تو آہانی نفرت ء بد بری چہ آہانی گوشنگیں جبراں ظاہر انت

بلے پہ توجہ ء گیشتر نفرت آہاں مدام وتی دل ء داشتگ ء ظاہرے نہ کن انت۔ (13) دگہ آیاتی ء

گوشنگ بونگ کہ: ایمان والا گول کافر ء گول ہما مردماں کہ ساری ء آہانی سرا کتاب رواں دیگ

بونگ (بلے) آ کہ شمشے دین ء مذہب ء سراملنڈ ء مسکرا کن انت، گول آہاں دوستی نہ کن انت۔

(14) یہودی ء عیسائیانی باروا فرمان انت کہ: شما گندات کہ ایمان آروک ء منوکاں مستریں

ڈرمن یہودی ء کافر انت ء آہانی نژیکیں دوزواہ ہما انت کہ گوشنت ”ماعیسائی اوں“۔ (15)

مسلمان عیسائیانی وا جہیں عیسیٰ ء باروا Trinity ء فلسفہ چوکہ ”حدا، مریم ء پاکیں روح“ ء حبر ء نہ

من انت۔

وا جہیں پیغمبر ء زمانگ ء مسلماناں مدینہ ء یہودی جت ء پڑ وشت انت۔ مدینہ ء یہودیانی

سے قبیلہ آباد ات۔ دو قبیلہ وا جہیں محمد ء (AD 570-632) چہ مدینہ ء دراں ڈیہہ کت ء گوشنت

کہ اے گوں مکہ ء ہمارے مردمان گوش ماں گوش انت کہ آسمانانی دُشمن انت۔ خندق ء جنگ ء رند، یہودیانی سیمی قبیلہ ء مردم اِش کشت انت ء الزام اِش جت کہ آہاں اے جنگ ء دوران ء مسلمانانی ہمارا ہداری نہ کتنگ ء جنگ ء بہر نہ زرتنگ۔ یہودیانی مال ء مدّی اِش بُرتنت ء آہانی زال اِش ہم وتی کت انت۔ مسلمانانی یا اسلام ء بندات ء واجہیں محمد ء دیم گوں جیرو شلم ء کت ء نماز کت بلے و ہدیہ گوں یہودیانی کاٹ ء واٹ بُوت ء آہاں محمد ء پیغمبری ء جبر پہک ء نہ من ات، گڑا مسلمانان دیم تڑینت ء مکہ ء نیمگ ء کت، نماز کت۔

بائیبیل ء آیات اے جبر ء شاہدی ء دینت کہ یہودیانی حداء حکم کتنگ کہ ہر کس کہ یا وچ ء یلہ دنت ء پوت ء دگہ حداد ریت آہانی دوا کتنگ انت۔ پاکیں بائیبیل گو شیت کہ: اگس تو بوش کنتے کہ چما شہراں کیلے ء کہ شمع حداء (یا وچ ء) پہ بود ء باش ء شمارا داتنگ، اودا چہ شما آنچیں نابکار یں مردم است کہ آہاں مردمان ء چہ راہ ء در کتنگ (گمراہ کتنگ) ء گو شتنگ کہ ”برو اینی ء دومی حداہانی بندگی ء کنن ے“ ہما حداکہ شما آہاں نزان ات، (گڑا) اے شمع سرافرض انت کہ شما اے باروا پٹ ء پول ء چک ء تان بہ کن ات ء شتر بچارات۔ اگس اے جبر پگائی ء ثابت بوت کہ شمع تہا چوشیں قابل ء نفرتیں چست ء ایر بوتنگ، شما آشہر ء دزستیں مردمان زحم ء دپار بہ کن ات، آہان ء لعنتی نیں تباہی ء ہرجان بہ دینت۔ آشہر ء آئی ء تہہ ء ہر چیز ء تباہ بہ کن ات۔ شما ہما شہر ء لُٹ اٹگیں ہر چیز ء درائیں جا گئی ء مچ کن ات ء شہر ء آئی ء دزستیں چیزاں (لُٹ اٹگیں چیز یا مالاں) پہ وتی حدائیں یا وچ ء نام ء بُن بہ دینت۔ ایش آنچیں (مدامی) تباہی یے بہ بیت کہ چچ بر آشہر پدا (اڑدیگ) جوڑ کتنگ مہ بیت۔ (16)

عیسائیت ء اسلام، اے دونیں مذہب یہودی ء یہودیت ء خلاف انت۔ چوکہ آوا جہیں عیسیٰ ء را پیغمبر ء حداء نیچا آئی ء چہ بی بی مریم ء (میری) بے پت ء پیداک بوتنگ ء جبر ء نہ من ات (17)

پہیشا رندی دوراں عیسیٰؑ منوگر یہودیانی دُژمن بُوتنت۔ ابتداء ہر کس ء ہے گوشت کہ چو کہ عیسیٰ
 وت یہودی یے ء آئی ء مات ہم یہودی یے پہیشا عیسیٰؑ پہ یہودی مذہب ء پُر واک کنگ ء یہودیانی
 مزنی ء واجہی ء کار ء انت۔ وت واجہیں عیسیٰؑ بار و اہچ چوشیں ثبوت ء گواہی نیست کہ آئی ء وت ء
 رایہودی یے نہ گوشتنگ یا آئی ء یہودی مذہب ء ایمان ء حلاف ء تزان ء کتگ۔

واجہیں عیسیٰؑ کتگ ء رند و ہدیکہ اے جبر آشکار بُوت کہ آئی ء کتگ ء چیر ء اندری یہودی مُلا،
 سیاست زانت ء زانوگرانی دست ماں بُوتگ گرا عیسائیاں یہودیانی خلاف ء نہ وٹیں جبر ء حال بنا
 کت ء عیسیٰؑ کتگ ء ذمہ واری یہودیانی سردات ء گوشت کہ ہماہاں رومن حاکمان ء سکین
 داتگ ء واجہیں عیسیٰؑ ناحق ء کوشارینتگ ء گوں ہے جبراں یہودیانی خلاف ء بدبری ء نہ وٹنی ء بنیاد
 جوڑ کنگ بوت۔ بید ء چریشی ء AD312 ء رومن شاہ فلویپیس ویلیر پیس آر پیلپیس کسٹنٹینس

Flavius Valerius Aurelius Constantinus) AD 280-337 بادشاہی ء

دور (AD 306-337) ء عیسائی بوتگ ء رند، عیسائی مُلا ء زانوگر گوں رومناں شور بُوتنت ء آہاں
 یہودیانی جنگ ء بے عزت کنگ ء پندل سازات۔

عیسائیاں گورا حداء راہ ء پرائی ء مقصداں مرگ ء شہیدی ء مستریں مثال آہانی واجہیں
 پیغمبر عیسیٰؑ کوش انت۔ آگوشتنت کہ واجہیں عیسیٰؑ ہے حق ء انصاف ء راہ ء، پہ حدائی مقصداں ء پہ بنی
 آدم ء فکری آسودگی ء وتی جان ء سر ء قربانی داتگ ء شہید بوتگ۔ عیسائیاں وت ماں وت ء فرقی
 جنگاں مروکیں مردمان ء ہم شہید ء درجہ داتگ۔

مسلمانانی بار و اہچ شکے نیست کہ مسلمان وتی اللہ ء رسول ء فرمان ء روعہ یہودیان ء شر نہ گوشتنت
 ۔ دومی نیمگ ء یہودی عربانی واجہیں محمد ء پیغمبری ء نہ من انت چیا کہ آچہ واجہیں اسماعیل ء شاح ء
 انت ء یہودی چہ واجہیں اسماعیل ء اولاداں نبی ء پیغمبر ء آہگ ء جبر ء منوگر نہ انت۔ آگوشتنت کہ
 اسماعیل چہ بی بی باگر (بی بی حاجرہ) ء ابراہیم ء بیچ انت ء ہاگر نریتے بُوتگ ء مولد ء نریت ء چکت ء

پساندگان ء جاہ نشینی یا حدائی پیغمبری نہ رسیت۔ آہانی دل ء ابراہیم ء حقیق وارث واجہیں اسحاق (Isaac) انت، اسماعیل نہ انت۔

انسان ء آزمانی کتاب ء حدائی نصیحتانی درگت ء بازیں مذہب ء دین ء مذہبی گروہ ء فرقہ جوڑینگ انت ء ہر کس گوشتیت کہ آئی ء فکر ء ستک ہما انت کہ حدایا حدابان ء گوشنگ ء آئی ء پیغمبر یا پیغمبراں پرہاں آدرنگ۔ ہر کس کہ دومی گروہ ء انت یا آئی ء ستک ء یقین ء راہ ء راہ بندد گرانت، آشر نہ انت ء چہ حدائی راہ ء درانت ء چوکہ مردم نہ منوک ء کافر ء بدکار انت، پوشینانی دواکشگ ء گارکنگ انت یا آہان ء پنت ء نصیحت کنگ انت ء حدائی شون داتگیں نیکیں ء شرّیں راہ ء آرگی انت۔ بیدء زرتشتی، بدھ مت، ہندومت ء ایدگہ درستیں مذہبی گروہانی ایمان ہمیش انت کہ دومی مذہب ء آئی ء پیروکارالم ء چہ راہ ء درانت۔ آہانی دل ء دومی مذہب ء منوک ہرچی کہ گوشنت، اللہ، یا وج ء چوش نہ گوشنگ پمیشا آراہ ء درانت ء آحداء چم ء نظران بخشش ء لائق نہ انت، پمیشا آہانی کشگ ء گارکنگ یا آہان پہ پنت ء نصیحت یا پہ زور ء زبردستی نیکیں راہ ء آرگ حداء منشاء مرضی انت۔ آخر ہما حدایا قوت کہ آئی ء پہ انسان ء پوشیں بلاہیں زمین ء زمان یے اڑداتگ، پرہاں آسودگی ء شائستگی آورتگ، زندمانی داتگ، زندء ء بعد آرام ء شاہی ہندء جاگہ، بہشت اڑداتگ، گڑا انسان کہ ناشکری کنت، ناراہ بندی کنت یا نافرمانی ء ناحقی کنت، آئی ء دواجنگ ء گارکنگ ء ابیدگہ چہ انت؟ پمیشا اگس ہرت بچارے رواداری، انسان دوستی، امن ء ایمنی ء فکر ء لیکہ ہیج مذہبی ستک ء ایمان ء بہر ء نہ کپتگ۔ پوشیں تنگ نظری، نفرت ء بدبری چہ ہماروچ ء گوں بنی آدم ء گوں تڑاتگ کہ آئی ء پوت ء حدابانی پنت ء نصیحت دوست کتگ انت۔

آکس کہ مذہبی رواداری ء حبر ء کنت ء گوشتیت کہ مذہب یا حداء ہستی، آئی ء وجود ء گوں آئی ء بندوکیں ستک ء نسبت گوں بنی آدم ء آئی ء خدا ء نیام ء انت، مذہب ء سرا آئی ء یقین ء بے یقینی آئی ء وتی تب انت ء باید نہ انت کہ پرے حبر ء آجنگ ء پزوشگ بہ بیت، لعنت ء ملامت کنگ بہ

بیت، چوشیں حیراں ہما مردم کن آنت کہ آہاں المؑ مذہبی کتابانی فرماں نہ ورتنگ آنت یا ہے قومؑ
 مذہبانی تاریخ، دودؑ ربیدگؑ مذہبی ستکؑ باروازیادہیں زانیکاریؑ علم اش نیست چیا کہ نیست
 چوشیں مذہبے بید کہ واجہیں مہا تہما بدھؑ بدھ مت یا ہندوانی ہندومت یا زرتشتیؑ چینی مذہبانی کہ
 آگوں دومی مذہبانی منوکاں رواداریؑ امنؑ ایمنیؑ جبرہؑ بہ کن آنت۔ کسے کہ یہودیانی یا یہودی
 مذہبؑ رواداریؑ تزانؑ کنتؑ باید انت کہ آپاکیں بائیبیلؑ اے فرمانؑ یا یاوتحسین حداء اے
 حکمؑ فراموش مہ کنت : ”اگس تئی بزاتؑ تئی وتی پتؑ ماتؑ چکتؑ یاتئی نیچ یا جنکؑ یاتئی جن یاتئی
 سکیں نزیکیں سنگتے ترار بہ دنتؑ بگوشیت کہ ”بیاروئیں دگہ حدابانی بندگیؑ فرماں برداریؑ
 کنیں“ؑ ہما حد ا کہ تو اش پچہ نیارے یاتئی پتؑ پیرکانی حدانہ انتؑ اے حداتئی ہمساہگیں
 مخلوقؑ حدابہ بنت یاتئی ہمساہگیں (مخلوقؑ حد ا) مہ بنت ہمؑ تو چوشیں مردمؑ جبرہؑ مہ زورؑ آئیؑ
 گپؑ گوش مدار۔ (تو) آئیؑ سمرارحم مہ کنؑ آئیؑ (اے) جرم یا گناہؑ چیرمدےؑ آئیؑ پشت
 مہ گج۔ نا۔ تو آئیؑ بوش۔ پے چوشیں کسےؑ کشگؑ اولی مردم تو بہ بے یا اولی دست تئی بہ بیت کہ آئیؑ
 بہ لگیت۔ چہ دگرانؑ ساری تو بہ بے کہ آئیؑ بہ جنے۔ ترا باید انت کہ تو آئیؑ سنگ سار بہ کنے
 چیا کہ آئیؑ تراچتئی یاوتحسین حداء دُور (گستا) کنگؑ جہد کنگؑ...“ (18)

مروچی کروڑاں انساناں ہے گپؑ سراسنکؑ باور انت کہ اے جہانؑ آئیؑ خلقتؑ
 انسانؑ ہروڑیں ساہدارؑ مورؑ مارؑ ماہیؑ دزچکؑ دارؑ کوہؑ اگارؑ کورؑ دریاؑ ہر شے کہ ہستؑ
 آحدؑ اللہؑ بھگوانؑ رامؑ یاوتجؑ اہورا مزدا یا ہے وڑیں قوتے یا قوتتاں پے زانت جوڑ کنگ انت۔
 اے پرواکیںؑ دانش مندیںؑ باعڑتیں ہستی ہما انت کہ ہما انتؑ ہست انت کہ ہست انتؑ
 نمیران انت۔ پدا ہے قوت یا ہستی ہر نامے کہ انسانؑ آہانؑ داتگؑ ہے ہستیؑ وتی ہستیؑ
 پرواکیؑ بارواؑ زمینؑ زمانؑ باروا تزان کنگؑ پے بنی آدمؑ پنتؑ نصیحتؑ سوج کلوهؑ پیغامؑ
 صورتؑ رواں داتگ انت۔ ہے ہستیؑ قوت یا قوتتاں پے بنی آدمؑ پنتؑ نیک راہیؑ شون

دیگہ حدائی قدرت ء طاقت ء نشان دیگہ پیغام بر رواں داتگ انت کہ آنیکہ ء پاکیس حدای دوست بوتگ انت کہ آہاں انسان ء راہ شونی کتگہ ء آہان ء حدای نیکیں راہ پڑ ینتگہ ۔

حدای انسان ء راچوں جوڑ ینتگہ ء پرچہ جوڑ ینتگہ ، اے باروا ہم حدائی کتاب ء آئی پیغمبر اں مخلوق ء را سوگہ ء سر پد کتگہ ۔ یہودی ء مسلمان ہبے گوشنت کہ انسان چہ حاک ء گل ء اڑ دیگہ بوتگہ ۔ اے آہانی یاوح یا اللہ ء اڑ داتگہ ۔ بلے واجہیں رام ، بھگوان ، اہور مزدا ، مصریانی حدای اٹن (Aton) میکسیکو ء حدای ٹلیک (Tlaloc) ، کوکلاکاں (Kukulcan) یا ہبے ڈریں قوتاں انسان چون جوڑ کتگہ ء کدی جوڑ کتگہ ، زانگ نہ بیت ۔ انسان ء جوڑ ینگہ ء مقصدانی باروا ہم دل جمیں تزانے نیست ۔ البت مسلمانانی واجہیں پیغمبر ء راہ در بر کہ آگوشنت کہ ”نبی آخرہ زمان“ یا تاں محشر ء روج ء پے بنی آدم ء نیک راہی ء شون دیگہ ء آخری پیغمبر انت ، آئی ء گوشگہ ء روج ء قرآن ء روجہ پاکیس اللہ پے وتی فرمان برداری ، بندگی ء اللہ ذکر ء فکرہ بنی آدم پیدا کتگہ ، اے زمین ء زمان جوڑ کتگہ ء اے جہان ء سراپہ انسان ء ہر شے پیدا کتگہ تاں کہ آئی ء زندمانی آسان بہ بیت ء آحاد ء توصیف ء ثناء بہ کنت ، شریں کار بہ کنت ۔

وہدیکہ بنی آدم چیزنی ء سرا ایمان کاریت یا آئی ء باور بیت گراپرا یقین ء ایمان آئی ء را بازیں کار ہم کنگی بیت ۔ چوش نہ انت کہ تو حدای سرا ، آئی ء پیغمبر یا پیغمبرانی سراستک ء باور کنے ، آہانی آوزتگیں یا داتگیں مذہب ء مذہبی لیکہاں وتی گوششی ء پدا آمد مذہب ء گوشگیں جبرانی سرا عمل مہ کننے ، چوش بوت نہ کنت ۔ ستک ، عمل ء سکین ء دنت ۔ ہر مذہب ء برہم ، سرجم ء شریں مومن ء ایماندار ہما انت کہ آوتی مذہبی جوش ء ایمان ء پدا کار کنت ۔ اے کار مذہبی قصہ ء آیاتانی باور کنگہ ء بہ بیت یا جتگہ ء کتگہ ء بہ بیت یا نفرت ء بد بری ء سکین ، آئی ء منگہ ء کنگہ لوٹ انت ۔

مذہبی ستک ء یقین ء پشت گرد ء انسان ء حرص ء لالچ ہم گون انت ۔ اگس مذہب ترا گوشیت کہ تو بے دین ء کافراں بہ کش کہ ترا بہشت رسیت یا اگس مرے تو زندگے ء ہم

بہشت و دروازگ پہ تو مدام پہنچ آنت، ہما بہشت کہ اودادائی آسودگی انت، ظاہر انت کہ بنی آدم ہمے یقین و ہمے حرص و جوف و پشت و ہما کار و کنت کہ کنگی نہ انت۔ ہمیشا ہر مذہبے کہ پہ حدائی مقصداں جنگ و کُشگ یا مرگ و پیدائی زندہ آسودگی و ذرا ہی و دنت، آگوں دومی مذہبانی منوکیں انساناں امن و ایمنی و آسودگی و شائستگی و سکین و ادات نہ کنت۔

مذہب و پنت و نصیحت یا چرائی و آتنگیں فکر و لیکہانی علاج نیست چیا کہ مذہب نوں گوں انسان و انچوچوک انت کہ دُور نیت و نا کوہنیں مذہبی قصہ و آیات و نہ جُڑا تگیں راست و ناراستیں تزان نوں بدل کنگ بنت و نا ایشانی سرا تزان کنگ یا ایراد گرگ و موکل و موہ رست کنت۔ مذہب ہر چون انت علم و زانت و سائنسی ترقی و اے دور و ہم گوں وتی شری و گندگیاں گوں بنی آدم و گوں کپتگ و چریشی و چنگ و ہچ توجیلے گندگ و نیت۔ یک نیمگے اے زمین و زمان و وجود کہ روج پہ روج پڑا ہوا آن انت۔ ارباں استال انت کہ آہانی تھا بلکن زندگی یا ساہار بہ بیت۔ یازدہ کائنات انت کہ چومنے زمین، روج و ماہ و وڑ و وتی پورہیں نظامے دار انت۔ ایشانی ابتداء و انتہاء بارو انسانی ذہن و علم تنی و ہدی کار و نہ انت۔ دومی نیمگ و انسان و پیدائش و ہستی، آئی و بے وی، لاچاری، ویل و جخال، نادر ہی و ناتوانی و درستان گیش انسان و مرگ کہ آئی و بارواتنی و ہدی انسان سر پد نہ انت، اے ذرہ انسان و رالاچار کن انت کہ آہما جبراں باور بہ کنت کہ باوری نہ انت۔ مذہبی کتاب، آہانی پشت و بندوکیں فکر و زانت، اے ہما انت کہ آہانی درستی و راستی، شری و گندگی و زانگ و مارگ و ابیدہ ہم بنی آدم آہانی بارو ہچ گوشت نہ کنت۔

اول و انسان و فکری بے وی و دومی مذہبی مٹا و زانو گرانی ترمدی و مزین مردی و ہر کس و راجہ آہانی ترس و بیم و گار کتگ۔ مذہب و پشت و ہما ہستی انت، خدا، اللہ، رام، بھگوان، یا وچ یا اہورا مزدہ، کہ اے ذرہ پرواک انت و مذہب ہمیشانی پشت و سکت زور جنت۔ مذہب و آئی و مٹا

پادری، پنڈت، رہئی، انچو طاقت وراثت کہ انسان چریشانی ترس ء مذہب ء بارواگوں دل جمعی، نہ ترسی ء دل پہکی بچ جبرے کت نہ کنت۔ مستریں جبرایش انت کہ اے مذہبانی حداہاں پہ وتی منوک ء پلہ مُرزاں بہشت جوڑکتگ، مرگ ء رند دائی زندے اڑداتگ ء نہ منوک ء کافرانی واستہ مزنیں سزا کہ دوزہ ء گزائیں آس انت، ہم جوڑکتگ۔ دنیا ء ہستی ء دوران ء گُژان، بے وی، نادراہی، مرگ ء ابید کہ حداآہانی سراکاریت، آئندہ ء دوزہ ء مدام جمبوریں، تُرسانکیں ء سوچوکیں آس ہم است انت کہ نافرمان ء حدانا دوست ہمودا سُچنت کہ سُچنت، ہنی آدم ء رالغور ء نرورکتگ کہ آئی ء دل ء حدا یا حداہانی رضا ء وُشی ء ابید پراہاں دگہ بچ توجیلے پشت نہ کپتگ۔ ہندوانی گمراہ ء ردکارانی روح وتی دومی ء سیسی یا گیش تریں زند ء انجیں زندگی یے زوریت کہ ہم مردم ء عذاب کنت۔ زرتشتی ناشرانی روح ہم قرار نہ گپیت ء پہل ء سراگوزگ ء دوران ء کپیت ء جہل ء مزنیں جہلیں چیل یا سیاہ ء تہاریں گاری ء کپیت ء عذاب بیت۔ نون کجام ”ہوش مند“ انت کہ پہ اے دوروچی نیں، بے آسریں زندگی ء راستی ء حقیں لیکہانی بدل ء آئندہ ء زندگی ء بہشت ء آسودگی ء وُش حالی ء عیش ء نوش ء یلہ بہ دنت ء اے زند ء اڑ ء ججالاں ابید آئندہ ء زند ء دوزہ ء آس ء وت ء رادست ء وت بسوچیت۔ ہمیشا مذہب ستر بے نہیں تزان یا نفرت ء بدبری یا کشت ء کوش ء بنیاد بہ بیت بے آلدوید دیگ نہ بیت۔ ہمیش انت کہ آوکیں باریں تاں چنت صد دگہ سال ء ماہاں انسان گوں ہے مذہباں پیڑاتگ۔

کس اے جبر ء فراموش مہ کنت کہ اے زمین ء زمان، آئی ء ہستی، آئی ء ابتداء انتہاوت مزنیں رازے۔ انسانی علم ء دانش تنی وہدی آکچ ء نہ رس اتگ کہ پہ انسان ء زمین ء زمان ء زانت کاری ء واگ ء پیلوکت بہ کنت۔ انسان چرے علم ء تنی وہدی دست محروم انت۔ آئے زانت۔ انسانی زانت (Intellegence) ہم تنی وہدی رازے چیا کہ مردم کہ وتارا بچہ میاریت، وتی ہستی ء نیستی ء باروا فکر مند بہ بیت، آوتی زانت ء ابتداء انتہاء ہم مہ زانت گزرا آس ء باقی آئی ء سر پہ مذہب ء

مذہب ء اڑ دیوکیں حد ہاں کپیٹ ء حد ہاںی رواں داتگیں پیغام برانی سراکپیٹ ء اے دڑہ بنی آدم ء راہما سوج ء دینت کہ بنی آدم چہ بندر ء گوں ہمیشاں پیڑا تگ ء سرے یر انت۔ پمیشا بنی آدم مذہبانی گوشتناں باور کنت ء ہمیشانی ہمراہی ء تنگ نظری، بدبری، نفرت ء کشت ء کوش ء قول ء فرماناں ہم مٹیٹ۔ ایشانی برکت ء، آجہان ء اے جہان پہ بنی آدم ء آس ء دوز ہے بیت شتر یا بہشت ء باگ ء بہار بیت شتر، کس راست ء حقیقت ء سر پد بوتگ ء ہمگ ء تیار نہ انت۔

1- بائبیل ء قرآن ء آیاتانی یا ایدگہ مذہبانی پاکیں کتابانی فرمان ء ذکر ء ماں بلوچی ء تزیگ آسانیں کارے نہ انت، گز انیں جو کے چیا کہ قرآن ء زبان عربی ء بائبیل ء عبرانی ء یونانی انت کہ من اے زباناں زباناں۔ من ایشانی انگریزی رجانک زرتگ ء ماں بلوچی ء تزیگ انت۔ اول ء ایش کہ دگہ زبانی ء نوشتانک ء دگہ زبانی ء تزیگ ء ہما زبان ء اصلی شیرکنی، مطلب ء مانا ہاںی شاہگانی دومی زبان ء سر پوری ء نیا انت۔ پدا ہر زبان ء ہر لہزوتی پشت ء تاریخی ء دود ء ریدگی دڑوشے داریت ء بازیں لہزانی یا گالوار ء گال بندانی تزیگ ء وداں باز براں دومی زبان ء ہمارنگ ء ہم ماناںیں لہز دست نہ کپیٹ۔ بلوچی ء چونابا ہم مذہبی لہز ء گال بند باز کم انت۔ بائبیل ء قرآن ء پاکیں آیاتانی لہز لہز ء بدل رجانک ء بدل ء منی جہد ہمیش بوتگ کہ ایشاں ء ماں بلوچی ء آنچوتزیگ بہ بیت کہ ہے آیاتانی اصلی مانا ء مطلب سر پوری ء دیما بیا انت بلے ماں بلوچی ء گز انیں مذہبی لہزانی بدل نہ رسگ ء سبب ء یارجانک ء مشکل ء سبب ء اگس کسانیں ردی یے گندگ بہ بیت، آئی ء را ہے رجانک ء لاچاری ء بلوچی زبان ء مذہبی کم تو انی دیما دارگ ء چارگ بہ بیت۔

2. Koran. 9:73
3. Koran. 9:123
4. Koran. 4: 95-101
5. Koran. 4: 74-78
6. Koran. 2: 256

7- یہودیانی گورا مُرتگینانی پدازندگ بونگ یا ہما کہ پہ ٹلک ء راج ء یا حداء فرمان ء آئی ء و ش کنگ ء جنگ ء کشگ بنت، آنہ مرانت بلکن زندگ یا شہید آنت، ہے فکر BC 160 بگرتاں مروچی شتریں شکل ء زانتی ء صورت ء موجود آنت ء چوشیں شہیدی ء ذکرماں بائبیل ء Book of Daniel ء گندگ کیت۔ ہے شہیدی فکر مسلمانانی گورا کم ء گیش ہے مانا ء مطلب ء دنت۔

8. Koran. 3: 154

9. Koran. 3: 156

10. Koran. 3: 169

11. Koran. 3: 195-196

12. Koran. 2: 216

13. Koran. 3: 28

14. Koran. 3: 118

15. Koran. 5: 57

16. Deuteronomy. 13: 12-16

17- چہ پیغمبریں عیسیٰ ء مذہب تالان کنوکاں وت بازیں انجیں واجہہ انت کہ آچہ بی بی مریم ء بے مردی ء پت ء واب ء عیسیٰ ء پیدا کی ء باروا دل جم نہ انت۔ واجہیں پال ء ہے خیال ات کہ جیسسز (Jesus) بی بی مریم ء آئی ء دشنار واجہہ یوسف (Joseph) ء بچ انت۔ بچار :
(Romans. 1:3. Galatians. 4:4)

18. Deuteronomy. 13: 7-11

Bibliography

1. Abraham Eraly. *The Lives and Times of Great Mughals*. London: Penguin, Vikings, 1997.
2. George Rawlinson. *The Seven Great Monarchies of the Ancient Eastern World*. Vol. I- VII, 1862-1885. UK: Dodo Press, 2010.
3. Jack Weatherford. *Genghis Khan and the Making of Modern World*. New York: Three Rivers Press, 2003.
4. Justin Marozzi. *Tamerlane: Sword of Islam, Conqueror of the World*. London: Harper Collins Publishers, 2004.
5. Karen Armstrong. *The Battle for God: Fundamentalism in Judaism, Christianity and Islam*. London: Harper Perennial, 2000.
6. Karen K. Hersch. *The Roman Wedding*. Cambridge: University Press, 1968.
7. Michael Axworthy. *Iran: Empire of the Mind*. London: Penguin Books, 2007.
8. Pervaiz Musharaf. *In the Line of Fire: A Memoir*. London: Simonschuster, 2006.
9. Peter G. Tsouras. *Alexander: Invincible King of Macedonia*. New Delhi: Pentagon Press, 2009.

10. Peter Watson. *Ideas: A History From Fire to Freud*. London: Phoenix Orion House, 2005.
11. Philip Freeman. *Julius Caesar*. New York: Simon and Schuster Paperback, 2008.
12. P.M. Sykes. *A history of Persia. Vol. I*. London: Macmillan and Co. limited, 1915.
13. P. Thomas. *Indian Women through the Ages*. New York: Asia Publishing House, 1964.
14. Vincent Cronin. *Napoleon Bonaparte: An Intimate Biography*. New York: Dell Publishing, 1973.

INDEX

72	آدم
168	آغا محمد خان، ایرانء بادشاہ
187	آبواحمد عبداللہ، خلیفہ
58,161-162	آروڈیز
132	ابن خلدون
165-164	آرداورف
165-167	آنک
120	آزار بند
18	آڑبء جنگ
72-74	انسانی پیدائشت
27	اسپارٹاکس
88	اکبر، مغل بادشاہ
34,38,66-67,103	الیکزنڈر، یونانء بادشاہ ء کماندار
108,151,156-158	
160-159,215-216	
19	امیر ہوش محمدشیدی
144-145	اورنگ زیب، مغل بادشاہ
16	باٹس

43	بانک اسمیٹینر
43	بانک روپ متی
44	بانک نور جہان
44	بانک ممتاز بیگم
45	بانک میری لوزی
46	بانک میسالیینا
42,147-148	بانک کلوپترا
108	بی بی بری سیز
108	بی بی پلن
109	بی بی ہہینارا
119	بلیٹز
220	بانک ہرا
151 - 152,182	بی بی سسی گیمبیس
156	بی بی تھائی
220	بی بی نانا
231	بالاچ گورگج
215-216	بروٹس
90-92	بیرم خان
96-97	پرویز مشرف
67,68,131-132, 134, 136-140,170172, 177,188	تیمور لنگ

182	ٹیرہ اکوٹا
104	ٹوڈاس
30	جلال الدین
33,35-37,100,149,208-209	جولیس سیزر
210,211,213	
30,183,188,190	چنگیز خان
202-204,207	
49	چندر اگپت موریا
49	چینا کیا کالینیا
51,228	چوگان
18, 233	خان میر محراب خان
86	خان محمود خان
105	خاسا
222-225	خوش نوار
170	حافظ شیرازی
142	داراشکوہ
16-17	ڈونوریکس
159-160	راجاپورس
239-241	ریش بروت
246	زر تشت، زرتشتی

153-155	ژاگاؤ
194	سَرگون
23	سٹا چرب
54,55	سائرس، کوروش
21	سردار محراب خان گجلی
21,233	سردار میر بلوچ خان
107,198	سُریت
28	شاہ پُور I
12	شاہ پُور II
29	شاہ باسل
39	شاہ ویلییرین
62-63	شاہ گباد
89,93-94,201	شاہیجان، مغل بادشاہ
98-99	شیرشاہ سوری
222-225	شاہ فیروز، ایران ء بادشاہ
220,246	عیسیٰ، عیسائیانی پیغمبر
250,258	عیسائیت
60-61	فراٹیز IV
49-50,110	قہنگ
191	کسرو I (انوشروان)
23	کسرو II

26-27,56,126	کمیسیسر: II
211-212	کیٹو
228	کوہ و مراد
161-162	گراسس
156	گیدروشیا
111-115	گوہتگ
195	گل گمش
17	لمونائیڈیز
14	مہر
18	مدینی رائے
20,233	میر غلام حسین مسوری بگٹی
194	موسیٰ، یہودیانی پیغمبر
230	میر جلیل ریگی
232	میر کبر
250-258	مسلمانی
41	مانی، زرتشی مٹا
96	مبارض عادل شاہ
138	میران شاہ
142-143	ملک جوان
150	نیکومیڈیز
196	نوح، یہودیانی پیغمبر

231	تقیبو
21 -22	نواب شہباز گٹی
95	نظام، آپ گش
126	نیٹیٹس
111	نارسیز
113	وی ژنگ ژیان
81,83-84-85	ہمایون، مغل بادشاہ
95,98,201	
187	ہلا کو خان
233-235	ہنابل
58	یزدگرد III
65	یزدگرد I
77-80,247-250,257	یہودی، یہودیت
236	یعقوب، یہودیانی پیغمبر